

TÜRK İDARE DERGİSİ

YIL: 78

ARALIK 2006

SAYI: 453

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. Coşkun Can AKTAN	: Kamu Yönetiminde Reform Yapmaya Engel Olan Aktörlerin ve Faktörlerin Bir Tahlili.....	1
Işıl ARPACI	: Türkiye’de Merkez Valiliği ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar	11
Gazi BAYKALER	: Kamu Görevlilerine Yönelik Etik Davranış İlkeleri	35
Abdullah ASLANER	: Kamu İdaresinde Yeniden Yapılanma Çalışmaları	47
Dr. M. Akif ÖZER	: Avrupa Birliğine Tam Üyelik Yolunda Son Gelişmeler.....	69
Yrd. Doç. Dr. Rafet ÇEVİKBAŞ	: Avrupalı Yapı İçerisinde Bölgelerin Yönetimi	101
Serdar GÜLENER	: Avrupa Birliği - Sivil Toplum İlişkilerinde Güçlü Bir Aktör: Ekonomik ve Sosyal Komite.....	109
Dr. Ergüder CAN	: The Major Changes of Emergency Management in Recently Times	121
Haluk BİLGESAY	: Atatürk’ün Ekonomi Anlayışı ve Planlı Kalkınma.....	127
Ahmet ÖZER	: Avrupa Birliği Anayasası Hangi İlkeleri İçeriyor (8).....	139
HABERLER	: İçişleri Bakanlığından Haberler	159
MEVZUAT		
Pınar YILMAZ	: 1 Ekim 2006 - 31 Aralık 2006 Tarihleri Arasında Resmi Gazete’de Yayınlanan İçişleri Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri ile İlgili Mevzuat	203
FİHRİST		
Mustafa AYIK	: Türk İdare Dergisi’nin 450-453 üncü Sayılarında Yayınlanan Yazılara İlişkin Fihrist	211

İÇİŞLERİ BAKANLIğI

ISSN 1300-3216

İDARECİLER,

BANA İÇTEN SEVGİLERİNİ HAYKIRANLAR; YARIM ASIRDAN BERİ BÜYÜK TÜRK ULUSUNUN TAM ANLAMIYLA MİLLET OLMASINA ÇALIŞAN, ONUNLA EN MODERN BİR TÜRK DEVLETİ KURMAK İÇİN İNSANLIK FEDAKÂRLIKLARININ HİÇBİRİNİ ESİRGEMEYEN KÜLTÜR, İDARE, İNTİZAM VE DEVLET ANLAMLARINI EN SON İLMÎ TELAKKİLERE GÖRE TEBELLÜR ETTİRMEYE ÇALIŞMIŞ VE ÇALIŞAN YÜKSEK DEĞERDE ARKADAŞLARIMDIR.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KAMU YÖNETİMİNDE REFORM YAPMAYA ENGEL OLAN AKTÖRLERİN VE FAKTÖRLERİN BİR TAHLİLİ

Prof. Dr. Coşkun Can AKTAN*

“Yeni düzen oluşturmak kadar güç, başarı şansı az ve uygulanması tehlikeli olan başka bir şey yoktur. Çünkü, eski düzenden çıkarları olanların tümü değişimi isteyenlerin düşmanıdır. Yeni düzenden yararlanacak olanlar da, değişime sadece pasif bir destek sağlarlar. Bu desteğin pasif olmasının nedeni, biraz eski düzenden yana olanların düşmanlığından korkmaktan, biraz da insanların yeni ve denenmemiş şeylere karşı duydukları güvensizlikten kaynaklanır.”

Niccolo Machiavelli**

I. GİRİŞ

Evrimsel değişim, kendiliğinden (spontan) gerçekleşen bir değişim süreci olması nedeniyle kolay; buna karşın devrimsel değişim insanların bilinçli plan ve uygulamaları ile gerçekleşen bir süreç olması nedeniyle pek o kadar kolay değildir. Özellikle, devrim niteliğinde köklü/radikal değişimleri başarmak hem oldukça zor, hem de başarısızlığın faturasının yüksek olacağı düşünülürse tehlikelidir. Bir ülke için yapılacak radikal değişimler toplumun yararına olsa da, yapılacak değişimlere çeşitli kesimlerin aktif ya da pasif olarak tepkisi ve direnişi sözkonusu olabilecektir. Aynı şekilde herhangi bir organizasyonda yapılacak radikal değişime bazı yöneticiler ve çalışanlar çok çeşitli nedenlerle karşı çıkabilirler ve engel olabilirler.

Bu çalışmamızda değişime direnen kesimlerin ya da değişimin önünde engel teşkil eden çeşitli aktörlerin ve faktörlerin bir tahlili yapılacaktır. Konuyu herhangi bir özel şirket ya da başka bir organizasyon açısından daha mikro düzeyde de değerlendirmek mümkün olabilir. Ancak biz bu çalışmamızda daha ziyade devlet yönetimindeki toplumsal değişimleri ele aldığımızdan daha makro bir perspektiften konuyu irdelemeye çalışacağız.

* Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi.

** Niccolo Machiavelli, Hükümdar, (Çev; S. Bağdatlı), 4.b. İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1994, S. 36.

II. DEĞİŞİME DİRENCİN GENEL ANATOMİSİ VE DEĞİŞİMİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

İnsanların bilinçli eylem, plan ve çabaları sonucunda değiştiremeyecekleri düzenlerin olduğunu biliyoruz. Örneğin evrenin, gezegenlerin, güneş sisteminin yapısı ve işleyişi insanların düşünce ve davranışlarından bağımsız bir şekilde işler. Buna karşın insanlar sahip oldukları akıl yoluyla yeni şeyler yaratma, biçimlendirme, geliştirme yeteneğine sahiptirler. Bir arada yaşayan insanların düzen içinde yaşamaları kendi eylem ve davranışlarının sonucudur. Örneğin, kural ve kurumların mevcut olmadığı ya da daha doğru bir ifadeyle kural ve kurumların iyi bir biçimde oluşturulmadığı toplumlarda kaosun hâkim olduğunu görürüz. Buna karşın kurumsal altyapının oluşturulmasına önem vermiş toplumlarda genel olarak düzen hâkimdir.

İnsanlar yaşadıkları toplum içinde değişim yapma istek ve arzusunda olabilirler. Hem bireylerarası hem de bireyler ile devlet arasındaki ilişkilerin daha iyi bir şekilde oluşturulması arzulanmasına rağmen bunu gerçekleştirmek pratikte hiç de kolay değildir. Değişimi isteyen kişi ve gruplara karşı her zaman değişime isteksiz olan, hatta değişimi engelleyen kişi ve gruplar var olabilir. Bu değişime isteksiz olan, ya da aktif olarak değişimi engelleyen kişi ve grupların değişim için ikna edilmesi kolay değildir. Öte yandan değişimi isteyen kişi ve grupların değişim taleplerinin ne ölçüde toplum yararına olduğu da ayrı bir husustur.

Toplumların nihai arzusu Barış, Özgürlük, Refah ve Adalet içinde yaşamaktır. Buna yönelik bir toplumsal düzenin tesis edilmesi ve bu yönde devletin (yeniden) yapılandırılması tarihsel tecrübelerden de görüleceği üzere mümkün, ama kolay bir süreç değildir. Acaba devlet reformu olarak adlandırdığımız değişim projelerinin gerçekleştirilmesi neden kolay değildir? Devlet reformunu gerçekleştirmenin önündeki engeller nelerdir? Aşağıda genel olarak bu konuyu tahlil etmeye çalışacağız.¹

1. Statüko. En başta Status Quo, yani “*mevcut kurulu düzen*” değişime engel olmaktadır. Siyasal partiler iktidara gelmeden önce değişim ve reform vaadinde bulunmaktadırlar. Ancak, iktidara geldiklerinde vadettikleri reformları gerçekleştirme cesaretini ve samimiyetini ortaya koyamamaktadırlar. Örneğin, siyasal iktidarların özelleştirme ve yerelleştirme gibi reformları gerçekleştirememelerinin nedeni sahip oldukları güç ve yetkileri ellerinden bırakmak istememeleridir.

2. Siyasal İstikrarsızlık Ortamı ve Koalisyonlar. Bir ülkedeki siyasal istikrarsızlık ortamı da değişimlerin gerçekleştirilmesini engellemektedir. Çeşitli neden-

¹ Genel olarak değişime direnç konusunu ele alan ilginç bir çalışma için bkz: O’Toole, 1995.

lerle seçimlerin çok sık yapıldığı ülkelerde hükümetlerin radikal değişim projelerini uygulamaları güç olmaktadır. Hükümetler yeniden seçilebilmek amacıyla popülist politikalar uygulamaya yönelmektedir. Aynı şekilde koalisyonla yönetilen ülkelerde de radikal değişimleri başarmanın kolay olmadığını belirtmek gerekir.

3. Çıkar ve baskı grupları. Çıkar grupları en az statüko kadar değişime direnme eğilimindedir. Çıkar ve baskı grupları (özel şirketler, holdingler, ticaret ve sanayi odaları vs.) genellikle kendi özel çıkarlarına uygun olan reformları desteklemekte, çıkarlarına uygun olmayan konularda değişime direnebilmektedirler. Bir taraftan globalleşmeyi ve ekonomide serbestleşmeyi savunan özel sektör; diğer taraftan oluşturdukları çıkar ve baskı grupları (mesleki birlikler, dernekler vs.) aracılığıyla gizli ya da açık olarak dış ticaretin serbestleştirilmesini engelleme yönünde mücadele edebilmektedirler. Çıkar grupları, uluslararası ticaret üzerindeki tarifelerin azaltılmaması - hatta artırılması- ve ithalata miktar kısıtlamalarının (kota vs.) getirilmesi yönünde yoğun olarak lobicilik girişiminde bulunabilmektedirler.

4. Hoşnutlar grubu. Hali-vakti iyi olan zenginler ile statükodaki gelir, makam, prestij vs. konularından memnun olan herkesi “hoşnutlar grubu”na dahil etmek mümkündür. Göreceli olarak toplumda daha iyi yaşam standardına sahip olan herkes “hoşnutlar grubu”na dâhil edilebilir. Bu kesim için değişim çok önemli olmakla birlikte, değişimin yapılamamasının bu kesim üzerindeki maliyeti diğer kesimlere göre daha düşüktür. Örneğin, hoşnutlar grubuna dahil bireyler hastane kuyruklarında çile çekmek zorunda kalmadıkları için sağlık reformunun gerçekleştirilmesi bunlar için o kadar büyük bir sorun olarak görünmemektedir. Bu kesim, ya parasını vererek özel hastanelere gitmekte veyahut da sahip oldukları makam, mevki vs. dolayısıyla devlet hastanelerinden çile çekmeden ayrıcalıklı olarak yararlanabilmektedirler. Aynı şekilde, parasını vererek çocuğunu özel okullara gönderen kesim için eğitim reformunun gerçekleştirilmesi o kadar önem taşımazken, belirli bir kesim çaresizce devlet okullarındaki kalitesizliğe razı olmaktadır. Özetle, hoşnutlar grubu çoğunlukla pasif davranışları dolayısıyla değişimin gerçekleştirilmesine bir katkıda bulunmamaktadırlar. Başka bir ifadeyle hoşnutlar grubu değişime pasif olarak direnen kesimlerden birisini oluşturmaktadır.

5. Kinikizm ve kirene ahlakı. Kinikizm bir ahlak felsefesidir. Sinop’lu Diojen’in “gölge etme başka ihsan istemem” sözü kinik felsefenin temelini oluşturur. Kirene ahlakı ise bir haz ahlakı (hedonizm) anlayışıdır. Kirene ahlak felsefesine göre insan kendisine haz vermeyen şeylerden uzak durmalıdır. İşte bu kinik ve kirene ahlakına sahip olan kimseler aktif olarak değişime direnmeseler de pasif tavırları ile değişimin gerçekleştirilmesine bir katkıda bulunmazlar. Her toplumda “görmedim, duymadım, konuşmadım” formatına uygun bireyler bulunmaktadır.

“Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın...” mentalitesinin yaygın olduğu bir toplumsal kültür ortamında değişimi gerçekleştirmek gerçekten güçtür.

6. Bilgisizlik. Eğitim ve kültür seviyesinin düşük olduğu bir toplumda değişimin gerçekleştirilmesi kolay değildir. Bazen bildiğimizi sandığımız şeyler “bilimsel bilgi” değil, sadece bildiklerimizdir!... İnsanoğlunun bilgisini şekillendiren genellikle yaşadığı çevredir. Yine insanoğlu, doğası itibarıyla sahip olduğu bilginin “doğru bilgi” olduğu konusunda ısrarlıdır. Oysa “öğrenilen bilgi”, çoğunlukla ya “tarafli bilgi”dir ya da “eksik bilgi”dir. İşte tüm bu nedenler dolayısıyla değişimi gerçekleştirmek kolay değildir. Bilgisizlik, değişimin önündeki en büyük engellerden birisidir. Değişim için yüzeysel değil, “derin bilgi” gerekir.

7. Bigotizm ve dogmatizm. Bilimsel ve mantıksal bir açıklama olmaksızın; kanıt ve bulgulara dayanmaksızın herhangi bir ideolojiye, doktrine, düşünceye veya partiye olan bağlılık (dogmatizm) ve sabit fikirlik (bigotizm) değişimin gerçekleştirilmesini engellemektedir.

8. Muhafazakârlık ve geleneklerin tiranlığı. Din faktörünün dışında toplumda gelenek ve görenekler genellikle değişime şüphe ile bakılması ve hatta aktif olarak değişime karşı çıkılması sonucunu doğurabilir. Maalesef, her toplumda belirli muhafazakâr çevreler değişime çoğu zaman şüphecilikle yaklaşmakta, bazen pasif tavırlarıyla, bazen de aktif olarak değişime engel olmaktadır. Büyük reformistlerden Abraham Lincoln’un güzel bir sözünü burada hatırlatmakta yarar vardır: “Muhafazakârlık nedir? Eskiye hayran olmak, yeniye ise muhalif olmak değil midir?” Lincoln’un belirttiği üzere muhafazakarlar genellikle yeniliklere karşı şüphecidirler ve karşı çıkma eğilimindedirler.

9. Korku. İnsanın doğasında yeni şeylere karşı bir korku veya şüphe daima mevcuttur. Korku, değişimin gerçekleştirilmesini güçleştirir. Bunun dışında koltuğunun ve makamının elinden gideceğinden korkan bazı parti liderleri, bürokratlar ve kamu görevlileri de radikal kararlar almak ve uygulamaktansa mevcut düzene uyma eğilimini yeğleyebilirler. Bu herhangi bir özel şirkette yapılacak organizasyonel değişim için de geçerlidir. Sonuç olarak, korku, değişimi engelleyen bir diğer faktördür. Değişim fobisinden kurtulmak için değişmemenin beraberinde getireceği sorunları organizasyon açısından çalışanlara, devlet açısından da halka iyi anlatmak gereklidir.

10. Aşırı milliyetçilik ve şovenizm. Toplumda bazen “batı adetleri bize uymaz” gibi ifadeleri duyarız. Bu yaklaşım genellikle aşırı milliyetçi (ve aynı zamanda muhafazakâr) bazı kesimler tarafından dile getirilir. Bu kesimlere göre tek doğru olan milli ve yerel değerlerdir. Bu kesimler “milli” kavramının ötesinde “global” ya

da “evrensel” kavramlara aynı sempatiyi genellikle duymayabilirler. Aşırı milliyetçilik ve şovenizm bazen devlet reformunu gerçekleştirmenin önünde ciddi bir engel oluşturabilir. Örneğin, milliyetçilik ideolojisinin temelini oluşturan “millet” ve “egemenlik” kavramları ulus devlet anlayışına sıkı sıkıya bağlı kalmayı gerektirmektedir. Oysa dünyadaki değişim trendlerine baktığımızda ulus devlet anlayışının eski önemini korumadığı pekâlâ gözlemleyebilmekteyiz. Özetle, aşırı milliyetçilik ve şovenizmin değişimin önündeki aktif tepki gruplarından birisi olduğunu söyleyebiliriz.

11. Sosyalist ideoloji. Dünyadaki yeni mutabakat bir kaç ülke hariç sosyalizmi ve komünizmi dünya haritasından silmiştir. Sosyalistler ve komünistler hala, özellikle piyasa ekonomisi yönündeki değişim ve yeniden yapılanma önerilerini reddetmekte ve bunlara karşı olmayı sürdürmektedirler.

12. Devletçi anlayış. Dünyadaki değişim trendine karşı olmayı sürdüren kesimlerden bir diğeri eski devletçilik anlayışını hala muhafaza eden kesimlerdir. Devlet müdahaleciliğini savunan kesimler KİT’lerin satışı, özelleştirme, deregülasyon, sosyal nitelikli hizmetlerde devletin rolünün azaltılması vs. değişim projelerine karşı olmayı sürdürmektedirler.

13. İşçi sendikaları. Bugün işçi sendikaları birçok ülkede değişimin önündeki engellerden birini oluşturmaktadır. Örneğin, işçi sendikaları ve konfederasyonları; sosyal haklarının artırılması, iş güvencesi, ücretlerin yükseltilmesi için mücadele ederken, öte yanda verimliliğin artırılmasının temeli olan özelleştirme reformuna ya da emeklilik yaşının ve emeklilik sisteminin değiştirilmesini öngören sosyal güvenlik reformuna karşı direnebilmektedirler. Bu örnekten de açıkça anlaşılacağı gibi diğer toplumsal kesimler gibi işçi sendikaları ve konfederasyonları da kendi çıkarları doğrultusunda olan değişim projelerini desteklemekte, diğer değişim projelerine destek vermemekte ya da aktif olarak tepkilerini ortaya koymaktadırlar.

14. Medya. Değişimin halk tarafından benimsenmesinde medyanın çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Ancak, medya gerçekler ve doğruları değil, kimi zaman kendi ideolojisinin savunusunu yaptığı için, kimi zaman da özel çıkarı dolayısıyla statükoyu temsil eden siyasal iktidarı ya da bir başka siyasal partiyi desteklediği için değişimin gerçekleşmesine aktif olarak direnebilmektedir.

15. Atalet. Fizikte bir cismin harekete karşı dayanıklılığını ifade eden bir kavram olan atalet, sosyal değişim için de geçerli olabilir. Kısaca, atalet bir insanın ya da organizasyonun değişmeden aynı durumda kalma eğilimini ifade eder. Atalete sahip bireyler, değişimi pasif bir şekilde engellerler. Atalet sahibi bireylerin

lider ve yönetici konumunda oldukları organizasyonlarda doğal olarak değişim süreci çok daha geç işlemekte ve değişim projeleri çok daha uzun bir dönem içerisinde gerçekleştirilebilmektedir.

16. Kıskançlık ve anlaşmazlık. Bireyler arasında kıskançlık ve anlaşmazlık da değişimin gerçekleştirilmesini engelleyebilir. Aynı fikirleri savunan siyasal partilerin ya da bireylerin aynı çatı altında mücadele ederek değişimi gerçekleştirmeleri pekâlâ mümkünken bundan bilinçli olarak kaçtıklarını görebiliyoruz.

17. Alışkanlıklar. İnsanoğlu alışkanlıklarını kolayca terk edemeyen bir doğaya sahiptir. Gerçekten de, insanlar en azından günlük yaşantılarında genel olarak alışkanlıklarına göre hareket ederler ve bu alışkanlıklarımızdan kolay kolay vazgeçemezler. Örneğin, daktilo kullanmaya alışmış bazı kişiler sağladığı kolaylıklar ve olanaklar çok fazla olmasına rağmen bilgisayarda yazı yazmaya bir süre direnirler. Bu basit örnek dahi değişimin hiç de kolay olmayan bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır.

18. Siyasal miyopluk. Sadece oy maksimizasyonu gayreti içinde olan bir kısım politikacılar, belediye başkanları vs. seçilmiş kimseler, oy kaybına uğramamak için bazı radikal reformları veya projeleri gerçekleştirmekten kaçınabilirler. Bunun yerine kısa dönemde seçmenin gözünü boyayacak faaliyetlere ağırlık verebilirler. Daha açık olarak ifade etmek gerekirse, değişimi gerçekleştirmek maliyetlidir ve cesaret ister. Mevcut konumundan mahrum kalmak istemeyen seçilmişler, değişimin sadece sözde tarafdarlığını yaparlar; iş reform yapmaya gelince bunda cesaret gösteremezler.

19. Değişimi yararsız ve önemsiz görme. Değişim olsa da toplumdaki güç kompozisyonunda bir farklılık olmayacağına ve problemlerin yine belirli kesimler için var olacağına inanma, insanları değişim için mücadele etmekten alıkoymalıdır. Romalı şair ve hicivci Horace'nın "değişim genelde zenginine işine yarar." (Plerum que gratae divitibus vices) sözü bazıları için çok doğru ve anlamlıdır. Böyle düşünen insanlar doğal olarak değişime pek sıcak bakmazlar. Daha genel olarak ifade etmek gerekirse, "böyle gelmiş, böyle gider" felsefesinin yerleşmiş olduğu bir toplumda değişimi gerçekleştirmek o kadar kolay değildir.

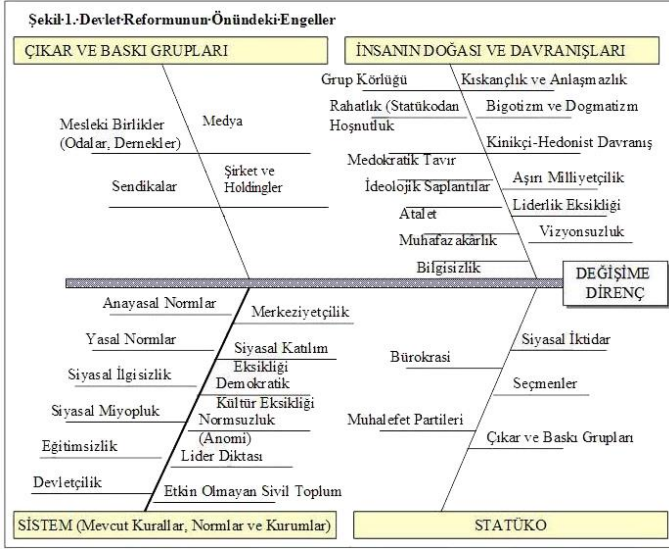
20. Grup körlüğü. Bazen bireylerin belirli bir sosyal grup ve çevre içerisinde yetişmeleri ve zamanlarının önemli bir kısmını bu kesim içerisinde geçirmeleri sahip oldukları değer yargılarını değiştirmelerine engel teşkil edebilir. Grup körlüğü şüphesiz değişimi gerçekleştirmeye engel olabilecek önemli bir faktördür.

21. Medokrazi. Toplumsal olaylara karşı kayıtsız olan bir grup da medokrazi olarak adlandırılan kimselerdir. Bu kimseler kendi halinde, suyasabuna el dokundurmayan türden insanlardır. Bir konu ile ilgili görüş bildirmekten, yorum yapmak-

tan bilinçli olarak kaçınırlar. Evet ya da hayır demek yerine susmayı, çekimser kalmayı yeğlerler. Bu medokratik mentalite de değişim için birlikte mücadele edilmesini güçleştirmektedir.

Buraya kadar değişimin önündeki engellerin genel bir tahlilini yapmış bulunuyoruz. Yukarıda yaptığımız sınıflamayı esasen dört ana başlık altında inceleyebiliriz: (Bkz: Şekil-1)

- Statüko,
- Sistem (Mevcut kurallar, normlar ve kurumlar.),
- İnsanın doğası ve davranışları,
- Çıkar ve baskı grupları.

Statükoda, yani mevcut kurulu düzende yönetimi ve gücü elinde bulunduran kesimler bir taraftan değişim için istek ve arzularını güçlü bir şekilde dile getirirlerken, öte yandan kendi çıkarlarına uygun olmayan değişim projelerini destekleme yönünde isteksiz davranmakta, eğer değişim projeleri kendi çıkarlarına ters düşüyorsa o zaman da bu projelere aktif olarak tepki gösterme eğilimini tercih etmektedirler. Toplumsal değişim projelerini gerçekleştirme amacıyla yönetimde bulunan hükümetler, eğer yapacakları reform seçmenler nazarında oy kaybına neden olacak-

sa o zaman değişim projelerini gerçekleştirme yönünde gcl bir siyasi irade ortaya koymamaktadırlar.

Öte yandan bir toplumda formal ve informal kuralların zaman içerisinde oluşturduğu kültürel altyapı ile değişim süreci arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Değişim istek ve arzusunun en başta toplumu oluşturan bireyler tarafından gcl bir şekilde dile getirilmesi ve bunun için mücadele edilmesi önem taşımaktadır. “Her toplum, layık olduğu yönetimler tarafından idare edilir.” sözü bir açıdan doğrudur. Toplumsal kültür kadar siyasi kültür de değişim açısından önem taşır. Demokrasi kültürünün kurumsallaşmadığı toplumlarda siyasi katılım eksikliği, merkeziyetçilik, lider diktası, etkin olmayan sivil toplum vs. unsurlar dolayısıyla değişim projelerinin gerçekleştirilmesi son derece gctr.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi insan doğası ve insan davranışları da değişimi engelleyici bir rol oynamaktadır. Bilgisizlik, alışkanlık, rehabet, atalet, korku, demokratik tavır, grup körlüğü, kıskançlık, kinik-sekinci-hedonist tavır ve davranışlar çoğu zaman değişimi aktif olarak değil, fakat pasif olarak engellemektedir.

Son olarak, çıkar ve baskı grupları (şirketler, mesleki birlikler, dernekler, sendikalar, medya) yukarıda açıklandığı üzere değişime direnç gösterebilmektedirler.

Buraya kadar yaptığımız açıklamalardan anlaşıldığı üzere değişime direnen grupları ya da faktörleri “değişime aktif direnenler” ve “değişime pasif direnenler” olmak üzere iki ayrı grupta toplayabiliriz. (Bkz: Tablo-1)

Bazı kesimler değişim kendi çıkarlarına uygun olmadığı için aktif direniş içerisinde iken, bazı kesimler ise değişimin başarı ile gerçekleşmesine hiç bir katkıda bulunmadıkları gibi aktif olarak da direniş göstermezler. Bu pasif tavır ve davranış da nihayetinde bir tür direniş olarak değerlendirilebilir. Değişime aktif olarak direnenler genellikle değişim dolayısıyla özel çıkar kaybına uğrayacak olan kesimler ya da değişim öncesi sahip olduğu avantaj ve ayrıcalıklardan mahrum kalmak istemeyenlerdir. Değişime aktif olarak direnenler sahip oldukları gücü ve yetkiyi muhafaza etmek istemektedirler ve gücü ve yetkilerini tamamen veya kısmen devretmeyi ve paylaşmayı kabul etmemektedirler.

Tablo 1. Değişime Aktif ve Pasif Olarak Direnen Kesimler	
DEVLET REFORMUNA AKTİF OLARAK DİRENERLER	DEVLET REFORMUNA PASİF OLARAK DİRENERLER
◆ Sahip olduğu güç ve yetkileri kaybetmek istemeyen siyasal iktidar ve bürokrasi	◆ Kinik- Sekinci-Hedonist davranışa sahip bireyler
◆ Muhalefet partileri	◆ Siyasete ilgisiz olan kimseler
◆ Kendi çıkarlarına uygun olmayan değişim projelerinin gerçekleşmesini engelleyen baskı grupları	◆ Muhafazakârlar
Şirket ve holdingler	◆ Statükodan hoşnut olanlar
Dernekler	◆ Cesareti olmayanlar ve gelecek şokundan endişe duyanlar
Mesleki Birlikler (odalar vs.)	◆ Doğası gereği atalet içindeki bireyler
◆ Seçmenler	◆ Spontan değişimi ya da evrimsel gelişmeyi benimseyenler
◆ Güç konumunu devam ettirmek isteyen ordu	◆ Medokratik mentaliteye sahip bireyler
◆ Kendi çıkarlarına uygun olmayan siyasal iktidarların toplumsal dönüşüm projelerini desteklemeyen medya kuruluşları	◆ Kararsızlar
◆ Aşırı milliyetçi ve muhafazakâr çevreler	◆ Yeniden seçilememe kaygısı ile değişim projelerini uygulamaktan bilinçli olarak kaçınan hükümetler
◆ İdeolojik konuları itibarıyla reformlara karşı çıkanlar	

Değişime pasif olarak direnç ise daha ziyade insan doğasında bulunan bazı özelliklerin bir sonucudur. Örneğin, “*bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın*” ya da “*gölge etme, başka ihsan istemem*” tarzında bir yaşam felsefesine sahip bireyler değişime karşı aktif engel olmamakta, pasif tutumu tercih etmektedirler.

III. SONUÇ

Bu çalışmada yaptığımız tahlillerden anlaşılacağı üzere değişimi gerçekleştirmek sanıldığı kadar kolay değildir. Tüm organizasyonlarda değişimin önünde ciddi engeller bulunmaktadır. Devlette reform yapmak ise çok daha zor ve engellerle doludur. Bu yazının başında yer alan Machiavelli’nin sözü bu açıdan çok anlamlıdır:

“Yeni düzen oluşturmak kadar güç, başarı şansı az ve uygulanması tehlikeli olan başka bir şey yoktur. Çünkü, eski düzenden çıkarılan olanların tümü değişimi isteyenlerin düşmanlarıdır. Yeni düzenden yararlanacak olanlar da, değişime sadece pasif bir destek sağlarlar.”

KAYNAKÇA

- Machieveli, Niccolo, **Hükümdar**, (Çev: S.Bağdatlı), 4.b. İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1994.
s. 36.
- Levin, Kurt, **Field Theory in Social Science: Selected Theoretical Papers**, New York:
Harper & Brothers, 1951.
- O'Toole, James, **Leading Change, Overcoming the Ideology of Comfort and the
Tyranny of Custom**, San Francisco: Jossey-Bass Publ. 1995.

TÜRKİYE’DE MERKEZ VALİLİĞİ VE UYGULAMADA ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

Işıl ARPACI

1. GİRİŞ

Uygulamadaki adıyla merkez valiliği, yasal adıyla da merkeze alma, yalnızca İçişleri Bakanlığı için uygulanan bir yöntem değildir. Benzer uygulamalar, örneğin Dışişleri Bakanlığı’nda da görülmektedir. Ya da merkeze alma, yalnızca Türkiye’de uygulanan bir yöntem de değildir. Uygulamanın benzerleri Fransa ve Belçika’da da görülmektedir. Çalışmada Türkiye’de uygulanmakta olan merkeze alma ya da merkez valiliği kurumu incelenerek, yarattığı sorunlar belirlenmiş ve Türkiye için merkez valiliğinin gerekliliği tartışılarak konuya ilişkin öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

2. GENEL OLARAK TÜRK HUKUK DİZGESİ İÇERİSİNDE MERKEZ VALİLİĞİNİN HUKUKSAL DAYANAKLARI

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nun 6/1. maddesine göre; valiler, İçişleri Bakanlığı’nın inhası, Bakanlar Kurulu’nun kararı ve Cumhurbaşkanının onayıyla atanmaktadır. 5442 sayılı Kanunun 6/2 maddesine göre; valiler lüzumunda tayinlerindeki usule göre (paralellik ilkesi) kadro aylığı ile merkez emrine alınarak İçişleri Bakanlığı’nın vereceği işlerde görevlendirilebilirler.

İl İdaresi Kanunu’nun 1948 tarihli gerekçesinde merkez valiliğinin oluşturulması şöyle açıklanmaktadır (Özer,1999,20):

“Valilik makamını işgal edecek kimselerin icrai ve siyasi birçok görevlerinin bulunması itibarıyla, lüzumunda valilikten alınabilmeleri zarureti aşîkârdır. Ancak, valilikte muvaffak olamayanların diğer vazifelerde çalıştırılmaları ve muvaffak olmaları mümkün olduğuna göre, 1851 sayılı Kanun mucibince hizmet müddeti ve yaş unsuru dikkate alınmaksızın, emekliliğe sevk gibi doğru görülmeyen bir muamele yerine, merkez emrine alma usulünün ve başka bir vazifede kullanma kararının ikamesi, hem valilerin haklarını siyaset etmek ve hem de hükümetin idari ve siyasi zaruretleri dolayısıyla duyabilecekleri ihtiyacı karşılamak bakımından muvafık görülmüştür.”

5442 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun (İİK) 9. maddesine göre; ilde Devletin ve Hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın temsilcisi ve bunların idari ve siyasi yürütme aracıdır. Bu sıfatla vali; Her bakana karşı ayrı ayrı sorumludur. Bakanlar, Bakanlıklarına ait işleri için, valilere re'sen emir ve talimat verebilirler.

İl Özel İdaresi Eski Kanunu (İÖİK) uyarınca, bir yerel yönetim birimi olan il özel idaresinin başı, yürütme organı, temsilcisi ve vesayet makamı olan valinin, yerel yönetim organı olarak il içindeki görev ve yetkilerinde 04.03.2005 tarih ve 25745 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İÖİK'da yapılan değişiklikle görece olarak azalma meydana gelmiştir. Yeni Yasa ile vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi olarak kabul edilmektedir (İÖİK, md.29).

Devlet Memurları Kanunu'nun (DMK) 36/12. maddesine göre; Mülki İdare Hizmetleri Sınıfı, valiler ve kaymakamlar ile bu sıfatları kazanmış olup İçişleri Bakanlığı merkez ve iller kuruluşunda çalışanları ve maiyet memurlarını kapsamaktadır. Bu bağlamda merkez valiliği, mülki idare hizmetleri sınıfı içerisinde yer almaktadır ve dolayısıyla merkez valileri, 657 sayılı DMK'ya tabiidir. Yine, DMK'nın 59. maddesinde sayılan istisnai memurluklar arasında yer alan valiliğe, DMK'nın atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın tahsis edilmiş derece aylığı ile memur atanabilmektedir. İstisnai memurluklar için yapılan atamalar hükümetin takdirinde olup, bu statülere görevlendirme için, 657 sayılı DMK'nun 48. maddesinde sayılan devlet memuru olabilmek için gerekli şartları taşımak yeterli sayılmıştır. Bu hükümle valilik, bir uzmanlık ya da meslek memurluğu olarak kabul edilmemiş; valiliğe atamalar DMK'daki genel atama kurallarının dışında tutulmuştur (Özer, 1993, 498).

İçişleri Bakanlığı'nın merkez örgütlenmesi içinde yer alan merkez valileriyle ilgili bir diğer düzenleme İçişleri Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'un 37. maddesidir. Anılan maddede, valilerin merkezde görevlendirilmesi şu şekilde düzenlenmiştir:

“Valiler, atanmalarındaki usule göre, valilik kadro ve unvanlarını muhafaza etmek suretiyle merkezde görevlendirilebilirler. Merkezde görevlendirilen valiler, Bakan tarafından İçişleri Bakanlığı Müsteşarlığı, Müsteşar Yardımcılığı, Genel Müdürlük, Kurul Başkanlığı, Bakanlık 1 inci Hukuk Müşavirliğinde; veya inceleme, araştırma, soruşturma ve eğitim işlerinde; Başbakanlığın talebi üzerine, Başbakanlık ve diğer bakanlıkların, Müsteşar, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdürlük ve bu görevlere eşdeğer durumda olan diğer üst kademe yöneticiliklerinde; unvan ve özlük hakları saklı kalmak kaydı ile görevlendirilebilirler.

Valilik sıfat ve unvanını kazanmış olanlar, valilik dışında atandıkları görevlerde de bu unvanlarını kullanabilirler.

İllerde fiilen valilik yapmamış olanlar, vali olarak merkezde görevlendirilemezler.”

İl İdaresi Kanunun'da, valilerin merkeze alınma nedenlerinin oluşturulmamış olması ve tüm inisiyatifin merkezi yönetime bırakılmış olması yanında, merkeze alınan valilerin yapacakları ya da görevlendirilecekleri işler konusunda da hiçbir belirlilik bulunmamaktadır. Dolayısıyla; merkeze alınan valilerin uğraş alanları da tümüyle merkezi yönetimin keyfiyetine bırakılmaktadır.

Merkeze alınan valileri düzenleyen 3152 sayılı Yasanın 37. maddesinin uygulanmasını ortaya koymak üzere çıkarılan ve amacı “İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 3152 sayılı Kanunun 37 inci maddesine dayanılarak merkezde görevlendirilen valilere verilebilecek görevleri tespit etmek ve bu valilerin çalışmalarına ilişkin ilke, esas ve yöntemleri belirlemek” olan “Merkezde Görevlendirilen Valilerin Görev ve Çalışma Yönetmeliği” nin 4. maddesine göre;

Valiler Bakan tarafından;

A) Bakanlıkta

1. Bakanlık Müsteşarlığı,
2. Bakanlık Müsteşar Yardımcılığı,
3. Genel Müdürlük ve Kurul Başkanlıkları,
4. Birinci Hukuk Müşavirliği,
5. Bakan danışmanlığı gibi üst düzey görevlerde,
6. Bakanlık veya diğer bakanlıklarca hazırlanıp görüş bildirilmek üzere Bakanlığa gönderilen ve Bakanlıkça gerekli görülen kanun tasarısı ve teklifleri ile tüzük ve yönetmelik taslaklarının hazırlanması, incelenmesi ve bunlar hakkında görüş bildirilmesi için kurulan komisyonlara başkan ve üye olarak katılmakla,
7. Gerekli görülen illerde öncelik arz eden ekonomik, sosyal ve diğer sorunları incelemek ve araştırmakla,
8. İdarenin geliştirilmesine yönelik önemli yönetim ve personel sorunlarına ilişkin konularda araştırma ve incelemeler yapmakla,
9. Mülki idare amirleri ile Büyükşehir ve il belediye başkanları hakkında inceleme ve soruşturma yapmakla,
10. Gerek Bakanlıkça ve gerekse diğer Bakanlık ve kuruluşlarca Bakanlığın görev ve yetki alanına giren yurt içi ve yurt dışında düzenlenen kurs, konferans, seminer ve benzeri etkinliklere katılmakla,

B) Başbakanlığın talebi üzerine Başbakanlık ve diğer bakanlıklarda,

1. Başbakanlık Müsteşarlığı,
2. Bakanlıklar Müsteşarlıkları,
3. Başbakanlık Müsteşar Yardımcılıkları,
4. Başbakanlık ve diğer bakanlıkların danışmanlıkları,
5. Bakanlıklar Müsteşar Yardımcılıkları,
6. Başbakanlık ve diğer bakanlıkların genel müdürlükleri, kurul başkanlıkları ve bu görevlere eşdeğer durumda olan diğer üst düzey yöneticiliklerinde özlük hakları saklı kalmak kaydıyla görevlendirilebilirler.

Ayrıca “valilik” sıfat ve unvanını, valilik dışında atandıkları görevlerde de kullanabilirler.

Yönetmeliğe göre; Valilere unvanlarına ve görevlerine uygun çalışma yeri ve ortamı sağlanır (madde:9) ve valilerin görevlerini gerektiği şekilde yerine getirebilmeleri için yeteri kadar sekreter, araç ve gereç tahsis edilir (madde:10).

Yönetmelikle Bakanlık içinde bir de “Temsilci Valilik” oluşturulmuştur. Yönetmeliğin 6. maddesinde öngörülmüş olan temsilci vali, Merkez valileri arasından, Bakanlık Onayı ile belirlenmektedir. Temsilci valinin görevi, valilerin ortak idari iş ve işlemlerinin yürütülmesini, Valiler Bürosu personelinin düzenli bir şekilde çalışmasını sağlamaktır (madde:8). Temsilci Vali, herhangi bir nedenle görevinde bulunmadığı zamanlarda görevin yürütülmesi için, bir temsilci yardımcısı seçmektedir (madde:7).

Merkez valiliğini oluşturan tüm bu yasalarda dikkat çeken en önemli noktalardan birisi, yaratılan hukuksal durumun “merkeze alınma” olarak adlandırılmasıdır. Bunun altında yatan neden olarak ise; yasa koyucunun merkeze alma işlemini, gerekçede de belirtildiği gibi sürekli bir durum olarak ya da “mesleğe” dönüşen bir uğraşsızlık olarak değerlendirmemesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu bağlamda genel kabul gören ve dolayısıyla fiili durum yaratan “merkez valisi” ya da “merkez valiliği” söylemleri, yasal olarak geçerli tanımlamalar olarak görülmemektedir.

Danıştay’ın 1982 tarihli ve 6190 karar numaralı kararı, valilerin merkeze alınmasının gerekçesini şöyle açıklamaktadır:

“İlde Devletin ve Hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın mümessili ve bunların idari ve siyasi yürütme vasıtası olan valinin, görevinde başarılı olamaması nedeniyle kamu görevi; etkin ve verimli bir şekilde yürütülemez duruma geldiği

takdirde o valinin görevden alınması gerek idari gerek siyasi bakımdan bir zorunluluk haline gelebilir. Böyle bir zorunluluğun ortaya çıkması halinde valinin, merkez emrine alınması lüzumunun varlığından söz edilebilir ve yukarıda yazılı madde hükmüne göre merkez emrine alınabilir.”

Danıştay kararının getirmiş olduğu valilerin merkeze alınma nedeni, valinin görevinde başarılı olamaması dolayısıyla, kamu görevinin etkin ve verimli olarak yerine getirilememesidir. Bununla birlikte, uygulamada il valilerine yönelik sicil uygulaması gerçekleştirilmediğinden en azından nesnel enlemede valilerin performans değerlendirilmesinin yapılması zorlaşmaktadır. Bu anlamda, valilerin neye göre başarılı ya da neye göre başarısız olduğunu belirleyen somut ölçünler bulunmamaktadır. Valilerin performans değerlendirmesi de hemen tümüyle iktidarın takdirine bırakılmaktadır.

Öte yandan tıpkı valilerin aktif görevleri sırasında belirgin bir performans değerlendirme ölçünü olmadığı gibi, valilerin merkeze alınmasında herhangi bir nesnel ölçüt bulunmamaktadır ve merkeze alma tümüyle merkezi yönetimin inisiyatifine bırakılmıştır. Pek çoklarının da belirttiği gibi merkeze alma, çoğu kez iktidarın siyasi tercihlerine göre belirlenmektedir. Bu bağlamda bir diğer Danıştay kararı, valilerin merkeze alınmasında somut gerekçelere dayandırılmadığı gerekçesiyle İçişleri Bakanlığı'nın savunmasını reddetmiştir. Danıştay'ın ilgili 1982 tarihli ve 6190 sayılı kararı şöyledir:

“Her ne kadar davalı idare savunmasında, dava konusu görevden alma işleminin esas olarak davacı hakkında mülkiye müfettişlerince yaptırılan inceleme sonucu düzenlenen rapora dayandırıldığı belirtilmekte ve işlem sebebi olarak, davacının tarafsızlık ilkesine tam anlamıyla uymadığı, Bakanlık genelgesine riayet etmediği, görevinde başarılı olamadığı, gösterilmekte ise de, dava dosyasının ve tesis edilen işleme mesnet teşkil eden raporunun incelenmesinden davacının görevinden alınmasını haklı kılacak bir sebebin oluşmadığı, raporda belirtilen hususların soyut iddiadan ibaret kaldığı ve böylece anılan maddede yer alan lüzum unsurunun gerçekleşmediği anlaşılmaktadır.”

Aldan'a göre merkez valiliği; “iktidarların kendilerine yakın bildikleri, saydıkları görevlilerini hizmete çağırması, değerleri ne olursa olsun istemediklerini merkeze alması”dır. (Özer,1999,20). Siyasi iktidar, bir valiyi merkeze alırken bir diğerini onun yerine göreve atamaktadır. Merkeze alınan vali, bazen aktif valilik görevine atanmak için bir sonraki iktidarı beklemek zorunda kalabilirken, bazen de yeni iktidara gerek kalmadan, kendisini görevden alan iktidar döneminde tekrar aktif valilik görevine dönebilmektedir. Yönetimin “istikrar” ilkesine hiçbir biçimde

yaklaşmayan bu uygulama aynı zamanda, takdir yetkisinin kötüye kullanılması anlamını taşımaktadır. Öte yandan; özellikle ve tek başına İİK, merkeze alınan valilerin görevleri konusunda son derece muğlak ifadeye sahiptir ve bu konuyu tümüyle bakanın takdirine bırakmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Danıştay'ın 1997 tarihli ve 2485 sayılı kararında, Bakanın inisiyatifini tanımakta ve merkeze almada kişisel kusurundan dolayı Bakana rücu edilmesine karar verilmektedir.

“(…)bir hukuk devletinde, Anayasa'nın ve yasaların açık hükmüne karşın, hiçbir hukuki veya maddi sebep gösterilmeden (olaydı olduğu gibi davacının Trabzon Valiliğinde göreve başlatılmasına ilişkin 17.7.1995 günlü Bakanlık oluru ile kendisinin Trabzon Valiliğinden Bitlis Valiliğine atanmasına ilişkin 24.7.1995 günlü Bakanlar Kurulu Kararının aynı günde davacıya tebliğ edilmesi, kısa bir süre sonra, davacının Bitlis Valiliğinde göreve başladığı gün kendisine tebliğ edilen Bakanlar Kurulu Kararı ile de tekrar Merkez Valiliğine atanması ve böylece ilgilinin Danıştay kararına karşın eylemli valilik yapmasının engellenmesi suretiyle) bilinçli olarak sergilenen keyfi bir davranışın idareden kaynaklandığını kabul etmek olanaksızdır. (...), inha makamı olan İçişleri Bakanının harekete geçmemesi halinde Bakanlar Kurulu'nun kendiliğinden karar alamayacağı da dikkate alındığında, davacının Bitlis Valiliğine atanmasına ilişkin 24.7.1995 günlü Bakanlar Kurulu Kararı ile tekrar Merkez Valiliğine atanmasına ilişkin 29.10.1995 günlü Bakanlar Kurulu Kararında inhada bulunan İçişleri Bakanının kişisel kusuru bulunduğu açık olduğundan, hükmedilen tazminatı ödeyecek olan idarenin, sorumluluğu saptanan ilgili kişi veya kişilere yasal yollar çerçevesinde rücu etmesi Anayasa hükmü gereği bulunmaktadır.”

Valilerin merkeze alınmasına ilişkin davalarda Danıştay Savcıları, dava görüşlerini hazırlarken, merkeze alınma ile ilgili davalarda görevden almanın haklı gerekçelere dayanıp dayanmadığını, hem valiliği düzenleyen ilgili yasal metinleri hem de davalı İçişleri Bakanlığı'nın savunmasında belirtmiş olduğu gerekçelerinde göz önünde bulundurmaktadır. Danıştay, idareye tanınan takdir yetkisinin ancak kamu yararı ve hizmet gerekleri göz ardı edilerek kullanıldığının ispatlanması ya da idari yargı mercince idari işlemin sebep ve amaç yönünden hukuka aykırılığının saptanması halinde işlemin iptalinin gerekeceğinin yerleşmiş yargısal içtihatlarla kabul edildiğini belirtmektedir. Örneğin, Danıştay'ın merkeze almaya yönelik idari işlemin iptaline yönelik bir kararında gösterilmiş olan gerekçe şöyledir (Karasu, 2002, 138-139):

“...görevinden alınması gerektirecek nitelik taşımaması karşısında, yürüttüğü valiliği görevinde başarısızlığı kanıtlanmadan ve kamu yararı ve hizmet gerekleri yönünden bu görevden alınmasını haklı kılacak herhangi bir neden

gösterilmeden davacının sözü edilen görevden alınmasına ilişkin işlemde sebep ve hukuka uyarlık görülmemiştir.”

Öte yandan, yönetim kimi zamanlar takdir yetkisinin sınırlarını olduğundan da fazla aşarak, Danıştay’ın merkeze alınmış bir valinin görevine iadesi yönündeki kararını bile uygulamamaktadır. Danıştay’ın merkeze alma işleminin iptali için verdiği karara, yönetimin uymaması karşısında vermiş olduğu 1996 tarihli 1717 sayılı kararı şöyledir:

(...) Anayasanın 138. maddesinin son fıkrası, "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez" kuralını koymakta, 2577 sayılı Kanunun 4001 sayılı Kanunla değişik 28. maddesinin 1. fıkrasında da "Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez." hükmüne yer verilmektedir. İdarenin yargı kararlarına uyması ve bu kararların gereklerine göre işlem ya da eylemde bulunmak zorunda olması aynı zamanda "hukuk devleti" ilkesinin de bir gereğidir. Anayasanın 2. maddesinde yer alan bu ilke karşısında idarenin mahkeme kararlarını "aynen" ve "gecikmeksizin" uygulamaktan başka bir seçeneği bulunmamaktadır.”

3. UYGULAMADA MERKEZ VALİLİĞİ

Merkez valiliğine ilişkin uygulamalara yöneltelen eleştirilerin genel çerçevesi şöyledir (Karasu, 2002, 138):

“Siyasi ve idari istikrarın her on yılda bir ortaya çıkan değişikliklerle alt üst olmasının bedelini Türkiye çok ağır ödemektedir. Yeni atanan valilerin ciddi bir değerlendirmeye tabi tutulmadan görevlerinden bazen 4-5 ay sonra uzaklaştırılmaları ve hiçbir haklı neden olmadan kenara itilmeleri ve yıllarca kaderlerine terk edilmeleri mülki idare mesleğinin en önemli sorunlarından biridir.”

3.1.Vali Atamaları

Vali atamalarında belirlenmiş olan İçişleri Bakanlığının önerisi, Bakanlar Kurulunun kararı ve Cumhurbaşkanının onayıyla atanan valinin, bu süreçten önce ismi nasıl belirlenmektedir?

1 Temmuz 2006’da kabul edilen 5540 sayılı Dâhiliye Memurları Kanunu, İl İdareleri Kanunu, İçişleri Bakanlığı Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun ve

Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (DMK, İİK, İBT, GHK, DMKDYDK) ile Dâhiliye Memurları Kanununa eklenen ek madde, valilik görevine yapılacak atamalarda “Birinci Sınıf Mülki İdare” amiri olmak gerekliliğini belirlemiştir. Buna göre; mülki idare amirliği hizmetleri sınıfında bulunan kaymakamlar ile bu sıfatı kazanmış olup İçişleri Bakanlığı merkez ve iller teşkilatında çalışanlardan mülki idare amirliği hizmetleri sınıfında yer almakla birlikte; kaymakam adaylığı dâhil olmak üzere, fiilen on beş yılını doldurmuş ve kazanılmış hak aylıkları birinci derecede olmak, sicil notları, mülki idare amiri değerlendirme raporları, mülkiye müfettişlerince düzenlenen özel gizli rapor ve değerlendirme belgeleri, takdirname, ödül, tecziye ve yabancı dil bilgisi ölçütleri dikkate alınarak yapılacak değerlendirmeye göre meslekte başarılı bulunmuş olmak, Anayasa ile tanımlanmış olan Cumhuriyetin temel niteliklerine aykırı davranışta bulunmaktan dolayı affa uğramış olsa bile hüküm giymemiş veya bu nitelikteki suçlardan dolayı birinci sınıf mülki idare amirliğine ayrılmaya engel bir disiplin cezası almamış olmak, mesleğin vakar ve onuruyla bağdaşmayan veya kişisel haysiyet ve itibarını zedeleyen bir suçtan hüküm giymemiş olmak ve aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almamış olmak birinci sınıf mülki idare amiri olmanın şartları olarak belirlenmiştir (DMK, İİK, İBT GHK, DMKDYDK, md.1). Yasanın uygulanmasını belirlemek üzere çıkarılmış olan Birinci Sınıf Mülki İdare Amirliğine Yükseltme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik’in (BSMİAYHKY) 7. maddesinde Birinci Sınıf Mülki İdare Amirliği olarak belirtilen valiliğe atanmada belirlenen değerlendirme ölçütleri sicil notları, Mülki İdare Amiri değerlendirme raporları, Mülkiye Müfettişlerince düzenlenen özel gizli raporlar ve değerlendirme belgeleri, takdirmeler, ödüller, yabancı dil bilgisi ve cezalar olarak belirlenmiştir.

Belirlenen niteliklere sahip olanların birinci sınıf mülki idare amirliğine geçişleri ise, İçişleri Bakanlığı bünyesindeki Encümen kararıyla gerçekleştirilmektedir. Encümen kararı Resmi Gazetede yayımlanmakta (BSMİAYHKY, md.14) ve kararlara karşı itiraz 30 gün içerisinde yine Encümene yapılmaktadır (BSMİAYHKY, md.15).

Birinci sınıf mülki idare amirliği kurumunun oluşturulmuş olması, vali adayları belirlenirken liyakat ilkesinin öne çıkarılmasını sağlamaktadır. Encümenin İçişleri Bakanlığı bünyesinde oluşturulması ve encümen kararlarına karşı itirazın yine encümene yapılacak olması, Bakanlık içinde siyasi etkileşim olması olasılığı karşısında, encümen kararlarının da siyasilenmesi sonucunu doğurabilecektir. Ne var ki, birinci sınıf mülki idare amirliğine yükseltimede encümen değerlendirilmesinin belirli ölçütlere bağlanmış olması ve encümenin bunun dışında kullanabileceği bir takdir yetkisinin bulunmaması nedeniyle, encümen kararlarında siyasi bir etkinin oluşabileceğini düşünmek yanlış olacaktır. Öte yandan; birinci sınıf

mülki idare amirliğinin oluşturulmuş olması, vali atamalarında öngörülen üçlü karar alma biçimini değiştirmemektedir. Bu bağlamda birinci sınıf mülki idare amirliği ile getirilmiş olan, İçişleri Bakanlığı'nın Bakanlar Kuruluna getireceği öneri için bir havuz oluşturmaktadır ve dolayısıyla vali atamalarındaki siyasi etkiyi azaltmakla birlikte yok etmemektedir.

Mülki idare amirleri arasında yapılmış olan konuya ilişkin anket, sonuçları açıklayıcılığı bakımından oldukça aydınlatıcıdır.

Çizelge 1: Yükselmelerde Nesnel Ölçüt ve Kurallara Uyulmama Nedenlerine İlişkin Değerlendirmelerin Göreve Göre Dağılımı

Sayı Satır % Sütun %	Her Türü Kayırmacılık	Liyakatin Değerlendiril- memesi	Seçkin Meslek Mensuplarının Belirlenmemesi	TOPLAM
Kaymakam Adayı	54 80.6 7.1	27 40.3 6.5	1 1.5 5.9	67 7.1
Kaymakam	385 82.1 50.7	198 42.2 47.8	9 1.9 52.9	469 50.0
Mülkiye Müfettişi	39 81.3 5.1	25 52.1 6.0	2 4.2 11.8	48 5.1
Vali Yardımcısı	179 80.6 23.6	104 46.8 25.1	3 1.4 17.6	222 23.7
Vali	27 81.8 3.6	13 39.4 3.1	1 3.0 5.9	33 3.5
Merkez Valisi	16 84.2 2.1	7 36.8 1.7	1 5.3 5.9	19 2.0
Merkez Örgütü	26 68.4 3.4	18 47.4 4.3	0 0 0	38 4.1
Başka	34 81.0 4.5	22 52.4 5.3	0 0 0	42 4.5
TOPLAM	760 81.0	414 44.1	17 1.8	938 100,0

Kaynak: Türk İdari Araştırmalar Vakfı, 2002, 369.

Anketin ortaya koyduğu sonuçlar değerlendirildiğinde, mülki idare amirliği içinde yükselmelerde nesnel ölçüt ve kurallara uyulmaması nedenleri içinde, “kayıp-

macılığı” en fazla vurgulayan merkez valileri olmuştur. Bu durum mülki idarenin her aşamasında bulunmakta olanlar için de geçerli bir sonuçtur. Ankete katılmış olanların kayırmacılıktan sonra en fazla vurguladıkları bir diğer nokta ise liyakatin değerlendirilmemesi olmuştur.

Birinci sınıf mülki idare amirliğinin yasal düzlemde oluşturulmuş olması, vali olarak atanacaklar arasında kayırmacılığın önlenmesi ve liyakatin öne çıkarılmasını sağlasa da daha önce de belirtilmiş olduğu gibi, yaratılan yeni atama yöntemi İçişleri Bakanlığında bir vali havuzu oluşturmakta ve bu havuz içinden yapılacak atamalar yine siyasi etkilerle biçimlenebilecek nitelik kazanmaktadır. 5540 sayılı yasanın 3. maddesinin İİK’ya yaptığı eklemeyeyle “Mülkî idare amirliği hizmetleri sınıfından vali olarak atanacaklarda; birinci sınıfa yükselmiş ve birinci sınıfa yükseldikten sonra birinci sınıfa yükselme niteliğini kaybetmemiş olma şartı aranır” denmektedir. Bu anlamda birinci sınıf mülki idare amiri olan bir dahiliye çalışanı, valilik dışında 5540 sayılı yasanın 1. maddesinin Ek 4. madde fıkrası uyarınca İçişleri Bakanlığı müsteşar yardımcısı, genel müdür, kurul başkanı ve Birinci Hukuk Müşaviri olarak da atanabilmektedir. Bir birinci sınıf mülki idare amirinin vali olarak atanması yine siyasi kararlarla gerçekleşmektedir.

Bu duruma neden olan karşılıklı etkileşim içindeki iki eğilim vardır. Bunlardan ilki; her yönetimin, kendisine uyum gösteren ve kendisine yakın olan isimlerle çalışarak, yönetsel performansını yükselteceğini düşünmesidir. Bu anlamda vali atamalarında, iktidarın kendisine yakın isimleri atama kararı, olmaması gereken bir olağanlıkla karşılanabilir. Emekli Vali Hüseyin Ögütçen’e göre (tarihsiz,486-487);

“İktidara gelen partiler kendilerine yakın kimseleri iş başına getirdiklerinde iktidarlarının uzun süreceğini sanırlar. Namuslu, faziletli, yetenekli, çalışkan, başarılı bir memur bir partiye kapılanıp, gayri ahlaki yollardan, payandayla bir makama gelmeyi düşünmez. Gayri ahlaki yoldan bir makama payandayla gelen kişinin devlete, millete, iktidara ne faydası olabilir ki. Tarafsızlığını kaybeden kişiyi o kuruluşakiler benimsemez. Halk tutmaz. Güven duygusu sarsılır. İşler düzgün gitmez. Yetenekli, çalışkan bürokratların çalışma şevki, hevesi kırılır. Gayri ahlaki yoldan yükselme çarelerini arayanların sayıları artar. Payandayla bir makama gelenin ister, istemez ödeyeceği bir bedel vardır. (...) İçişleri Bakanlığında politika geçerlidir. Memleketimizde uzun yıllar vali olarak hizmet etmiş bir büyüğümüzden duymuştum: “Vali olanların % 60’ı hısım akraba, dost, parti etkililerinin desteklemesi ile, % 20’si şansları yardım ettiği için, % 20’si de kendi gücü ile vali olur.” (...) Bilgisi, çalışkanlığı, başarısı, tecrübe ve yetenekleri ile kesinlikle vali olması gereken çok değerli kaymakam ve vali yardımcıları varken, ömrünün sonuna kadar vali olması mümkün olmayan kimselerin gayri ahlaki yoldan bu makama payandayla atılması mesleğimiz ve memleketimiz için şanssızlıktır.”

Öğütçen'in ifadeleri, vali atamalarında liyakate dayalı olmayan ikinci eğilimi de ortaya koymaktadır. Kişisel bir yönelimi ifade eden bu tutum açısından, üst bir makama geçebilmenin yolu iktidar ile yakın ilişki içinde olmaktır. Bu durumu Ziya Çoker (1996, 238-239) şöyle ifade etmektedir:

“Vali olma isteği genç yaşlardan başlayarak bir tutku halini almaya başladığı zaman, çalışma, hizmet aşkı ve başarı bir yana bırakılır ve bunu sağlamanın kestirme yolları aranmaya başlanır. Gerçekte bu o kadar uzun ve oyalayıcı bir yoldur ki; bu süreç içinde başarılı bir çalışma olanağı da kalmaz. Sürecin başlangıcı taşra politikacılarıyla iyi geçinmek, onlarla dost olmak, onların isteklerini yerine getirmektir. Bunu yapabilmek için de, yansız olmayı bir kenara bırakmak ve ilişkileri iktidardaki parti ileri gelenleri ile yoğunlaştırmak gerekir. Tutulacak partinin şu ya da bu parti olması önemli değildir. Önemli olan partinin iktidarda ve vali atamalarında etkili olmasıdır. Onun için bu kişilerin de partileri sık sık değişir. Vali olma tutkusu içinde olanların bir diğer girişimleri merkez politikacıları üzerinde yoğunlaşır. (...) Bunun başarısı araçların gücüne bağlıdır. Vali olmanın bir diğer yolu da İçişleri Bakanlığı üst bürokrasisine hâkim olan gruba ulaşmak ya da o grup içinde olmaktır. (...) Bu grubun düşünce yapısında olanların ya da bu gruba yanaşabilenlerin vali olma şansı artmıştır. (...) bütün bu çabaların başarı şansı olmasına rağmen, bana kalırsa, vali olmanın en geçerli yolu, deyim ne derece klasik sayılırsa sayılsın, çok çalışmaktır.”

Vali atamalarında liyakate dayanmayan bu durum, ABD’de yağma (spoils) sistemi olarak adlandırılan sisteme bir hayli benzemektedir. Dolayısıyla sorunun kaynağını, tek tek her iktidarın vali atamalarında ya da merkeze almalarında aramak hatalıdır. Zira sorun; bir iktidarın kendine yakın gördüğünü, kendisinden sonra gelenin görmemesi sorunudur.

3.2. Merkeze Alma Kararı

İİK’nın merkez valiliğinin oluşturulma gerekçesinde açıklanmış olan, ‘valilerin görevinde başarılı olamamaları durumu’, valilerin merkeze alınmasında belirlenmiş en somut nedendir. Öte yandan, merkeze alma kararının yine gerekçede açıklanmış olan biçimde, hükümetin idari ve siyasi ihtiyaçlarını karşılama ölçütü, amacı nesnellikten uzaklaştırmıştır.

Merkez valiliği uygulamasının akılcı temellere oturtulabilmesi, valilerin görevlerini belirlenmiş nesnel nedenlere bağlı olarak ve belirlenmiş süreleri aşacak biçimde yapamaması durumunda, hizmette sürekliliğin olumsuz etkilenmemesi için, valinin görevini yapamadığı süre içinde merkeze alınarak yerine bir başkasının atanması ile mümkündür. Ancak uygulamada, olması gerekenin dışında, ucu açık

yasal boşluklardan faydalanarak hükümetlerin gerçekleştirdiği ikinci yönelim, vali atamalarında olmaması gereken durumun bir uzantısı olarak, kendisine yakın isimleri vali olarak ataması karşılığında, kendisine yakın bulmadıklarını merkeze almasıdır. Yeterlilik ve liyakatin önemini kaybederek, siyasi tercihlerin öne çıktığı bu yöntem, yalnızca merkeze alınan vali için değil, mülki idare için de bir sistem sorunu yaratmaktadır.

3.3.Merkezde Görev Yapma

Çizelge 2’te merkez valileriyle yapılmış bir anketin sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 2: Ankete Katılmış Merkez Valileri ile İlgili Bilgiler.

Merkez Valiliğine Atanma		Aktif Valilik		Merkez Valiliği	
Yaşı	Sayı	Süre (Yıl)	Sayı	Süre (Yıl)	Sayı
42	2	1	2	1	3
44	2	2	3	2	1
45	2	3	3	3	2
47	3	4	1	4	3
48	2	5	3	6	1
49	2	6	5	7	1
50	2	7	1	8	1
51	1	9	2	9	4
52	1	10	1	10	1
53	3	12	1	12	2
54	1	15	1	15	1
58	1	16		16	1
59	1	17		17	1
		22		22	1
Ortalama : 49.1 Yaş		Ortalama : 5.3 Yıl		Ortalama : 7.3 Yıl	

Kaynak: Karasu, 2002,139

Anket sonuçlarının ortaya koymuş olduğu rakamlar, 5 yıl aktif valilik görevi yaptıktan sonra, ortalama 49 yaşında merkeze alınan valilerin ortalama 7 yıldır merkez valiliği yaptığını göstermektedir.

Hukuksal olarak oluşturulan çerçeve içinde, 2001 itibariyle 125 merkez valiliği kadrosundan 75'i doludur. Bu 75 kişiden 3152 sayılı Yasanın 37. maddesi ve 5442 sayılı yasanın 6. maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığı, Başbakanlık ve diğer bakanlıkların üst kademe yöneticiliklerinde görevlendirilen merkez valisi sayısı 3'tür.

Bakanlık görevinde de bulunmuş eski bir merkez valisi, merkez valiliğine alınmasını ve merkez valiliğinde bulunduğu yılları şöyle ifade etmektedir (Pamir, 21.03.2005):

"Müştaşımız telefon açtı "Ne yapıyorsun?" diye sordu. "Ben de toplantı yapıyorum" dedim. O da bana "Bırak toplantıyı Siirt Valisi ol" dedi. (...) [Valilik görevi sırasında] Bir milletvekili bir ihaleyi belli bir firmaya vermeme istedi. Ben de yapmadım. O da beni merkeze aldırma tehdit etti. "Aldırırsan aldır" dedim. Ne bileyim sonradan benim de politikacı olacağımı? Zaten o gün bugündür kendi süzgecimden geçirmedığım hiçbir şeyi istemem çalışma arkadaşlarımdan. Çünkü öbür tarafta oldum, biliyorum zorluğunu. (...) Sonra Ankara'ya geldim Merkez Valisi oldum. Sabah akşam kitap okumaya başladım. Zaten küçüklükten beri tutkumdur kitap. Bizim meslekte Merkez Valiliği çok zevklidir. Hanımla çocuklarla zaman geçirdim, bir nevi tatil yaptım. (...) Merkez valisi TC'nin emekli sandığı gibi bir şeydir. Son derece sağlam bir müessesedir."

Eski merkez valisinin ifade etikleri kişisel nitelikte olmakla birlikte, merkeze alınma karşısında takınılan durum kişiden kişiye de değişebilecek niteliktedir.

4. MERKEZ VALİLİĞİ UYGULAMASININ YARATTIĞI SORUNLARIN ORTAYA KONMASI

Bu bölümde merkez valiliği uygulamasının yaratmış olduğu ve belirlenebilen sorunlar incelenmiştir.

4.1. Merkez Valiliğinin Kurumsal Düzeyde Yarattığı Sorunlar

Merkez valiliği uygulamasının kurumsal düzeyde yaratmakta olduğu sorunlar, üç başlık altında incelenmiştir.

4.1.1 Valilik Makamının Siyasallaşması

Gerek valilik makamına yapılacak atamalarda gerekse merkeze almada benimsenmiş olan üçlü kararname yönteminin en dikkat çekici yanı, atama ve merkeze almada yetkili kılınmış otoritelerin her üçünün de yürütme organı olmasıdır. Sırasıyla İçişleri Bakanı önermekte, Bakanlar Kurulu karar almakta ve Cumhurbaşkanı da onaylamaktadır. Türkiye'deki parlamenter dizge içinde, *tek partinin iktidar olduğu durumlarda*, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlar Kurulu'nun aynı düşünsel paydada buluştuklarından, atama ve merkeze almada iki karar verici en azından dü-

şünel zeminde birleşmekte, geriye Cumhurbaşkanlığı kalmaktadır. Yasal sınırlarda sağlanmış tüm tarafsızlığına rağmen, Cumhurbaşkanının da TBMM tarafından ve özellikle iktidarın desteklediği adayın seçildiği göz önüne alınırsa ve Cumhurbaşkanı seçimlerinin de tek partinin iktidar olduğu dönemde gerçekleştirildiği düşünülürse, valilik makamına yapılacak atamaların ve merkeze almaların siyasi yönü kendisini açıkça ortaya koymaktadır.

Merkez valiliğini, “iktidarların kendilerine yakın bildikleri ve saydıkları kamu görevlilerini hizmete çağırması, buna karşılık değerleri ne olursa olsun diğerlerini merkeze alması” olarak açıklayan Aldan’a göre “hükümet etme”nin bir gereği olarak savunulan istisnai memuriyet uygulaması ile “yansız bir idareyi esas alan Anayasa ve DMK ile idare hukukunun genel ilkelerine aykırı düşülmüştür (Karasu, 2002,138).

Tümüyle iktidarın tercihlerine bağlı olarak gelişen merkeze alma, yaratılan fiili bir durum olarak merkez valiliği, aktif valilik görevi yapan valiler açısından iki boyut taşımaktadır. Vali, ilk durumda ya iktidarın yasal sınırlar dışında ve nesnel olmayan talep ve direktiflerini yerine getirmek ya da yerine getirmeyerek merkeze alınma riskini göğüslemek durumunda kalmaktadır. İkinci durumda ise vali, var olan iktidarın değişmesi karşısında, iktidarın takdir yetkisini kullanarak, kendisine yakın olan bir diğer kişinin yerine atanması tehlikesini, her iktidar değişiminde yakından taşımaktadır. Zira, niteliği her ne olursa olsun, her iktidarın, görevi devralır almaz ilk icraatlarından birinin vali kararnameyi yayımlamak olduğu genel kabul gören bir durumdur. Bu durum, devlet memuru olarak siyasi etkilere ve etkilemelerden uzak kalması gereken valilerin, siyasi olarak yön belirlemesine neden olduğu gibi, ilde devlet ve hükümetin en üst düzeyde temsil edildiği valilik makamının da, siyasi çevrelerce kendi çıkarlarını sağlamak için kullanılabileceğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda verilebilecek en somut örnek Danıştay’ın 1996 tarihli ve 3262 sayılı kararıdır. Örnek, valilik gibi önemli bir makamın, siyasi otoritelerce nasıl “günlük” politikalara alet edildiği bakımından oldukça çarpıcıdır.

“Parlamerter rejimlerde bakanlar kurulunun kurulması ve görevde kalabilmesi, programlarının meclis çoğunluğunun destek vermesine bağlı olduğuna göre, göreve başlarken güvenoyu alamamış veya görevi sırasında güvenoyu verilmeyerek düşürülmüş olan bakanlar kurulunun, önem ve özelliği nedeniyle hemen karara bağlanması gereken, geciktirilmesi kamu zararına yol açacak olan veya belli bir sürede yapılmasında yasal zorunluluk bulunan işler dışında, kurulacak yeni bakanlar kurulunun programını uygulamasını zorlaştırıcı veya bütçütün engelleyici köklü kararlar almaktan ve geleceğe dönük yükümlülükler yaratmaktan kaçınması; yeni hükümetin kurulup göreve başlamasına kadar geçen sürede ancak günlük-gündelik işleri, her zamanki işleri yapması ve yürütmesi gerekir.

Yukarıda açıklandığı üzere davacının görevinden alınarak merkeze atanmasında hukuken geçerli herhangi bir neden ileri sürülmediğine ve buna ilişkin karar güvenoyu alamadığı için istifa etmiş ve görev süresi bir gün sonra sona erecek olan Bakanlar Kurulu'nca ve olağanüstü bir yöntem izlenerek alınmış olmasına göre, dava konusu işlemin kamu yararı ve hizmet gerekleri gözetilmeksizin tesis edildiği, bu nedenle de maksat unsuru yönünden hukuka aykırı olduğu görüş ve kanaatine varılmıştır.”

Uygulamada, her iktidar ile birlikte değişen vali isimleri, valilik makamının, hizmet gereklerine uygun olarak değil de siyasi tercihler doğrultusunda yönlendirildiğini ve belirlendiğini düşündürmektedir. “Örneğin, 1949-1968 yılları arasında 5542 sayılı Kanuna göre 24 vali, 5439 sayılı Kanuna göre 97 vali, 4488 sayılı Kanuna göre 1 vali merkez valisi olarak atanmıştır (Karasu,2002,137)”. Yani iktidar, kendi tercihlerini belirledikten sonra valileri merkeze almak konusunda uygun zemini mutlaka oluşturmaktadır. Oysa valiler ve valilik makamı, tek başına hükümeti değil ve fakat aynı zamanda devleti de temsil etmektedir. Bu bağlamda, devleti temsil eden bir kurumun, hükümetin dönemsel politikalarına göre değişkenlik göstermesi, son derece sakıncalı ve vatandaş açısından güvensizlik yaratan bir durumdur.

4.1.2.Yetişmiş İnsan Gücü İsrarı

Liyakat ilkesine uygun olarak yapılmış bir vali atamasında vali, tek tek il yönetimindeki tüm yönetim mekanizmalarını, yönetici olarak tanıyarak görev almaktadır. Ayrıca görev yapılan yerler, bölge esasına göre belirlendiğinden, valiler her bölgenin, en azından görev almış oldukları bölgelerin kültürel, ekonomik, toplumsal niteliklerini yakından bilmektedirler. Bu valiler açısından ciddi bir birikim demektir.

Çizelge 2’de gösterilmiş olan ankete yanıt vermiş olan 24 merkez valisi içinde 15 yıl ve daha fazla süreden beri merkez valiliği yapanların oranının %16.7 olması, bu kurumun içinde bulunduğu durumu ve yetişmiş-deneyimli üst düzey yöneticilerin bürokrasi içinde ne kadar kolay harcanabildiğini gösteren bir kanıttır (Karasu, 2002,139). Ortalama 49 yaşında, 5 yıl aktif valilik görevinde bulunan valiler, aktif valilik sürelerinden çok daha uzun süre, ortalama 7 yıl merkez valiliği yapmaktadır. Bu durum, İçişleri Bakanlığı özelinde ve ülke genelinde, ciddi bir birikimin atıl duruma getirilmesinin en somut örneğidir.

İlgili Yönetmelik gereğince her ne kadar merkez valilerinin değişik pozisyonlarda ve üst düzey görevlerde hak ettikleri dereceyle görevlendirilecekleri belirtilmiş olsa da, en verimli dönemlerinde kenara çekilen merkez valileri aynı za-

manda ülkenin kıt kaynaklarıyla yetiştirmiş olduğu insanların ve onların yönetsel deneyimlerinin de israfını temsil etmektedirler.

4.1.3.Yığılma

1949 yılındaki ilk uygulamasında üç kadroyla oluşturulmuş olan merkez valiliği, günümüzde iktidarın tercihlerine uygunluk göstermeyen valilerin, yerleşmiş bir uygulama olarak merkeze alınmasıyla, kabarık rakamlara ulaşmıştır. Bugün için 125 merkez valisi kadrosundan 75 i doludur ve bunlar içinde üst kademe yönetici olarak görevlendirilmiş olanların sayısı yalnızca üçtür. Devletin şüphesiz israf ettiği bu insan kaynağı karşısında ekonomik külfeti çok da büyük önem taşımamaktadır. Fakat her iktidar değişimi karşısında giderek kabaran merkez valililerin sayısı, Bakanlık içinde yarattığı yığılma yanında ekonomik olarak da bir yük getirmektedir.

Yönetmeliğe dayanılarak uygulamada, merkeze alınan valilerin, istedikleri yerde ikamet edebilmeleri sağlanmaktadır. Yer ve zamana göre değişebilmekle birlikte; 2006 sonu için 75 merkez valisinden 56'sı Ankara'da, 11'i İstanbul'da, 2'si İzmir'de, 1'i Adana'da, 1'i Mersin'de, 3'ü Antalya'da ve 1'i de Balıkesir'de ikamet etmektedir. Merkezde yığılmanın ötüne geçmek üzere oluşturulduğu düşünülen bu uygulama, genel olarak sorunun çözümüne katkı sağlamaktan çok uzaktır. Zira; birikimlerinden yararlanılmadığı sürece, nerede olurlarsa olsunlar, bulunacak Ankara'da yığılmayı önleyici gündelik çözümler, ancak sorunu gözlerden uzak tutmanın bir aracı olabilirler.

4.2.Merkez Valiliğinin Yerel Düzeyde Yarattığı Sorunlar: Hizmet Sürekliliğinin Zedelenmesi ve Yönetimde İstikrar İlkesinin Bozulması

Kamu hizmetleri, tatmininde kamu yararı bulunan bir gereksinimi karşılayan faaliyetler olarak kabul edildiklerinden, bunların sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirilmeleri beklenir. Aksi takdirde kamu gereksinimi karşılanamaz ve kamu yararı gerçekleştirilemez (Günday, 2002, 286). Bu anlamda valilik açısından kamu yararının sağlanmasının öncüllerinden birisi de hizmet sürekliliğinin sağlanmasıdır. Her ne kadar kamu hukuku ilkelerince, kamu hizmetinde esas olan kamu görevlilerinin geçiciliği, görevlerin kalıcılığı olsa da, valilik makamının sahibi olarak vali, makamının gerektirdiği yükümlerin yerine getirilmesinde belirleyici olmaktadır. Zira, kanunları, merkezin emirlerini makamından kaynaklanan yetkiyle vali uygulamakta ve kullanmaktadır.

Valinin devlet ve hükümet temsilcisi olarak görev yapmasında çok fazla inisiyatif kullanması mümkün değildir, zira burada görevi “yerine getirmek”tir ve

yerine getirme kişilerle bağlantılı değildir. Oysa valinin yerel nitelikteki görevlerini yerine getirmesinde, doğrudan valininin niteliği önem kazanmaktadır. İşte tam bu noktada, uygulanmakta olan merkez valiliği ya da yasal adıyla merkeze alma, yerel düzeyde kararların alınmasında hizmet sürekliliğini etkilemektedir. Nitekim, bulunduğu ilde görevinin ilk yıllarında merkeze alınan vali, henüz kişisel yöneticilik becerilerini ve niteliklerini ortaya koyamadan ya da koymuş ve politikalar oluşturmuşken uygulama sırasında merkeze alınmaktadır. Ardından il'e yeni atanan vali, kendi bakış açısını yansıtmakta, uygulama aşamasında bir tercih değişikliğiyle yerine başka bir isim atanmaktadır. Bu kısır döngü sürdükçe de, il özel idarelerinden verim beklemek, aşırı iyimserlikten öteye geçmemektedir.

Valilerin atandıkları yerlerde görev sürelerinin belli ölçütlere bağlanmamış olması ve tümüyle yönetimin takdirine bağlı olması, valiliklerin görev yaptıkları bölgede uygun politikalar oluşturmaya zaman bulamamaları ve bunun sonucunda hizmetlerin her valiyle değişkenlik göstermesi yanında, yönetimdeki istikrarı da bozmaktadır. Değişen valiyle birlikte uygulamalar da değişmekte her seferinde, gerek çalışanlar gerekse yerel toplum için yeni bir uyum sürecine girilmektedir.

Görev süresi belli olmayan, merkeze alınmalarında nesnel koşullar bulunmayan valiler, tüm bu belirsizlik içinde, merkezde ne kadar süreyle görevli kalacaklarını da bilmemektedirler. Bu belirsizlik içinde merkez valileri, kimi zaman tekrar aktif valiliğe atanmakta kimi zaman milletvekili seçimlerine girmekte, kimi zaman başka bir göreve atanmakta ve çoğu zaman da hiçbir görevle görevlendirilmeden emekli olabilmektedirler. Bu durum yönetimin istikrarı ile bağdaşmaz niteliktedir.

4.3.Merkez Valiliğinin Yarattığı Psikolojik Sorunlar

Aktif valiler açısından, merkeze alınma her şeyden önce ve her zaman bir güvensizlik unsurudur. Sürekli merkeze alınma riskiyle karşı karşıya olan valiler, görev gerekleriyle beklentiler arasında sıkışıp kalmaktadır. Bu durum valilerin görevlerini yerine getirmede sıkıntılar yaşamalarına neden olması yanında valilik mesleğini de diğer unsurlarla birleşerek prestij kaybına uğratmaktadır. Öte yandan merkeze alınmanın, aktif vali olarak kullanılan, pek çok yetki, avantaj ile birlikte prestijinden de vazgeçmek anlamına gelmesi, valilerin duyduğu tedirginliği daha da arttırmaktadır.

Durum merkez valileri açısından değerlendirildiğinde, merkeze alınmış olmak her şeyden önce, aktif valilik görevinde alışılan yoğun tempunun terk edilmesi ve süresi bilinmeyen bir zaman diliminde eskiye oranla daha yetkisiz olması anlamını taşımaktadır. Bu durum doğal olarak, merkez valilerinin psikolojilerinde bir boşlukta olma duygusu yaratmaktadır. Bunun yanında nesnel gerekçelere dayanmaksızın

merkeze alınmış olmak, vali üzerinde bir kenara itilmişlik, dışlanmışlık duygusu yaratmaktadır. Merkez valiliğinde kalma süresinin belli olmaması da ne zaman sonlanacağı bilinmeyen bu süreçte valilinin giderek moral motivasyonunu yitirmesi sonucunu doğurmaktadır.

Bir mülki idare amiri “uçuruma yuvarlanmak” olarak adlandırdığı bu psikolojik etkiyi şöyle ifade etmektedir (Karasu,2002,141):

“Bugün makam otosunda Türk bayrağı dalgalandıran, görkemli ev ve makam odasına sahip olan bir vali radyoda ana haber bülteninde merkeze alındığını öğrendiğinde bütün dünyası yıkılmaktadır. Nasıl yıkılmasın ki? Merkezdeki görevinde ev, araba, ev eşyası ve yan ödeneklerden yoksun kalmakta, hatta kendisine bir masa bile tahsis edilmemektedir. Bu durum uçuruma yuvarlanmak değil de nedir?”

4.4.Merkez Valiliği Gerekli midir?

Yaratmış olduğu tüm sakıncalarına karşın halen korunmakta olan merkez valiliği ya da merkeze alma, Türkiye dışında Fransa ve Belçika’da da uygulanmaktadır. Karasu’nun (2002,163) Özer’den yaptığı alıntılama, Özer, Fransa’daki uygulamayı şöyle ifade etmektedir:

“Fransa’da valilerden her zaman ve her yerde yararlanılmakta, bir saat dahi devlet hizmetinden uzaklaştırılması kimsenin aklına gelmemektedir. .. İl’de vali olarak çalışması uygun görülmeyenlere devletin her kesiminde görev bulunmuş ve unvanları, özlükleri ve onurları özenle korunmuştur.”

Türkiye’deki tüm olumsuzluklar ve eleştiriler karşısında, merkez valiliğinin gerçekten gerekli olup olmadığı sorusu akla gelmektedir. Yapılan ankette “merkez valiliği kaldırılmalı mıdır?” sorusuna verilen yanıtlar şöyledir:

Çizelge 3: Merkez Valiliği Kaldırılmalı Mıdır?

	Yanıtlar	Sayı	%	Geçerli %
Geçerli	Yeniden Düzenlenmeli	871	76,4	79,6
	Kaldırılmalı	194	17,0	17,7
	Uygulama Sürdürülmeli	29	2,5	2,7
	Toplam	1094	96,0	100,0
Geçersiz	Yanıt Yok	46	4,0	
Toplam		1140	100,0	

Kaynak: Karasu, 2002,140

Anketin sonuçlarına göre, geçerli oyların %76,4 gibi büyük çoğunluğu merkez valiliğinin yeniden düzenlenmesini savunmaktadır. Bunun yanında, %17’lik bir kesim ise merkez valiliğinin kaldırılmasını savunmaktadır. Bu anlamda, uygulama

içinde bulunanlar bakımından merkez valiliği korunması gereken fakat yeniden düzenlenme ihtiyacı gösteren bir olgudur.

Anket sonuçlarına göre; mülki idarecilerin dizgesel olarak savundukları merkez valiliğinin yeniden yapılandırılması gerekliliği karşısında, vurgulanan yeniden yapılandırma ile ilgili olarak getirilmiş önerilere verilen yanıtlar şöyledir:

Çizelge 4: Merkez Valiliği İle İlgili Öneriler

Öneri	Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Birinci sınıf mülki idare amirliği uygulamasının başlatılması ve valilerin de bu grup içinden atanması durumunda, merkez valiliğinde yığılmanın da önüne geçilmiş olacaktır.	871	81,2	201	18,8	1072	100,0
Merkezde Görevlendirilen Valilerin Görev ve Çalışma Yönetmeliğinde belirtilen aktif görevlere atanmamış olan valiler için merkez valiliğinde bekleme süresi sınırlanmalıdır.	714	71,3	288	28,7	1002	100,0
Merkez valilerinin sayıları sınırlanmalıdır.	674	66,5	340	33,5	1014	100,0
Uygun bir kadroya atama olmaksızın ya da yasal bir neden olmaksızın valilerin merkeze alınması söz konusu olmamalıdır.	679	65,7	355	34,3	1034	100,0
Valiler arasında merkezde ve taşrada görev yapma sürelerini sınırlayan bir rotasyon dizgesi uygulanmalıdır.	617	60,1	409	39,9	1026	100,0

Kaynak: Karasu, 2002,163

Genel olarak değerlendirildiğinde mülki idare amirleri, merkez valiliğinin korunarak yeni düzenlemelerle biçimlendirilmesini savunmaktadır. Ankete verilmiş olan yanıtların yeniden düzenlemeye ilişkin yoğunlaştığı nokta, birinci sınıf mülki-

idare amirliği uygulamasının başlatılması ve valilerin de bu grup içinden atanması durumunda, merkez valiliğinde yığılmanın da önüne geçilmiş olacağı yönündedir. Bu uygulamayla öngörülen, mülki idarenin en altındaki basamaktan en üste kadar yer alan idare amirlerinin derecelendirilmesi ve en tepede yer alacak mülki idare amirlerinin vali olarak atanmasıdır. Bu durumda, mülki idare amirleri kendi sınıfları içinde belirlenen niteliklere sahip olacağından, uygulamada kayırmacılığın da önüne geçme sağlanabilecektir.

Ancak, çoğu zaman siyasi tercihlerin yön vermekte olduğu merkeze alma kararı, nesnel nedenlere bağlanmadıkça, bu öneriyle yığılmanın önüne geçilse de tamamen önlenilmesi mümkün olmayacaktır. Zira; öneri, mülki idare içinde bir kariyer sınıflandırması yaratmakta ve fakat siyasi tercihler doğrutusunda beliren genç yaşta vali atmalarının önüne geçmeyi sağlayacak bir nitelik göstermektedir.

Anketin öneriler arasında yoğunluk göstermekte olduğu bir diğer öneri, Araştırma boyunca da vurgulanmış olan; Merkezde Görevlendirilen Valilerin Görev ve Çalışma Yönetmeliğinde belirtilen aktif görevlere atanmamış olan valiler için merkez valiliğinde bekleme süresinin sınırlandırılmasıdır. Öneriyle, merkeze alınan bir valinin istikrarı engelleyecek bir biçimde ve sonu bilinmeyen bir sürede, Bakanlığın merkez örgütlenmesinde kalma süresinin sınırlandırılması amaçlanmaktadır. Bu önerinin, ilkinde oranla merkezde yığılmayı daha fazla engelleyebileceği düşünülmektedir. Ayrıca, önerinin getirmiş olduğu merkezde bekleme süresinin sınırlandırılması, merkeze alınan valililerin içine düştükleri boşluk duygusundan belli süre sınırlandırmasıyla kurtulabilmelerini de sağlayacak yöndedir. Üstelik, emekli oluncaya kadar merkez valilerinin aktif hiçbir iş yapmadan maaş olmalarını da görece olarak engelleyebilecektir.

Bu öneriye paralel olarak getirilmiş olan ve % 65,7 oranında onaylanmış olan “Uygun bir kadroya atama olmaksızın ya da yasal bir neden olmaksızın valilerin merkeze alınması söz konusu olmamalıdır.” önerisinin, önceki iki öneriye göre kabullenilme bakımından daha düşük düzeyde kalmış olsa da, daha etkin sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir. Ancak önerinin düşünülen sonuçlarını yaratabilmesi, uygun hukuksal düzenlemelerin yapılmasıyla mümkün olabilecektir. Atanacağı kadro belli olmadan merkeze alma ve merkeze almanın somut ve hukuki nedenlere bağlanmaması, uygulamada hükümetin kullanmış olduğu geniş takdir yetkisinin sınırlarını oldukça genişletmektedir. Hükümetin bu geniş takdir yetkisi ise, ancak yasal düzenlemelerle sınırlandırılabilir.

Hükümetlerin atamalarda kullanmakta olduğu geniş takdir yetkisinin sınırlandırılmasına yönelik olarak getirilen bir diğer öneri, valiler arasında merkezde ve taş-

rada görev yapma sürelerini sınırlandıran bir rotasyon dizgesi uygulanmasıdır. Öneri temel olarak, valilerin görev sürelerini belirlemesi bakımından önem taşısa da, rotasyon merkez valiliğinin yaratmakta olduğu sorunların çözümünde etkin bir yol olarak görünmemektedir. Yalnızca, her valilinin merkezde görev yapma(ma)nın ne demek olduğunu anlaması bakımından yararlı olabilecektir. Nitekim bu öneri, merkez valiliğinin yeniden düzenlenmesi bakımından getirilen öneriler içinde en az onaylanan seçenektir. Ancak, rotasyon olmaksızın gerek valilik gerekse merkezde kalmanın belli sürelerle bağlanması, aktif valiler bağlamında yerel düzeyde hizmet sürekliliğinin sağlanması bakımından yararlı olacak, merkezde görev alan valiler bakımından da psikolojik olarak rahatlama sağlayacaktır.

Ne var ki; uygulamada dizgenin içinin boşaltılarak tümüyle yozlaştırılmış olması da temel bir sorun olarak durmaktadır. Bu nedenle, merkez valiliği; yetki, neden, konu, amaç ve sayı bakımından koyulan sınırlar içerisinde yeniden düzenlenmelidir.

5.SONUÇ

Merkez valiliğinde sorun; bir iktidarın kendine yakın gördüğünü, kendisinden sonra gelenin görmemesi sorunudur. Yeterlilik ve liyakatin önemini kaybederek, siyasi tercihlerin öne çıktığı bu yöntem, yalnızca merkeze alınan vali için değil, mülki idare için de bir sistem sorunu yaratmaktadır.

Merkez valiliğinin yeniden düzenlenmesi anlamında başlangıç noktası, valilerin atanması yöntemi ve bu bağlamda da merkeze alma yönteminin yeniden belirlenmesi olmalıdır. Vali olarak atama yetkisi, tek başına yürütme organı içinde kaldığı sürece, valilik makamının siyasallaşmasının önüne geçilmesi güç görünmektedir. Özellikle parlamenter dizgenin yaratabileceği gücü tek elde toplayabilme sakıncası, siyasallaşmanın önünü daha da açabilecek niteliktedir. Bu nedenle, vali atamalarında ve dolayısıyla merkeze almada, tıpkı Sayıştay'da olduğu gibi TBMM'nin de etkin olabilmesi sağlanmalıdır. Ülkenin merkezi yönetsel gücünün, taşra yönetiminin gücüyle sıkı bağlar içinde ve doğru orantılı olması, üniter yapının en doğal sonucudur. Bu nedenle taşra yöneticileri içinde en çok yetkiye sahip olan vali atamaları ve merkeze alma kararları çok daha geniş bir boyutta inceleme ve tartışma konusu yapılmalıdır. Böylelikle tek yönlü siyasi etkiden uzaklaşılabilmesinin de yolu açılmış olacaktır.

Özünde merkez valiliği, valilerin hastalık, eğitim gibi çeşitli nedenlerle görevleri başında olamayacakları durumlarda, valilik makamının boş kalmaması ve görevin yapılamamasının belli bir süreyi aşması halinde vekâlet etme yerine görevi asaleten bir başka valinin görev yapmasının sağlanarak, hizmette sürekliliğin sağlan-

ması amacıyla oluşturulmuş olmalı ve ona göre kullanılmalıdır. Bu anlamda merkez valiliği Türkiye gibi üniter yapılı bir ülke olmasından kaynaklanan dizgesel bağlamda gerekse mesleki güvenlik bağlamında gereklilik göstermektedir.

Bu anlamda merkeze alma kararı, mutlaka yasal olarak belirlenmiş nesnel nedenlere dayandırılmalıdır. Ucu açık yasal düzenlemeler yerine, tüümüyle nesnel nedenlere bağlı olarak düzenlenmiş yasal hükümlere dayanılarak yapılan merkeze alma kararı üzerinde yapılan tartışmalara son verecek, siyasi etkilerden uzaklaşılmasını sağlayacaktır. Ayrıca eğer merkeze alma kararı verilecekse, merkeze alınan valinin atanacağı görev de mutlaka belirlenmeli ve merkezde kalma süresi yasal olarak sınırlandırılmalıdır.

Var olan yasal zeminde, merkeze alma mutlak bir zorunluluk gösteriyorsa ve eğer atanacak bir görev de bulunamıyorsa, merkez valilerinin deneyimlerinden en iyi yararlanma yolu, yeni açılan bölümlerle akademisyen sıkıntısı yaşayan ve eğitim kalitesi giderek düşen “kamu yönetimi” bölümlerinde çalışmalarını sağlamak olacaktır. Zira, merkez valilerinin Ankara’da bulunması zorunluluğunun olmaması ve eğer merkez valisi olmasaydı yurdun herhangi bir ilinde çalışacak olması nedeniyle, merkez valilerinin ihtiyaç duyulan tüm üniversitelerde görev yapmasının önünde bir engel bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Birinci Sınıf Mülki İdare Amirliğine Yükseltilme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik.
 ÇOKER, Ziya, (1996), **Yönetim ve Siyaset**, Ankara.
 ÇOKER, Ziya, (Aralık,1993), “Mülki İdare Amirliği ve Geleceği”, **Türk İdare Dergisi**, S: 401, Yıl: 65.
 Dâhiliye Memurları Kanunu, İl İdaresi Kanunu, İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, **RG.05. 07.2006-26219**.
 Danıştay’ın 24.04.1996 tarih ve E.4152, K. 1717 sayılı Kararı, <http://www.danistay.gov.tr/karar.arama.htm>. [11.11.2005].
 Danıştay’ın 18.05.1982 tarih ve E.445, K.6190 sayılı Kararı, <http://www.danistay.gov.tr/karar.arama.htm>. [11.11.2005].
 Danıştay’ın 30.10.1996 tarih ve E.4052, K.3262 sayılı Kararı, <http://www.danistay.gov.tr/karar.arama.htm>. [11.11.2005].
 Danıştay’ın 10.11.1997 tarih ve E.3611, K.2485 sayılı Kararı, <http://www.danistay.gov.tr/karar.arama.htm>. [11.11.2005].
 Devlet Memurları Kanunu, **Resmî Gazete, 23.07.1965-12056**.
 GÜNDAY, Metin, (2002), **İdare Hukuku**, Ankara: İmaj Yayıncılık.
 İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, **Resmî Gazete, 14.02.1985-18675**.

İl İdaresi Kanunu, **Resmi Gazete, 18.06.1949-7236.**

İl Özel İdaresi Kanunu, **Resmi Gazete, 14.03.2005-25745.**

İdari Yargılama Usulü Kanunu, **Resmi Gazete, 20.01.1982-17580.**

KARASU, Koray, (2002), “**Mülki İdare Amirliği Mesleği**”, **Türkiye’de Mülki İdarenin Geleceği** (ed. Cahit Emre), (2002), Ankara: Türk İdari Araştırmalar Vakfı.

Merkezde Görevlendirilen Valilerin Görev ve Çalışma Yönetmeliği, **Resmi Gazete, 18.11.1992-21409.**

ÖĞÜTÇEN, Hüseyin, (tarihsiz), **Bir İdarecinin Zamanla Yarışı**, İstanbul: Türk İdareciler Derneği.

ÖZER, Ahmet, (Haziran,1999), “Bürokrat-Politikacı İlişkileri ile Ülkemizdeki İstisnai Memuriyet ve Valilik Sistemi Üzerine Görüşler”, **Türk İdare Dergisi**, S:423, Yıl:71.

PAMİR, Balçıcek, (21.03.2005), “Ben Hiç Muhalif Olmadım”, (Atilla Koç ile röportaj), **Sabah Gazetesi**, <http://www.sabah.com.tr/2005/03/21/gnd101.html>. [04.11.2005].

TC. Anayasası, **Resmi Gazete, 09.11.1982-17863.**

Türk İdari Araştırmalar Vakfı, (2002), **Türkiye’de Mülki İdarenin Geleceği** (ed. Cahit Emre), Ankara.

KAMU GÖREVLİLERİNE YÖNELİK ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ

Gazi BAYKALER*

GİRİŞ

Avrupa Birliğine uyum sürecinde mevzuatta yapılan değişiklikleri izlemek yönetimin her kademesindeki uygulayıcılar için önemli bir görev haline gelmiştir. Yaşanan sosyal, ekonomik ve kültürel değişim, kamuoyunun eleştirisine açıklık ve değişim talebi, hızlı ve etkili iletişim olanakları ile sivil toplumun gelişimi; toplumun isteklerine karşı daha duyarlı, katılımcılığa önem veren, açıklık, saydamlık, hesap verebilirlik, tarafsızlık gibi ilkelere bağlı yeni bir kamu hizmeti anlayışının doğmasına yol açmıştır.¹

Bu değişim sürecinde “kamu görevlileri” için getirilen uygulamalardan biri uyulması istenilen (ve taahhüt edilen) “etik davranış” ilkeleridir. Kamu yönetiminde etik davranış ilkelerinin benimsenmesi öncelikle çağdaş demokratik ülkelerde kabul edilen etik sistemin unsurlarının iyi anlaşılmasını gerekli kılmaktadır. Etik sözcüğü Yunanca “karakter” anlamına gelen “ethikos” sözcüğünden türetilmiştir.² Etik, en basit tanımıyla insan ilişkilerinde iyi veya doğru; kötü ya da yanlış olarak adlandırdığımız değer yapılarını inceler.³ Daha geniş bir bakış açısıyla, bütün etkinlik ve amaçların yerli yerine konulması; neyin yapılacağı ya da yapılamayacağı; neyin isteneceği ya da istenmeyeceğinin; neye sahip olunacağı ya da olunamayacağı bilinmesidir.⁴

Etik ve ahlak çoğu kez özdeşleştirilse de, etik insan davranışının ilkeleri; ahlak da bu ilkelerin tikel bir durumda uygulanmasıyla ilgilidir; dolayısıyla etik değişik anlayışlarının keşiştiği ortak noktadan çıkıyor ve evrensel normlar dikte ediyor.⁵

* Çankırı İl Planlama ve Koordinasyon Müdürü.

¹ Başbakanlık, Kamu Görevlileri Etik Kurulu – Kanun ve İlgili Düzenlemeler – (tanıtım kitapçığı) Başbakanlık Basımevi, Ankara, 2005, s. 39.

² Tansal, Prof. Dr. Sabih, “Etik Değerlere Evrensel Yaklaşım” <http://www.tspakb.org.tr/paneller/stansal.htm.doc> (23.02.2006).

³ TÜSİAD, “Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik (Özet Bulgular)” <http://www.tusiad.org.tr/haber/basin/duyuruno752.pdf.doc> (23.02.2006).

⁴ Çavuşoğlu, Turgay, “Etik Kavramı” <http://www.sosyalhizmetuzmani.org.tr/etik.doc> (22.02.2006).

⁵ TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası,(2003) “Etik, Ahlak ve Mesleki Davranış İlkeleri Tartışma Metin Taslağı” <http://www.emo.org.tr/depo/belgeler/etik.pdf> (22.02.2006).

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 11 Mayıs 2000’de kabul edilen “Kamu Görevlileri İçin Davranış Kuralları” tavsiye kararından sonra , “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 5176 sayılı Kanun” ülkemizde bu yönde atılan ilk adımdır. Bu kanuna bağlı olarak yürürlüğe giren “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” uygulamaya ilişkin ilkeleri ve usulleri belirlemiştir.⁶

Kamu Yönetiminde Etik Davranış İlkelerine Bakış

Etik dışı faaliyetlerin toplumsal ve siyasal işleyişe verdiği zararların bilincine varılması çağdaş demokratik ilkelerde genel olarak kamuda ve özellikle de etik sisteminde ciddi reform hareketlerini başlatmıştır. Etik sisteminde reform hareketleri, mevzuatlarda dağınık halde bulunan etik davranış ilke ve kurallarının bir bütün halinde, açık ve anlaşılır dille yazılmış etik davranış kurallarının sistemleştirilmesiyle başlamaktadır.⁷ Günümüzde genel olarak kabul gören etik davranış ilkeleri tarafsızlık, hukukilik, dürüstlük, bütünlük, liyakat, nesnellik, liderlik, saydamlık, hesap verebilirlik, profesyonellik, eşitlik, süreklilik, saygınlık ve güven gibi olgulardır. Kamu yönetiminde etik alt yapısı etkileyen başlıca kilit unsurlar şunlardır:⁸

- Siyasal irade,
- Etkili yasal altyapı,
- Yeterli ve etkin hesap verme mekanizmaları,
- Uygulanabilir tutum ve davranış kuralları,
- Mesleki toplumsallaştırma mekanizmaları,
- Kamu yönetiminde uygun çalışma ortam ve koşulları,
- Etik konularda koordinasyon sağlayan kuruluşların varlığı ve
- Kamu görevlilerini kontrol eden etkin bir sivil toplum (medya dahil).

Kamu yönetiminde etik dışı faaliyetler, vatandaşların Devlete olan güvenini azaltmaktadır. İşte vatandaşın Devlete olan güvenini artırmak, Devletin kamu ihtiyaçlarını karşılamaındaki etkinliğini yükseltmek, sosyal ve ekonomik kurumların verimli ve etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak gibi amaçlarla kamu görevlileri için “davranış ilkeleri” uygulamaya konulmuştur.

⁶ Başbakanlık, a.g.e. s 7.

⁷ TÜSİAD, a.g.k.

⁸ a.k.

Kamu Görevlileri İçin Etik Davranış İlkeleri

Davranış ilkelerini ortaya koyan yönetmeliğin ikinci maddesinde, bu uygulamanın hangi personeli kapsadığı ve kapsam dışındaki kamu görevlileri belirlenmiştir. Buna göre; genel bütçeye dâhil daireler, katma bütçeli daireler, kamu iktisadi teşebbüsleri, döner sermayeli kuruluşlar, Mahalli idareler ve bunların birlikleri, kamu tüzel kişiliğini haiz olarak kurul, üst kurul, kurum, enstitü, teşebbüs, teşekkül, fon ve sair adlarla kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan; yönetim ve denetim kurulu ile kurul, üst kurul başkan ve üyeleri dâhil tüm personel bu ilkelerin kapsamındadır.

Yönetmelik hükümleri; Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Bakanlar Kurulu üyeleri, Türk Silahlı Kuvvetleri, Yargı mensupları ve üniversiteler hakkında uygulanmaz.

Kamu görevlilerinin uyması gereken on sekiz etik davranış ilkesi belirlenmiştir:

- Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci,
- Halka hizmet bilinci,
- Hizmet standartlarına uyma,
- Amaç ve misyona bağlılık,
- Dürüstlük ve tarafsızlık,
- Saygınlık ve güven,
- Nezaket ve saygı,
- Yetkili makamlara bildirim,
- Çıkar çatışmasından kaçınma,
- Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması,
- Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı,
- Kamu malları ve kaynaklarının kullanımı,
- Savurganlıktan kaçınma,
- Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan,
- Bilgi verme, saydamlık ve katılımcılık,
- Yöneticilerin hesap verme sorumluluğu,
- Eski kamu görevlileriyle ilişkiler,
- Mal bildiriminde bulunma.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kamu görevlileri için belirlenen “davranış kuralları” ile yukarıda belirtilen etik davranış ilkeleri arasında benzerlik vardır.⁹ Tavsiye kararında; hukukilik, dürüstlük, tarafsızlık, sadakat, nezaket ve saygı, takdir yetkisinin tarafsızca kullanılması, çıkar çatışmasından kaçınma, yöneticilerin hesap verme sorumluluğu, yetkili makamlara bildirim, hediye alma yasağı gibi kurallar bulunmaktadır.

Etik Sözleşme Belgesi

Resmi Gazetenin 13.04.2005 tarih ve 25785 sayılı nüshasında yayımlanan “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” ekinde yer alan “kamu görevlileri etik sözleşmesi” metni şu şekildedir:

“Kamu hizmetinin her türlü özel çıkarın üzerinde olduğu ve kamu görevlisinin halkın hizmetinde bulunduğu bilinç ve anlayışıyla;

* Halkın günlük yaşamını kolaylaştırmak, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamak, hizmet kalitesini yükseltmek ve toplumun memnuniyetini artırmak için çalışmayı,

* Görevimi insan haklarına saygı, saydamlık, katılımcılık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme ve hukukun üstünlüğü ilkeleri doğrultusunda yerine getirmeyi,

* Dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, yaş, bedensel engelli ve cinsiyet ayrımı yapmadan, fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalara meydan vermeden tarafsızlık içerisinde hizmet gereklerine uygun davranmayı,

* Görevimi, görevle ilişkisi bulunan hiçbir gerçek veya tüzel kişiden hediye almadan, maddi ve manevi fayda veya bu nitelikte herhangi bir çıkar sağlamadan, herhangi bir özel menfaat beklentisi içinde olmadan yerine getirmeyi,

* Kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanmamayı ve kullandırmamayı, bu mal ve kaynakları israf etmemeyi,

* Kişilerin dilekçe, bilgi edinme, şikâyet ve dava açma haklarına saygılı davranmayı, hizmetten yararlananlara, çalışma arkadaşlarıma ve diğer muhataplarıma karşı ilgili, nazik, ölçülü ve saygılı hareket etmeyi,

* Kamu Görevlileri Etik Kurulunca hazırlanan yönetmeliklerle belirlenen etik davranış ilke ve değerlerine bağlı olarak görev yapmayı ve hizmet sunmayı taahhüt ederim.”

⁹ Başbakanlık, a.g.k., s 27.

Memur sendikaları bu sözleşmenin onur kırıcı ve rencide edici olduğunu; hukuka ve insan haklarına aykırı olduğunu ileri sürerek yargıya başvurmuşlardır. Kamu Görevlileri Etik Kurulu, bu tepkiler üzerine “şerh” düşerek imzalanma zorunluluğu yönünden karar aldı.¹⁰ Dolayısıyla kapsamda bulunan tüm kamu görevlilerinin bu sözleşme metnini imzalaması zorunludur. Diğer taraftan sözleşmenin, Yönetmeliğin yayım tarihinden itibaren 3 ay içinde imzalanıp, personelin özlük dosyasına konulması, kurum ve kuruluşların yetkili sicil amirlerinin, personelin sicil ve performansını, bu Yönetmelikte düzenlenen etik davranış ilkelerine uygunluk açısından da değerlendireceği hükmüne bağlanmıştır.

Etik Kurulu

5176 sayılı Kanunla kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkelerini belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere Kamu Görevlileri Etik Kurulu kurulmuştur. 5176 sayılı Kanununun 2. maddesi gereğince, Kurul üyeleri; biri kurul başkanı olmak üzere, Bakanlar Kurulu tarafından seçilmekte ve atanmaktadır. Kamu Görevlileri Etik Kurulu Başkan ve Üyeliklerine, mezkûr Kanununun 2. maddesi gereğince Bakanlar Kurulunun 10.8.2004 tarihli ve 2004/7791 sayılı kararıyla atama yapılmış ve Kurul ilk toplantısını 29.9.2004 günü gerçekleştirerek çalışmalarına başlamış bulunmaktadır.¹¹

Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

- Kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken uymaları gereken davranış ilkelerini hazırlayacağı yönetmeliklerle belirlemek.
- Etik davranış ilkelerinin ihlal edildiği iddiasıyla re’sen veya yapılacak başvurular üzerine gerekli inceleme ve araştırmayı yaparak sonucu ilgili makama bildirmek.
- Kamuda etik kültürünü yerleştirmek üzere çalışmalar yapmak veya yaptırmak ve bu konuda yapılacak çalışmalara destek olmak.
- Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, başvuru konusu ile ilgili olarak Kurul tarafından istenen bilgi ve belgeleri vermek zorundadırlar.
- Kurul’a kanun kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarında etik davranış

¹⁰ **Akşam Gazetesi**, “Etik Sözleşmeye Şerh Hakkı Geldi” (Z. Kıvanç El’in haberi), 26.02.2006, s 20.

¹¹ <http://www.basbakanlik.gov.tr/sour.ce/index.asp?wss=basbakanlik.gov.tr&wpg=ana> (28.02. 2006)

ilkelerine aykırı uygulamalar bulunduğu iddiasıyla yapılacak başvurular, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'da belirlenen esaslara göre, en az genel müdür veya eşiti düzeyde kamu görevlileri hakkında yapılabilecektir.

– “Genel Müdür” dışındaki hangi unvanların genel müdür eşiti sayılacağı Kurul tarafından belirlenecektir. Diğer kamu görevlilerinin etik davranış ilkelerine aykırı uygulamalarına ilişkin başvurular, ilgili kurumların yetkili disiplin kurullarınca değerlendirilecektir.

– Kurul, kendisine ulaşan başvuruları etik davranış ilkelerinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek, en geç üç ay içinde sonuçlandırmak zorundadır. Sonuçlandırılan incelemeler Başbakanlık Makamına ve ilgililere bildirilir.

– Başvuru sonucunda kurul tarafından yapılan incelemelerde, etik davranış ilkelerine aykırı bir eylem tespit edilmesi halinde, konuya ilişkin “Kurul Kararı” Başbakanlık tarafından Resmi Gazete’de yayımlanır.

– Kurul, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlardan ve özel kuruluşlardan ilgili temsilcileri çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir.

– Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin hususlar, Kurulca hazırlanacak yönetmeliklerle belirlenir. Kurul tarafından hazırlanan yönetmelikler Başbakan onayı ile yürürlüğe konulur.

– Kurul, gerektiğinde Mal bildirimlerini inceleme yetkisine sahiptir. Mal bildirimlerindeki bilgilerin doğruluğunun kontrolü amacıyla, ilgili kişi ve kuruluşlar (bankalar ve özel finans kurumları dahil) Kurul tarafından talep edilen bilgileri en geç otuz gün içinde Kurula vermekle yükümlüdürler.

– Hediye alma yasağının kapsamını belirlemeye ve en az genel müdür veya eşiti seviyedeki üst düzey kamu görevlilerince alınan hediyelerin listesini gerektiğinde her takvim yılı sonunda bu görevlilerden istemeye yetkilidir.

Etik Komisyonu

Yönetmeliğe göre, kurum ve kuruluşlarda, etik kültürünü yerleştirmek ve geliştirmek, personelin etik davranış ilkeleri konusunda karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak tavsiyelerde ve yönlendirmede bulunmak ve etik uygulamaları değerlendirmek üzere kurum veya kuruluşun üst yöneticisi tarafından kurum içinden en az üç kişilik bir etik komisyonu oluşturulur.

Kurul ile işbirliği içinde çalışacak olan Etik komisyonu üyelerinin ne kadar süreyle görev yapacağı ve diğer konular, kurum ve kuruluşun üst yöneticisince belirlenmektedir.

Başvuru Esas ve Usulleri

Herkes başvuruda bulunma hakkına sahiptir. Başvuruda bulunabilmek için başvuranın menfaatinin etkilenmesi koşulu aranmaz. Ancak, kamu görevilerini karalama amacı güttüğü açıkça anlaşılabilir ve başvuranın kimliği tespit edilemeyen başvurular değerlendirmeye alınmaz. Yargı organlarıncı incelenmekte olan veya karara bağlanmış bulunan uyuşmazlıklar hakkında Kurula veya yetkili disiplin kurullarına başvuru yapılamaz.

Başvurular; yazılı dilekçe, elektronik posta ve/veya tutanağa geçirilen sözlü başvuru yolları ile yapılır.

Başvurunun; gerçek kişiler tarafından elektronik posta yoluyla yapılması halinde, başvuru sahibinin adı ve soyadı, oturma yeri veya iş adresi belirtilir. Elektronik posta yolu ile yapılacak başvurularda, başvurunun Kurulun elektronik posta adresine ulaştığı tarih başvuru tarihidir.

Başvuru, gerçek kişiler tarafından adı, soyadı, oturma yeri veya iş adresi ile imzayı kapsayan dilekçelerle, en az genel müdür ve Kurulca genel müdür düzeyinde oldukları kabul edilen unvanlarda bulunanlar için Kurul Başkanlığına, diğer görevliler için ise kurum yetkili disiplin kurullarına yöneltilmek üzere ilgili kurum amirliğine yapılır. Dilekçede, etik ilkeye aykırı davranış iddiasına ilişkin bilgi ve belgeler açık ve ayrıntılı olarak belirtilir. Elde bulunan belgeler dilekçeye eklenir. Başvuru konusu aykırı davranış iddiası, kişi, zaman ve yer belirtilerek somut biçimde gösterilir. Başvuru dilekçelerinin daktilo ile yazılması veya bilgisayar çıktısı olması koşulu aranmaz.

Kararlara İlişkin İşlemler

Kararlar Başkan ve Üyeler tarafından imzalanmakla kesinleşir. Kesinleşen karar Başbakanlık Makamına sunulur. Kararlara karşı idari yargı yolu açıktır.

Kurul, başvuruya konu işlem veya eylemi gerçekleştiren kamu görevlisinin etik davranış ilkelerine aykırı işlem ve eylemi olduğunu tespit etmesi halinde bu durumu Başbakanlık, Kurul kararı olarak Resmî Gazete aracılığıyla kamuoyuna duyurur, ancak, Kurul kararlarının yargı tarafından iptali halinde Kurul, yargı kararını yerine getirir ve Resmî Gazete’de yayımlatır.

Etik ilkeye aykırı davranışın saptanamadığına ilişkin kararlar da Başbakanlık Makamına ve ilgililere yazılı olarak bildirilir. Bu kararlar kamuoyuna duyurulmaz. Kabul edilebilirliği bulunmayan başvurular hakkında verilen kararlar yalnızca başvuru sahibine iletilir.

5176 sayılı Kanun ile ilgili Yönetmelik kapsamında bulunan ve Kurulun görev alanı dışındaki kamu görevlilerinin etik ilkelere aykırı davrandığı yolunda disiplin kurullarına yapılan başvurular, yetkili disiplin kurullarınca Yönetmelikte düzenlenen etik davranış ilkeleri ile başvuru usul ve esasları çerçevesinde incelenir.

Bu kurulların verdiği etik ilkeye aykırı davranışın varlığı veya yokluğu konusundaki kararlar ilgili kurum veya kuruluş yetkilisine, hakkında başvuru yapılan kamu görevlisine ve başvuru sahibine bildirilir. Disiplin kurullarının kararları kamuoyuna duyurulmaz.

Etik Kurulu'nun Yetki Alanına Giren Kamu Görevlileri

Kamu Görevlileri Etik Kurulunun yetki alanına giren en az genel müdür, eşiti ve üstü kamu görevlileri Yönetmelik ekinde şu şekilde sıralanmaktadır:

A) TBMM ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinde

- Genel Sekreter
- Genel Sekreter Yardımcısı
- Devlet Denetleme Kurulu Üyeleri

B) 1- Başbakanlık ve Bakanlıklarda

- Müsteşar
- Müsteşar Yardımcısı
- Genel Müdür
- Teftiş Kurulu Başkanı
- Kurul Başkanı (Ek göstergesi 6400 ve üzerinde olanlar)
- Valiler
- Kaymakamlar
- Büyükelçiler, Daimi Temsilciler
- Başbakan Başmüşaviri

2- Bağlı-İlgili ve İlişkili Kurum ve Kuruluşlarda

- Müsteşar
- YÖK Başkanı, Yürütme Kurulu Üyeleri, Genel Sekreteri ve ÖSYM Başkanı

- Müsteşar Yardımcısı
 - Genel Müdür
 - Teftiş Kurulu Başkanı ve Diğer Denetim Kurullarının Başkanları
 - Genel Sekreter ve Genel Sekreter Yardımcıları (ek göstergesi 6400 ve üzeri)
 - Başkan (ek göstergesi 6400 ve üzeri olanlar)
 - Düzenleyici ve Denetleyici Kurum ve Kurul Başkan ve Yardımcıları
 - Kurul Üyeleri
 - Kurum ve Kuruluş Başkan Yardımcıları (ek göstergesi 6400 ve üzeri olanlar)
 - Kamu İktisadi Teşekkülleri ve Bağlı Ortaklıklarının Genel Müdürü
 - Kamu İktisadi Teşekkülleri Yönetim ve Denetim Kurulu Üyeleri
- C) Mahalli İdarelerde
- Büyükşehir Belediye Başkanı
 - İl ve İlçe Belediye Başkanları
 - Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri ve Genel Sekreter Yardımcıları
 - Büyükşehir Belediyesi ve Bağlı Kuruluşları Genel Müdürü
 - Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı
 - İl Belediye ve İl Özel İdare Birlikleri ile bunların Üst Birlik Başkanları
 - Büyükşehir Belediye Şirketleri Genel Müdürleri, Yönetim ve Denetim Kurulu Üyeleri
 - Büyükşehir sınırları içindeki Belediye Başkanları
- D) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında
- Yönetim Kurulu Başkanı
 - Üst Birliklerde Başkan, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Genel Sekreter
- E) 5176 sayılı Kanun çerçevesinde; ilgili mevzuatında özlük hakları veya

emeklilik yönünden müsteşar, müsteşar yardımcısı, genel müdür statüsünde olduğu belirtilenler, Kanun kapsamında bulunan kurum ve kuruluşlardaki diğer yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile teşkilat yapısı ve yürüttükleri hizmetlerin niteliği dikkate alınarak Kurul tarafından en az genel müdür veya eşiti sayılan diğer kamu görevlileri.

SONUÇ

Bir ülkede kamu görevlilerine etik bilincinin aşılması için yapılması gereken çalışmaların başında eğitim gelmektedir. Eğitim sayesinde, etik davranış ilkeleri işlevsel hale gelmektedir. Bu etik altyapının en önemli işlevlerinden biri, sadece kamu görevlilerinde değil toplumun bütününde etik bilincini geliştirmektir.

Etik davranış ilkelerine ilişkin, mevzuatın öngördüğü yaptırımlar yeterli değildir. Ülkemizde, davranış ilkelerini ihlal edenin Resmi Gazete’de ifşa edilmesinin yaptırım özelliği bulunmamaktadır. Zaten böyle bir yaptırımdan etkilenebilmek için kültürünün iyice yerleşmiş olması gerekir.

İlgili disiplin kurullarının etik ihlal başvurularını düzenli olarak raporlaması ve yılsonunda bu raporların Etik Kurulu tarafından değerlendirilmesiyle ilgili bir hüküm bulunmamaktadır.

Kuşkusuz, kamu yönetiminde etik kurallarına uymayan davranışlar ve bazı davranış nedenlerinin en aza indirilmesi için kamu görevlilerine yönelik davranış ilkeleri uyulması zorunlu kurallardır. Esasen başta 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu olmak üzere, çeşitli yönetmelik, yönerge, genelge gibi düzenlemelerle kamu görevlilerinin uyması gereken etik davranış ilkeleri öngörülmüştür. Ancak son düzenlemelerle bu ilkeler güncelleştirilmiş, toplu hale getirilmiş ve çoğaltılmıştır.

Etik davranış ilkelerinin tam anlamıyla işlerlik kazanabilmesi için;

- Kamuda hukuk devleti ilkesinin yerleşmesi,
- Kamuda etik kültürünün yerleşmesi,
- Bürokrasinin merkeziyetçi ve statükocu yapıyı terk etmesi,
- Takdir yetkisinin objektif kullanılması,
- Bürokratik hizmetlerde kalitenin yükseltilmesi,
- Kamu görevlilerinin kamu hizmetine yeterli önemi vermesi,
- Bürokratik işlemlerdeki kural çokluğunun ve karmaşıklığının azaltılması,
- İdari usuldeki eksikliklerin giderilmesi,

- Kamuda istihdamın sorunlarının bitirilmesi,
- Denetim ve saydamlık olgularının yerleşmesi ve
- Medya ve sivil toplum etkinliğinin artırılması gerekir.

Özellikle, saydamlığın unsurlarından olan bilgiye erişim, danışma, aktif katılım ve e-Devlet kavramlarının uluslararası örnekler de göz önünde bulundurularak etkin şekilde hayata geçirilmesi, bu alanda yasal, kurumsal altyapının ivedilikle kurulması gerekmektedir. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na işlerlik kazandırılması diğer önemli bir konudur.

Kamu adına kamu gücünü ellerinde bulunduranların bu gücü suiistimal ettiklerinde hesap verebilir kılınmamaları ya da kanunlara sağlanan ayrıcalıklardan yararlanmaları kamu yararı amacına hizmet etmemektedir. Bu ayrıcalıkların kaldırılmasıyla birlikte kamu idaresi daha saydam, daha hesap verebilir ve daha etkin olacaktır. Bu, verimliliği de etkileyecek kalkınmaya katkı sağlayacaktır.

Kamu görevlilerinin uyması gereken etik davranış kurallarının aksamadan yürümesi için üç temel unsur var:¹² İnsan kalitesi, sistem kalitesi ve yönetim kalitesi; evrensel etik değerlerin geçerli olabilmesi, tüm dünya ülkelerinde bu üç unsurun kalitesinin gerçekleşmesiyle sağlanır. Her üç unsur da karşılıklı etkileşim içerisindedir.

İnsan kalitesinin yüksek olması gerekli, fakat yalnız başına bu yeterli değildir. İnsan kalitesinin varlığı, sistem ve yönetim kalitesinin olmadığı yerde etkisiz kalır. İnsan ne kadar iyi eğitilmiş, yetiştirilmiş olursa olsun, eğer sistem ve yönetim gerekli kuralları oluşturamamış, gerekli denetim mekanizmalarını kuramamış ve gerekli yaptırımları uygulamıyorsa, etik davranış ilkelerinin tam olarak uygulanması mümkün olmayacaktır.

¹² Tansal, a.g.k.

KAMU İDARESİNDE YENİDEN YAPILANMA ÇALIŞMALARI

Abdullah ASLANER*

GİRİŞ

Kamu idaresinde yeniden yapılanma çalışmalarını Cumhuriyetin kuruluş yıllarına kadar götürmek mümkündür. İdarenin aksayan yönlerini düzeltmeye yönelik mevzuata ilişkin düzenlemelerle başlayan yeniden yapılanma çalışmaları, zaman içerisinde önce bilimsel boyut, ardından resmiyet kazanmıştır. Yapılan bu çalışmaların hepsinin ortak amacı kamu yönetiminde çağdaşlaşmayı yakalamaktır.

Yeniden yapılanmada temel ilke, düzenlemenin var olan sorunları giderici ve örgüte yeni bir canlılık getirerek; onu, yeni atılımlara hazırlayıcı nitelikte olmasıdır. Bunu sağlamanın yolu ise, idarî yapı ve işleyişin bilimsel yollarla araştırılmasıdır.

Kamu idaresinin toplumun ihtiyaçlarını karşılamaının birinci şartı, sistemin gelişen ve değişen şartlara ayak uydurmasını sağlayıcı yönde sürekli yenilenmesidir. İdarede yeniden yapılanma, yeniden düzenleme, reorganizasyon ve idari reform gibi kavramlarla ifade edilen yenilenme yaklaşımları, öz olarak bu amaca ulaşmak yolunda daha hızlı, daha etkili ve daha verimli bir kamu yönetimi sisteminin kurulabilmesini amaçlamaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında idarenin aksayan yönlerini düzeltmeye yönelik mevzuat değişiklikleri ile başlayan yeniden yapılanma çalışmaları, 1949 yılında Neumark Raporu ile bilimsel boyut kazanmış, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planıyla ise devlet politikası haline gelmiştir. Aradan geçen zaman içerisinde birçok araştırma ve çalışmaya konu olan idarede yeniden yapılanma çalışmaları günümüzde Kamu Reformu Tasarısı ile yine karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada, Kamu Reformu Tasarısı ile yeniden gündeme gelen kamu idaresinde yeniden yapılanma konusunda 1940 yılından günümüze kadar geçen süre içerisinde yapılan araştırma ve çalışmaları incelemeye çalışacağız.

* Kumluca Kaymakamı.

I.1960 ÖNCESİ DÖNEM

1960 öncesi dönem, kamu idaresinde yeniden yapılanma çalışmalarının fikri ve teorik aşamasını oluşturmaktadır. Bu dönemde kamu idaresinde yeniden yapılanmanın gereği görülmüş, çalışma yapılması sonucuna varılmış ancak nasıl, ne zaman ve kim tarafından yapılacağı netleştirilememiştir. Bundan dolayıdır ki yapılan çalışmalar çok merkezli, birbirinden kopuk ve teoriktir.

1960 öncesi dönemin ayırt edici iki özelliği vardır. Bunlardan ilki yapılan araştırma, proje ve raporların hükümet tarafından istenmesi, ikincisi de araştırmaların yabancı kurum, kuruluş ve uzmanlarca yapılmış olmasıdır.

Bu dönemde, kamu idaresinde yeniden yapılanma amacına yönelik olarak dört önemli rapor hazırlanmıştır. Bunlardan ilki Neumark Raporudur. Çalışmanın tam adı Devlet Daire ve Müesseselerinde Rasyonel Çalışma Esasları Hakkında Raporudur. Başbakanlık tarafından 1949 yılında İstanbul Üniversitesi Profesörlerinden F. NEUMARK'a hazırlattırılan rapor yedi bölümden oluşmaktadır.

Raporların ikincisi Barker Raporudur. Temel konusu Türk ekonomisi olmakla birlikte kamu idaresi ve personel sistemi üzerinde de durulan ve bu konularda çeşitli öneriler getirilen rapor Hükümet ile Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası tarafından birlikte finanse edilmiştir. On üç kişilik bir kurulca hazırlan rapor 19 Mayıs 1951 tarihinde Hükümete sunularak yayımlanmıştır.

Bu dönemde hazırlanan üçüncü rapor Martin ve Cush Raporudur. Esas olarak Maliye Bakanlığının örgütlenme, çalışma metotları ve personel sorunlarını ele alan raporun çeşitli bölümlerinde genel nitelikteki sorunlar üzerinde de durulmuş ve önerilerde bulunulmuştur. Rapor, James MARTIN ve Frank C. E. CUSH tarafından hazırlanarak 13 Ağustos 1951 tarihinde Maliye Bakanlığına sunulmuştur.

Dördüncü ve son rapor ise Leimgruber Raporudur. Ülkemizdeki idare teşkilatı ve personel sorunları üzerine yapılan incelemeleri içeren raporda Bakanlıkların organizasyonu ve kamu personel sistemi üzerinde durulmuştur. Profesör LEIMGRUBER tarafından hazırlanan rapor 25 Kasım 1952 tarihinde hükümete sunulmuştur.

Bu dört rapor dışında, personel sistemi odaklı bir çok bilimsel çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda ilgisi gereği kamu idaresinin yeniden yapılanmasını ilgilendiren hususlara da yer verilmiştir. Bu raporların adları ve yayımlandıkları tarihler şöyledir: Thornburg Raporu (1949), Giyaz Akdeniz Raporu (1952), Baade Raporu (1959), Chailleux-Dantel Raporu (1959), Mook Raporu (1962), Fisher Raporu (1962) ve Podol Raporu (1963).

II. 1960 SONRASI DÖNEM

1960 sonrası dönem, kamu idaresinde yeniden yapılanma çalışmalarının teoriden pratiğe, hayata geçtiği dönemdir. Bu dönemde yapılan çalışmaların çoğu uygulamaya geçirilmiş ve kamu yönetimine şekil vermiştir.

1960 sonrası döneme planlı dönem demek de mümkündür. Çünkü bu dönemde yapılan kamu idaresinde yeniden yapılanma çalışmalarının tamamında Devlet Planlama Teşkilatı ve Beş Yıllık Kalkınma Planları belirleyici ve yönlendirici olmuştur.

1960 sonrası dönemi öncesinden ayıran iki önemli husus vardır. Bunların ilki planlı döneme geçilmiş olması, ikincisi de yapılan araştırma, proje ve raporların yerli kurum, kuruluş ve uzmanlarca yapılmış olmasıdır.

1960 ve sonrasında dünyada meydana gelen yeni teknolojik gelişmeler kamu örgütlerinin yetersiz olduğunu bariz bir biçimde ortaya çıkarmıştır. Bu durum bir taraftan merkezî idareyi, bir taraftan yerel yönetimleri yeniden düzenleme gereğini doğurmuştur. Bu gereğin sonucu olarak planlı döneme geçişle birlikte kamu idaresinde yeniden düzenlenme çalışmaları başlamıştır. Bu çalışmaların ilk somut sonucu Kamu Yönetiminin Yeniden Düzenlenmesinin bir başlık olarak Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer almasıdır.

Hemen belirtelim Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer alan bu başlık ve bu başlıkla çizilen çerçeve 1960 sonrası yapılan kamu idaresinde yeniden düzenlenme çalışmalarının tamamında belirleyici olmuştur.

1960 sonrasında günümüze kadar, yedi temel araştırma yapılmıştır. Bunlar; İdarî Rapor ve Reorganizasyon Hakkında Ön Rapor (1961), Merkezî Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) (1963), Kırtasyecilikle Savaş Programı (1968), İdarî Reform Danışma Kurulu Raporu (1971), İçişleri Hizmet ve Teşkilatını Yeniden Düzenleme Projesi (İÇ-DÜZEN) (1972), Kamu Yönetimini Yeniden Düzenleme Raporu (1982) ve Kamu Yönetimi Araştırması (KAYA) (1991).

Bu çalışmalardan İdarî Reform ve Reorganizasyon Hakkında Ön Rapor, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından hazırlanmıştır.

İdarî Reform Danışma Kurulu Raporu, 1971 yılında Başbakanlığa verilen bir rapordan oluşan çalışmadır. Rapor, idarenin yeniden düzenlenmesinde izlenecek yolu, teşkilatlanmada takip edilecek ilkeleri belirlemek için hazırlanmıştır.

Kamu Yönetimini Yeniden Düzenleme Raporu, 12 Eylül 1980 sonrası kurulan

Hükümetin programında yer alan, “Türk Kamu Yönetiminin bütünüyle gözden geçirilmesi, uzun reorganizasyon çalışmalarına gidilmeden kısa sürede pratik düzenlemelere gidilmesi, kamu hizmetlerinin görülmesindeki aksamaların en kısa sürede giderilmesi, basit, sade ve pratik yöntemler geliştirilerek uygulamaya konulması” amacı doğrultusunda Devlet Personel Uzmanlarının da katıldıkları çeşitli bakanlık ve kurum temsilcilerinden oluşan Kamu Yönetimini Yeniden Düzenleme Komisyonunca hazırlanmıştır. Rapor, kamu yönetiminin aksayan ve sorun teşkil eden noktalarını ortaya koyarak bu hususlarda çözüm önerileri getirmiştir.

Raporda getirilen öneriler çerçevesinde, 17.6.1982 tarih ve 2680 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Kuruluş, Görev ve Yetkilerinin Düzenlenmesi İle İlgili Yetki Kanunu çıkartılmıştır. Söz konusu Yetki Kanunuyla, Bakanlar Kuruluna, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetkilerine ilişkin konularda Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi verilmiştir. Yetki Kanununun 18 aylık geçerlilik süresi 02.12.1984 tarih ve 2967 sayılı Kanunla 6 ay daha uzatılmıştır.

Kamu idaresinde yeniden düzenlenmeye ilişkin bu çalışmalardan MEHTAP, İÇ-DÜZEN ve KAYA raporlarını nitelikleri ve hazırlanışlarındaki özelliklerinden dolayı ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğiz. Ayrıca hem içeriği hem de güncelliği açısından henüz kanunlaşmamış bir tasarı olmasına rağmen Kamu Reformu Tasarısı içerisinde yer alan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısını da incelememize dâhil etmeyi uygun bulmaktayız.

A-MEHTAP RAPORU

Literatürde ve kamuoyunda MEHTAP Raporu olarak bilinen çalışma, tam adı **Merkezî Hükümet Teşkilâtı Araştırma Projesi** olan çalışmanın kısaltılmış adıdır. Adı geçen Proje bir rapor olarak kamuoyuna açıklandığı ve yine bir rapor olarak yayımlandığı için bu adla bilinmektedir. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünün öncülüğünde hazırlanan ve tüm merkezî idareyi kapsayan MEHTAP, bir yıllık bir süre içinde tamamlanarak 24 Nisan 1963’de Başbakanlığa sunulmuştur. Rapor, Nisan 1963 ve Eylül 1966 tarihlerinde Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından iki kez bastırılmıştır.

a) İçeriği

Mehtap Raporu, Türk idaresi üzerinde Türk uzmanlar tarafından yapılmış geniş çaplı ilk çalışmadır. Türk kamu yönetiminin çok önemli bir kesimini kapsamı içine alan rapor, bir yandan o zamana kadar bilinen ya da bilindiği sanılan birçok problemi gün ışığına çıkarıp tartışma konusu yapılmalarını mümkün kılmış, bir yandan da içerdiği tavsiyelerin değeri dolayısıyla daha sonraki “idareyi yeniden düzenleme” çalışmaları için hareket noktası olmuştur.

Proje, Devlet Planlama Teşkilâtının isteğiyle ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün yaptığı ön hazırlığa dayanılarak, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Devlet Planlama Teşkilâtı, Devlet Personel Dairesi, Ankara Üniversitesi ile ilgili bakanlık ve dairelerin işbirliğiyle yapılmıştır.

Rapor, merkezi hükümet görevlerinin en uygun şekilde dağılımını sağlamak suretiyle, daha rasyonel teşkilat ve usuller, daha sistematik bir planlama ve koordinasyon, daha etkin bir mali kontrol ve daha iyi işleyen bir personel sistemi sağlamayı hedef tutan başka tedbirlerin uygulanması için sağlam bir zemin hazırlamak üzere hazırlanmıştır.

b) Hazırlanışı

Bakanlar Kurulu, 13.2.1962 tarihli toplantısında Devlet Planlama Teşkilâtının Merkezi Hükümet Teşkilâtına ilişkin araştırma isteğini idari reform adıyla görüşmüş ve Türkiye Merkezi Hükümet Teşkilâtına dahil Bakanlık, Daire ve Müesseseler arasında (Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı, Genel Kurmay Başkanlığı, Millî Emniyet Hizmeti, üniversiteler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri hariç) merkezi hükümet görevlerinin dağılım tarzını tespit etmek ve bu dağılımın kamu hizmetlerinin en verimli şekilde yerine getirilmesine imkân verip vermediğini inceleyerek bu hususta teklif ve tavsiyelerde bulunmak üzere bir araştırma yapılmasına karar vermiştir.

Hemen belirtelim Bakanlar Kurulunun aynı kararı gereğince araştırmanın kapsamına girmeyen Millî Savunma Bakanlığı, Genel Kurmay Başkanlığı ve Millî Emniyet Hizmeti, bu araştırmaya paralel olarak, kendi içlerinde kurulacak ve Proje İdare Kurulu ile irtibat halinde çalışacak araştırma grupları tarafından incelenecektir.

Başbakanlık, ikinci adım olarak, Bakanlar Kurulunca verilen yetkiye istinaden 19.02.1962 tarih ve 142/78-619 sayılı idari reform konulu yazısı ile araştırmanın nasıl ve kimler tarafından yapılacağını belirlemiştir. Buna göre araştırma, Merkezî Araştırma Grubu tarafından yürütülecektir. Merkezî Araştırma Grubu ise, Proje Yönetim Kurulu ile bu kurula bağlı bir Proje Direktörü idaresinde Genel Araştırma Grubu, Araştırma Ekipleri, Mukayeseli Etüt Grubu ve Müşavirlerden oluşacaktır.

Bakanlık, daire ve müesseseler; istenen bilgileri temin ve teşkilât şemalarını hazırlamak, araştırma ile ilgili konularda sorumlu bir üst idareci ile araştırmanın gerektirdiği işleri yapacak bir memur ve yeteri kadar yardımcı tahsis etmek, Proje Yönetim Kurulu tarafından istenmesi halinde Merkezî Araştırma Grubunda çalışmak üzere gerekli niteliklere sahip personel görevlendirmek ve Proje Yönetim

Kurulu tarafından istenecek malzeme ve teçhizat yardımını yapmakla sorumlu olacaklardır.

Araştırma, aşağıdaki isimlerden oluşan Proje Yönetim Kurulu tarafından sevk ve idare edilmiştir:

Prof. Dr. Tahsin Bekir BALTA (1. Başkan), Prof. Dr. Kemal Fikret ARIK (II.Başkan), Kenan SÜRGİT, Dr. Mümtaz SOYSAL, Hasan Şükrü ADAL, Süleyman DEMİREL, Ziya ERALP, John W. FOSTER ve Doç. Dr. Arif PAYASLIOĞLU.

Projenin Direktörlüğünü Kenan SÜRGİT, Genel Raportörlüğünü ise Dr. Mümtaz SOYSAL yapmıştır.

Araştırma, Proje Yönetim Kurulunun genel sorumluluk ve gözetimi altında, araştırma konusu dairelerden 93 temsilci ve temsilci yardımcısı ile işbirliği sağlanarak bir Merkezî Araştırma Grubu tarafından yapılmıştır. Merkezî Araştırma Grubu, bir Genel Araştırma Grubu, altı Araştırma Ekibi, bir Özel Etütler Grubu, bir El Kitabı Ekibi ve bir Dokümantasyon Ekibinden kurulmuştur. Bu grupta, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Devlet Planlama Teşkilâtı, bazı bakanlık ve daireler ile özel sektörden seçilen 33 araştırmacı ile 12 idari personel görev almıştır.

c) Sonuç ve Öneriler

Rapor, Merkezî Hükümet Teşkilâtının Genel Yapısı (Bakanlar Kurulu, Bakanlıklar, Devlet Bakanlıkları ve Başbakan Yardımcılıkları, Muhtar -özerk- Kurumlar, Merkezî Hükümet Teşkilâtının Taşra Birimleri), Ortak Görevler (Koordinasyon, Planlama, İstatistik, Personel, Teftiş ve Denetleme, Bilimsel Araştırma, Tetkik Kurulları), Geleneksel Görevler (Adalet, İçişleri, Dışişleri), Malî ve İktisadî Görevler (Malî İdare, Gümrük ve Tekel, Ticaret, Sanayi, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Tarım, İmar, Turizm), Sosyal Görevler (Sağlık, Sosyal Güvenlik), ve Kültürel Görevler (Kültür ve Eğitim, Vakıflar, Din İşleri) olmak üzere toplam 6 ana başlık ve bunların içerisinde yer alan 38 alt başlıktan oluşmaktadır.

Bu ana ve alt başlıklarda belirlenen tüm konularda önce mevcut durumun tespiti yapılmış, ardından çözüm yolları ve öneriler sunulmuştur. Raporda merkezî hükümet ve taşra teşkilâtına ilişkin olarak ileri sürülen önerilerin bazıları şunlardır:

1- Bakanlar Kurulunun faaliyeti alanı, üst yönetimle ilgili ilkeleri belirlemek ve Başbakanın gerekli gördüğü hallerde, bakanlıklar arasında koordinasyon sağlamak olarak belirlenmektedir. Ayrıca Bakanlar Kurulunun sekreteryası

hizmetlerini yürütmek üzere Başbakanlığın bünyesinde ve daire düzeyinde bir kabine sekreterliği kurulması önerilmektedir.

2- Devlet Bakanları ve Başbakan yardımcılarının görevleri esas olarak, hükümetin Parlamento ile olan ilişkilerinde Başbakana yardımcılık etmek ve kabine içinde komite başkanlığı ve başka yollarla koordinasyon olarak belirlenmektedir.

3- Başbakanlığa bağlı ve Devlet Bakanları tarafından yönetilen ve aslında doğrudan doğruya ilgili bakanlıklara bağlanabilecek olan kuruluşların ilgili oldukları bakanlıklara bağlanması önerilmektedir. Buna karşılık, koordinasyon sağlayan, gördükleri hizmetlerle merkezî hükümet teşkilâtının hemen hepsini faydalandıran Devlet Planlama Teşkilâtı, Devlet İstatistik Enstitüsü, Devlet Personel Dairesi gibi kuruluşların Başbakanlığa bağlı kalması uygun görülmektedir.

4- Merkezî hükümete ait hizmetlerin, esas itibarıyla, bakanlıklar tarafından yerine getirilmesi ve hükümetin şu bakanlıklardan oluşması önerilmektedir: Adalet, İçişleri, Dışişleri, Millî Savunma, Maliye, Ticaret, Sanayi, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bayındırlık, Ulaştırma, Tarım, İmar ve İskân, Turizm, Sağlık ve Sosyal Yardım, Çalışma, Millî Eğitim ve Kültür.

Görüldüğü gibi öneri ile mevcut bakanlıklardan Gümrük ve Tekel Bakanlığı kaldırılmakta, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı adında iki yeni bakanlık kurulmakta, böylece bakanlıkların sayısı 16'dan 17'ye çıkarılmaktadır.

5- Merkezî hükümetin taşra teşkilâtı olan mülkî idare birimlerinin kuruluşunda esas alınan coğrafya durumu, iktisadi şartlar ve kamu hizmetlerinin gerekleri kriterlerinin uygulamada çoğu zaman yer bulmadığı, illerin büyüklüklerinin oransız olduğu ve ilçelerin idare teşkilâtlarının karmaşık olduğu vurgulanarak çözüm önerileri getirilmektedir.

6- İlçelerle köyler arasında bir idarî birim olarak kurulan, fakat uygulamada önemi kalmamış olan bucak müdürlüklerinin kaldırılması önerilmektedir.

7- Bakanlık ve dairelerce, bölge teşkilâtı kurulurken sadece kendi hizmet ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Raporun sonunda merkezî hükümet ile merkezî hükümet teşkilâtının taşra birimleri ve mahalli idareler arasında görev dağıtımı, mahalli idarelerin yetkileri, kaynakların ve teşkilatlanması konularının ayrı birer proje olarak ele alınıp incelenmesi tavsiye edilmiştir.

Ayrıca, idarî mekanizmanın değişen şartlar ve artan ihtiyaçlar nedeniyle

zaman içinde yetersiz kalacağından bahisle idarenin sürekli olarak gözden geçirilerek değişen şart ve ihtiyaçlara uydurulmasının gerekliliğine işaret edilmektedir.

Araştırma içerisinde yer alan El Kitabı çalışmaları sonunda toplanan bilgiler, “Türkiye Cumhuriyeti Devlet Teşkilatı Rehberi” adıyla rapordan ayrı olarak bir kitap halinde Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından 1963 yılında bastırılmıştır. Aynı rehber daha sonra yine aynı enstitü tarafından 1968, 1972, 1976, 1986, 1988 ve 1992 tarihlerinde yeniden bastırılmıştır. 1992 baskısı değişebilir yapraklı yapıldığı için bu tarihten sonra kitap olarak yeni baskısı yapılmamış, üç aylık periyotlar halinde sadece değişiklikler basılarak sürekli güncel hale getirilmiştir.

B- İÇ-DÜZEN

Literatürde ve kamuoyunda İÇ-DÜZEN Projesi olarak bilinen çalışma, tam adı İçişleri Hizmet ve Teşkilatını Yeniden Düzenleme Projesi olan çalışmanın kısaltılmış adıdır. Adı geçen Proje, İçişleri Bakanlığının bünyesinde bakanlık çalışanları tarafından beş yıllık çalışma sonunda hazırlanmış ve bir rapor olarak kamuoyuna açıklanmıştır. Açıklanan Rapor, Mayıs 1972 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından bastırılmıştır.

a) İçeriği

İÇ-DÜZEN Projesi Türk kamu yönetimi üzerine bir bakanlık tarafından yapılmış ilk araştırmadır. Araştırma, Devlet Planlama Teşkilatı, Devlet Personel Dairesi, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, ilgili fakülteler ile yerli ve yabancı kuruluşlardan da yararlanılarak İçişleri Bakanlığınca yapılmıştır.

Proje, İçişleri Bakanlığının kuruluş amacını, bu amacı gerçekleştirmek için yapmak zorunda olduğu görev ve hizmetleri, bu görev ve hizmetlerden sorumlu teşkilat birimlerini ve personelini, bu birimlerin amaçlarını, görev ve yetkilerin dağılışı biçimi ile teşkilat yapısını, teşkilatın işleyişini, aralarındaki bağ ve işbirliğini incelemek ve tespit etmek, hizmetlerin en verimli şekilde yerine getirilmesine imkân verecek teklif ve çözüm yolları ile İl Genel İdaresi Görev ve Yetki Kanunu Tasarısı ile İçişleri Bakanlığı Teşkilat Kanunu tasarısını ve diğer gerekli görülecek tasarıları oluşturmak amacıyla yapılmıştır.

Ayrıca, Bakanlığın mahalli idarelerle vesayet ilişkileri ve bu idareleri ilgilendiren mevzuatın hazırlanmasında üstlendiği görevler nedeniyle mahalli idarelerin amaç ve görevlerini, görevlerin devlet ve mahalli idareler arasında paylaşımını, merkezî idarelerle mahalli idareler arasındaki görev karışımını inceleyerek ve tespit ederek İçişleri Bakanlığının mahalli idarelerle ilgili kanun tasarılarını hiz-

metin yararına ve gereklerine en uygun tarzda hazırlayabilmesi için gerekli teklif ve tavsiyeleri yapmak da projenin amacı içerisinde yer almaktadır.

Araştırmanın kapsamını İçişleri Bakanlığı teşkilâtına dâhil bütün kuruluşların merkez ve taşra kademeleri ile Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın denetimi altındaki kuruluşlar ve mahalli idareler oluşturmaktadır. Jandarma Genel Komutanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilâtları, sadece Bakanlıkla olan ilişkileri ve koordinasyon yönünden araştırmaya dâhil edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı görev ve hizmetleriyle ilişkili faaliyette bulunan 14 bakanlık ve 18 kurum ve kuruluş, İçişleri Bakanlığı ve teşkilâtı ile ilgileri, aralarındaki görev karışimleri ve koordinasyon yönlerinden araştırmaya dâhil edilmiştir.

Hemen belirtelim diğer kuruluşlarda, belirtilen sınırlar içerisinde inceleme ve araştırma yapmayı kolaylaştırmak amacıyla İçişleri Bakanlığının 11.07.1967 tarih ve 3 sayılı yazısı üzerine 02.09.1967 tarih ve 6/8747 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı alınmıştır.

b) Hazırlanışı

1963-1967 yıllarını kapsayan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planının “İdarede Yeniden Düzenleme” başlıklı bölümünde, devlet idaresinin, kendisinden beklenenleri yapacak bir duruma getirilmesinin şart olduğuna dikkat çekilerek idarede yeniden düzenleme yapılacağına işaret edilmiş ve bunu yaparken yeniden düzenlemede göz önünde bulundurulacak prensipler belirlenmiştir.

Yine, 1965 seçimlerinden sonra kurulan 30. Hükümetin Programında da yeniden yapılanmaya yer verilmiştir.

Bu genel nedenler yanında İçişleri Bakanlığı da Bakanlığın mevcut teşkilât ve kadrolarla modern anlamda idarî ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayamaması, hizmetlerin birimler arasındaki dağılımının dengesiz olması, koordinasyonun istenen düzeyde olmaması, birimler arasında yetki karışimleri olması ve teşkilâtın verilen görevleri yerine getirecek yeterlilikte olmaması gibi özel nedenlerden dolayı idarede yeniden düzenleme çalışmalarına ihtiyaç duymuştur.

İşte bu genel ve özel nedenlerden dolayı kendisinden beklenen hizmetleri tam olarak yerine getirebilmesi için İçişleri Bakanlığının modern kamu yönetimi prensiplerine uygun bir kuruluş ve işleyişe sahip kılınması amacıyla içişleri hizmetleri ve teşkilâtı üzerine bir araştırma yapılması sonucuna varılmıştır. Bakanlığın 23.01.1967 tarih ve 512-0114-125 sayılı yazısı ile araştırılmalara başlanması ve bunun bir kurul eliyle yapılması istenilmiştir. Ancak çeşitli nedenlerle kurulun bu çalışmalara hemen başlaması mümkün olmamıştır.

Çalışmalar, beş aylık bir gecikmeden sonra, Bakanlık Makamının 05.06.1967 tarih ve 512-0114-618 sayılı yazılı emri ve Prof. Dr. Arif PAYASLIOĞLU ile TODAİE uzmanı Kenan SÜRĞİT'in gayretleriyle başlamıştır.

Kurul, Haziran ve Temmuz aylarında bilim adamlarıyla da temaslar kurarak hazırlık çalışmaları yapmıştır. Bu süre içerisinde yapılacak araştırmada uygulanacak ilkeler ve araştırma metodunu belirlenmiş, ardından araştırmanın bir projeye bağlanması kabul edilmiştir. Kurulun bu ilk çalışmalarından sonra önce kurulun adı Proje Yönetim Kurulu olarak değiştirilmiş, ardından projenin teknik yönünden sorumlu bir proje müdürü atanmasına karar verilmiştir.

Ataması yapılan Proje Müdürü ilk olarak TODAİE uzmanları ve çeşitli araştırmalar idare etmiş olan diğer yetkililerle yapılan görüşmelerden sonra araştırmada uygulanacak ilkeler ve araştırma metodunu belirleyen bir Araştırma Rehberi hazırlanmış ve Proje Yönetim Kurulunun onayına sunulmuştur. Ardından bakanlık personelinden ayrılan araştırmacılar için TODAİE'nin yardımıyla araştırma teknikleri ve teşkilatlanma konuları ile ilgili bir hafta süreli bir seminer düzenlenmiştir.

Seminerden sonra araştırmacılar ekiplere ayrılmış ve her ekibe mensup araştırmacılar ilgili mevzuatı taramak suretiyle kendi çalışma alanlarını ilgilendiren görev ve ilişkileri tespit etmişler, bunları tasnif ederek, üzerlerinde inceleme ve araştırma yapmaya hazır bir görev listesi haline getirmişlerdir.

Görev listelerinin düzenlenmesinden sonra araştırma ekipleri içinde iş bölümü yapılmış ve her ekipçe bir çalışma planı yapılarak, bu plan esasları dâhilinde çalışmaya hazır duruma gelmişlerdir.

c) Taşra Çalışmaları

Taşra çalışmaları, 5 Ağustos 1967 tarihinde İzmir'de başlamıştır. 20 araştırmacıdan oluşan 7 ekip 1968 yılı Temmuz ayı sonuna kadar çeşitli illerde İl Genel İdareleri, Zabıta, Nüfus, Sivil Savunma, Özel İdare, Belediye ve Köy Kalkınması konularında araştırma ve inceleme yapmışlardır.

Taşrada yapılan çalışmalarda içişleri hizmet ve teşkilâtıyla ilişkili 2990 görev ve ilişki üzerinde inceleme ve araştırma yapılmıştır. Bu görevler 260 ana gruba ayrılmıştır. Her ekibe ortalama 427 adet görev düşmüş, her araştırmacı da ortalama 149 görev ve ilişki üzerinde çalışmıştır. Bu görev ve ilişkiler 25 il, 47 ilçe, 25 bucak ve 38 köyde bilfiil çalışılmak suretiyle incelenip araştırılmıştır.

d) Merkez Çalışmaları

Merkez çalışmaları, İçişleri Bakanlığı merkez teşkilâtı ile içişleri hizmet ve teşkilâtı ve mahalli idarelerle ilişkisi bulunan 14 bakanlık ve 18 kuruluştaki yapılan inceleme ve araştırmalardan oluşmaktadır.

Merkezde sadece İçişleri Bakanlığı merkez teşkilâtını incelemek ve araştırmakla görevli 3 araştırma ekibi kurulmuştur. Bu ekipler; Bakanlık Makamı ve Danışma Birimleri Araştırma Ekibi, Personel Araştırma Ekibi ve Levazım, Evrak ve Yardımcı Birimler Araştırma Ekibidir.

İçişleri hizmet ve teşkilâtı ve mahalli idarelerle ilişkisi bulunan Adalet, Milli Savunma, Dışişleri, Maliye, Milli Eğitim, Ticaret, Sağlık ve Sosyal Yardım, Gümrük ve Tekel, Tarım, Ulaştırma, Çalışma, Turizm ve Tanıtma, İmar ve İskan ve Köy İşleri Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Başbakanlık Müsteşarlığı, Mit Müsteşarlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Yüksek Hakimler Kurulu Başkanlığı, Yüksek Savcılar Kurulu Başkanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, PTT İşletme Genel Müdürlüğü, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü, T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü, İller Bankası Genel Müdürlüğü, Türkiye Kızılay Derneği, Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu ve Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığında inceleme, yetkilileriyle görüşme ve ziyaret şeklinde çalışmalar yapılmıştır.

Araştırmalar, Araştırma Rehberinde belirlenen sınırlar ve metod çerçevesinde Anayasa, Kalkınma Planları ve bunlara ilişkin dokümanlar, Devlet Planlama Teşkilâtı bünyesinde kurulan komisyonca hazırlanan İdareyi ve İdarî Metodları Yeniden Düzenleme İlkeleri, Mehtap Raporu ve Prof. Dr. Arif PAYASLIOĞLU ve Prof. Dr. Fehmi YAVUZ tarafından hazırlanan Taşra İdaresi ve Mahalli İdareler Raporları çerçevesinde yapılmıştır.

Ayrıca, araştırılan tüm birimler amaç, görev, teşkilât, personel, yetki ve sorumluluk, koordinasyon, haberleşme, halkla ilişkiler, planlama, danışma, kontrol ve kaynaklar açısından incelenmiştir.

Elde edilen bilgiler ışığında incelenen kurum ve birimler mevcut durumun tesbiti, tahlil ve değerlendirme ve çözüm yolu ile raporlandırılmıştır.

e) Araştırmayı Yürüten Teşkilat

Araştırma, Proje Yönetim Kurulu, Proje Müdürlüğü, Proje Koordinasyon Kurulu, Proje Danışmanlığı ve Özel Etüd ve Dokümantasyon Merkezinden oluşan teşkilat eliyle yürütülmüştür.

Araştırma projesinin genel yönetiminden ve sonuçlandırılmasından sorumlu olan ve Bakanlıkça belirlenen Proje Yönetim Kurulu şu isimlerden oluşmuştur:

Başkan Merkez Valisi Niyazi ARAZ ve daha sonra Merkez Valisi Ertuğrul SÜER üyeler Merkez Valisi Turgut KILIÇER, Tetkik Kurulu üyesi Ziya KASNAKOĞLU, Özlük İşleri Genel Müdür Muavini Fikret NAZİLLİ, Hukuk Müşavir Muavini Bahattin ABLUM, Mülkiye Müfettişi Ziya ÇOKER, Mülkiye Müfettişi Nazif DEMİRÖZ ve Mülkiye Müfettişi Hayrettin ERSÖZ.

Proje Yönetim Kurulu 1970 yılının ortalarından itibaren üyelerinin atandıkları görevler nedeniyle çalışamaz hale geldiğinden yükümlü olduğu görevler bu tarihten sonra doğrudan Proje Müdürlüğüne yerine getirilmiştir.

Araştırmanın teknik yönetiminden sorumlu olan Proje Müdürlüğü sırasıyla Ziya ÇOKER, Nazif DEMİRÖZ, Burhan Cahit BAYAR ve Metin DİRİMTEKİN tarafından yerine getirilmiştir.

Ekiplerin bütün çalışmalarını takip ve ekipler arasındaki işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli Proje Koordinasyon Kurulu, Proje müdürü, yardımcısı ve iki raportörden oluşmaktadır. Bunlar; Ziya ÇOKER, Nazif DEMİRÖZ, Alaattin ÖZKİPER ve Fikret NAZİLLİ.

Hemen belirtelim Proje Genel Raporunun yazımını da Proje Koordinasyon Kurulu yapmıştır.

Projenin Danışmanlığını, araştırmanın başından monografilerin (ön rapor) yazımına kadar geçen süre içerisinde TODAİE uzmanlarından Kenan SÜRĞİT yapmıştır.

Araştırmaya ve projenin tamamlanmasına yardımcı olacak her türlü dokümanları ve istatistikleri hazırlamak, incelemek, özetlemek, tasnif etmek, dosyalamak, teksir etmek ve bunları proje müdürüne vermekle görevli birim olan Özel Etüd ve Dokümantasyon Merkezi, İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurulmuştur. Merkezden, Proje Müdürü ile Tetkik Kurulu Başkanı müştereken sorumludurlar. Merkez topladığı bilgileri 1748 sayfa halinde Proje Müdürlüğüne sunmuştur.

Ayrıca Mülkiye Müfettişleri Bedri NAZLIOĞLU Mahalli İdareler, Aziz MUZ İl Genel İdaresi ve Şevki PAZARCI da Teftiş Kurulu ve Hukuk Müşavirliği konularında Belçika'da 4,5 ay süre ile o ülkenin proje kapsamına giren kurum ve konularda araştırma yapmışlardır.

Araştırmanın Raportörlüğünü Mülkiye Müfettişi Nazif DEMİRÖZ yap-

mıştır. Çalışmaların yazışma ve sekreteryaya hizmetleri ise Personel Genel Müdürlüğünce yürütülmüştür.

f) Araştırma Ekipleri

Proje Müdürünün başkanlığında çalışan ve tespit edilen işbölümü içerisinde araştırmayı yürütmekten sorumlu araştırmacılardan oluşan 8 araştırma ekibi oluşturulmuştur. Bunlar: İl Genel İdaresi Araştırması, Zabıta Hizmetleri Araştırması, Nüfus Hizmetleri Araştırması, Sivil Savunma Hizmetleri Araştırması, Mahalli İdareler Araştırması, Personel Araştırması, Levazım, Evrak İşleri ve Diğer Yardımcı Birimler Araştırması ve Bakanlık Makamı ve Danışma Birimleri Araştırması.

Araştırma ekipleri, kendilerine verilen araştırma görevlerini araştırma rehberine uygun olarak yapmak ve araştırma sonucunu bir rapor halinde Proje Müdürüne vermekle görevlidirler.

Araştırmada, gerek araştırmayı yürüten teşkilât, gerekse oluşturulan 8 araştırma ekibi bünyesinde merkez ve taşrada çalışmak üzere İçişleri Bakanlığı merkez ve taşra teşkilâtında görevli 75 kişi ile 14 bakanlık ve 18 kurum ve kuruluştan çok sayıda personel görev almıştır.

Araştırma süresi içerisinde beş Bakan (Dr. Faruk SÜKAN, Dr. Ragıp ÜNER, Haldun MENTEŞEOĞLU, Hamdi ÖMEROĞLU ve Hasan Ferit KUBAT), üç Müsteşar (Osman MERİÇ, Hasan Ferit KUBAT ve Hayrettin ERSÖZ) ve dört Proje Müdürü (Ziya ÇOKER, Nazif DEMİRÖZ, Burhan Cahit BAYAR ve Metin DİRİMTEKİN) görev yapmıştır.

g) Sonuç ve Öneriler

5 Ağustos 1967 tarihinde İzmir’de başlayan çalışmalar Temmuz 1968 tarihine kadar sürmüştür. Yapılan bu çalışmalar 12, 13, 14 Eylül 1968 tarihlerinde Ankara’da değerlendirilmiştir. Bu tarihte 1969 yılı sonunda tamamlanması planlanan rapor 27.12.1971 tarihinde Proje Müdürlüğüne sunulmuştur. Bu sunumla birlikte İçişleri Bakanlığı hizmet ve teşkilâtını yeniden düzenlemek amacıyla başlatılan İçişleri Hizmet ve Teşkilâtını Yeniden Düzenleme Projesi (İÇ-DÜZEN) çalışmaları sona ermiştir.

Genel Rapora kesin biçimini Proje Müdürünün başkanlığında Genel Raporun yazımında görev alanlardan oluşan Araştırma Grubunun vermesi gerekirken üyelerin Bakanlıktaki asıl görevlerine dönmeleri nedeniyle grup sadece Kolluk Hizmetleri ve Sivil Savunma Hizmetleri raporlarını tartışmış, diğer raporlar Proje Müdürüyle Raportörler tarafından incelenmiştir.

Monografi ve alt raporların tamamlanmasının ardından Genel Raporun yazımı 24 Mayıs 1972 yılında bitmiştir. Genel Rapor, Kolluk Hizmetleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri, Sivil Savunma ve Diğer Milli Seferberlik Hizmetleri, İl Genel Yönetimi, Nüfus Hizmetleri, Köyler ve İçişleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri başlıkları altında yazılmış ve aynı tarihte kamuoyuna açıklanmıştır.

Genel Raporda, ele alınan tüm konularda önce mevcut durumun tespiti yapılmış, ardından çözüm yolları ve öneriler sunulmuştur.

Genel Rapor, Bakanlığın daha çok sayıda kuruluş ve kişinin bilgisine sunulmasını yararlı bulması nedeniyle aynı başlıklar altında sekiz kitap olarak İçişleri Bakanlığı İç-Düzen Proje Müdürlüğüne 1972 yılında yayınlanmıştır.

C- KAYA PROJESİ

Literatürde ve kamuoyunda KAYA Projesi olarak bilinen çalışma, tam adı Kamu Yönetimi Araştırma Projesi olan çalışmanın kısaltılmış adıdır. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Proje 1988 yılında başlamış, 1991 yılında bitirilmiştir. Proje, 1991 yılının Haziran ayında Kamu Yönetimi Araştırması Genel Rapor adıyla kamuoyuna açıklanmış ve yine bu adla Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından aynı yıl bastırılmıştır.

a) İçeriği

KAYA Projesi, idarî sistemimizi geliştirmek üzere başta Mehtap Raporu olmak üzere hazırlandığı tarihe kadar yapılmış olan çalışmaları ve bunların uygulanma durumları ile var olan sorunlarının tespiti ve idarede yapılması gerekli yeni düzenlemeleri ortaya koymayı amaçlayan bir çalışmadır.

Kamu Yönetimi Araştırma Projesinin amacı, merkezî idarenin merkez ve taşra teşkilâtı ile yerel yönetimleri etkili, süratli, ekonomik, verimli ve nitelikli hizmet görececek bir düzene kavuşturmak; kamu yönetiminin gelişen çağdaş şartlara uyumunu sağlamak; kamu kuruluşlarının amaçlarında, görev, yetki ve sorumluluklarında ve bunların bölünüşünde, teşkilât yapılarında, personel sistemlerinde, kaynaklarında ve bu kaynakların kullanılış biçimlerinde, yöntemlerinde, mevzuatında, haberleşme ve halkla ilişkiler sistemlerinde var olan aksaklıkları, bozuklukları ve eksiklikleri tespit etmek ve bu konularda yapılması gerekenleri incelemek ve teklif etmektir.

b) Hazırlanışı

1983 yılında yeniden demokratik düzene geçişin ardından işbaşına gelen hükümet, kamu yönetimine yönelik yaklaşımının bir gereği olarak; hizmetlerin

daha düzenli, hızlı, etkili ve ekonomik biçimde yerine getirilmesini sağlamak düşüncesiyle, benzer nitelikli hizmetlerin tek bir bakanlık çatısı altında yürütülmesini kararlaştırarak, bu alanda köklü düzenlemelere gitmiştir.

Gerek bu yapılanmanın sistemin işleyişi üzerindeki etkilerini değerlendirme, gerekse son yıllarda yaşanan hızlı toplumsal değişimlere sistemin ne ölçüde uyabildiğini belirleme gereği, kamu yönetimi sisteminin yeniden incelenmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır.

Devlet Planlama Teşkilâtı bu amaçla 1988 yılında Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünden; Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı ve yıllık program uygulamalarına ışık tutacak biçimde, kamu yönetimini geliştirmek ve yeniden düzenlemek üzere bugüne kadar yapılmış olan çalışmaların uygulamaya ne ölçüde yansıdığını araştırmak; yapılan bu çalışmaların ve uygulamaların eksik yönlerini, aksaklıklarını, darboğazlarını ve sorunlarını belirlemek ve bunlarla ilgili alınması gereken önlemleri açıklığa kavuşturmak; Avrupa Topluluklarına katılma kararı almış olan Türkiye'nin, Topluluklara idarî uyum alanında yapması gerekli hazırlıkları tespit etmek üzere, bir yönetim araştırması baştan sona, Proje Yönetim Kurulunun genel sorumluluk ve gözetiminde Başbakanlık, Bakanlıklar, Başbakanlığın ve Bakanlıkların bağlı kuruluşları, yerel yönetimler ve üniversiteler ile işbirliği içinde yürütülerek, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir.

Kamu Yönetimi Araştırması baştan sona, Proje Yönetim Kurulunun genel sorumluluk ve gözetiminde Başbakanlık, Bakanlıklar, Başbakanlığın ve Bakanlıkların bağlı kuruluşları, yerel yönetimler ve üniversiteler ile işbirliği içinde yürütülerek, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırmayı aşağıdaki isimlerden oluşan Proje Yönetim Kurulu sevk ve idare etmiştir:

Prof. Dr. Nuri TORTOP (Başkan), Prof. Dr. Turgay ERGUN, Prof. Dr. Turgut TAN, Prof. Dr. Ömer BOZKURT, Doç. Dr. Yücel ERTEKİN, Doç. Dr. Doğan CANMAN, Doç. Dr. Ömer PEKER ve Dr. Selçuk YALÇINDAĞ.

Projenin yöneticiliğini Prof. Dr. Turgay ERGUN, Genel Raportörlüğünü ise Dr. Feyzi ULUĞ yapmıştır.

Kurulan 7 ayrı araştırma grubu yaptıkları araştırmaları hazırlık, bilgi toplama ve toplanan bilgilerin çözümlenip değerlendirilmesi aşamalarından geçirek raporlaştırmışlardır. Bu araştırma grupları tarafından hazırlanan genel grup raporları Genel Değerlendirme Grubunda görüşülerek aralarında gerekli uyum sağlanmıştır. Son aşamada ise raporlar Proje Yönetim Kurulunda değerlendirilerek aralarında bir bütünleştirme yapılmış ve genel rapor yazılmıştır.

c) Sonuç ve Öneriler

Projenin sonunda hazırlanan rapor Kamu Yönetimi Araştırması Genel Rapor adıyla yazılmış ve 1991 yılının Haziran ayında kamuoyuna açıklanmıştır.

Rapor, Bakanlar Kurulu ve Başbakanlık (Bakanlar Kurulu, Başbakanlık, Devlet Bakanlıkları), Ortak Görevler (Araştırma, Planlama, Eşgüdüm, Denetleme, Halkla İlişkiler ve Enformasyon), Ana Hizmet Grupları (Ekonomi ve Maliye, Sanayi, Enerji ve Madencilik, Tarım, Eğitim, Kültür, Sağlık, Çevre ve Doğa Koruma, Turizm, Bayındırlık ve İskân, Ulaştırma, Çalışma Hayatı, Sosyal Güvenlik, Din İşleri, Vakıf İşleri), Avrupa Topluluklarına İdarî Uyum, Taşra ve Yurtdışı Kuruluşları (İl Yönetimi, İlçe Yönetimi, Bölgesel Kuruluşlar, Yurtdışı Kuruluşları), Yerel Yönetimler, Personel Rejimi, Bürokratik Yöntem ve İşlemler olmak üzere 8 ana başlık ve bunların içerisinde yer alan 27 alt başlıktan oluşmaktadır.

Bu ana ve alt başlıklarda belirlenen tüm konularda önce mevcut durumun tespiti yapılmış, ardından çözüm yolları ve öneriler sunulmuştur. Raporda merkezî hükümet ve taşra teşkilâtına ilişkin olarak ileri sürülen önerilerin bazıları şunlardır:

1- Başbakanlık merkez teşkilâtı, Başbakanın, bakanlar arasında işbirliği sağlayabilecek ve genel hükümet siyasetinin yürütülmesini gözetebilecek bir anlayışla yeniden yapılandırılmalıdır.

2- Devlet bakanları arasında atanan Başbakan yardımcılarının görevi, hükümet politikalarının uygulanmasında Başbakana yardımcılık etme ve bakanlıklar arası işbirliğini sağlama göreviyle sınırlandırılmalıdır.

3- Merkezî hükümete ait hizmetler, esas itibarıyla, bakanlıklar tarafından ve şu bakanlıklarca yerine getirilmelidir: Adalet, Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri, Maliye ve Gümrük, Milli Eğitim, Bayındırlık ve İskân, Sağlık, Ulaştırma, Tarım, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sanayi, Ticaret, Enerji ve Madencilik, Hazine, Denizişleri, Bilim ve Teknoloji, Kültür, Turizm, Çevre ve Doğa Koruma ve Gençlik ve Spor.

Buna göre Haziran 1991 tarihinde 15 olan mevcut Bakanlıklardan Tarım Orman ve Köyişleri, Sanayi ve Ticaret ve Enerji ve Tabii Kaynaklar olmak üzere üçü kaldırılırken, Tarım, Çevre ve Doğa Koruma, Sanayi, Ticaret, Hazine, Denizişleri, Enerji ve Madencilik, Bilim ve Teknoloji ve Gençlik ve Spor olmak üzere 9 yeni bakanlığın kurulması önerilmektedir. Böylece bakanlıkların sayısı 15'den 21'e çıkarılmaktadır.

4- Merkezî idarenin görevleri ana hatlarıyla ülke çapında amaç ve politika

üretmek, plan, program, proje ve bütçe hazırlamak, kaynak sağlamak, genel örgütlenmeyi yapmak, norm kadro düzenini kurmak, uygulamaları izlemek, değerlendirmek, denetlemek, üst düzeyde eşgüdüm sağlamak ve şartların gerektirdiği değişiklikleri ve yeni düzenlemeleri yapmak olarak belirlenmektedir.

5- İdare sistemi Bakanlıkların ve öteki kamu kurum ve kuruluşlarının oluşturdukları merkez yönetimi, ilde valinin başkanlığında ve yerinden yönetim ilkesine göre çalışan il yönetimi ve kaymakamlık ve ilçe örgütlerinin oluşturduğu ilçe yöne-timi olmak üzere üç kademeli bir yapıda olmalıdır.

Ancak Anayasanın 126. maddesinde belirtilen kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla birden çok ili içine alan merkezî idare teşkilâtı olarak bölge kuruluşlarının varlığı da benimsenmektedir.

6- Merkezin taşra kuruluşlarında kamu hizmetlerinin yürütülmesi, plan, program ve projelerin gerçekleştirilmesi görevi, her yönüyle güçlendirilmiş ilçelere bırakılmalı, temel hizmet birimi olarak ilçe kabul edilmelidir.

7- İl merkezlerinin bulunduğu ve merkez ilçe olarak adlandırılan coğrafi alanlarda da bir mülki idare birimi olarak ilçe örgütü kurulmalıdır.

8- Başta 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu olmak üzere, ilçe yönetimini ilgilendiren yasalar ve öteki mevzuat, günün şartlarına uygun duruma getirilmeli ve bunlar arasındaki çelişkiler giderilmelidir.

D- KAMU YÖNETİMİ TEMEL KANUNU TASARISI

Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, kamuoyunda Kamu Reformu Tasarısı olarak bilinen ve henüz tamamlanmadığı için literatüre geçmeyen çalışma içerisinde yer alan en kapsamlı ve en önemli olan tasarıdır. Kamu Reformu Tasarısı, genelde Başbakanlık başta olmak üzere diğer bakanlık, kurum ve kuruluşların hazırladığı kanun tasarıları, özeldir ise Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Yerel Yönetimler ve Kamu Personel Rejimi kanun tasarılarından oluşmaktadır.

Merkezî idare ile yerel yönetimler arasındaki görev, yetki ve sorumlulukları yeniden belirleyen Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, 3 Kasım 2003'de kamuoyuna açıklanmıştır. Tasarının ilk halinde, Milli Eğitim Bakanlığı taşra teşkilâtlarının il özel idarelerine devri öngörülmüyordu. Ancak bu düzenlemeden Bakanlar Kurulunda vazgeçilmiştir.

Bakanlar Kurulunca üzerinde bazı değişiklikler yapıldıktan sonra 51 asıl 9 geçici maddeden oluşan 60 madde halinde 29 Aralık 2003 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. Tasarının 6, 7, 8, 11, 18, 35, 36, 42, 44, 47, 48, geçici 1, geçici 3 maddeleri Türkiye Büyük Millet Meclisinde yeniden düzenlenmiştir.

Hemen belirtelim yerel yönetimler reformuna ilişkin olan Büyükşehir Belediye Kanunu 5216 sayılı, Belediye Kanunu 5272 sayılı ve İl Özel İdaresi Kanunu 5302 sayılı Yasa olarak çıkarılmış ve yürürlüğe girmiştir. Ayrıca yerel yönetimlerin görev ve yetkilerine ilişkin olarak birçok kanunda değişiklikler yapılmıştır. Kamu Personel Rejimine ilişkin çalışmalar ise kanun tasarısı haline getirilmiş olup Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilmek üzere.

a) İçeriği

Kamu Yönetimi Temel Kanunu tasarısında kanunun amacı, “katılımcı, saydam, hesap verebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetiminin oluşturulması; kamu hizmetlerinin adil, süratli, kaliteli, etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi için merkezi idare ile mahalli idarelerin görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi; merkezi idare teşkilâtının yeniden yapılandırılması ve kamu hizmetlerine ilişkin temel ilke ve esasların düzenlenmesi ” olarak belirtilmektedir.

Kanun tasarısında kamu yönetiminin temel amaç ve görevleri şöyle sıralanmaktadır: Halkın hayatını kolaylaştırmak; huzur, güvenlik ve refahını sağlamak, hayat kalitesini geliştirmek; kişilerin hak ve özgürlüklerini kullanmalarının önündeki engelleri kaldırmak ve bu amaçlarla kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirmek.

Tasarıda kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişinde esas alınacak temel ilkeler dört ana başlıkta toplanmaktadır. Bunlar: Kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişinde idarenin bütünlüğünün esas alınması; kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde sürekli gelişim, katılımcılık, saydamlık, hesap verebilirlik ve yerindeliğin esas alınması; görev, yetki ve sorumlulukların, hizmetten yararlananlara en uygun ve en yakın birime verilmesi ve kamu hizmetlerine ilişkin temel kararların alınmasında ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin görüş ve önerilerinden yararlanılmasıdır.

b) Merkezî İdare

Kanun tasarısında merkezî idarenin kamu hizmetleri ile ilgili yetki ve sorumlulukları dört ana başlıkta toplanmaktadır. Bunlar: Kamu hizmetlerine ilişkin ülke düzeyinde genel ilke ve politikalar, amaç ve hedefler ile standartların belirlenmesi; kamu hizmetlerinin hukuka, belirlenen politika ve standartlara uygunluğunun izlenmesi, değerlendirilmesi ve denetlenmesi; hizmetlerin verimli ve merkezî idare ile mahalli idareler arasında koordinasyon içerisinde yerine getirilmesinin sağlanması ve mahalli idareler ve hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları üzerinde kanunlarla öngörülen idarî vesayet yetkisinin kullanılması.

Tasarıda merkezî idare şu görev ve hizmetlerin yürütülmesiyle yükümlü kılınmaktadır: Adalet, savunma, güvenlik, istihbarat, dış politika, maliye, hazine, dış ticaret, gümrük, ulusal düzeyde planlama, milli eğitim, diyanet, sosyal güvenlik, tapu ve kadastro, nüfus ve vatandaşlık, sivil savunma, vakıflar, mahalli idarelere teknik ve malî yardım, rehberlik ve eğitim desteği ve son olarak kanunlarla münhasıran merkezî idare tarafından yerine getirilmesi öngörülen ulusal nitelikli veya birden çok ili kapsayan diğer görev ve hizmetler.

c) Bakanlar Kurulu ve Bakanlıklar

Tasarıya göre Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlardan oluşmaktadır. Başbakan, Bakanlar Kurulunun başkanı ve Başbakanlık teşkilatının en üst amiridir. Ayrıca Başbakana yardımcı olmak ve Başbakan tarafından verilecek görevleri yerine getirmek amacıyla sayıları sekizi geçmemek üzere Devlet Bakanı atanabilmesine izin verilmektedir. Başbakana yardımcı olmak ve bakanlıklar arasında koordinasyonu sağlamak üzere en çok üç bakan da Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebilecektir.

Tasarıyla bakanlıkların merkez teşkilâtı, bakanlığın sorumlu olduğu hizmetlerin yürütülmesi; bu hizmetlerle ilgili politika, standart ve hedeflerin belirlenmesi; planlama, koordinasyon ve denetimin sağlanması; eğitim, izleme ve değerlendirme görevlerinin yerine getirilmesinden sorumludur.

Bakanlıklar bu görevlerini ana hizmet birimleri, danışma birimleri, yardımcı hizmet birimleri, bağlı kuruluşlar, ilgili kuruluşlar ve ilişkili kuruluşlar eliyle yerine getireceklerdir.

Tasarıyla bakanlık sayısı 15 olarak belirlenmekte ve şunlardan oluşmaktadır: Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Çevre ve Orman Bakanlığı.

Bu bakanlıklardan Dışişleri Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığının taşra teşkilâtı bulunmamaktadır.

d) Taşra İdaresi

Tasarıda merkezî idare tarafından yürütülmesi öngörülen hizmetlerden illerde

yapılması gerekenlerin, kanunlarda belirtilen istisnalar dışında, valilik ve kaymakamlıklar tarafından gerçekleştirilmesi esas alınmaktadır. Merkezî idare birimlerinin, mahalli idarelerin sorumluluk alanlarına giren görev ve hizmetler için mahalli düzeyde teşkilât kurmaları, ihale ve harcama yapmaları yasaklanmaktadır.

e) Mahalli İdareler

Tasarıda mahalli idarelerin görev, yetki ve sorumlulukları mahalli müşterek ihtiyaçlara ilişkin her türlü görev, yetki ve sorumluluklar ile hizmetler olarak belirlenmektedir. Mahalli idareler görev, yetki ve sorumluluk alanlarına giren bu hizmetleri, idarenin bütünlüğüne, kanunlarla belirlenen esas ve usullere, kalkınma planının ilke ve hedeflerine, kendi stratejilerine, amaç ve hedeflerine ve performans ölçütlerine uygun olarak yürüteceklerdir.

f) Sonuç

Merkezî idare ile yerel yönetimler arasındaki görev, yetki ve sorumlulukları yeniden belirleyen Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı 15 Ocak 2004 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde 5227 karar numarası ile kabul edilmiştir. Karar, Cumhurbaşkanı tarafından yeniden görüşülmek üzere TBMM Başkanlığına iade edildiğinden henüz kanunlaşmamıştır.

SONUÇ

Cumhuriyetin kuruluş yıllarına kadar götürebileceğimiz kamu idaresinde yeniden yapılanma çalışmaları, önce idarede aksayan yönlerin yasal düzenlemelerle giderilmesi şeklinde ortaya çıkmış, 1940 yılı ve sonrasında hem yerli hem de yabancı kurum, kuruluş ve uzmanlarca yapılan bilimsel araştırmalar ve bunların sonunda hazırlanan raporlar yoluyla resmîyet kazanmış ve 1963 yılında Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile devlet politikası haline gelmiştir.

Kamu idaresinde yeniden yapılanma adına, günümüze gelinceye kadar proje, rapor ve araştırma adları altında resmî – özel ve yerli – yabancı 18 çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların hepsinin ortak amacı idarî yapı ve işleyişin bilimsel yollarla araştırılması, aksaklıkların tespiti ve çözüm yollarının bulunmasıdır. Nihai hedef ise kamu idaresinde çağdaş düzeyi yakalamaktır.

İdare, sistemin gelişen ve değişen şartlara ayak uydurmasını sağlayıcı yönde sürekli yenilenmesi gereğinin sonucu olarak dinamiktir. Bu dinamizm idarede yeniden yapılanma, yeniden düzenleme, reorganizasyon ve idarî reform şeklinde ortaya çıkmaktadır. Adı ne olursa olsun hepsinin amacı ve varacağı sonuç daha hızlı, daha etkili ve daha verimli bir kamu idaresi sisteminin kurulabilmesidir.

Bugün, genel olarak Kamu Reformu Tasarısı, özel olarak Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile gündeme gelen kamu idaresinde yeniden yapılanma çalışmaları, idarenin dinamiği gereği, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da hep olacak, çağdaş düzeyi yakalama yolunda durmadan mesafe kat edecektir.

KAYNAKÇA

- İç-Düzen Proje Müdürlüğü, **Belediyeler**, Ankara,1972.
 İç-Düzen Proje Müdürlüğü, **İl Genel Yönetimi**, Ankara, 1972.
 İç Düzen Proje Müdürlüğü, **İçişleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri**, Ankara, 1972.
 İç-Düzen Proje Müdürlüğü, **İçişleri Bakanlığında Yeniden Düzenleme Çalışmaları**, Ankara, 1968.
 İç-Düzen Proje Müdürlüğü, **İçişleri Bakanlığında Sivil Savunma ve Diğer Millî Seferberlik Hizmetleri**, Ankara, 1972.
 İç-Düzen Proje Müdürlüğü, **İl Özel İdareleri**, Ankara,1972.
 İç-Düzen Proje Müdürlüğü, **Kolluk Hizmetleri**, Ankara, 1972.
 İç-Düzen Proje Müdürlüğü, **Köyler**, Ankara, 1972.
 İç-Düzen Proje Müdürlüğü, **Nüfus Hizmetleri**, Ankara, 1972.
 Türkiye Büyük Millet Meclisi, **5227 sayılı Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı**, Ankara, 2004.
 Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, **Kamu Yönetimi Araştırması Genel Rapor**, Ankara, 1991.
 Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, **Merkezî Hükûmet Teşkilâtı Araştırma Projesi Yönetim Kurulu Raporu**, Ankara, 1963.

AVRUPA BİRLİĞİNE TAM ÜYELİK YOLUNDA SON GELİŞMELER

Dr. M. Akif ÖZER*

GİRİŞ

Bugün Avrupa Birliği, dünyada bütünleşmelerin hızlı bir şekilde yaşandığı değişim ortamında, özellikle gelişmekte olan ülkelerin dikkatini çeken ve bu tür ülkelerin katılmak için yoğun çaba harcadığı, yıldızı parlayan bir birlik olma yolunda ilerlemektedir. Bu Birliğe Türkiye'nin dâhil olma çabası oldukça yenidir. Ancak Türkiye geçmişten gelen birikimlerini ve Avrupa ile olan ilişkilerini kullanarak, kendisi için bu süreci kolaylaştırmak istemektedir.

Esasında Türkiye'nin Avrupalı devlet oluşu, 1856 Paris Kongresi ile gerçekleşmiştir (Ortaylı, 1995:175)¹. Bu dönemde Kırım Savaşı sonrası yapılan Paris Antlaşması ile Osmanlı Devleti Avrupa'nın kendi iradesiyle Avrupalı olmuştur. Bu duruma Türkiye'nin coğrafi konumu da uymaktadır. İki kıta arasında köprü fonksiyonu gören Türkiye, Avrupa Birliği ülkeleri için Avrupa'nın Asya ile son sınırındır ve Avrupa'yı Asya'ya taşıyacak ve buradan yararlanmasını sağlayacak bir ülkedir.

Bu gerçekler maalesef soğuk savaş döneminde tamamen Türkiye aleyhine dönmüştür. 1918'den bu yana Avrupa'nın dışında tutulan Türkiye, 1945'ten itibaren Avrupa Birliği'nin desteğiyle (Aktar, 2003:8) önemli bir bölgesel güç haline gelmiş ve Avrupa Birliği'nin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Doğal olarak söz konusu bu ortam Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin 1950'lerden itibaren başlamasını sağlamıştır.

1. Türkiye-Avrupa Birliği Ortaklık Süreci

Soğuk savaş sonrası dönemde Avrupa Topluluğunun on yıllık bir süreç içinde hızlı bir şekilde büyümesi Türkiye'nin dikkatinden kaçmamış ve dönemin hükümeti

* Gazi Ün. İİBF Kamu Yön. Böl. (ozer@gazi.edu.tr).

¹ Osmanlı Devletinin Avrupalılığı için bu tür değerlendirmeler Avrupalılar tarafından da paylaşılmaktadır. Aynı zamanda Avrupalı araştırmacılar; Türkiye daha doğarken (Atatürk'le 1920'de) gerek kurumları, gerek kararlı modernleşmesi, gerekse laiklik seçimiyle Avrupa'yı seçti. Ülkenin siyasi dinamiği de büyük oranda, bu yönelimle uzlaşa veya ona karşı çıkışlarla şekillendi." (Nikolaydis-Bertrand, 2003:1) yorumları yapmaktadırlar.

31 Temmuz 1959'da Topluluğa ortaklık başvurusu yapmıştır. Bu gelişim çizgisi içerisinde Türkiye'yi daha ilk kuruluş yıllarından itibaren Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişki kurmaya iten etkenlerin başında politik nedenler yer almıştır. Bu durum, Türkiye'nin Batı dünyası içerisindeki konumunu koruma ve geliştirme açısından önemli sayılacağı gibi, genç Cumhuriyetin yeniden şekillenen dünya haritasındaki güvenlik arayışının da bir göstergesidir. Nitekim dünya sisteminde ortaya çıkan büyük değişikliklere bağlı olarak, Türkiye politik ve ekonomik sisteminde önemli değişiklikler yapma zorunluluğu duymuş ve çabalarını bu yönde yoğunlaştırarak, 1960'lara kadar geçen süre içerisinde, Avrupa kıtasında veya bu bölgeyi merkez alarak Avrupa'nın bütünleşmesi amacına dönük olarak kurulan önemli kuruluşlardan, Avrupa Konseyine, OECD'ye ve NATO'ya üye olmuştur (Yetkin, 2005:1). Kendilerini Batı medeniyetinin özgürlükçü ve insan haklarına saygılı ailesinin bir parçası gören birçok devlet de ya kendi istekleri veya Konseyin çağrısı üzerine bu Birliklere üye olmuşlardır. Türkiye'nin özellikle Avrupa Konseyine üye olmasında ise, 1950'de yaşanan Kore Savaşında BM kararına uyarak aktif biçimde yer almamızın payı büyük olmuştur. Aynı neden 1952 de NATO'ya girişimizde de etkili olmuştur (Aytaç, 1989:9).

İki büyük dünya savaşının yaşandığı bu dönem sonrasında Avrupa'nın ve Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi Batı Bloğu ve Avrupa'nın siyasal sınırları içinde kabul etmesinin ve yukarıda belirtilen uluslararası birliklere Türkiye'nin de alınmasının, Avrupa bakımından temel gerçekleri şu şekilde belirtilmektedir:

- a) Türkiye, Doğu Bloğuna karşı bir kanat ülke görevini görecek. En stratejik coğrafyanın üzerinde bulunuyordu. Türkiye'nin Avrupalılığının kararını Avrupa Birliği verdi.
- b) Türkiye, Avrupa'ya yardım programının (Marshall Yardımı) kapsamı içine alındı.
- c) Türkiye, NATO içine alınarak, Sovyetler Birliğine karşı, Avrupa savunma sistemine dâhil edildi.
- ç) Türkiye, bir Avrupalı ülke gibi, Avrupa Konseyinin üyesi yapıldı. Diğer Avrupa kurumlarına da dahil oldu (Manisalı, 2002/a:21).

Dünyada görülen bu bütünleşmeler ve Türkiye'nin bu süreçten kopmak istememesi, ülkeyi âdeta Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyelik başvurusu yapmaya zorlamıştır. Bu dönemde Türkiye'nin iktisadi, siyasi, askeri ve sosyal sorunları aşma gayretleri içinde olması, bu süreci zorlaştırmıştır. Ancak ilişkilerde önemli krizler yaşanan Yunanistan'ın, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılabilmek için 15 Temmuz 1959'da resmen başvuruda bulunması, Topluluğa üyelik başvurusu

yapılması konusunda Türk kamuoyunu da tetiklemiştir. Çünkü Yunanistan'ın başvurusu, Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu dışında kalması halinde Batıdaki konumunu yitireceğini açıkça belli etmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucu, Türkiye'nin ortaklık için Avrupa Ekonomik Topluluğu'na başvurusunun kaçınılmaz olduğunda birleşilmiş ve Yunanistan'ın başvurusundan iki hafta sonra Avrupa Ekonomik Topluluğu'na ortaklık talebinde bulunulmuştur (Yetkin, 2005:1). 1960'ta yapılan askeri müdahale, söz konusu bu süreci biraz olsun yavaşlatsa da, 1963 yılında Ankara Antlaşması imzalanarak (Emirhan-Gün, 2001:42) Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi sürecinde önemli bir adım atılmıştır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme kararlılığında, o dönemde Yunanistan'ın karşı hamleleri çok etkili olsa da², ekonomik açıdan sıkıntılar yaşayan Türkiye, 1960'lı yıllarda Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun yeni kurulmuş bir birlik olmasına rağmen gelişim çizgisinde çok başarılı olması, çok daha büyük rol oynamıştır. Çünkü bu dönemde Türkiye için Avrupa Birliği, milli refah düzeyini artırma ve içsel krizlerden kurtulma aracı olarak görülmüştür. Buna karşılık Roma Antlaşmasınının 1958 yılında uygulamaya konulmasının ardından geçen 10 yıl içinde Topluluk iç ticaretinin her yıl %28.4'lük artışla dikkat çekmesi (Çayhan, 1997:61) Türkiye'nin Birlik bünyesine girerek kendi ticaretini de canlandırmak konusunda büyük bir hevese kapılmasına yol açmıştır.

Bu dönemde Türkiye'nin bir an önce Avrupa Ekonomik Topluluğu'na girme isteğinin arkasında iki önemli nedenin bulunduğu belirtilmektedir. Buna göre; öncelikle Türkiye uzun dönemde, Batı Avrupa'da kurulabilecek siyasal bir birliğin dışında kalmak istememektedir. Bunun yanında gümruk birliği içinde Yunanistan'a verilecek ticari tavizlerden de yoksun kalmaması gerekmektedir.

Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Türkiye ile ilişkileri bu şekilde önemli bir aşamaya geldiği dönemde, Birlik diğer ülkelerle de ilişkilerini geliştirmiştir. Yunanistan'ın ardından, 1961 yılında İngiltere, İrlanda ve Danimarka da, Türkiye gibi ortaklığa katılım başvurusu yapmışlardır. Kısa bir süre sonra, bu ülkelere Norveç de katılmıştır. Ocak 1963'te Fransa Cumhurbaşkanı General de Gaulle, İngiltere'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılımına hazır olmadığı yönünde görüş bildirince, müzakereler kesilmiştir. İngiltere, Danimarka ve Norveç ile birlikte, katılma isteğini 1967 yılında ikinci kez yinelemiştir. Ne var ki, Fransa'nın tutumunda değişiklik olmamış ancak 1969 yılında, General de Gaulle'ün istifasın-

² İlginçtir ki 1978-1979 yıllarında Avrupa Birliği Türkiye'ye Yunanistan'la birlikte üyelik başvurusu yapmasını istemiştir. Ancak bu talep Türkiye tarafından reddedilmiştir. Bunun üzerine Yunanistan 1981'de Birliğe tam üye olmuştur (Esfahani, 2003:814).

dan sonra, İngiltere ve diğer aday ülkelerle görüşmeler hız kazanmıştır.

Avrupa Birliği kendi iç sorunları ile bu şekilde uğraşırken Türkiye ile ilişkileri de üyelik müzakerelerinin 28 Eylül 1959'da başlamasıyla resmîlik kazanmıştır. 21 Ekim 1960 tarihine kadar devam eden görüşmeler sonunda, şu hususlarda anlaşmaya varılmıştır:

- Ortaklık ilişkisi, gümrük birliği ilkesine dayalı olacaktır.
- Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu organlarında temsil edilecektir.
- Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na karşı gümrüklerini 12 ve 24 yıllık sürelerde sıfırlayacaktır.
- Kayıplarını karşılamak amacı ile Türkiye'ye 200 milyon dolarlık yardım yapılacaktır.
- Nihai hedef, Topluluğa tam üyeliktir (Yazgaç, 2005:65).

Yukarda belirtilen temel hususlar doğrultusunda sürdürülen Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler, Avrupa Topluluğu ile 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan ve 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Antlaşmasının temel oluşturduğu ortaklık rejimi çerçevesinde, eskiye göre daha somut ve resmi bir şekilde gelişmiştir. Bu kapsamda hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve son dönemden geçen ilişkiler, söz konusu ortaklığın nihai amacı olan Türkiye'nin tam üyeliği yönünde gelişimini sürdürmüştür.

Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri Ankara Antlaşmasının öngördüğü hazırlık, geçiş ve son dönem aşamalarından geçmiştir. Hazırlık aşaması 1963-1970 arasında daha çok Avrupa Birliği ile ilgili müktesebata uyum konusunda hazırlık çalışmaları ile geçmiştir. 23 Kasım 1970'te imzalanan ve 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe giren Katma Protokol ise geçiş dönemini düzenlemiştir. Bu Protokol ile taraflar arasında sanayi ürünlerini konu alan bir gümrük birliğinin zamanla oluşturulması, işçilerin karşılıklı olarak serbest dolaşımının sağlanması, tarım ürünlerinde giderek genişleyecek bir tercihli ticaret rejiminin uygulanması, belirlenen alanlarda Türkiye ile Topluluk arasında mevzuat ve politikaların yaklaştırılması ve hizmetlerin serbest dolaşımını süreçlerinin başlatılması öngörülmüştür.

Ancak geçiş döneminde ortaklık ilişkimiz beklendiği gibi gelişmemiş ve 1980'li yıllara geldiğinde, çalışmamızın önceki bölümlerinde değindiğimiz gibi gerek içsel gerekse dışsal şartlardan dolayı Avrupa Birliği ile ilişkilerimiz donma noktasına gelmiştir.

1980'li yıllarda dünyanın ve Avrupa'nın hızla değişmesi ve 1985'ten itibaren

doğu ve batı blokları arasındaki yumuşama, Avrupa'nın Türkiye'ye bakışını da değiştirmeye başlamıştır. Bunun yanında B. Almanya'ya olmak üzere 1960'lı yıllardan itibaren başlayan Türk işçi gücü başta bu ülke olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde, Avrupa'nın Türkiye'ye bakışını hızla değiştirmeye başlamıştır (Manisalı, 2002/b:28).

Avrupa'da Türkiye'ye olan bakışın kısmen yumuşaması, Türkiye'de ise ekonomik refahın en üste çıkarılmasının yolunun Avrupa Birliği'ne tam üyelikten geçtiğine olan inancın artması, 14 Nisan 1987 tarihinde Avrupa Birliği'ne tam üyelik başvurusu yapmamıza yol açmıştır. 1989 yılında Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan bir raporda, esas itibarıyla Türkiye'nin üyeliğe ehil olduğu, fakat o dönem için Türkiye'nin üyeliği konusunda verilecek kararın ertelenmesinin uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

1990'ların başından itibaren tekrar canlanmaya başlayan Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde, 6 Mart 1995 tarihli ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile Türkiye ile AT arasında, sanayi ürünlerini konu alan bir gümrük birliğinin tam olarak kurulması aşamasına gelinmiştir. Söz konusu bu karar ile 1 Ocak 1996'dan itibaren Türkiye ile AT arasında gümrük birliği işlemeye başlamıştır (DPT, 2004:2). Genelde Avrupa Birliği'ne tam üye olunduktan sonra girilen gümrük birliği ilişkisi, Türkiye için terse çevrilmiş ve önce gümrük birliği sonra Avrupa Birliği'ne tam üyelik denilmiştir. Bu durum yapılan Zirve Toplantılarında da kendini göstermiş, Türkiye her defasında Avrupa Birliği'ne üye olacak ülkeler arasında gösterilmiştir. 12-13 Aralık 1997'de yapılan Lüksemburg Zirvesi'nde Türkiye'nin tam üyeliğe ehliyeti bir kez daha teyit edilmiştir. Ardından 15-16 Haziran 1998'deki Cardiff Zirvesinde Türkiye'nin konumu üye adayı statüsüne getirilmiştir. Daha sonra, 10-11 Aralık 1999'da Helsinki'de yapılan Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesinde, Türkiye oybirliği ile Avrupa Birliği'ne aday ülke olarak kabul ve ilan edilerek diğer aday ülkelerle eşit konumda olacağı açık ve kesin dille belirtilmiştir (Yazgaç, 2005:72).

Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerinin gelişimini bu şekilde kısaca özetledikten sonra artık Türkiye'yi 3 Ekim 2005 tam üyelik müzakerelerine başlama tarihine getiren gelişmeleri inceleyebiliriz.

2. Türkiye-Avrupa Birliği Tam Üyelik Süreci

Türkiye, ilk olarak 1996 yılında, Avrupa Birliği tarafından başlatılmış bulunan yeni genişleme sürecinde yer almak isteğini Avrupa Birliği'ne iletmıştır. 1998 tarihli Cardiff Zirvesinde, Türkiye de diğer adayların dâhil olduğu rapor sistemine dâhil edilmiş ve Türkiye'nin Kopenhag kriterleri bakımından performansını incele-

yen ilk İlerleme Raporu 1998 yılında yayımlanmıştır. 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki’de gerçekleştirilen Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesinde ise Türkiye, diğer aday ülkelerle eşit şartlarda Avrupa Birliği’ne aday ülke olarak kabul edilmiştir.

Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde çok önemli kabul edilen Helsinki Zirvesi, oldukça ayrıntılı bir şekilde Türkiye’nin adaylık sürecinin de çerçevesini belirlemiştir. Zirve metninde, Türkiye’nin, diğer aday ülkelere uygulanan kriterler çerçevesinde aday ülke olduğunun ilan edilmesinin yanı sıra, üyelik bakımından gerekli olan reformların gerçekleştirilmesine yönelik olarak Avrupa Birliği tarafından Türkiye için bir katılım öncesi strateji geliştirileceği belirtilmiştir. Ayrıca, katılım sürecinde, Türkiye’nin de Topluluk programlarından faydalandırılacağı ve Avrupa Birliği ile aday ülkeler arasında yapılacak toplantılara dahil edileceği ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılımında Avrupa Birliği müktesebatının üstlenilmesine ilişkin bir ulusal program hazırlaması da öngörülmüştür. Bu doğrultuda Zirvede, Avrupa Birliği Komisyonundan, üstlenilmesi gereken Avrupa Birliği mevzuatına ilişkin bir çalışma yapması ve katılım öncesi sağlanacak olan tüm mali yardımların koordinasyonuna ilişkin bir çerçeve hazırlaması talep edilmiştir.

Türkiye’nin, Helsinki Zirvesinde aday ülke ilan edilmesinin ardından, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanarak Avrupa Birliği Konseyince onaylanan ve Türkiye’nin, Avrupa Birliği müktesebatına uyum yükümlülükleri dâhil olmak üzere Kopenhag Kriterlerine uyum çerçevesinde kısa ve orta vadeli öncelikleri ve sağlanacak mali yardımları içeren Katılım Ortaklığı Belgesi, 24 Mart 2001 tarihinde Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesinde yayımlanmıştır. Bu belgeye paralel olarak, Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlanması için mevzuatımızda yapılacak değişikliklerin ve yeni düzenlemelerin, uyum için gerekli beşeri ve mali kaynakların, Avrupa Birliği müktesebatının üstlenilmesi için gerekli olan idari kapasitenin geliştirilmesinin ve kısa ve orta vadeli öncelikler takviminin yer aldığı Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı (Ulusal Program) 19 Mart 2001 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir.

12-13 Aralık 2002 tarihlerinde özellikle aday ülkeler için önemli kriterler belirleyen en önemli Avrupa Birliği Zirvesi Danimarka’nın başkenti Kopenhag’da gerçekleştirilmiştir. Zirvede, Türkiye’nin Kopenhag kriterlerine uyum yönünde 2002 yılı içinde kaydettiği ilerlemelerin olumlu karşılandığı belirtilmiş, ancak siyasi kriterlere uyum bakımından uygulamanın da önem taşıdığı vurgulanmıştır. Zirvede, Komisyonun görüş ve tavsiyeleri ışığında, Aralık 2004’te toplanacak Zirvenin yapacağı değerlendirmeler sonucu Türkiye’nin Kopenhag siyasi kriterlerini yerine

getirdiği yönünde bir karar alması halinde, tam üyelik müzakerelerin hemen başlatılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, Kopenhag Zirvesinde, Türkiye için Katılım Ortaklığı Belgesinin gözden geçirilmesi ve Türkiye'ye sağlanacak mali yardımın artırılması yönündeki yaklaşım kabul edilerek, Komisyon, Türkiye için yeni bir Katılım Ortaklığı Belgesi hazırlamaya davet edilmiştir. Bu doğrultuda, Komisyon tarafından hazırlanan yeni belge, 14 Nisan 2003 tarihinde Avrupa Birliği Konseyi tarafından kabul edilmiştir (DPT, 2004:2).

Bundan sonra söz konusu yeni KOB'a paralel olarak 2001 tarihli Ulusal Program revize edilmesi gerekmiştir. Avrupa Birliği Konseyi tarafından kabul edilen 2003 KOB'a göre Hükümet tarafından acil bir şekilde revize edilen Ulusal Program, 23 Haziran 2003 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir.

19 Mayıs 2003 tarihinde kabul edilen yeni KOB'da kısa ve orta vade ayrımına yine yer verildiği görülmektedir. Kısa vadenin 2003-2004 yılında gerçekleştirilmesi beklenen hususları, orta vadenin ise gerçekleştirilmelerinde 2003-2004 döneminde aşama sağlansa bile bir yıldan uzun sürmesi öngörülen hususları kapsadığı, belgede ayrıca belirtilmektedir. Bu açıdan önemli husus, siyasi önceliklerin tamamının kısa vade başlığı altında toplanmış olmasına karşılık, ekonomik kriterler ve müktesebatın üstlenilmesi kapasitesine ilişkin önceliklerin kısa ve orta vadeler arasında paylaştırılmış olduğudur.

2003 tarihli KOB da, 2001 tarihli ilk KOB'da öngörüldüğü gibi Kıbrıs sorununun çözümü için BM Genel Sekreteri'nin girişimlerine kararlı destek sağlanması ve komşu ülkelerle olan sınır Anlaşmazlıklarının barışçı yollardan çözümü için çaba gösterilmesi konularına siyasi kriterler ve güçlendirilmiş siyasi diyalog bölümünde yer vermiştir. Özellikle dolaylı yöntemlerle olsa da Kıbrıs'ın tanınması hususunu odağına yerleştiren 2003 KOB, birçok siyasi konuda da Türkiye'ye eleştiriler getirmiş ve reform yapılması gereken alanları tek tek sıralamıştır³. Zaten

³ Kıbrıs dışında 2003 KOB'da yer alan diğer hususlar da şu şekilde özetlenebilir: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin idam cezası ile ilgili 6 Nolu Protokol'üne taraf olunması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyulması, işkenceyle etkin mücadele, gözaltı koşullarının iyileştirilmesi, ifade özgürlüğü alanında, özellikle de basın özgürlüğüne ilişkin yasal değişikliklerin uygulamaya geçirilmesi, şiddet içermeyen görüşlerinden dolayı mahkum olanların durumlarının düzeltilmesi ve yeniden yargılama olanaklarının kullanılması için gerekli yasal düzenlemelerin uygulamaya konması, sendikalara yönelik kısıtlamaların kaldırılması, dini toplulukların düşünce, inanç ve din özgürlüklerini kullanabilmelerini sağlayacak hükümlerin çıkarılıp yürürlüğe konması ve Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamalara uygun olarak, bu dini toplulukların, üyelerinin ve mallarının, eğitiminin, ruhban sınıfının atama ve yetiştirilmesinin ve AİHS 1 Nolu Protokolüne uygun olarak mal edinme haklarının yasal ve adli korumasının sağlanması, kökenine bakılmaksızın tüm vatandaşlar için kültürel çeşitliliğin ve kültürel hakların tanınması, var olan düzenlemelerin uygulamaya konması ve bu alanda geriye kalan

bu konular gelecek yıllarda Türkiye için hazırlanacak tüm Avrupa Birliği belge ve raporlarında tekrar tekrar gündeme getirilmiştir, hatta tam üyelik müzakerelerinin yapıldığı 2006 ve 2007 yıllarında da bu temayül devam etmektedir.

Avrupa Birliği'ne tam üyelik yolunda çok kararlı olan Türkiye, oldukça ağır tespit ve değerlendirmeler içeren 2003 KOB'a hemen cevap vermiştir. 24 Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe giren Gözden Geçirilmiş Ulusal Program, KOB'da yer alan hususlar karşısında hükümetin siyasi taahhütlerinden oluşmuştur. Siyasi kriterlere ayrılan bölümde öncelikle 2001 tarihli Ulusal Program çerçevesinde gerçekleştirilen ilerlemelere yer verilmiş, temel yasaların tümüyle değişmesinin uzun süreceğinden hareketle bu sürecin katılım müzakereleri sırasında da devam edeceği vurgulanmıştır. Bu nedenle, Ulusal Programda temel yasaların bütünlük içinde yenilenmesi hedefinin korunmasına karşılık, katılım müzakerelerine bir an önce başlanabilmesi açısından önceliklerin uyum yasa paketleri ile yerine getirilmesi yaklaşımına ağırlık verildiği belirtilmiştir. Burada bir parantez açmak gerekirse, Avrupa Birliği, yıllardır siyasi kriterler kapsamında ortaya koyduğu insan hakları ve demokratikleşme sorunlarıyla devamlı Türkiye'yi köşeye sıkıştırmaya ve bu konuda kendi çıkarlarına uygun çeşitli tavizler koparmaya çalışmıştır. Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde insan hakları ve demokratikleşme gibi siyasal sorunların ağırlık kazanmasında Avrupa Birliği'nin kendi yapısal dönüşümü, Türkiye'nin demokrasi ve insan haklarına ilişkin iç sorunları ve Soğuk Savaş sonrası uluslararası sistemin yeniden yapılanması etkili olmuştur (Dağı, 1997:121).

Bu hususların genel ifadeleri itibariyle Katılım Ortaklığı'nı karşıladığı söylenebilirse de iki önemli hususa dikkat çekmekte fayda vardır. İlk olarak üzerinde durulması gereken, Katılım Ortaklığı ile Ulusal Program arasında var olan birkaç önemli farklılıktır. Öncelikle, KOB'da siyasi kriterler arasında yer verilen Kıbrıs ve Ege uyuşmazlıklarının siyasi kriter olarak kabul edilmediğini vurgulamak amacıyla bu hususlara sadece Ulusal Programın "Giriş" bölümünde değinilmesi yaklaşımının sürdürüldüğü görülmektedir. Bu açıdan yeni Ulusal Program eskisinden önemli bir farklılık arz etmemektedir. Ayrıca, yeni KOB'da "anadil eğitimi" konusunun "anadilde eğitim" şeklinde ifade edilmiş olduğu görülmektedir. Avrupa

kısıtlamaların kaldırılmasıyla, Türkçe dışında eğitim, radyo ve televizyon yayımlarına ulaşım haklarının etkin olarak kullanılmasının sağlanması, ordunun sivil denetiminin Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamalarla uyumlaştırılması amacıyla Millî Güvenlik Kurulu'nun işleyişinin yeniden düzenlenmesi, yargının bağımsızlığının ve etkinliğinin güçlendirilmesi ve DGM'lerin işleyişinin Avrupa standartlarıyla uyumlaştırılması, güvenlik görevlilerinin işkence ve kötü muamelelerin önlenmesi doğrultusunda eğitimlerinin sağlanması ve bölgesel dengesizliklerin giderilmesi gibi konularda alınması gerekli adımlar da Katılım Ortaklığı Belgesinde yer almaktadır (<http://www.belgenet.com/arsiv/ab/kob>) (20.06.2006).

Birliği'nin 2001 yılında öngördüğü “anadilin öğrenilmesi alanında yasal engellerin kaldırılması” koşulunu açıklığa mı kavuşturduğu, yoksa bir adım ileri mi taşıdığı bu açıdan tartışmaya açıktır. Bu konuda, beklenildiği üzere, Ulusal Programda herhangi bir taahhüt yer almamaktadır.

Bundan başka, yeni KOB'da vurgulanan “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi” ve “AİHM içtihatlarının dikkate alınması zorunluluğuna uyulmasının güvence altına alınması” koşulları hakkında da Ulusal Program yeni ve açık bir taahhüt içermemektedir. Milli Güvenlik Kurulu konusunda KOB'da yer verilen “MGK'nın işleyişinin Birliğe üye ülkelerdeki askeri işlerin sivil kontrolüne ilişkin uygulamalarla uyumlu olacak şekilde uyarlanması” koşulu Ulusal Programda “MGK'nın danışma organı niteliği, Anayasa ve ilgili yasa değişiklikleriyle yeniden tanımlanmıştır. MGK'nın ve MGK Genel Sekreterliğinin işlevleri bu niteliklerle uyumlaştırılacaktır.” ibaresiyle karşılanmaktadır. Ancak, burada önemli olanın Kopenhag kriterleri kapsamındaki tüm konular için geçerli olduğu üzere hukuki metinlerden çok uygulama olduğu unutulmamalıdır.

Bunların yanında ayrıca KOB'da öngörülen kriterlerin mevzuata geçirilmesi gerekli olmakla birlikte yeterli olmadığı şeklinde de değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu kriterlerin uygulamaya da etkili biçimde geçirilmesi gerekecektir. Bu şartın yerine gelip gelmediğini denetleme ve saptama yetki ve görevi ise, teknik olarak Komisyona ait olup bu görev İlerleme Raporları ile yerine getirilmektedir. Siyasi karar ise, bu teknik değerlendirmeyi temel alarak yılsonundaki Zirvede Avrupa Birliği Konseyi tarafından yapılmaktadır (Baykal, 2003:4).

Bu gelişmelerin ardından Türkiye'nin 3 Ekim 2005'e kadar sürecek çok önemli bir döneme girdiği rahatlıkla söylenebilir. Bu süreçte Türkiye'den öncelikle Kopenhag kriterlerini tam anlamıyla yerine getirmesi beklenmektedir. Türkiye gibi hem sunduğu fırsatlar, hem de çözümünde yol açabileceği sorunlar açısından bu kriterleri yerine getirmek ve Avrupa Birliği'nin beklentilerini karşılayabilmek oldukça zor olacaktır. Ancak önemli olan, girilen bu yolda verilen taahhütleri yerine getirmek ve gerekli reformları gerçekeştirmektir. Türkiye kendi üzerine düşeni yaptıktan sonra, çok rahat bir şekilde Avrupa Birliği'nin karşısına dikilip, tam üyelik yolunda adım atmasını bekleyecektir.

3. Tam Üyelik Sürecinde Geline Son Aşama

Bugün Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler bir taraftan ortaklık rejimi, diğer taraftan adaylık süreci çerçevesinde sürmektedir. Türkiye, ortaklık rejiminden kaynaklanan yükümlülüklerini Helsinki Zirvesinden sonra başlayan adaylık sürecinde de yerine getirmeye devam etmektedir. Türkiye'nin ortaklık

rejimi ve özellikle Gümrük Birliği çerçevesinde gerçekleştirdiği mevzuat uyumu, diğer aday ülkelerden farklı olarak, Türkiye'yi henüz müzakereler açılmadan, belli müktesebat başlıkları bakımından ileri bir aşamaya getirmiştir.

Türkiye-Avrupa Birliği arasındaki ortaklık rejiminin nihai hedefi Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğidir. Zaten Türkiye, ortaklık ilişkisinin ileri bir aşamasını simgeleyen gümrük birliğine de üyeliği hedefleyerek girmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin ortaklık rejiminden bağımsız olarak 1987 yılında yaptığı üyelik başvurusu ve Helsinki Zirvesinde alınan karar çerçevesinde girdiği adaylık sürecinin nihai hedefi de tam üyeliktir. Dolayısıyla, gerek ortaklık rejiminin, gerek adaylık sürecinin geldiği aşama itibarıyla Türkiye'nin tam üyelik dışında bir statüye razı olması düşünülemez (DPT, 2004:3).

Avrupa Birliği Antlaşmasının 6. maddesi ile Avrupa Birliği, temel değerleri olarak hürriyet, demokrasi, insan hakları, temel özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü ilkelerini kabul etmiştir. Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki 1963 yılından beri süregelen ortaklık ilişkisi ve daha sonraki adaylık süreci de sağlam hukuki temellere dayanmaktadır. Bu çerçevede, nihai amacı tam üyelik olan bu ilişkilerin farklı bir zemine oturtulması, Avrupa Birliği'nin en temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğü ilkesini zedeleyecektir. Dolayısıyla, Türkiye'nin gerek üyelik dışında özel bir statüye tabi tutulması gerek diğer aday ülkelerden farklı ve geniş mülahazalar çerçevesinde değerlendirilmesi, hukukun üstünlüğü ilkesi ile çelişecektir.

Türkiye tarafından Kopenhag kriterlerini yerine getirme yönünde sarf edilen çabalar, demokratikleşme yolundaki kritik eşğin aşılmasını ve demokrasi bilincinin daha da yerleşmesini sağlamıştır. Türkiye tarafından son dönemde gerçekleştirilen reformların, gerek Avrupa Birliği gerekse Avrupa Konseyi nezdinde olumlu yansımaları olduğu şeklinde yorumlar yapılmaktadır. 17-18 Haziran 2004 tarihlerinde gerçekleştirilen Avrupa Birliği Brüksel Zirvesinde, Mayıs ayında gerçekleştirilen kapsamlı Anayasa değişikliği de dahil olmak üzere, Türkiye'nin reform sürecinde bugüne kadar kaydettiği ilerlemenin memnuniyetle karşılandığı ve Türk Hükümetinin bu yöndeki çabalarının desteklendiği belirtilmiştir.

Avrupa Birliği kamuoyundaki bu olumlu tavır destekleyen diğer önemli bir gelişme de Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin, 22 Haziran 2004 tarihinde Türkiye üzerindeki denetim sürecinin kaldırılmasına karar vermesi olmuştur. Parlamenterler Meclisinin bu kararı vermesinde, Türkiye'nin son iki yılda gerçekleştirdiği reformların etkili olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda, özellikle 2001 ve 2004 tarihli Anayasa değişiklikleri, ölüm cezasının kaldırılması, Hükümetin işkenceye

karşı “sıfır tolerans” politikası, ifade, dernek kurma, din ve vicdan özgürlüğüne ilişkin pek çok kısıtlamanın kaldırılması, DGM’lerin kaldırılması, kültürel hakların tanınması konusunda kaydedilen gelişmeler vurgulanmaktadır. Kararın kabulü, ilgili çevrelerce, Kopenhag siyasi kriterlerinin Türkiye tarafından yerine getirildiğinin tescili olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, Türkiye’nin AİHM kararlarını yerine getirme konusunda kaydettiği ilerleme, Parlamenterler Meclisi tarafından memnuniyetle karşılanmıştır (DPT, 2004:4).

Bugüne kadar yaşanan gelişmelerin olumlu ya da olumsuz yönleri, tam üyelik sürecinde çok önemli olan üyelik müzakereleri sırasında ortaya çıkacaktır. Tüm aday ülkelerin çok iyi hazırlanarak ve oldukça geniş kapsamlı bir ekiple girdikleri müzakere sürecindeki başarısı, tam üye olma süresini kısaltmaktadır. Şimdi de ülkemizin karşı karşıya olduğu ve halen devam eden müzakere sürecini inceleyelim.

a) Müzakereler ve Katılım Süreci: Avrupa Birliği mevzuatında müzakereler ve katılım süreci, aday ülkenin Kopenhag Kriterleri’nin en az siyasi kriterlerini yerine getirmiş olduğu İlerleme Raporu ile de onaylanmış olması durumunda, müzakere için Avrupa Zirvesi’nde verilen tarihle başlamakta ve Avrupa Birliği’ne üyeliğın onaylanması ile sona ermektedir. Bir anlamda, bu dönem müzakereden onaya doğru gidilen bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu süreç, her aday ülke için aynı biçimde çalışmaktadır. Diğer bir deyişle, müzakere ve katılım evreleri, tüm adaylar için aynı aşamalar şeklinde gelişmektedir.

Görüldüğü gibi, katılım süreci, öncelikle Kopenhag Kriterleri’nin “Siyasi Kriterler” başlığında yer alan hususların eksiksiz biçimde yerine getirilmiş olmasını gerektirmektedir. Komisyon tarafından hazırlanan ve aday ülkelerin söz konusu kriterleri yerine getirmedeki performansını inceleyen yıllık raporlar, bu konuda esas alınan belgedir. Ülkenin siyasi kriterleri yerine getirmiş olduğunun onaylanması, müzakerelerin başlaması yolundaki ilk adımı oluşturmaktadır. Avrupa Zirvesi, bu raporun tavsiyesi doğrultusunda, aday ülke ile müzakereye başlanması yolunda karar alır ve başlama tarihini belirler. Katılım süreci, müzakerelerin tamamlanmasının ardından Avrupa Birliği’ne üyeliğın onaylanması ile sonlanır. Bu süreçte belirli ilkeler damgasını vurmuştur (www.deltur.cec.eu.int) (20.06.2006).

b) Müzakerelerin Temel İlkeleri: Katılım müzakerelerinin ilkeleri dört ana başlıkta toplanmaktadır. Önce aday ülkelerin müktesebatı benimseyip, uygulayacağı koşullar değerlendirilmekte ardından aday ülkelerin, müktesebatın uygulanması için planlı aşamaları tanımlanmış olan geçici düzenlemeleri incelenmektedir.

Bu süreçte farklılık ilkesine dikkat edilmesi gerekir. Yani birden fazla aday ülke ile aynı anda müzakerelere başlanmış olmasının, aynı anda müzakerelerin

tamamlanacağı anlamına gelmediği aday ülke tarafından bilinmelidir. Her aday ülke ile müzakereler ayrı ayrı yürütülmekte ve müzakerelerin hızı, aday ülkenin hazırlık derecesine ve sorunları çözümüleme becerisine göre değişmektedir.

Bunun yanında müzakere sürecinde arayı kapatma ilkesine de uyulmalıdır. 1999 yılındaki Helsinki Zirvesi Sonuç Bildirgesinde “müzakere sürecine gelmiş olan aday ülkeler, eğer hazırlıklarında yeterli ilerleme kaydedebilirlerse, makul bir zaman içinde müzakerelere daha önce başlamış olan ülkelerle aralarını kapatma imkânına sahip olacaklardır” şeklinde bir hüküm bulunmaktadır. Böylece, her aday ülkenin kendi çabasına uygun değerlendirilmesi sağlanmaktadır (www.deltur.cec.eu.int) (20.06.2006).

c) Müzakerelerin İçeriği ve Süreci: Müzakereler, Avrupa Birliği ülkeleri ve her bir aday arasında iki taraflı hükümetler arası konferanslar şeklinde yapılmaktadır. Farklı müktesebat başlıklarının ayrıntılı incelendiği tarama sürecinden sonra, her başlığın ayrı ayrı ele alındığı müzakereler başlatılmaktadır. Müzakerelerde varılan sonuçların, Konsey tarafından oybirliği ile onaylanması zorunludur. Müzakere oturumları, bakanlar veya yardımcıları düzeyinde yapılmakta ve üye ülkeler, daimi temsilciler; aday ülkeler ise, büyükelçiler veya baş müzakereciler tarafından temsil edilmektedir. Müzakere edilen bir başlık, daha fazla müzakereye gerek görülmediğinde, “geçici olarak” ibaresi ile kapatılmakta ancak, aday ülke bu başlıkla ilgili yükümlülüklerini yerine getirmezse, müzakerelerin daha ileri aşamalarında bile aynı başlığa geri dönüş yapılması istenebilmektedir.

1 Mayıs 2004 tarihinde Avrupa Birliği’ne yeni katılan 10 üyenin müzakereleri, 31 Mart 1998’de Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Polonya, Slovenya ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile başlamıştır. Bu ülkeler yaklaşık 6 yıl süren müzakere süreci ardından Avrupa Birliği’ne tam üye olmuşlardır. Ardından, 15 Şubat 2002’de Romanya ve Bulgaristan’ın da dahil olduğu altı aday ülke ile başlayan müzakereler, 13 Aralık 2002 Kopenhag Zirvesi’nde 10 ülke ile tamamlanmıştır. Bunlardan Bulgaristan ve Romanya’nın müzakereleri halen devam etmektedir. Bulgaristan’ın 26 başlığı, Romanya’nın ise 22 başlığı, 12 Aralık 2003 tarihinde geçici olarak kapatılmıştır. Türkiye ile tam üyelik müzakerelerine başlama tarihi, 17 Aralık 2004’te Brüksel’de yapılan Avrupa Zirvesi’nde 3 Ekim 2005 olarak belirlenmiştir. Aynı zirvede, Hırvatistan ile sürdürülecek olan müzakerelerin ise Mart 2005 tarihinde başlanması kararlaştırılmıştır.

Bugün tanıtıcı ve ayrıntılı tarama toplantılarını kapsayan müzakere süreci Avrupa Birliği üyesi 25 devletle Türkiye arasında geçmektedir. Üye devletler Avrupa Birliği’nin ortak pozisyonunu oybirliğiyle kararlaştırırlar. Komisyonun

müzakerelerle ilgili görevi iki alanla sınırlıdır. Bunlardan birincisi müzakere çerçevesini hazırlayıp Konsey'e sunmaktır. Bu görev 29 Haziran 2005'te yerine getirilmiştir. Komisyonun diğer görevi ise, üye devletler arasında arabuluculuk yapmak, üye devletlerin ortak pozisyonlarını dile getiren taslak metinleri hazırlamak ve müzakere sürecinin gelişimini izleyip düzenli raporlar hazırlamaktır. Görüldüğü gibi, Komisyon daha çok bir sekretarya görevi görmektedir. Avrupa Birliği tarafında müzakereleri yapan esasında üye devletlerdir (Uğur, 2005:157).

ç) Müzakerelerde Başarılı Olma Koşulları: Müzakerelerde başarılı olmak en başta müzakere sürecinin arkasındaki mesajın çok açık olmasına bağlıdır. Bu mesaj üç boyutlu olmalıdır. Her şeyden önce Türkiye'nin Avrupa değerlerine bağlı olmak istemesinin sebebinin, bu değerlerin Türkiye halkının yararına olmasından kaynaklandığı açıkça belli edilmeli ve bu ilke etrafında bir uzlaşma oluşturulmaya çalışılmalıdır. İkinci plânda Avrupa değerlerini diğer Avrupa Birliği ülkeleriyle birlikte savunma sürecinde, Türkiye'nin bu değerlere pozitif katkı yapmak istediği belirtilmelidir. Üçüncü aşamada ise, Türkiye'nin Avrupa değerlerine sahip olmasıyla, kendi çıkarlarını savunması arasında bir çelişki olmadığı vurgulanmalıdır. Tabii tüm bunlar yapılrken mesajları çok net bir şekilde vermek ve mutlaka muhataplarına zamanında ulaştırmak gerekmektedir.

Müzakerelerde başarılı olmanın ikinci koşulu, müzakere sürecindeki pazarlıklarda ahlaki üstünlüğünü elde tutmak için, Türkiye'nin taleplerini mümkün olduğu kadar Avrupa Birliği'nin kendi ilke ve değerleri çerçevesinde meşrulaştırmasının gerekliliğidir. Örneğin insanların serbest dolaşımına kısıtlama getirilirken sermaye ve mal dolaşımını savunmanın etik bir yaklaşım olmadığı savunulmalı ve hem Avrupa Birliği hem de Avrupa Birliği kamuoyu bu konuda tartışmanın içine çekilmelidir (Uğur, 2005:160-161).

Peki müzakerelerde başarılı olunamazsa, sürecin kesilmesi ve müzakerelerin durdurulması söz konusu olursa ne yapılacak? Şu anda Türkiye ile Avrupa Birliği arasında devam eden tarama sürecinde dahi bir kriz çıkabilir. Esasında müzakerelerin asıl amacı her aday ülkenin Avrupa Birliği'ne hangi şartlarda üye olacağını tespit etmektir. Yani Avrupa Birliği üyeliği bazı alanlarda pazarlığa açıktır. Ancak adayların müktesebatı kabul etmeleri gerekmektedir. 31 fasıldan oluşan Avrupa Birliği müktesebatı, Avrupa Birliği'nin kurucu antlaşmaları olarak kabul edilen Roma, Maastricht, Amsterdam ve Nice Antlaşmalarının içerdiği teferruatlı kanunlardan ve kurallardan oluşmaktadır. Müzakereler aday ülkenin müktesebatını nasıl uyarlayacağı, uygulayacağı ve uygulamayı nasıl denetleyeceğine odaklanmaktadır. Süre ve kapsam olarak sınırlı olmak kaydıyla geçici düzenlemeler yapılabilmektedir.

Avrupa Birliği'ne her üye ÷lke, sürdür÷l÷n müzakereleri durdurabilir, ancak müzakerelere başlayan her aday ÷lke, Avrupa Birliği mevzuatının 31 faslına yönelik kendi duruşlarını tespit ederek müzakerelere başlamaktadır. Her bir bölümün sonuçlandırılması, oybirliği kararıyla ger÷ekleşmekte, dolayısıyla 25 üyeye ayrı ayrı her an müzakereleri durdurmak hakkı verilmektedir. Ancak 10 ÷lkenin üye olduğu 5. genişleme dalgasında böyle bir durum söz konusu olmamıştır. Avrupa Birliği etiği açısından da üyelerin bu konuda tek başlarına hareket edip, aday ÷lke ile müzakerelerin kesilmesini talep etmesi beklenmemektedir. Ancak Norveç'in 1973'te müzakerelerin sonuçlanmasının ardından üyeliği reddetmesi gibi, herhangi bir aday ÷lke, üyeliği reddedebilir.

Bugün Avrupa Birliği'nin önde gelen liderleri Türkiye ile müzakerelere 10 ile 15 yıl süre biçmektedirler. Ayrıca, müzakere sürecinde adaylar, Avrupa Birliği düzenlemeleri ile kendilerinininki arasındaki farklılık durumuna göre ek talep listesi de sunmaktadırlar. Söz konusu ek talep sayısı bazı durumlarda oldukça fazla olmaktadır. Müzakerelerin önemli bir özelliği de müktesebatın tamamı üzerinde anlaşmaya varılmadan, bölümler üzerinde anlaşmaya varmanın kabul edilmemesidir (Yazgaç, 2005:105).

Bu arada aday ÷lkeler için müzakere sürecini başarı ile atlatmanın, tam üyelik yolunu hemen açmadığını da dikkatlerden kaçırmamak gerekir. Çünkü kamuoyumuzda böyle bir inanç oluşmuştur. Çok zor geçen müzakere sürecinden başarı ile çıkılsa bile, tam üyelik yolu Türkiye'ye hemen açılmayacaktır. Yani müzakerelerin başarı ile bitmesi teorik olarak üyeliği garanti etmemektedir. Türkiye müzakereleri başarı ile bitirse de üye bir ÷lke tarafından veto edilebilir. Örneğin İngiltere, 1963 ve 1967 yıllarında müzakereleri tamamlamasına rağmen dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle tarafından iki kez veto edilmişti. İngiltere, ancak 1972 yılındaki referandumda Fransızların evet demesiyle Avrupa Birliği'ne girebilmişti (Yazgaç, 2005:106). Aynı şekilde Türkiye'nin üyelik süreci de başta Kıbrıs Rum Kesimi, Fransa, Yunanistan ve Avusturya olmak üzere çeşitli Avrupa Birliği üyelerinin veto tehdidini içinde barındırmaktadır.

Tabii ki yukarıda da belirttiğimiz gibi ne kadar iyi bir müzakere sürecinden çıkarsanız çıkin, bu durum aday ÷lkeye tam üyelik yolunu açmamaktadır. Maalesef müzakerelerden başarıyla çıkılması, tam üyelik sürecinde tüm sorunları çözmektedir. Aday ÷lkelerin öncelikle çok iyi bir katılım stratejisi benimsemesi ve bunu uygulamaya koymaları gerekmektedir. Ayrıca Avrupa Birliği'nin ilk kurucuları sayılan ve Avrupa Birliği içinde ağırlıkları herkes tarafından kabul edilen ÷lkelerin de aday ÷lkenin müzakere sürecindeki başarısını, ger÷ekleştirdiği reformları, tam üyelik iradesini görmesi ve takdir etmesi gerekmektedir. Türkiye için bugünden,

Avrupa Birliği'nin ağır toplumun desteğini almadan Avrupa Birliği'ne tam üye olmak mümkün görünmemektedir.

4. Avrupa Birliği'ne Katılım Sürecinin Değerlendirilmesi

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Türkiye için Katılım Ortaklığı Belgesi Avrupa Birliği Konseyi tarafından ilk olarak 2001 yılında kabul edilmiştir. Amacı Türkiye'nin katılım kriterlerini karşılama çabalarına yardımcı olmak olan bu belgenin benzerleri, 2003 ve 2005 yıllarında da yayınlanmıştır.

Avrupa Birliği Komisyonu katılım ortaklığının önceliklerini, ülkenin gelecek bir kaç yıl içerisinde bu öncelikleri tamamlamasının veya kayda değer şekilde ilerletmesinin beklenmesinin gerçekçi olması temelinde seçmiştir. Bir, iki yıl içinde gerçekleştirilmesi beklenen kısa vadeli öncelikler ile üç, dört yıl içerisinde gerçekleştirilmesi beklenen orta vadeli öncelikler arasında bir ayrıma gidilmiştir.

Türkiye sürekli bu gözden geçirilmiş katılım ortaklığında tanımlanan öncelikleri gerçekleştirmeye çaba harcamıştır. Genelde bu alanda bazı ilave ilerlemeler kaydedilmiş olmakla birlikte, öngörülen görevlerin tamamlanması için önemli ölçüde daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda gözden geçirilmiş öncelikler o tarihe kadar olan ilerlemeyi yansıtmakta ve daha fazla ilerleme gereken alanları göstermektedir.

Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecini değerlendirirken daha çok güçlendirilmiş siyasi diyalog ve siyasi kriterlere ilişkin öncelikler üzerinde durmaktadır. Çoğu zaman sınırlı ilerleme kaydedilen alanlar sayılmakta ve ardından uygulamalardaki sıkıntılar dile getirilerek siyasi reformların daha da pekiştirilmesi ve genişletilmesi gerektiği tavsiye edilmektedir.

Avrupa Birliği'nin özellikle KOB ve İlerleme Raporlarını kullanarak yaptığı Türkiye değerlendirmelerinde, katılım sürecine yönelik ortak hususlar,

“a) Ekonomik kriterlerle ilgili öncelikler bakımından, kısa vadeli öncelikler kısmen karşılanmıştır. Mevcut enflasyon karşıtı program etkin bir şekilde uygulamaya devam edilirken, mali sektördeki reformlar da sürdürülmüştür. Doğrudan yabancı yatırımları mümkün kılacak yasal çerçeve iyileşmiştir ve Avrupa Birliği ile makroekonomik konularda diyalog tatmin edicidir. Ancak, özelleştirme konusunda daha fazla çalışma gerekli görülmektedir. Kayıt dışı ekonomiyi hedef alan çabalara başlanmış ve tarım sektöründeki reformlar sürdürülmüştür. Balıkçılık alanında kayda değer bir gelişme meydana gelmemiştir.

b) Önceki KOB'larda belirtilen orta vadeli öncelikler bakımından Türkiye

ekonomik kriterler kapsamındaki bazı konuları ele almaya devam etmiştir. Özellikle enflasyonu belirgin bir şekilde azaltmaya imkân tanıyan yapısal reformları uygulamayı sürdürmüştür. Bununla birlikte, 2003 yılında belirlenen öncelikler tam olarak karşılanmamıştır ve çabanın sürdürülmesi gereklilik arz etmektedir.

c) Bağımsızlığına ve etkinliğine katkıda bulunacak birçok yeni kanunun kabulü ve yürürlüğe girmesi ile yargı alanında önemli ilerleme sağlanmıştır. Bunlar özellikle yeni Ceza Kanunu, yeni Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu, İstinaf Mahkemeleri Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Kanunudur. Yargıtay gibi yüksek adli mercilerin birçok kararlarını verirken reformları AİHM standartlarını göz önüne alarak yorumlamış olmalarına rağmen içtihatlar açısından bu yönde kesin bir eğilim olduğunu ayırt etmek güçtür. Hakimler ve savcılar özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne yönelik olmak üzere yoğun eğitim almaya devam etmişlerdir. Türkiye, Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun bağımsızlığının güçlendirilmesi ve hâkim ve savcı atamalarının siyasi etkiden arındırılması konusunda ilave adımlar atmaya teşvik edilmektedir.

ç) Kıbrıs konusunda, Türkiye BM çerçevesinde ve Birliğin kuruluş ilkeleri doğrultusunda sorununun kapsamlı çözümüne yönelik çabaları desteklemeye devam etmiştir.

d) Sınır anlaşmazlıklarının barışçıl çözümü ilkesi bağlamında, Yunanistan'la ilişkiler olumlu yönde gelişmeye devam etmiş ve bu alanda ilave güven artırıcı önlemler benimsenmiştir.

e) Türkiye, ilgili uluslararası ve Avrupa sözleşmelerine katılma konusunda ilerleme kaydetmiş ve AİHM kararlarının uygulanması konusunda çabalarını artırmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 14 no'lu Protokolü ve Avrupa Sosyal Şartı'na değişiklik getiren Protokol de dâhil olmak üzere birçok protokol imzalanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi 6 Ekim 2004 tarihinde onaylanmış ve 1 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme 1 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

f) Sivil-Asker ilişkilerinde, Milli Güvenlik Kurulu'nun yeniden yapılandırılması konusunda ilave adımlar atılmıştır. Ancak, Avrupa Birliği üyesi devletlerin uygulaması doğrultusunda askeriye'nin tamamıyla sivil kontrol altında olmasını temin etmek konusunda daha fazla çaba gerekmektedir. TSK (Türk Silahlı Kuvvetleri) Türkiye'de resmi olmayan yöntemlerle nüfuzunu kullanmaya devam etmektedir. Yasal ve kurumsal çerçeve içinde yapılan resmi reformların yanı sıra,

sivil makamların uygulamada denetim işlevini, başta savunma harcamaları üzerinde parlamenter kontrol, komşu ülkelerle ilişkiler de dahil bir ulusal güvenlik stratejisinin belirlenmesi ve uygulanması konuları olmak üzere tam olarak kullanmaları önemlidir.

g) Temel özgürlüklerin kullanılmasına yönelik genel çerçevenin Avrupa standartlarıyla uyumlaştırılmasında biraz daha ilerleme kaydedilmiştir.

ğ) Din özgürlüğü konusunda, özel durumlara ilişkin bazı önlemler dışında, mevcut sorunların çözümüne yönelik yasal düzenlemelerin yapılması konusunda sadece çok sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Gayrimüslim topluluklar, halen tüzel kişilik, mülk edinme hakları, din adamlarının eğitimi, Türk ve yabancı din adamları için ikamet hakları ve çalışma izinleri, okullar ve iç yönetimleri konusunda sorunlar yaşamaya devam etmektedirler. Bazı makamlar tarafından gayrimüslim dini vakıfların mülkiyet haklarına karşı yürütülen faaliyetler de endişe kaynağıdır. Türkiye'deki büyük Sünni olmayan Müslüman Alevi cemaatinin durumu konusunda bir ilerleme olmamıştır.

h) İfade özgürlüğüne ilişkin olarak, Ceza Kanunu'na getirilen değişiklikler sadece sınırlı ilerleme sağlamıştır. Birçok konu uygulamada, bazı maddelerin yargı tarafından nasıl yorumlanıp uygulanacağına bağlıdır. Uygulamayla ilgili çeşitli sorunlar devam etmektedir. Şiddet içermeyen fikirleri yüzünden yargılanan bazı kişiler yüksek mahkemelerde beraat etmiş olsalar da, gazeteciler, editörler, yazarlar ve vatandaşlar birçok durumda yargılanmaya ve bazı durumlarda mahkûm olmaya devam etmektedirler. Yeniden yargılamayı mümkün kılan kurallar halen ilgili tüm Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uygulanmamaktadır.

ı) Dernek kurma ve barışçı toplanma özgürlüğüne ilişkin olarak, sivil toplumun gelişmesine yönelik önemli bir adım teşkil eden yeni bir kanun Kasım 2004'te yürürlüğe girmiştir. Ancak, Mart 2005'te kabul edilen bir yönetmelikle derneklerin kuruluşunu ve işleyişini uygulamada zorlaştıran bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Gösterilere ilişkin kısıtlamaların gevşetilmesine yönelik önlemler alınmış olmasına rağmen, bazı durumlarda güvenlik kuvvetleri göstericilere karşı orantısız güç kullanmıştır. Dernekler ve vakıflar tüzüklerine uymadığı düşünülen faaliyetler içerisine girdikleri ya da tüzüklerinin anayasaya aykırı olduğu düşünülen durumlarda zorluklarla karşılaşmaya devam etmektedirler.

i) Hapishane sistemi iyileşmeye devam etmiştir, ancak yüksek güvenlikli hapishanelerdeki tecrit ciddi bir sorun olmayı sürdürmektedir. İnfaz hakimlerinin eğitimleri bugüne kadar yetersiz olmuştur. Türk makamları İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, jandarma ve polis teşkilatlarında görevli ilgili personeli hedef alan çeşitli insan hakları eğitim programları düzenlemiştir.

j) Yurtiçinde yerlerinden edilmiş kişilerin durumunun ele alınması kapsamında ve özellikle bu kişilerin Güneydoğudaki köylerine dönmeleri konusunda çok az ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye, güvenli geri dönüşü özendirmek konusundaki çabalarını, yetersiz altyapı, kara mayınları ve köy korucuları gibi engellerin kaldırılması yolları da dahil olmak üzere, yoğunlaştırmaya özendirilmiştir.

k) Azınlıkların korunması ve kültürel hakların kullanımı konusunda, bir devlet kuruluşu olan İnsan Hakları Danışma Kurulu'nun bu konuda yayınladığı bir rapor üzerine Türkiye'nin azınlık haklarına yaklaşımı konusunda canlı bir tartışma ortamı oluşmuştur. Ancak, başta önemli kısıtlamaların uygulanmaya devam ettiği yayım ve eğitim alanlarında olmak üzere, genel yaklaşımda daha fazla genişleme ve ilgili yasal çerçevede sağlamlaştırma olmamıştır.

l) Hükümet, işkenceye karşı sıfır tolerans politikasını sürdürerek, işkence ve kötü muameleyle mücadeleye bağlı kalmıştır. Bununla birlikte, uygulamada işkence ve kötü muamele vakaları devam etmektedir. Tutuklular, kolluk kuvvetleri tarafından haklarından hâlâ her zaman haberdar edilmemekte ve savcılar işkenceyle suçlanan kamu görevlilerine yönelik soruşturmaları her zaman hızlı şekilde ve layıkıyla yürütmektedir. Bu yöntemlerin ortadan kaldırılması için, işkence ve kötü muamele faillerine uygun cezai müeyyidelerin tutarlı şekilde uygulanması da dâhil olmak üzere çabaların sürmesi gerekmektedir.

m) Üyelik yükümlülüklerini üstlenebilme yeteneği ile ilgili öncelikler bakımından bir kısım fasılda kısa vadeli önceliklerin karşılanması konusunda ilerleme kaydedilmiştir. Malların serbest dolaşımını tamamlamak için yapılan yasal çalışmalarda ilerleme sağlanmış, ancak henüz bitirilmemiştir. Ancak, rekabete ilişkin olarak, bir devlet yardımları izleme makamı kurulması hususunda ilerleme sağlanamamıştır.

n) Özellikle kadın hakları, ayrımcılık yapılmaması ve işkence ve kötü muameleyle mücadele ile ilgili iyileştirmeler getiren yeni Ceza Kanunu 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Çeşitli yasal ve uygulamalı girişimlere rağmen, cinsiyete dayalı ayrımcılık endişe konusu olmaya devam etmektedir. Yeni yasal gelişmelerin fiiliyatta tamamen uygulanması için çaba gerekecektir." şeklinde belirtilmektedir.

5. 2006 Türkiye İlerleme Raporu, Genişleme Strateji Belgesi ve Son Durum

8 Kasım 2006 tarihinde Türkiye'de gündemi oldukça etkileyen, 2006 Türkiye İlerleme Raporu ve AB Genişleme Stratejisi Belgesi, Avrupa Birliği Komisyonu tarafından yayınlanmıştır.

AB Konseyi Aralık 2005 zirvesinde AB Komisyonu'ndan bir genişleme stratejisi raporu hazırlamasını istemişti. Konseyden gelen talep üzerine hazırlanan bu genişleme stratejisi Aralık 2006'da yapılacak AB Konseyi zirvesinde ele alınacak Zirvede AB Konseyi'nin bu strateji temelinde gelecekteki AB genişleme politikasını şekillendirmesi bekleniyor (Çakır-Dilek, 2006:1).

8 Kasım 2006 tarihinde yayınlanan AB Komisyonu Strateji Belgesi'nin⁴ Türkiye'ye yönelik bölümünde, Türkiye'nin Kopenhag siyasi kısıtlarını yeterli derecede karşılamaya devam ettiği belirtilmektedir. Belgede, siyasi reform sürecinin önceki yıllara kıyasla yavaşladığı ve ifade özgürlüğü alanında daha fazla çalışılması gerektiği vurgulanırken, Türkiye'nin Ankara Antlaşması Katma Protokolü'nü üye ülkeler arasında ayırım yapmadan uygulamasının beklendiği hatırlatılmaktadır.

Bu bağlamda ulaştırma dahil malların serbest dolaşımının önündeki tüm engellerin kaldırılması istenmektedir. Böylece Türkiye'nin limanlarını ve havaalanlarını Kıbrıs Rum Kesimi gemi ve uçaklarına açması zorunluluğu gündeme getirilmekte ve bu durumun Türkiye kamuoyunda yoğun bir şekilde tartışılmasına neden olunmaktadır. Türkiye ise kararlı tavrını sürdürmekte ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne uygulanan izolasyonlar kalkmadan, limanlarını ve havaalanlarını hiçbir şekilde Rum Kesimine açmayacağını belirtmektedir.

⁴ Genişleme Strateji Belgesi'ne genel olarak bakıldığında AB genişleme politikasının, taahhütlerin birleştirilmesi, koşulluluk ve iletişimden oluşan üç temel üzerine kurulduğu görülmektedir:

- a) Taahhütlerin birleştirilmesi: AB'nin genişleme perspektifi sunduğu ülkelere (Türkiye, Hırvatistan, Batı Balkanlar) yönelik sözlerini tutacağı, ancak gelecekteki taahhütlerini belirlerken daha dikkatli olacağı ifade ediliyor.
- b) Koşulluluk: Tüm aday ve potansiyel aday ülkelerin müzakere sürecinde ilerlemesi, sürecin her aşamasında istenen kısıtları gerçekleştirmesine bağlıyor.
- c) İletişim: Genişlemenin başarılı olabilmesi, üye ülkelerin genişleme ve yararları konusunda vatandaşlarını doğru bilgilendirmeye yönelik iletişim kurmasını gerektiriyor. Bu yönüyle genişleme stratejisi, AB'nin yeni üyelerle bütünleşme kapasitesini temin eden önlemlerle birlikte, genişleme konusunda yenilenmiş bir görüş birliği oluşturmaktadır. AB'nin yeni üyelerle bütünleşme kapasitesini belirleyen iki etkenin; AB kurumlarının, politikalarının ve mali yapısının etkin bir şekilde işlemesi ve katılacak ülkelerin belirlenen üyelik koşullarına tam uyumu olduğu ifade edilmektedir. Bunlara ilaveten raporda, genişleme konusunda kamuoyu desteğinin önemi vurgulanarak, bu bağlamda AB Komisyonu tarafından başlatılan ülkeler arası sivil toplum diyalogu gündeme getiriliyor. Bu çerçevede AB Komisyonu:
 - a) Saydamlığı sağlamak açısından tarama raporlarının, müzakerelerin açılış ve kapanış kısıtlarının ve AB'nin ortak tutum belgelerinin kamuoyuna açık olması;
 - b) Türkiye ve Batı Balkan ülkeleriyle olan sivil toplum diyalogunun artırılması;
 - c) Eğitim, araştırma, kültür gibi alanlarda halklar arası iletişimin güçlendirilmesi;
 - d) AB kamuoyu görüşünü daha etkin iletişim yöntemleri kullanarak izlemesi;
 - e) Halkla iletişimde anlaşılır bir dil kullanılması; için çalışacağını belirtmektedir (Çakır-Dilek, 2006:2).

Ancak bu kararlı tutum karşısında AB tarafından müzakerelerin seyirinin olumsuz etkileneceğine yönelik açıklamalar yapılmakta ve bu konuda bir ilerleme olmaması durumunda AB Komisyonunun 2006 Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesine dek, müzakerelerin kesilmesi de dahil ilgili önerilerini AB Konseyi'ne bildireceği belirtilmektedir.

Son günlerde Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde en önemli konu olan Kıbrıs sorununun çözümü, 2006 Genişleme Strateji Belgesinde, 1 Mayıs 2004'te gerçekleşen 5. genişleme dalgasından kalan bir sorun olarak nitelendirilmiş ve 2007 için öngörülen zorluklar kapsamında sayılmıştır. Komisyon tarafından Kuzey Kıbrıs'ın tecridine son vermek amacıyla önerilen üç önlemden ikisinin AB Konseyi'nce benimsendiği, sadece doğrudan ticaret yönetmeliğinin kaldığı, bu son yönetmeliğin de hızlı bir şekilde benimsenmesi için her iki taraftan da uzlaşmacı bir yaklaşım ve daha fazla çabanın beklendiği ifade edilmiştir (www.abhaber.com) (27-11-2006).

Özellikle Türkiye'de AB Komisyonunun hazırladığı Genişleme Strateji Belgesinden çok, aynı tarihte açıklanan ve özeldir Türkiye'yi her yönüyle ayrıntılı incelemeye tabi tutan 2006 İlerleme Raporu daha fazla ilgi görmüş ve bu raporla ilgili çeşitli kesimlerde çok sayıda değerlendirme yapılmıştır. Özellikle tüm kamu kuruluşları raporda kendileri ile ilgili olarak geçen bölümleri ayrıntılı bir şekilde incelemiş ve yapılması gerekenler hususunda eylem planı hazırlama çabası içine girmişlerdir. Ülkemizde İlerleme Raporlarının AB'ye tam üyelik yolundaki önemi iyi bir şekilde kavranmıştır.

Tam üyelik sürecine girdikten sonra Türkiye için hazırlanan ilk kapsamlı ilerleme raporu özelliğini taşıyan 2006 İlerleme raporunda son bir yıl içinde Türkiye'de gerçekleşen siyasi ve ekonomik gelişmeler ayrıntılı bir şekilde incelenmektedir. Ayrıca Türkiye'nin AB üyeliğinin gereklerini yerine getirebilme kapasitesi otuz üç müzakere başlığı altında ele alınmaktadır. Raporun kapsadığı dönemde, AB ile Ekim 2005'te başlayan üyelik müzakerelerinin ilk aşaması olan tarama süreci kapsamında, AB müktesebatının analitik incelemesi yapılmakta ve Türkiye'nin katılım yolunda kısa ve orta vadeli önceliklerini belirleyen Yenilenmiş Katılım Ortaklığı Belgesi'ni (KOB) Ocak 2006'da AB Konseyi tarafından benimsendiği hatırlatılmaktadır. Ayrıca Haziran 2006'da Bilim ve Araştırma başlığı altında müzakerelerin açıldığı ve geçici olarak kapatıldığı vurgulanmaktadır (Çakır-Dilek, 2006:2).

Raporun siyasi bölümünde, Türkiye'nin Kopenhag Siyasi Kıstasları'na uyumda ne kadar yol aldığı ölçülmektedir. Raporunda genel olarak reform sürecinin yavaşladığı, AB'ye uyum yasalarının uygulanmasında aksaklıklar olduğu öne sürül-

mekte ve İlerleme Raporu'nun ekonomiyile ilgili bölümünde ise hâlihazırda uygulanmakta olan reform ve istikrar programına sadık kalındığı sürece Türk ekonomisinin işleyen bir pazar ekonomisi olarak değerlendirilebileceği ifade edilmektedir.

2006 İlerleme raporunda Türkiye'yi ilgilendiren özellikle Kopenhag Siyasi Kriterleri ile ilgili önemli hususlar şu şekilde özetlenmektedir:

“Sivil ve Asker İlişkisi

a. Silahlı Kuvvetler kayda değer siyasi nüfuz kullanmaya devam etmektedir.

b. Türk Silahlı Kuvvetlerinin rol ve görevlerini tanımlayan ve askere geniş bir manevra sahası tanıyan hükümler içeren Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu değiştirilmemiştir.

c. Jandarma, askeri görevleri itibariyle Genelkurmay Başkanlığına, kolluk kuvveti işlevi itibariyle İçişleri Bakanlığına bağlıdır. İç güvenlik politikası üzerinde tam sivil denetim sağlanması için, İçişleri Bakanlığının, valilerinin ve kaymakamların Jandarma üzerindeki denetimi güçlendirilmelidir.

d. TBMM'nin askeri bütçe ve harcamalar üzerindeki denetiminin güçlendirilmesi konusunda ilerleme sağlanamamıştır.

e. Kamu Maliyesi Yönetimi ve Denetimi Yasası çerçevesinde orduya ait malların iç denetiminin yapılabilmesi için halen uygulama yasalarının benimsenmesi beklenmektedir.

f. Satın alma projeleri çoğu zaman bütçe dışı fonlardan yürütülmektedir. Söz konusu fonlar Meclisin denetimi dışında kalmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu Sorunu

a. Bölgelerde terör eylemleri nedeniyle uğranan kayıpların tazmini konusunda ilerleme sağlanmıştır. Ancak söz konusu bölgelerin sosyo-ekonomik ve siyasal sorunları ele almaya yönelik kapsamlı bir politika oluşturulmamıştır. Bölgede öne çıkan sorunlar:

b. Yerel olarak seçilmiş politikacılar hakkında açılan davalar sürmektedir. Yerel politikacılar ve devlet yetkilileri arasında neredeyse hiç diyalog olmadığı gözlenmektedir.

c. Genel seçimlerde uygulanan % 10'luk ülke barajı, ülke çapında faaliyet gösteren siyasi partilerin dışında kalanların Parlamento'da temsilini güçleştirmektedir.

d. Terör Eylemlerinden Kaynaklanan Zararların Tazminine Yönelik Yasanın uygulanmasında ilerleme sağlanmıştır. Ancak uygulamanın yavaş olması, zararı belirleyen komisyonun tarafsızlığına dair kuşklar, tazminatı hak edenlerin çok ayrıntılı incelemelerle belirlenmesi, başvuranlara yeterli ölçüde yasal destek sağlanmaması gibi eksiklikler kaydedilmiştir.

e. Yerlerinden edilmiş kişilerin (IDP) durumu endişe verici olmaya devam etmektedir.

f. “Köylere Dönüş ve Rehabilitasyon Programı”nı tamamlamak amacıyla yeni bir hükümet organı kurulmasına yönelik hükümet kararına rağmen bu konuda bir ilerleme olmamıştır.

g. Köy koruculuğu sisteminin kaldırılması konusunda bir ilerleme sağlanamamıştır.

h. Güneydoğu bölgesinde normale dönülmesi sadece yerel düzeyde diyalog kurarak gerçekleştirilebilir. Bölgenin sosyo ekonomik kalkınmasını ve Kürt kökenli halkın hak ve özgürlüklerini tam anlamıyla kullanabilecekleri koşulları sağlayacak kapsamlı bir strateji izlenmelidir.

Kıbrıs

a. Türkiye ile “Kıbrıs Cumhuriyeti” arasındaki ikili ilişkilerin normalleşmesi konusunda ilerleme sağlanamamıştır.

b. AB-Türkiye Ortaklık Anlaşması’nı, Kıbrıs dahil 10 yeni ülkenin katılımına uyarlayan Katma Protokolü tam olarak uygulamalıdır.

c. Türkiye’nin, Kıbrıs sorununa Birleşmiş Milletler çerçevesinde ve AB ilkeleriyle uyumlu bir çözüm bulunması konusunda destek vermeye devam etmesi beklenmektedir.

d. Türkiye, Kıbrıs’ın OECD gibi bazı uluslararası örgütlere üyeliğini, ayrıca Konvansiyonel Silahlar ve Çift Kullanımlı Malzeme ve Teknolojinin İhracat Denetim Kurallarına ilişkin Wassenaar Anlaşmasına katılımını veto etmeye devam etmektedir.

Sınır Anlaşmazlıkları:

Türkiye ve Yunanistan arasında ikili ilişkiler alanında olumlu gelişmeler kaydedilmeye devam edilmiştir. Ancak, Yunanistan’ın karasularının olası bir şekilde genişletilmesi karşısında TBMM’nin 1995 yılında aldığı ‘Causus belli’ (Savaş nedeni) kararının değiştirilmediği not edilmelidir.

Azınlık Hakları

a. Türkiye'nin azınlık haklarına yaklaşımı değişmemiştir. İlgili uluslararası standartlar ve Avrupa standartlarına göre Türkiye'de azınlık olarak nitelendirilebilecek başka topluluklar da mevcuttur.

b. Türkiye'nin BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'ne (ICCPR) azınlıkların hakları konusunda koyduğu çekince - ki bazı AB üye ülkeleri buna Sözleşme'nin amaç ve hedefleriyle bağdaşmadığı gerekçesiyle karşı çıkmışlardır - ve BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'ne (ICESCR) eğitim hakkı konusunda koyduğu çekince, endişelere neden olmaktadır.

c. Türkiye, Avrupa Konseyi Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi'ni veya Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Şartı'nı imzalamamıştır.

d. Süryanilerin taşınmaz malları konusunda sorunları sürmektedir. Türk vatandaşlığını kaybeden Süryanilerin taşınmaz mallarının kaydı tapu idarelerince yapılmamaktadır.

e. Yunan vatandaşlarının taşınmaz mal veraseti ve eğitim, hakları konularında sorunları sürmektedir. Gökçeada ve Bozcaada'daki Yunan vatandaşlarının taşınmaz mallarına devlet tarafından el konulması riski vardır.

f. Çingenelerin uygun ikamet, eğitim, sağlık ve istihdama erişimde güçlüklerle karşılaştıkları bildirilmektedir.

Kültürel Haklar

a. Kültürel hakların korunması bağlamında sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Kürtçe dâhil olmak üzere Türkçe dışındaki dillerde yayın sürmektedir.

b. Ancak yayınlar zaman, altyazı ve Türkçeye tercüme zorunluluğu gibi önemli kısıtlamalarla yapılmaktadır. Bu da kısıtlamalar teknik açısından canlı yayın yapılmasını zorlaştırmaktadır.

c. Anadili Türkçe olmayan çocukların dillerini Türk eğitim sistemi çerçevesinde öğrenememektedirler. Türkçe konuşmayanların kamu hizmetlerine erişimin önündeki engellerin aşılmasına yönelik önlem alınmamıştır. Siyasi partilerce Türkçe dışındaki dillerin kullanımı konusunda hala kısıtlamalar mevcuttur.

Dini Özgürlükler

a. Nisan 2006'da kaldırılmasına rağmen nüfus cüzdanı gibi bazı belgelerde vatandaşların hangi dine mensup olduklarının belirtilmesi uygulaması halen sürmektedir. Bu uygulama endişe uyandırmaktadır.

b. Gayri-Müslim toplulukların yasal kişi olma izni yoktur ve halen mülk haklarına yönelik kısıtlamalara maruz kalmaktadırlar.

c. Gayri-Müslim azınlıkların vakıflarının yönetimine ve yasal yollardan mülklerini geri almalarına ilişkin sorunları sürmektedir. Danıştay'ın, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün (VGM) bir vakfin yönetimini ele alma ve dolayısıyla mülküne el koyma yetkisini önemli ölçüde daraltan Haziran 2005 tarihli kararı, raporun hazırlandığı dönemde henüz uygulamaya konulmamıştı. Dolayısıyla, Büyükada Rum Kız ve Erkek Öksüzler Yurdu Vakfı'nın yönetimi konusunda herhangi bir ilerleme olmamıştır, Vakıf halen VGM'nin yönetimindedir.

d. Din adamı eğitimi ve yabancı din adamlarının çalışma izinlerine dair kısıtlamalar sürmektedir.

e. Heybeliada Rum Ortodoks Ruhban Okulu'nun kapalılık durumu devam etmektedir. Ekümenik Patriğin dinsel unvanının kamusal kullanımı hala yasaktır.

f. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ve yerel dini yetkililerin misyoner faaliyetlerine karşı bazı hutbe ve yayınlarının düşmanca olduğu gözlenmiştir. Bazı gayri-Müslim dini toplulukların geçen yıldan bu yana özellikle aşırı gruplar tarafından şiddet ve tehdit edici tacizlere maruz kalmaktadırlar.

g. Alevilerin durumuna bakıldığında, hiçbir değişme olmadığı görülmektedir. Aleviler hala ibadet yeri açma konusunda güçlükler yaşamakta, ibadet yerleri olan "Cem Evleri"nin yasal bir statüsü bulunmamakta ve kamu makamlarından hiçbir mali kaynak almamaktadırlar.

h. Alevi çocukları okullarda, özgün değerlerini kabul etmeyen zorunlu Sünni dini eğitime maruz kalmaktadırlar. Halen, Alevi bir çocuğun ailesi tarafından zorunlu Sünni dini eğitimle ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde açılmış bir dava bulunmaktadır.

Parlamento

a. İlerleme raporunun hazırlandığı dönem içinde hükümetin reform paketinde yer alan bazı yasaları TBMM'de benimsenmemiştir.

b. Haziran 2006'da terörle mücadele yasasında yapılan değişikliklerle terör suçu kapsamına girebilecek suçlar çarpıcı bir şekilde artmıştır. Terörün tanımı geniş ve belirsiz olarak bırakılmıştır.

c. Yasa ifade özgürlüğüne, basın ve medyaya yönelik önemli kısıtlamalar getirmektedir.

d. Yeni yasada terör propagandası yapılmasına ve terörün övülmesine ağır ceza verilmesi öngörülmüştür. Ancak bu tanımlar Avrupa Konseyi Terörü Önleme Sözleşmesi ile uyumlu değildir.

e. Yeni terörle mücadele yasası, terör suçlusu olduğundan şüphelenilen kişilere sağlanan korumayı azaltmaktadır. Yeni yasa, zanlının gözaltına alındıktan sonraki 24 saat içinde avukata erişim hakkının kısıtlanmasına ve belirli koşullar altında avukat ve zanlı arasındaki görüşmede güvenlik güçlerinin bulunmasına izin vermektedir.

Hükümet

a. Hükümet göreve geldiğinden beri AB üyeliği sürecine bağlılığını teyit etmiştir.

b. Müzakerelerle birlikte Baş Müzakereci ve ekibinin yapısı ve çalışma yöntemi belirlenmiştir.

c. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği üyelik sürecinde çok önemli olan eşgüdüm görevini yürütmektedir. Artan sorumluluklarını göz önünde bulundurarak, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin kadrosunun güçlendirilmesi gerekmektedir.

Kamu Yönetimi

a. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Yasası tam anlamıyla uygulanmalıdır. İdari kapasite düzenleyici etki analizi yapabilecek şekilde güçlendirilmelidir.

b. 2004 yılında Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen Kamu Yönetimi Çerçeve Yasası'nın benimsenmesi konusunda ilerleme sağlanamamıştır. Sonuç olarak görev ve yetkilerin merkezi ve yerel idareler arasında bölüştürülmesi gerçekleşmemiştir.

c. Devlet Memurları Taslak Yasası konusunda bir ilerleme sağlanamamıştır.

Adli Sistem

a. Yargının bağımsızlığı Türk Anayasası'nda güvence altına alınmakla birlikte, Anayasa'da yer alan bazı hükümlerle zayıflatılmaktadır. Özellikle Hâkimler ve Savcılar Üst Kurulu ve yeni yargıç ve savcı atamalarına ilişkin olarak yargının bağımsızlığını güvence altına almalıdır.

b. Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinin (ICCPR) İlk İhtiyari Protokolü ve İşkenceyle Mücadele Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü'nün (OPCAT) onaylanması beklenmektedir. Bu protokollerin onayı KOB öncelikleri arasındadır.

c. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) usul hatası bulunduğu davalarda tekrar yargılama yolu, Türk yargı sistemindeki kısıtlamalardan dolayı kapalıdır.

d. 2004–2005 yıllarında Türkiye'de hayata geçirilen reformların AİHM karar alma sürecinde olumlu etkisi olmuştur. Ancak halen AİHM'de Türkiye'ye karşı açılan davalar, halen tüm davaların %14,4'ünü oluşturmaktadır.

Uluslararası İnsan Hakları Hukukuna Uyum

a. BM İşkenceyle Mücadele Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) ve Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin (ICCPR) Birinci İhtiyari Protokolü'nün onaylanması gerekmektedir.

b. İnsan Hakları Başkanlığı hükümetten bağımsız olmalıdır. İnsan Hakları Başkanlığı'nın kadrosu ve bütçesi yeterli değildir. Eylül 2005'te istifa eden başkanının yerine yeni başkan atanmalıdır.

c. STK uzmanlar ve bakanlıkların katılımıyla oluşan ve Başbakanlığa bağlı İnsan Hakları Danışma Kurulu, Ekim 2004'te yayınlanan azınlık hakları raporundan sonra işlerliğini yitirmiştir. Öte yandan TBMM bünyesindeki İnsan Hakları Komitesi etkin bir şekilde çalışmaktadır. Ancak yasama konusunda rolü olmayan bu komiteyle ilgili yasama sürecinde danışılmamaktadır.

d. Yasalarda kısıtlamalar bazı durumlarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları doğrultusunda yeniden yargılamayı engellemektedir.

Medeni ve Siyasi Haklar

a. İşkence ve kötü muameleyle mücadele alanında önceki yıllarda yapılan reformların uygulanmasında zorlukla karşılaşılmaktadır. Özellikle gözaltı merkezleri dışında işkence ve kötü muamele yapıldığına dair bildirimler yapılmaktadır.

b. Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası ve Ceza İnfaz Yasası kapsamında bazı hükümler tutuklunun bir yakınına haber verilmesi ve avukat sağlanması tutarlı bir şekilde uygulanmamaktadır. Ayrıca yeni yasa işkence altında alınmış ifadelerin kullanımını yasaklarken, yasa yürürlüğe girmeden önce alınan ifadelere ilişkin kaygılar sürmektedir.

c. Tıbbi muayenelerin gizliliği ve güvenilirliğine dair endişeler sürmektedir. Adli Tıp Kurumu'nun bağımsızlığı güçlendirilmeli ve güvence altına alınmalıdır. İstanbul Protokolü'nün ülke çapında uygulanması sağlanmalıdır.

d. Haziran 2006'da terörle mücadele yasasında yapılan değişiklikler işkence ve kötü muameleyle mücadeleyi olumsuz etkilemektedir.

e. Mahkûmiyet sayısının 2003'ten beri artmasına rağmen dokunulmazlıkla mücadele endişe kaynağı olmayı sürdürmektedir.

Adalet Erişim

a. Umumi etkinlik alanlarının olmaması, hapishane personeli ve tutuklular arasında iletişim eksikliği, hücrelerin doluluğu, sağlık ve psikiyatrik kaynaklarının yetersizliği gibi hapishanelerin altyapı sorunları kaygı vericidir.

b. Sivil ve askeri cezaevleri bağımsız denetime açık değildir. BM İşkenceyle Mücadele Sözleşmesine ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) onayı beklenmektedir.

c. Ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkûm suçlulara tecrit uygulanması oldukça yaygındır. Ancak tecridin mümkün olduğu kadar kısa süreli olarak ve her mahkûmun kendi risk değerlendirmesi temelinde uygulanmalıdır.

İfade Özgürlüğü

a. Yeni Ceza Yasası'nın bazı maddelerine dayanarak şiddet içermeyen düşüncelerin ifade edilmesine karşı açılan davalar ve verilen mahkûmiyet kararları endişe vericidir ve ülkede otosansür ortamı yaratılmasına katkıda bulunabilir. Özellikle yeni Ceza Yasa'nın 301. maddesi temelinde Türklüğe, Cumhuriyet'e ve onun kurumlarına hakaret iddiasıyla açılan davalar dikkat çekmektedir. Her ne kadar 301. madde eleştirme amacıyla düşüncelerin ifade edilmesinin suç olmadığını belirtse de, bu madde temelinde gazetecilere, yazarlara, akademisyenlere, yayıncılara ve insan hakları savunucularına davalar açılmaktadır.

b. Yeni Ceza Yasası'nın 301. maddesi ve şiddet içermeyen görüşlere dava açmada kullanılacak ifade özgürlüğünü kısıtlayabilecek diğer maddeleri AB standartlarına uygun hale getirilmelidir. Terörle mücadele yasasının bu yöndeki potansiyel kaygı vericidir.

c. RTÜK üyelerinin atanma yöntemine ilişkin alınan yeni hükümet kararları, kurumun bağımsızlığının zayıflatacağı konusunda kaygı uyandırmaktadır.

Dernek Kurma Özgürlüğü

a. Bazı durumlarda özellikle izinsiz yapılan gösterilerde güvenlik güçlerince orantısız kuvvet kullanıldığı kaydedilmiştir.

b. Derneklerin yurtdışından mali kaynak sağlanmasıyla ilgili bazı bildirim zorunlulukları olması özellikle STK'lar için sorun oluşturmaktadır.

c. Derneklerin tesciline ilişkin bazı zorluklar sürmektedir.

Yolsuzlukla Mücadele Önlemleri

a. Kamu sektöründe, yargıda yolsuzluk senelerdir süregelen mücadeleye rağmen ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda siyasi partilerin mali yapılanması ve denetimine ilişkin yasanın iyileştirilmesi gerekmektedir.

b. Meclis dokunulmazlığının geniş kapsamlı olması, Türkiye’de kamu sektöründe yolsuzluk açısından önemli sorun teşkil etmektedir.

c. İnceleme kurullarının yürüttüğü yolsuzluk araştırmaları çerçevesinde bazı kategorilerdeki devlet memurları hakkında araştırma yapmak için hiyerarşinden izin alma zorunluluğu, yolsuzlukla mücadeleyi olumsuz etkilemektedir.

d. Hâlihazırda uygulanan yolsuzlukla mücadele sisteminde daha iyi bir eşgüdüm sağlanması gerekmektedir. Yolsuzlukla mücadeleyi takipten sorumlu bağımsız bir organ bu bağlamda yararlı olabilir (2006 Türkiye İlerleme Raporu) (www.abhaber.com) (27-11-2006).”

Bugün, 8 Kasım 2006 tarihinde AB Komisyonu’nun açıkladığı İlerleme Raporu’nun ardından Türkiye-AB ilişkilerinin seyri konusunda iki senaryo üzerinde durulmaktadır⁵. Bunlardan ilki, Avrupa Birliği’nin müzakere başlıklarının tamam-

⁵ Söz konusu senaryoların gündeme gelmesinin temel nedeni; Kasım 2006 sonuna dek AB Dönem Başkanı Finlandiya’nın Kıbrıs sorununun çözümü konusunda yürüttüğü faaliyetlerin başarısızlıkla sonuçlanmasıdır. Başarısızlıkta suçlanan belli bir taraf olmamıştır. Ancak bundan sonraki çabalarda Türkiye’nin istekleri doğrultusunda Birleşmiş Milletler nezdinde çözüm arayışına girileceğinin sinyalleri verilmiştir.

Artık AB Bakanlar Konseyi 11 Aralık 2006’da Kıbrıs sorununun Türkiye ile müzakere sürecine etkileri konusunda bir karar almaya çalışacak. Konunun 15-16 Aralık 2006 tarihlerinde yapılacak AB Konseyi Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesine gelmeden karar bağlanması için çaba harcıyor. Eğer sorun Zirve gündemine taşınırsa, Türkiye ile müzakerelerin dondurulması ihtimali gündeme gelecektir. Çünkü özellikle Almanya ve Fransa’nın tavrı bu yöndedir. Böyle bir durumda Avrupa Birliği; Türkiye’ye ek süre tanıyıp, müzakerelerin şimdiki fiili duruma konumunda kalması, Müzakerelerin 10-20 başlıkta durması, diğerlerinde devam etmesi ve Türkiye için en olumsuz olan ayrıcalıklı ortaklık tartışmasının resmen başlaması ihtimalleri gündeme gelecektir.

Bu gerçekler karşısında Türkiye belirleyeceği politikalarda; TCK 301. maddenin değişmesi, Kıbrıs konusunda yapıcı ve iyimser bir tavır takınılması, AB ile mevzuat uyum sürecine, müzakerelerin başlık açma ritminden bağımsız olarak Ulusal Plan temelinde ciddiyet ve hız verilmesi gerekecektir. Ayrıca TCK 301. madde değişikliğinde Avrupa Konseyi/İnsan Hakları hukukuna atıfın öne çıkartılması, Kıbrıs konusunda tanıma konusundan sakınılması, Krizin tek nedenin G. Kıbrıs’ın Kuzey ile ticaret amaçlı mevcut AB tüzüğünü veto etmesi olarak tanımlanması (“veto gider, kriz biter”) ve Barış ve Avrupa’ya “evet” demiş olan Kuzey Kıbrıslı insanların öne çıkartılması hususlarında belirgin politikalar üretilmelidir. “Askıya alınma”, “kriz”, “özel statü” gibi kavramların gündemden tasfiyesi ve Kıbrıs konusunun zamana yayılması ve teknikleştirilmesi için çaba harcanmalıdır. Ayrıca Türkiye-AB ilişkilerinin mevcut somut entegrasyon etkenlerinin vurgulanması (gümrük birliği, Katılım Ortaklığı, Ulusal Plan,

lanmasını yavaşlatarak; gerginliği uzun süreye yayıp, sürekli dillendirilen bir tren kazasına meydan vermemek. İkinci senaryo ise daha karamsar bir şekilde müzakerelerin tamamen durması ve Avrupa Birliği ile kurumsal işbirliği ve müzakere platformunun tamamen çökmesi şeklinde belirtiliyor (www.arcaajans.com) (28-11-2006).

Ancak son dakikada AB Dönem Başkanı Finlandiya'nın özellikle Kıbrıs Sorunu ile ilgili bir ara formül sunması, erken toplanan TBMM'nin ifade özgürlüğüne ilişkin yapacağı yasal değişiklikler ve gerek Türkiye'nin gerekse Kıbrıs Rum Kesimi'nin Kıbrıs sorunu konusunda ortaya koyacakları ılımlı tavırlar, krizin zamana yayılmasını hatta her iki tarafın da kabul edebileceği farklı çözüm yolları bulmak için yeni çalışmaların başlatılması yolunu açabilecektir.

Burada bilinmesi gereken; katılım sürecinin rutin ancak önemli ve yol gösterici belgelerinden olan İlerleme Raporunun açıklanmasının ardından Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri açısından herhangi bir senaryo üretilmesine gerek olmadığıdır. Türkiye, oldukça uzun ve meşakkatli bir yola girmiştir. Ülke olarak yapmamız gereken; İlerleme Raporunda yer alan eleştiriler ve değerlendirmeler doğrultusunda uyum çalışmalarına her zamankinden daha fazla hız vermek, reform yapılması gereken alanları belirginleştirmek ve AB üyelik sürecinde toplum olarak her zamankinden daha fazla kararlı olmaktır.

SONUÇ

Türkiye'nin 1987 yılında Avrupa Topluluklarına tam üyelik başvurusunda bulunması, 1959 yılında yapılan ortak üyelik müracaatı ile başlayan Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuştur. Türkiye, Tanzimat'tan bu yana Batıya yönelmiş dünyadaki tek Müslüman ülkedir. Ayrıca Türkiye, laik ve demokratik ilkeleri benimsemiş, batı dünyası ile ortak sınıra sahip ve ona komşu Avrupa Birliği ülkeleri ile tarihi ilişkileri bulunan dünyadaki İslam ülkeleri arasında ekonomik, politik, sosyal, kültürel alanlarda en gelişmişler arasında yer alan, hayat tarzı olarak kendi kültürel değerlerini koruyarak Batı'yı seçmiş bir ülkedir.

Ülkemiz açısından Avrupa Birliği önemli bir hedeftir ve yıllardır iktidara gelen bütün siyasal iktidarlar bu hedefi paylaşmıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği ile tarihi süreci incelendiğinde; Avrupa Birliği macerası 1959'lu yıllara dayanmaktadır. Bu dönemde Avrupa Birliği ile ilişkilerimiz Avrupa Ekonomik Topluluğu'na 1959

ar-ge, eğitim gibi alanlarda AB programları, ...), Türkiye-AB ilişkilerinin uzun vadeli, somut ve stratejik özelliklerinin öne çıkartılması (enerji, pazar büyümesi, dış ve iç güvenlik, göç), Avrupa'nın geleceği, kurumsal reform ve küresel rekabet konularında Türkiye'nin daha etkin ve sesli olması gibi çözüm önerileri gündemden düşürülmemelidir (Kaleağası, 2006:1).

tarihinde yapılan başvuru ile başlamıştır ve bugüne kadar değişik zeminlerde sürdürülen müzakerelerle, üye ve aday üye ülkelerin katılımıyla yapılan zirvelerle, üye ülkelerin devlet veya hükümet başkanlarıyla yürütülen ikili görüşmelerle ve üst düzeyde karşılıklı gerçekleştirilen ziyaretlerle dalgalı bir seyir izlemiştir. Aslında Türkiye'nin batı ile ilişkileri çok daha eskilere dayanmaktadır. Geçmişten beri Türk toplumu için sunulan ve bir kısmının uygulandığı değişik modeller, batı dünyası ile aramızdaki farkı kapatmaya yetmemiştir. Ülkemiz ile Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında bir karşılaşma yapıldığında gerek sosyal anlamda gerekse de ekonomik düzeyde Avrupa Birliği ülkeleri ile aramızda farklar olduğu görülmektedir. Ancak, aradaki gelişmişlik farkını ortadan kaldıracak ve Türk toplumunun Avrupa Birliği ülkelerindeki emsallerinin düzeyinde bir yaşama kavuşturacak çalışmalar yapıldığı da göz ardı edilmemelidir.

Türkiye'nin 1959'da temelleri atılan ve 3 Ekim 2005'te başlayacak müzakerelerle yeni bir boyut kazanan Avrupa Birliği üyeliği, ülkemiz açısından siyasi, ekonomik ve kültürel yönden olumlu gelişmeleri de beraberinde getirecektir. Bu gelişmeler karşısında, teknolojiyi, refahı, demokrasiyi reddetmek değil, ondan faydalanmanın yanında kültürel zenginliklerimizi hem yaşatmak hem de evrensel kültüre katkıda bulunmak zorundayız.

Yıllardır Türkiye, Avrupa Birliği'ne tam üye olabilmek için siyasal, sosyal, hukuki, kültürel ve yönetsel bir çok reform gerçekleştirmiştir. Bu reformları değerlendirdiğimizde, aralarında uygulamada başarısız olanlar elbette olmuştur. Bunları bir kenara bıraktığımızda birçoğunu başarılı sayabiliriz. Tabi ki bu noktada, düzenlemelerin uygulamaya aktarılışı sürecini dikkatimizden kaçırmamamız gerekiyor. Çünkü, biz ne kadar iyi düzenleme yaparsak yapalım, bunun başarısını uygulama belirlemektedir. Uygulamada başarısız olup, düzenlemenin ya da reformun kendisini kötülemek, reforma yapılan büyük bir haksızlıktır.

Türkiye Avrupa Birliği'ne tam üyelik hedefine mutlaka ulaşacaktır. Bu konuda yapmış olduğu tüm çalışmalar bu doğrultudadır. Ancak tam üyelik sürecinin çok uzun olabileceği konusunda tereddütler bulunmaktadır. Bu durumun ülkemize tam üyelik yolunu açacak müktesebatın uyumlaştırılması çalışmasını yürüten kurum ve kuruluşlarda bir isteksizliğe neden olmaması gerekir. Çünkü yapılan tüm çalışmalar, Türkiye'nin eskisinden daha güçlü olmasına yöneliktir. Dikkat edilirse, Avrupa Birliği'ne uyum amacıyla yürütülen çalışmaların çoğu; hayat standartlarının yükseltilmesi, refahın artırılması, temel hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi, ekonominin düzeltilmesi, sosyo kültürel alanlarda yaşanan olumsuzlukların giderilmesi, halka en yakın birimlerce hizmet sunulması, hizmetlerde maksimum etkinliğin sağlanması gibi doğrudan insan yaşamının kalitesini yükseltici niteliği olan uygulamalardır.

Artık toplumumuzun hemen hemen her kesiminde Avrupa Birliği'ne tam üyeliğin Türkiye'deki istikrarı sağlamaştıracağı, Avrupa Birliği üyeliği sayesinde Türkiye'deki gelir dağılımının çok daha adil bir nitelik kazanacağı ve bölgesel gelişmişlik farklılıkları azalacağı, çevre, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik ile çalışma ilişkileri başta olmak üzere, toplum yaşamının birçok alanında belirgin iyileşmeler yaşanacağı, bürokratik hantallıkla ve yolsuzlukla mücadelede önemli ölçüde yol alınabileceği, küresel boyutta bakıldığında Avrupa Birliği gibi siyasal, ekonomik ve sosyal anlamda güçlü bir birliğe üye olacak olan Türkiye'nin dünya ölçeğindeki konumunun ve rolünün güçleneceği görüşleri hakim olmuştur. Ancak Türkiye'nin bu resmi tezlerinin yanında kamuoyunda, Avrupa Birliği'nin ulus devleti parçalayacağı, ülkeyi sömürülecek bir bölge gördüğü gibi radikal görüşler de bulunmaktadır. Her tezin bir anti tezi olduğu gibi bu olumsuz bakış açılarını da bir kenara atmamız gerekir. Bizlere düşen, ister Avrupa Birliği yönlendirmesiyle olsun ister ülke olarak kendi irademizle yapıyor olalım, mutlaka o düzenlemenin insanımızın yararına olup olmadığını çok iyi analiz etmektir. Bunu yaptığımız takdirde, Avrupa Birliği'ne üyelik yolunda gerçekleştirilen reformların olumsuzluklarını en aza indirip, bu süreçten toplum olarak en fazla faydayı elde ederiz.

KAYNAKÇA

- AKTAR, Cengiz, **Avrupa Okumaları**, Pusula Yay., İstanbul, 2003.
- AYTAÇ, Fethi, "Avrupa Konseyi ve Mahalli İdareler", **Türk İdare Dergisi**, s. 384, Eylül 1989.
- BAYKAL, Sanem, "Yeni Hukuki Metinlerin Işığında Türkiye-AB İlişkileri: Gözden Geçirilmiş Katılım Ortaklığı ve Ulusal Program, **İşveren**, Ağustos 2003.
- ÇAYHAN, Esra, **Dünden Bugüne Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri**, Boyut Yay., İstanbul, 1997.
- DAĞI, İhsan, "İnsan Hakları ve Demokratikleşme: Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinde Siyasal Boyut", **Türkiye ve Avrupa**, Ed. Atilla ERALP, İmge Yay., Ankara, 1997.
- DPT, **Türkiye'nin Üyeliğinin AB'ye Muhtemel Etkileri**, DPT Yay., Ankara, 2004.
- EMİRHAN, P. Narin- Rengin GÜN, "AB'nin Gelişme Perspektifi Açısından Türkiye'nin Ekonomik ve Siyasi Durumu: Konverjans (Yakınlaştırma) ve Kopenhag Kriterleri Bazında Makro Göstergelerin Karşılaştırmalı Analizi", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 3, Sayı: 3, 2001.
- ESFAHANI, Hadi Selahi, "Fatal Attraction: Turkey's Troubled Relationship With the European Union", **The Quarterly Review of Economics and Finance** 43, 2003.
- MANİSALI, Erol, **İçyüzü ve Perde Arkasıyla Avrupa Çıkmazı**, Otopsi Yayınları, İstanbul, 2002/b.
- MANİSALI, Erol, **Türkiye-Avrupa İlişkilerinde Sessiz Darbe**, Derin Yayınları, İstanbul, 2002/a.

- NİKOLAYDİS, Kalipso-Gilles BERTRAND, “Avrupa için Türklere Evet”,
<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=749771>, (13 MAYIS 2003).
- ORTAYLI, İlber, “Türkiye’nin Batılılaşma Hareketlerine Genel Bakış”, **Avrupa Birliği El Kitabı**, Ed.M.ÖZDEMİR-S.ALTINIŞIK, T.C. Merkez Bankası Yay., Ankara, 1995.
- UĞUR, Mehmet, **Müzakerelerden Üyelğe: AB-Türkiye Gündemindeki Sorunlar** (Söyleşi: Osman Akınhay), Agora Kitaplığı, İstanbul 2005.
- YAZGAÇ, Suavi Kemal, **AB**, İnsan Yay., İstanbul, 2005.

AVRUPALI YAPI İÇERİSİNDE BÖLGELERİN YÖNETİMİ

Yrd. Doç. Dr. Rafet ÇEVİKBAŞ*

GİRİŞ

Avrupa ülkelerinde, çeşitli kısımlar arasında, sosyal ve ekonomik farklılıkları yok etmek için bölgesel yönetimler gerekli görülmektedir. Ayrıca Avrupa konseyine dâhil üye ülkelerin arasında, birlik ve yakınlaşmanın bölge kuruluşlarına girmek suretiyle daha iyi geliştirilebileceği görüşü hâkim olmaktadır. Bölgesel kuruluşların gelişmesinin, Avrupa birliği şartlarına ve modern medeniyetin gereklerine uyma çabasıyla doğan bir süreç olduğu eğilimi bulunmaktadır. Bu yüzden mülkiyetin temerküzüne ve mülkiyet yapısına paralel olarak, Türkiye'deki yönetsel yapı ve sürecin aksine, illerin azaltılarak veya en azından birkaç ili koordine edecek o iller üstünde ve o bölge merkezinde faaliyet gösteren bölge valiliğine gidilmektedir. Çünkü kıt ve rasyonel olarak kullanılmaya muhtaç kaynakların, küçük küçük yönetsel birimlere aktarılması kaynak israfına ve sorunlara yol açmaktadır.

1- Bölge Yönetimi Kavramının Tanım ve Kapsamı

Bölge Kavramı Ya da Olgusu: Ortak çıkar ve amaçların izlenmesinde tarihi, kültürel, coğrafi ve ekonomik bakımdan bir homojenlik ifade eder (Tortop, İspir, Aykaç, 1999: 114). Yani bölge olgusu, tüm unsurlarda homojenlik olduğu zaman isabetli bir şekilde uygulanma niteliğine sahiptir. Homojenitenin bulunmadığı yer ve zamanlarda uygulanması isabetli bir yaklaşım olarak görülmemektedir.

Ancak bölge tanımlamasında herkes için ortak, zorunlu bir tanım getirmekte mümkün olmamaktadır. Bu yüzden bölge anlayışı ülkeden ülkeye değişmektedir. Avrupa ülkelerinde bölgeleşme, Avrupa'nın çeşitli kısımları arasındaki, kuvvetli sosyal ve ekonomik farklılıkları yok etmek için gerekli görülürken (Tortop, İspir, Aykaç, 1999: 114), henüz yeni kurulmuş ya da kuruluş aşamasında olan ve ulusal kimliğini ve birliğini tamamlamamış ülkelerde, yani gelişmekte olan 3. Dünya ülkelerinde bölgeleşme, bunun tersine, ekonomik ve sosyal farklılıkları artırıcı ve dolayısıyla ülkesel bütünlüğü bozucu bir etken olarak görülmektedir.

* Kırıkkale Üniv.-İ.İ.B.F.Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi

Bu yüzden bölge yönetimleri daha çok Batı Avrupa ülkelerinde uygulama alanı bulmaktadır. Türkiye'nin de üyesi olduğu "Avrupa Konseyi"nin 1970 yılı ekim ayında düzenlediği "Avrupa Konseyi Mahalli İdareler Konferansı Sekizinci Genel Kurul Toplantısında" "Avrupa'da Bölgesel Kuruluşlar ve Sorunları" konusu ele alınmıştır. Konseye dahil üye ülkelerin genel eğilimi, üyeler arasında birlik ve yakınlaşmanın bölge kuruluşlarına girmek suretiyle daha iyi geliştirilebileceği şeklindedir. Konseyin daha önce 1966 yılında yaptığı altıncı toplantısında da aldığı 54 numaralı kararla da Avrupa ülkelerinde bölgesel kuruluşların gelişmesinin, Avrupa birliği şartlarına ve modern medeniyetin gereklerine uyma çabasından doğan bir gelişme olduğuna değinilmiştir. Konseyin amacı bölgesel kuruluşlar yolu ile Avrupa Birliğine yaklaşmaktır (Tortop, İspir, Aykaç, 1999: 112). Avrupa Konseyi Mahalli İdareler Konferansı, 26-30 Ekim 1970'de yaptığı toplantıda, Bakanlar Komitesine sunulmak üzere aldığı kararda;

- "Eğer mahalli idarelerde yaşayan halk Avrupa kuruluşlarının işleyişine aktif ve somut olarak katılmamış ise, Avrupa birliği geçici ve suni bir yapı olacaktır. İşbirliği ve gruplaşma mahalli idarelere Avrupa topluluğu içinde görevlerini daha etkili olarak yerine getirmelerine yarayacaktır" (Tortop, İspir, Aykaç, 1999: 114) denilmektedir.

Toplantılarda belirtilen görüşlere göre; bölgesel kuruluşlar tam demokratik birer kuruluş olacaklar ve seslerini Avrupa karar organlarına duyurabileceklerdir. Bu bağlamda bölgesel kuruluşlar:

1. Vergi toplama ve seçilmiş meclislere sahip olma,
2. Bölge planlarının hazırlanmasında yetkili ve seçilmiş meclislere karşı sorumlu yürütme organlarının bulunması,
3. Planların hazırlanmasında bölgesel meclis ve yürütme organlarının görüşlerine başvurabilecek çeşitli sosyal, kültürel ve mesleki kuruluşların temsilcilerinden oluşan bölgesel kuruluşların bulunması gibi niteliklere sahip olmaktadır.

2- Kara Avrupası'nda Bölge Yönetimi Anlayışı ve Uygulaması

Kara Avrupası sistemi içinde bölge yönetimlerine örnek olarak Alman Federal Devletini gösterecek olursak:

Almanya yönetsel yapısı;

- Federal devlet,
- Sekiz eyalet,

- İki eyalet statüsünde şehir,
- Özel statülü Batı Berlin

'den oluşmakta, genel olarak hepsi birden 11 eyalet olarak kabul edilmektedir. Almanya devlet sisteminde güç konsantrasyonunun önlenmesi ve yurttaş katılımına olanak verilmesi için, kamu hizmetlerinin yurttaşla yakın biçimde görülmesi ilkesi doğrultusunda yerinden yönetimin önem kazandığı federatif bir devlet ve yönetim yapısı oluşturmada ağırlık taşımıştır. Dolayısıyla merkeziyetçi anlayış yerine yerinden yönetimi geliştirerek, eyaletler ve komünlere temel yetki ve görevleri devretmek temel düşünce olmuştur (Özşen, 1988: 28). Almanya'daki bu federatif yapı içinde başlıca üç ana yönetim kademesi bulunmaktadır. Bunlar:

- Federal devlet,
- Eyalet devletleri,
- Yerel yönetimlerden oluşmaktadır.

Ancak bu üçlü kademelenme, özellikle geniş ölçüde toprağa sahip olan eyaletler açısından yetersizliklere yol açmış, bunun üzerine eyalet bakanlıklarının bölgesel nitelikte ve Türkiye'deki il yönetimine benzer, aslında işlevleri göz önünde tutulduğunda bölgesel niteliği ağır basan özel bir kademe oluşturulmuştur. Bu durumda beşli bir yapı içerisinde basitleştirilmiş bir şekilde

- Federal devlet,
- Eyaletler,
- Bölgesel yönetimler,
- İlçeler ve bağımsız kent yönetimleri,
- Komünler ve komünler arası birlikler

olarak Alman yönetim sistemi oluşmuştur. Bu şemada bölgesel yönetimler dışında kalan kademelerdeki birimler belli bir alanda tüzel kişiliğe ve genel oyla yapılan seçimler sonucunda belirlenmiş organlara sahip bulunmaktadır. Bölgesel yönetimlerin ise özerkliği ve seçilmiş organları yoktur (Özşen, 1988: 29-30). Yani geniş alan devleti niteliğindeki 8 eyaletin 6'sında yerel yönetim birimleri ile eyaletin bakanlıkları arasında orta kademe mercileri olarak "Hükümet Bölge Yönetimleri" bulunmaktadır. Bu bölge yönetimlerinin ana işlevi Federal Devletin, yürütülmesini eyaletlere bıraktığı kamu hizmetleri ile eyalet yasalarını yürütmekle görevli eyalet bakanlıklarının orta kademedeki uzantısı durumunda olmasıdır. Bu yönetim biriminin başında ise daha önce de belirtildiği gibi Türkiye'deki vali konumunda bir yöneticinin bulunduğu söylenebilir. Ancak vali özellikle yerel yönetim birimleri olan ilçeler üzerinde hiyerarşik bir amir durumunda olmayıp, sadece hukuka uygunluk ve maddi açılarından denetleme yetkisine sahiptir (Özşen, 1988: 38).

Aslında bölge valiliği sisteminin kaynağı Fransa'dır. Fransa 1960 yılında ekonomik gelişme ve kalkınma ile ilgili sorunların doğrudan Paris'ten çözümlenmemesi sonucu, bölge valiliğine geçmiştir. Daha sonra yapılan düzenlemelerle de bölge valiliği, hem bir merkezi yönetim birimi, hem de bir yerel yönetim kuruluşu haline gelmiştir. Bu şekilde Fransa'da bölge valiliği, il özel idaresi ve komün olmak üzere 3 tür ve kademede yerel yönetim birimi ortaya çıkmış bulunmaktadır. Fransa bu yapı içerisinde yönetim olarak 22 bölgeye ayrılmış ve bölge yönetimlerinin başında hükümet tarafından atanan bir vali bulunmaktadır. Ayrıca yerel yönetim birimi olarak, bölgede, seçimle gelen meclisler görev yapmaktadır (Eryılmaz, 2003 : 119).

Aslında Bonapartçılığı bilmeden ne kara Avrupa'sının ne de Türkiye'nin yönetim yapılarını tam anlamıyla anlama ve kavramanın mümkün olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü 1804 sonrası Avrupa yasamacılığının esin kaynağı Code Napoleon olup, onun dünya görüşü de Bonapartçılıktır. Bu yüzden Bonapartçılık yalnız Fransa'nın 1789 sonrası belirli bir dönemine damgasını vuran bir akım olarak kalmayıp, Türkiye de dahil küçük mülkiyetin yaygın olduğu tüm ülkelerde günümüze kadar etkisini sürdüren bir hayat felsefesi olmuştur. Yani ufalanmış ve güçsüz bırakılmış bir kitle üzerinde tek bir merkezin hakimiyetini ve sultasını yansıtan bir yönetim biçimi olmaktadır (Fişek, 2003 : 145).

Özet olarak 1804 tarihli Code Napoleon'un bu eğilim ve gelişmeleri beş Bonapartçı ilkede toplanabilir.

- Küçük mülkiyet
- Güçlü hükümet
- Kadir-i mutlak bürokrasi
- Ruhban sultanı
- Ulusal onuru simgeleyen yenilmez ordu

Görüleceği gibi esasta Bonapartçılığın ekonomik temeli ufalanmış ve küçük bir mülkiyet yapısı olup, somut yönetsel ifadesi ise dar alanda örgütlenmiş küçük yönetim birimleridir. Bu tür bir mülkiyet yapısının doğal örgütlenme biçimi ise, kendine yeter, dar alanda örgütlenmiş, zayıf bağlantılı küçük aile işletmeleri olmaktadır. Birkaç küçük aile işletmesinin vergi ve asker toplanmasını kolaylaştırmak için bir araya getirilmesi köyleri, taşıma ve ulaşım güçlükleri yüzünden fiziki yakınlıktan bile yoksun birkaç köyün bir buyrukla birleştirilmesi ilçeleri, ilçelerin kümelenendirilmesi de illeri oluşturmaktadır. İşte ufalanmış küçük bir mülkiyet yapısı, dış görünüşte bir bütün oluştursa bile özde dağınık, örgütsüz ve dolayısı ile güçsüz bir yönetim yapısı ortaya koymakta ve bu şekildeki ufalanmış küçük bir mülkiyet ve yönetim yapısının doğal siyasal ifadesi ise güçlü ve merkezi hükümet olmaktadır.

3- Türkiye’de Bölge Yönetimi Anlayışı ve Uygulaması

Mülki idare sisteminin Türkiye’deki gelişimine bakıldığında; 1804’deki Fransız Bonapartist devlet geleneği ve mülki idare sisteminin, zaman içinde Fransa’daki gelişme ile büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bunun en somut örneği 7 Kasım 1864’de çıkarılan “Vilayet Nizamnamesi” adı altındaki il idaresi sistemi olup, bu yasa 22 Ocak 1871 de yapılan değişiklikle “İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi” ismini alarak daha merkeziyetçi bir yapıya dönüştürülmüştür (Fişek, 2003 : 145,146).

Türkiye’de kırsal alanlardaki yaygın mülkiyet biçimi küçük ve orta mülkiyet olup, bunların temel örgütlenme biçimi ise küçük aile işletmeleridir. Bu tür küçük aile işletmelerinin birlikte oluşturdukları doğal yönetim tabanı da köy’dür. Yönetim birimlerinin doğal olarak nüfus esasına göre örgütlenmeleri, taşın, ulaşım ve haberleşme yetersizlikleri, kendine yetme durumunun yaygın ve örgütlü bir biçimde aşılabilmesi gibi nedenlerle yönetim yapısı dağınık, gevşek ve güçsüz bırakılmakta, yönetim birimlerinin güçsüz oluşları ise merkezileşme ve denetimi abartılmış bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Merkezçiliği kurumsallaştırmak yönünde atılan her adım ise, giderek yönetim birimlerini daha dar alanda örgütlenmeye zorlamaktadır. 1908 devrimi feodallığın gücünü kırarken, Cumhuriyet de merkezi devlet gücü ile geniş kitleler arasında tüm feodal tamponların etki ve kapsamını daraltarak tek merkezden tek bir kitleye etki yapmanın nesnel koşullarını oluşturmuş ve bu yönetim yapısı da siyasal plana “Güçlü hükümet” olarak yansyarak siyasal hayatımızın ayrılmaz bir parçası olagelmıştır (Fişek, 2003: 148).

Öz olarak Türkiye’nin yönetim yapısının sorunlarının temel nedeni bizzat 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile benimsenen yönetsel yapı ve anlayışın olduğu söylenebilir. Aradan geçen 138 yıllık zaman sürecinde Türkiye iktisadi olarak büyüyüp, işletmeler genişlerken, iller arası ekonomik ve ticari faaliyetler örgütlenirken ve dolayısı ile koşullar değişirken il idaresi sistemi doğal olarak ihtiyaçlara cevap veremez hale gelmiştir. Dünyadaki gelişmeler ve özellikle de Batı Avrupa’daki ülkelere bakıldığında mülkiyetin temerküzüne ve mülkiyet yapısına paralel olarak, illerin azaltılması veya en azından birkaç ili koordine edecek o illerin üstünde ve o bölge merkezinde faaliyet gösteren bölge valiliğine gidildiği görülürken, Türkiye’de gelişme bunun tam tersi istikamette olmuş, sorun iktisadi boyutu ile değil sürekli asayiş sorunu olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Bu yüzden siyasi kaygılarla illerin ve ilçelerin sayısı sürekli arttırılmıştır (Fişek, 2003 : 148).

Buna bağlı olarak Türkiye’de bölgesel yapılanma farklı bir yön ve anlayış

içerisinde gelişme göstermiştir. Türkiye’de bölge yönetimi sadece “Bağlı Statüde” ki kamu kuruluşlarının (DSİ.,TCK.,vs..) taşra yönetim örgütünün temel birimi olarak uygulama alanı bulmuştur (Eryılmaz, 2003 : 107).

1982 Anayasasınının 126. maddesine göre “Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyumu sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir” hükmü bulunmaktadır. Ancak bu doğrultuda bölge kuruluşlarının ortaya çıkması; teknik ihtiyaçlar, hiyerarşi kademesini azaltmak ve valinin denetiminden kurtulmak, örgütsel olarak büyümek gibi nedenlere dayandığı söylenmektedir (Eryılmaz, 2003: 108).

Bunun yanında Türkiye, Bülent ULUSU hükümeti döneminde 24.06.1983 gün ve 71 sayılı K.H.K. ile bölge valiliği sistemini kabul etmiş ve Erzurum, Diyarbakır, Adana, Kayseri, Ankara, Konya, İstanbul ve İzmir olmak üzere 8 bölgeye ayrılması öngörülmüştür. Ancak bu sistem daha uygulanmaya konulmadan 1984 yılında çıkarılan 333 sayılı yasa ile bölge valiliğinin yasal temelini oluşturan 71 sayılı K.H.K’nin, 1982 Anayasası’nın “il yönetimi üzerinde yeni bir mülki idare kademesi oluşturulmasına imkân tanımadığı” gerekçesi ile Anayasa mahkemesince iptal edilmiştir. Çünkü Anayasa merkezi yönetimin taşra birimi olarak il’i esas almıştır (Eryılmaz, 2003: 109).

Türkiye’de idari faaliyet il bazında yürütülürken, iktisadi faaliyet de il bazında yürütülmekte idi. Ancak iktisadi birimlerin iller arası bir yapı içinde örgütlenmesi karşısında, idari sistemin il bazında kısıtlı kalması, bir valinin ancak kendi sınırları içinde bir iktisadi devlet teşekkülüne müdahale edebilmesi imkânına sahip olması, idari ve özellikle de iktisadi yetkilerini önemli ölçüde kısıtlayan bir unsur olarak ortaya çıkmıştır. Yani Türkiye ekonomik bakımdan büyürken, buna bağlı olarak da işletmeler büyürken, hem devletin hem de özel sektörün üstlendiği projeler birkaç ili birden kapsayan dev projeler olarak ortaya çıkarken, iktisadi faaliyetlere tek bir vali yetiştiremez olmuştur. Bu yüzden mülkiyetin temerküzü ve yapısına paralel olarak illerin azaltılması veya en azından birkaç ili koordine edecek o iller üstü ve bölge merkezinde faaliyet gösteren bir bölge örgütlenmesine gidilmesi gerekirken, Türkiye’de uygulama bunun tersine olmuş, politik nedenler ve güvenlik nedenleri ile il ve ilçelerin sayısı devamlı artırılmış ve arttırılmak istenmektedir. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki, Türkiye kaynaklarını küçük ve dağılık mahalli birimlerce özerk ya da özgür olarak kullanamayacak kadar kıt kaynakları olan bir ülkedir. Bu bakımdan Türkiye’nin rasyonel olarak kullanmaya muhtaç kaynaklarının minik-minik birimlere aktarılması çok ciddi kaynak israfına ve sorunlara yol açmaktadır ve açacaktır. İşte bölgesel yapılanmanın gereği buradan kaynaklanmaktadır (Fişek, 2003: 149).

KAYNAKÇA

1. ERYILMAZ, Bilal, **Kamu Yönetimi**, 2003, İstanbul.
2. FİŞEK, Kurthan, “Türkiye’de Mülki İdare Amirliği”, **Türkiye’de Kamu Yönetimi**, Editör: B. AYKAÇ, Ş. DURGUN, H. YAYMAN, Yargı Yayınları, 2003, Ankara.
3. ÖZŞEN, Tayfur, “Federal Almanya’da İlçe Yönetimi Hakkında Bir Seminer Üzerine Notlar”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı 380, Eylül-1988.
4. TORTOP Nuri, İSPİR Eyüp, AYKAÇ Burhan, **Yönetim Bilimi**, Yargı Yayınları No: 19, 3. Baskı, 1999, Ankara.

AB-SİVİL TOPLUM İLİŞKİLERİNDE GÜÇLÜ BİR AKTÖR EKONOMİK VE SOSYAL KOMİTE

Serdar GÜLENER*

GİRİŞ

Bugün, dünya sahnesinin önemli aktörlerinden bir tanesi olan Avrupa Birliği'ni kuran 1957 Roma Antlaşması'nın meydana getirmiş olduğu Ekonomik ve Sosyal Komite (ESK), Birlik açısından önemi gün geçtikçe artan organların başında gelmektedir.

ESK, Avrupa Birliği'nin karar alma sürecinin her ne kadar başat belirleyicilerinden biri değilse de, üstlenmiş olduğu çeşitli roller onu oldukça önemli kılmaktadır. ESK'yi oluşturan üyeler, ekonomik ve sosyal hayatın içinden gelen ve önemli tecrübelere sahip kişilerdir. Toplumun ihtiyaçlarını yakından bilmeleri ve buna bağlı olarak da bu ihtiyaçların nasıl giderileceğine dair çözüm yollarını bulabilecek donanıma sahip olmaları Birliğin siyasa yapımına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu çerçeveden hareketle Avrupa Birliği karar alıcılarına danışma işlevi gören böyle bir kurum oldukça kilit bir rol üstlendiği söylenebilir. ESK, bu işlevinin yanı sıra toplum ile yöneticiler arasında bir köprü görevi görmek ve toplumun çeşitli kesimlerinden temsilcileri bünyesine katmak suretiyle, alınacak olan kararları etkileme şansını üyelerine vererek de demokratik katılıma ilişkin önemli katkılarda bulunmaktadır. Böylece sivil toplum ile Birlik arasındaki ilişkiler güçlenmektedir.

Avrupa Birliği'nin, başta demokrasi olmak üzere, temel değerlerine yaptığı katkı ve sahip olduğu diğer önemli işlevleri nedeniyle oldukça etkili bir konuma sahip olan ESK, küresel anlamda önemli roller üstlenmeye çalışan Birliğin değerlerinin yayılmasında da farklı bir görev üstlenmektedir.

Çalışmamızın başında ESK'nin kısa tarihsel geçmişi ortaya konulmuş, daha sonra sırasıyla niteliğine, yapısına ve işlevlerine değinilmiştir.

1.Tarihsel Arka Plan

1957 Roma Antlaşması'nın (Avrupa Ekonomik Topluluğu Antlaşması) görüşmeleri sırasında ekonomik ve sosyal konularda danışma işlevi görecektir bir yapı

* Sakarya Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü Araştırma Görevlisi.

oluşturulmasına karar verilmiş¹, Roma Antlaşması'nın 4. maddesi ile de Ekonomik ve Sosyal Komite (ESK)'nin kurulması hükme bağlanmıştır. Bu durum ESK'yi, Birliğin ilk ve orijinal kurumlarından bir tanesi yapmaktadır. ESK, Birlik içinde kararlar alınmadan önce, ilgili kurumlara ilettiği görüş ve öneriler vasıtasıyla kamuoyu desteği alınarak² Birlik politikalarının oluşmasına katkı sağlamaktadır.

“Bütünleştirilmiş Haliyle Avrupa Topluluğu’nu Kuran Antlaşması’nın (BHATKA)” 7.1. maddesine göre³ Topluluğa bir takım görevler verilmiştir. Bu görevler; “bir Avrupa Parlamentosu, bir Konsey, bir Komisyon, bir Adalet Divanı, bir Sayıştay vasıtasıyla görülecektir” şeklinde düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu maddeye göre, ESK Avrupa Topluluğu’nun kurumları arasında sayılmamıştır. Ancak aynı maddenin 2. fıkrası “Konsey’e ve Komisyon’a, istişari görevler icra eden bir ESK ile Bölgeler Komitesi yardımcı olur” şeklinde bir hüküm içermektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere ESK danışma işlevi ağır basan bir organ olarak tasarlanmıştır. 1972 yılından beri, Toplulukla ilişkili her konuda görüş hazırlamakta ve bu görüşler Avrupa Birliği’nin Resmi Gazetesi’nde yayımlanmaktadır.⁴ Brüksel’de Bölgeler Komitesi ile aynı binada faaliyet gösteren Komite, yılda ortalama 170 görüş bildirmektedir.⁵

Böyle bir komitenin oluşturulmasında dört temel faktör rol oynamıştır. Bunlar:⁶

1. Topluluğun kurucusu olan altı devletten Almanya hariç diğerlerinin kendi ulusal sistemlerinde bu komiteye benzer yapılar bulunmaktadır. Özellikle Topluluğun kurulmasında diğerlerine göre daha küçük oyuncular olarak rol oynayan Hollanda ve Belçika ESK’nin gündeme gelmesinde önemli rol oynamıştır.⁷
2. Topluluğun ekonomik doğası gereği ilgili konuların doğrudan siyasa geliştirilmesini ve katılımda anahtar rol oynaması ve entegrasyonun gelişmesini de yönlendirici rolü,

¹ Neill Nugent, **The Government and Politics of the European Community**, Second Edition, Macmillan, Hong-Kong, 1991, s. 210.

² İbrahim S. Canbolat, **Avrupa Birliği**, 3. Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2002, s. 159.

³ Bkz. Enver Bozkurt ve diğerleri, **Avrupa Birliği Temel Mevzuatı**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s. 292.

⁴ Rıdvan Karluk, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 8. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2005, s. 270.

⁵ Veysel Bozkurt, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 1997, s.107;“Avrupa Birliği’nin Kurumları”, <http://www.deltur.ccc.eu.int/kitap/ab-kurumlar.html> (29.03.2006).

⁶ Nugent, **a.g.e.**, s. 210.

⁷ Charlie Jeffery, “Social and National Interests: ESC and Committee of Regions”, **The Institutions of the European Union**, Edited by: John Peterson and Michael Shackleton, Oxford University Press, New York, 2002, s. 328.

3. Parlamentonun bölgesel görüşleri açıklamada etkili bir tartışma ortamı sağlayamaması,
4. Roma Antlaşması'nın kurumsal çerçevesinin temel olarak Paris Antlaşması'nı esas alması ve bu antlaşma ile danışma niteliğinde ECSC Danışma Komitesi adında bir yapının oluşturulmuş olması.

Bu dört faktörün dışında başka bir görüşe göre⁸, bu komitenin meydana getirilmesinde, Fransa'nın Dördüncü ve Beşinci Cumhuriyet Anayasaları'nın Ekonomik ve Sosyal Konseyi örnek alınmıştır.

Komite, ekonomik ve sosyal hayatın önemli temsilcilerinden oluştuğu için korporatif bir görünüm sergilemektedir. Komitede; üretici, çiftçi, taşımacı, işçi, tüccar, zanaatkar, serbest meslek sahipleri ile kamu yararına çalışan kurum temsilcileri gibi birçok sosyal ve ekonomik kesimden temsilciler yer almaktadır. Böyle bir yapılanma, Komiteyi; katılımcı, demokratik bir kimliğe bürümektedir. Bu kimseler temsil ettikleri grupların taleplerini, şikâyetlerini dile getirmekte, böylece parlamento dışı sivil bir katılım gerçekleşmektedir.

Topluluk kurumlarının uluslar üstü normlara daha fazla ağırlık vererek çalıştıkları dönemde ESK çeşitli çıkar gruplarının lobi faaliyetinde bulunmak amacıyla yarıştıkları bir platform olmuştur. 1960'lı yıllarda lobi faaliyetlerinde meydana gelen gerilemeye rağmen, 1980'li yıllarda Topluluk Komisyonu'na talebin artmasıyla birlikte ESK'ye olan lobi faaliyetlerinde de önemli bir artış meydana gelmiştir.⁹

2. Yapısı

Komitenin üyeleri, Avrupa Birliği'nin üyesi olan devletlerin göstermiş oldukları adaylar arasından Konsey tarafından seçilmektedir. Komite üyelerinin atanmaları için her üye devlet, kendi uyruklarına ayrılmış olan kontenjan dâhilinde, belirlenen kontenjanın iki katı kadar adayı kapsayan bir listeyi Konsey'e gönderir.¹⁰ Dolayısıyla her gruptan eşit sayıda adayın gösterilmesi zorunlu olmadığı gibi, gruplar arasında eşitlik esasına göre bir seçim yapılması da zorunlu değildir.¹¹

Her ülkenin delegasyonu üç ayrı grubu bünyesinde barındırmaktadır. Bunlar:

⁸ Tekinalp/Tekinalp ve diğerleri, **Avrupa Birliği Hukuku**, 2. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s. 276.

⁹ Veysel Bozkurt, **a.g.e.**, s. 107.

¹⁰ Bkz. **BHATKA** md. 259/1.

¹¹ Tekinalp/Tekinalp ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 277.

“İşçiler”, “işverenler” ve çiftçiler, tüketiciler ile serbest meslek sahipleri gibi çeşitli toplum kesimlerinin temsilcilerinden oluşan “karma gruplar”dır.¹²

2.1. Üyelik

Üye olan devletlerin nüfus oranlarına göre temsil edilmekte olduğu ESK ile Bölgeler Komitesi için Nice Antlaşması¹³, ülkelerin genişleme sonrası sahip olabileceği üye sayılarını ve bu sayıların ülkelere göre dağılımını düzenlemiştir.¹⁴ Bu antlaşmaya göre, ESK'nin üye sayısı en fazla 350 olarak öngörülmüştür.¹⁵

Komitenin üyeleri ulusal hükümetler arasından aday gösterilen ve Avrupa Birliği Konseyi tarafından 4 yıllık süre için yenilenebilir şekilde atanmaktadır.¹⁶ Bu süreç içinde adaylar arasında seçim yapılırken, ekonomik ve sosyal sektörleri temsil eden Avrupa kuruluşlarının görüşleri de alınabilmektedir.¹⁷ Böylece Birlik düzeyinde gerçekleştirilmeye çalışılan demokratik katkı için daha geniş bir uzlaşma sağlanmaya çalışılmaktadır.

2.2. Yönetimi ve Çalışma Usulü

ESK, iki yıllık süre için başkanını ve çalışanlarını kendi üyeleri arasından seçer. Başkanın durumu “eşitler arasında birinci” dir. ESK, Konsey ya da Komisyon'un talebi üzerine başkan tarafından çağrılabilirdiği gibi, kendiliğinden de toplanabilir. Ayrıca ESK kendi tüzüğünü yani çalışma düzeni ile ilgili kuralları da kendisi hazırlamaktadır.¹⁸

ESK, içtüzüğünü kendisi yaptığı, üyelerinin haklarını oybirliği ile kendisi belirlediği, üyeleri hiçbir talimat ile bağlı olmadığı topluluğun genel çıkarları doğrultusunda görevlerini tam bir bağımsızlık içinde yerine getirdiği için¹⁹ özerk bir

¹² **Dictionary of European Union**, “ECOSOC (Economic and Social Committee)”, Editor: David Phinnemore, Independence, KY, USA: Taylor & Francis, Incorporated, 2002, s. 124–125.

¹³ 1 Şubat 2003 tarihinde yürürlüğe giren bu antlaşma, Avrupa kurumlarında genişleme için gereken değişiklikleri yapmakta, bazı alanlarda karar alınması için oybirliği kuralı yerine nitelikli çoğunluk kuralını getirmek suretiyle Bakanlar Konseyi'nin karar mekanizmasını sadeleştirmekte ve Adalet Divanı'na aşırı dava yükünü hafifletmek amacıyla da Avrupa Birliği'nin adli sisteminde kapsamlı bir reformun gerçekleştirilmesini öngörmektedir. Antlaşma ile üye devletler tarafından yapılan ciddi temel hak ihlallerinin tespiti ve tedbir alma prosedürü de geliştirilmiştir (<http://www.deltur.cec.eu.int/nice-tr.rtf>, (28.03.2006)).

¹⁴ Bkz. **Tablo 1**.

¹⁵ Enver Bozkurt ve diğerleri, **Avrupa Birliği Hukuku**, 2. Baskı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2004, s. 132.

¹⁶ “Working of the EESC”, http://www.ces.eu.int/how/index_en.asp (28.03.2006).

¹⁷ Bkz. **BHATKA** md. 259/2.

¹⁸ Bkz. **BHATKA** md. 260.

¹⁹ Bkz. **BHATKA** md. 258/2.

yapılanma olarak değerlendirilir. Sahip olduğu bu özerk yapılanma, ESK'nin önemli güç kaynaklarından birisidir.

ESK, bir danışma organı olduğundan çalışma usulü de “görüş bildirme” şeklindedir.²⁰ ESK, şu aşamaları takip eden bir süreç içinde çalışır :²¹

- Bir karara ilişkin teklif genellikle Konsey ya da Komite (Amsterdam Antlaşması'ndan²² itibaren de Avrupa Parlamentosu tarafından) Komite başkanına gönderilir.²³

- ESK bürosu, çalışmayı hazırlama sorumluluğunu üstlenecek olan uzmanlık gruplarını atar.

- Uzmanlık grubu, bir çalışma grubu (genellikle dokuz üyeden oluşur) veya bir tasarı grubu oluşturur ve yalnız olarak ya da kendisinin gruplar tarafından uygun görülenler arasından seçtiği bir uzman ile çalışan bir raportör atanır.

- Çalışma grubu, tasarı grubu veya raportörce, grubun çalışma konularına ilişkin olarak basit çoğunluk ile bir görüş benimser ve daha sonra genel kurulda bu görüş gündeme konulur.

- Genel Kurul, komite, uzmanlık grubunun basit çoğunluk ile aldığı kararı benimser.

- Kesin kararlarda, genel raportör atanır, bu raportör kesinleşmemiş görüşü uzmanlık grubuna gitmeden, doğrudan Genel Kurul'a sunar.

Daha sonra Komite'de benimsenen görüşler Konsey'e, Komisyon'a ve Avrupa Parlamentosu'na gönderilir ve Avrupa Birliği'nin Resmi Gazetesi'nde yayımlanır.

²⁰ Kaya Ülger, **Avrupa Birliği'nin ABC'si**, 3. Baskı, Sinemis Yayınları, Ankara, 2005, s. 71; **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 4. Baskı, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Ankara, 1999, s. 29.

²¹ **Welcome to your Committee A Guide for New Members**, Official Publications of the European Communities, Italy, 2004, s. 42.

²² 2 Ekim 1997'de imzalanan ve 01 Mayıs 1999 tarihinde yürürlüğe giren bu Antlaşma ile birlikte Avrupa Birliği'nin bütünleşmesini ilgilendiren, hem siyasi hem de ekonomik birçok konuda önemli kararlar alınmıştır. Bu antlaşma, 15 maddelik bir ana metin, 1 ek, 13 protokol ve 51 deklarasyondan oluşmaktadır. Bu antlaşmada; a) Avrupa Birliği genişleme süreci, b) Daha yakın işbirliği, c) Ortak savunma ile daha etkinleştirilmiş bir dış politika, d) Serbest dolaşıma ilişkin olarak kalmış olan engellerin tamamen kaldırılması ve Schengen Antlaşması'nın yürürlüğe sokulması, e) Europol'ün daha etkin hale getirilmesi, f) İşsizlik konusu ve vatandaş hakları, g) Genişlemeye bağlı olarak Avrupa Birliği'nin organlarının daha etkin olarak çalışabilir hale getirilmesi için bu organların gözden geçirilmesini ele almıştır. (Bkz. Bozkurt ve diğerleri, **Avrupa Birliği Hukuku**, s. 39-40).

²³ Charlie Jeffery, **a.g.e.**, s. 337.

Tablo 1: ESK'e Üye Gönderen Ülkeler ve Üye Sayıları.²⁴

ÜLKE	Üye	ÜLKE	Üye	ÜLKE	Üye	ÜLKE	Üye	ÜLKE	Üye
Belçika	12	Fransa	24	Avusturya	12	Polonya	21	Letonya	7
Danimarka	9	İrlanda	9	Portekiz	12	Çek. Cum.	12	Slovenya	7
Almanya	24	İtalya	24	Finlandiya	9	Macaristan	12	Estonya	7
Yunanistan	12	Lüksemburg	6	İsveç	12	Slovakya	9	Kıbrıs Rum K.	6
İspanya	21	Hollanda	12	B. Krallık	24	Litvanya	9	Malta	5

2.3. “Uzmanlık” ve “Çalışma” Grupları

ESK, BHATKA'nın 261/1. maddesi gereğince antlaşmanın kapsadığı alanlarda uzmanlık komiteleri oluşturmak zorundadır. Uzmanlık grupları faaliyetlerini ESK'nin genel yetkileri çerçevesinde yürütür. Komite'den bağımsız olarak uzmanlık gruplarına danışılmaz.²⁵ Halen ESK'de altı adet uzmanlık grubu bulunmaktadır. Uzmanlık grupları da kendi içlerinde çalışma grupları oluşturarak hazırlıklarını yaparlar.

ESK içinde yer alan uzmanlık grupları şunlardır:²⁶

1. Tek Pazar, Üretim ve Tüketim;
2. Ulaşım, Enerji, Altyapı ve Bilgi Toplumu;
3. Tarım, Kırsal Gelişme ve Çevre;
4. Ekonomik ve Parasal Birlik ve Ekonomik ve Sosyal Uyum;
5. İstihdam, Sosyal İlişkiler ve Vatandaşlık;
6. Dış İlişkiler.

²⁴ Ercüment Tezcan, “Avrupa Birliği'nin Kurumsal Yapısı ve Karar Alma Mekanizması: Üye Devletlerin Rolü Üzerine Değerlendirmeler”, **Dünden Bugüne Avrupa Birliği**, Der: Beril Dedeoğlu, Boyut Kitapları, İstanbul, 2003, s. 87.

²⁵ Bkz. **BHATKA** md. 261/2.

²⁶“The EESC's Working Bodies”,http://www.ces.eu.int/documents/presentation-presentation_cese_en.ppt#265,9, The EESC's working bodies (30.03.2006).

3. İşlevleri

Komitenin temel işlevi, Birliğin karar almadan sorumlu kurumlarını, ekonomik ve sosyal faaliyetlerin temsilcilerinin görüşleri hakkında bilgilendirmektir.²⁷ Bunun dışında da birtakım görevler yerine getirir. Bu görevleri; “Topluluk kurumlarının isteğiyle yayınlanan görüşler” ve “kendi inisiyatifi ile görüş bildirme” şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.

3.1. Topluluk Kurumlarının İsteğiyle Yayınlanan Görüşler

ESK, Topluluk kurumlarının isteği üzerine birtakım görüşler yayınlamaktadır. Ancak bu görüşlerin yayınlanması ESK’ye “zorunlu” ya da “isteğe bağlı” bir biçimde danışılarak gerçekleşmektedir.

3.1.1. Zorunlu Danışma

BHATKA’ya göre Konsey ve Komisyon belirli bazı alanlarda karar almadan önce zorunlu olarak ESK’ye danışmak zorundadır. Bu alanlar ilgili antlaşmada düzenlenmiştir. Buna göre, “tarım politikasının oluşturulmasında”, “kişilerin ve malların serbest dolaşımında”, “ulaştırma politikasının belirlenmesinde”, “dolaylı vergilerin uyumlaştırılmasında”, “iç pazar için mevzuatın yakınlaştırılmasında”, “istihdam politikasında”, “sosyal politika” “eğitim”, “mesleki eğitim” ve “gençlik politikasında”, “kamu sağlığı politikasında”, “tüketicinin korunmasında”, “trans Avrupa ağları konusunda”, “sanayi politikasında”, “ekonomik ve sosyal destek konusunda”, “araştırma ve geliştirme” ve son olarak “çevre” konusunda karar alınmadan önce Konsey ve Komisyon, ESK’ye danışmaktadır.²⁸

3.1.2. İsteğe Bağlı Danışma

Konsey, Komisyon ya da Parlamento herhangi bir konuya ilişkin olarak bir karar almadan önce ESK’den görüş bildirmesini isteyebilir. Bu görüşün belirtilmesini belli bir süre ile sınırlandırabilecekleri gibi, herhangi bir süre kısıtlaması olmaksızın da görüşün gelmesini bekleyebilirler. Eğer süre belirlemişlerse, ki bu süre bir aydan az olamaz²⁹, bu süre içinde de Komite görüş bildirmemişse, Konsey, Komisyon veya Parlamento, ESK’nın görüşü olmaksızın karar alabilir.³⁰

²⁷ Bozkurt ve diğerleri, **Avrupa Birliği Hukuku**, s. 134.

²⁸ Bkz. **BHATKA** md. 37, 39, 40, 41, 42, 93, 94, 95, 126, 127, 128, 129, 130, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162.

²⁹ Chris Vincenzi and John Fairhurst, **Law of the European Community**, Third Edition, Longman, 2001, s. 68.

³⁰ Bozkurt ve diğerleri, **Avrupa Birliği Hukuku**, s. 134–135.

3.2 Kendi İnisiatifi ile Görüş Bildirme

ESK, zorunlu danışma işlevini yerine getirmenin yanı sıra isteğe bağlı olarak da görüş bildirmektedir. ESK, gerekli gördüğü zamanlarda belirli konular hakkında kendi görüşünü açıklamaktadır.

3.3. Diğer İşlevleri

ESK, asli işlevi olan görüş bildirme (danışma) işlevinin dışında, demokratik değerlerin gelişmesi, yayılması ve bu çerçevede gerek ulusal konseyler gerekse diğer kurumlar ile ilişkiler kurmaktadır.

3.3.1. ESK: Demokratik Bir Katılım Aracı

Her ne kadar Avrupa’da mevcut temsil sistemi tüm taleplerin dile getirilmesine çalışıyor olsa da, Avrupa’nın vatandaşları her geçen gün artan bir istekle kararların formülasyonuna ve hazırlanmasına doğrudan katılma taleplerini dile getirmektedirler. Özellikle gönüllü kuruluşların çeşitliliği siyasi liderlerin bu istekleri hesaba katmalarını engellemektedir.³¹ Öneriler, belirli güçlerin bir araya gelerek oluşturmuş olduğu bu tarz organizasyonlardan geldiği zaman, diyalog ve uzlaşma temelli demokratik süreç ile toplumsal seviyedeki tüm talepler karşılanmaktadır.³² Bunun pratik uygulamasında vatandaşların aktif katılımı zorunlu olduğu için vatandaşların gerek kendi aralarında gerekse kamu otoriteleriyle olan ilişkilerinde bir aracı gibi hareket ettikleri çeşitli organizasyonlar ve kuruluşlarda sürekli çoklu bir düşünce değişimi yaşanacaktır. Dolayısıyla ESK, Avrupa’da sivil toplum düzeyinde, “danışma”, “temsil”, “bilgi” ve “görüş bildirme” konularında araçsal bir tartışma ortamı yaratmaktadır.³³ Bu çerçeveden bakıldığında ESK, farklı görüşlerin, düşüncelerin ifade imkânı bularak, demokratik katılımın sağlandığı önemli bir organdır.

3.3.2. Ulusal Ekonomik ve Sosyal Konseyler ile İlişkiler

Ekonomik ve sosyal konseyler arasındaki işbirliği daha da artarken, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Konseyi’nin dış ilişkiler ve genişleme alanlarındaki işlevlerini emnet edebilecekleri tamamlayıcı bir unsur olarak ESK önemli bir stratejik ortak halini almaktadır. Avrupa entegrasyonu, Avrupa’nın geleceğine ilişkin tartışmalar ve üye ülkeler arasındaki işbirliği sürdükçe ve toplumsal talepler fazlalaştıkça bu çerçevede yeni perspektifler oluşacaktır.³⁴

³¹ **Welcome to your Committee A Guide for New Members**, s. 43.

³² **A.g.e.**, s. 43-44.

³³ **A.g.e.**, s. 44.

³⁴ **A.g.e.**, s. 45.

Avrupa Birliği içinde ESK, Belçika, Yunanistan, İspanya, Fransa, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve Finlandiya'nın Sosyal ve Ekonomik Konseyleri ile işbirliği kanalları oluşturmuştur.³⁵

Nice Antlaşması ile ESK'ye verilen yeni rol ve görevlerin bir sonucu olarak, birçok ulusal konsey organize sivil toplum kavramını benimsemeye başlamıştır. 2003'den beri ise ESK'nin ulusal konseyler ile yapmış olduğu işbirliği sonucu, Birliğe yeni üye olan Çek Cumhuriyeti, Estonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovenya ve Slovakya gibi ülkelerde Ekonomik ve Sosyal Konsey vb. kurumlar oluşmaya başlamıştır.³⁶

3.3.3. ESK'nin Dış İlişkileri

ESK, uluslararası ilişkilerinde, farklı üye devletlerin toplum temsilcileri ile arasında doğrudan ilişki kurmaya çalışmaktadır. Diğer ülkelerde de sivil toplum kuruluşları ile diyaloglar kurmaya çalışmakta³⁷, ayrıca durumun izin verdiği ölçüde sivil toplumu güçlendirerek çoğulcu ve katılımcı bir demokratik modeli geliştirmeye yardım etmektedir.

Özellikle ESK'nın Birlik içindeki rolü; siyasa yapımından ve üstlenmiş olduğu sosyo-ekonomik rollerden, sivil toplum konusunda uzmanlaşmaya kaymaktadır. Dolayısıyla bu durum Birlik içinde var olan demokrasi açığını azaltmaya dönük bir strateji olarak da görülebilir.³⁸

4. Diğer Avrupa Birliği Kurumları ile Olan İlişkileri

Daha iyi bir hukuksal düzen ve ESK'nin görüşlerinin dikkate alınması için ESK, diğer kuruluşlarla kurulmuş olan ilişkilerin devamlılığı için birçok kez inisiyatif almıştır.

Eylül 2001 tarihinde ESK ile Avrupa Komisyonu Başkanlığı arasında, iki kurum arasında daha yakın işbirliği kurmak ve Avrupa Birliği kurumları içinde sivil toplum ile diyalog ve işbirliği kültürünü ilerletmek amacıyla bir bildirme imzalanmıştır.³⁹

Parlamento ile ESK arasındaki ilişki; “kanun teklifleri hakkında görüş bildirmek”, “gayri resmi irtibatlar”, “çalışmanın koordine edilmesi için görüş ve çabaların düzenli değişimi”, “her iki organın başkanlarının toplanması”, “ortak

³⁵ A.g.e., s. 45.

³⁶ A.g.e., s. 45.

³⁷ İrfan Kaya Ülger, *Avrupa Birliği El Kitabı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 136.

³⁸ Alex Warleigh, Economic and Social Committee, *Understanding European Union Institutions*, Edited by Alex Warleigh, Routledge, London, 2002, s. 164..

³⁹ A.g.e., s. 48.

konferanslar” gibi araçlarla gerçekleşmektedir.⁴⁰ Özellikle Amsterdam Antlaşması ile birlikte ESK ile Parlamento arasındaki işbirliği artırılmıştır.⁴¹

ESK'nin Konsey ile olan işbirliği de oldukça ileri düzeydedir. Bu işbirliğini arttırıcı en önemli etken Konsey toplantıları olmaktadır. ESK'nin üyeleri oldukça sık bir biçimde Konsey'in resmi olmayan toplantılarına katılmaktadır.⁴²

ESK, Bölgeler Komitesi ile yapmış olduğu bir işbirliği protokolü vasıtasıyla ilişki içindedir. Buna göre özellikle lojistik ve çeviri konularında ortaklaşa hizmetleri paylaşmışlardır.⁴³

Tüm bunların yanı sıra Yayın Ofisi ile ESK arasında da Avrupa Birliği'nin resmi yayınları konusunda teknik bir işbirliği söz konusudur.⁴⁴

SONUÇ

ESK, Avrupa Birliği'nin kurumsal yapısında temel siyasa belirleyiciler olan Parlamento ve Konsey gibi kurumların almış olduğu kararlar ile izlemiş oldukları politikaların oluşumundaki payı nedeniyle, Birliğin lokomotif organları arasında yer almaktadır.

Ancak son dönemlerde meydana gelen birçok gelişme ESK'nin rolünün yeniden tanımlanmasına zemin hazırlamıştır. ESK, klasik danışma işlevinin yanı sıra demokratik bir katılım aracı olarak, “demokrasi açığı” eleştirisi ile sıkça karşı karşıya kalan Avrupa Birliği'nde, bünyesinde toplumun pek çok kesiminden temsilciyi barındırması sebebiyle önemli bir işlevi daha yerine getirmektedir.

Sivil toplum ile Birlik arasındaki ilişkinin boyutunu yeniden belirleyebilecek bir kapasiteye sahip olması, ESK'nin yeniden tanımlanabilecek işlevlerinden bir başkasını oluşturmaktadır. Özellikle genişleme süreci sırasında bu rol giderek önem kazanmakta ve özendirici olmaktadır. Birliğe yeni katılan ya da katılmayı bekleyen ülkelerde sivil toplumun geliştirilmesinde ve buna bağlı olarak da bu ülkelere Birlik perspektifinde verilen demokrasi desteğinin sağlanması hususunda da ESK'ye önemli görevler düşmektedir.

Bunların yanı sıra, ESK, Birleşik Avrupa düşüncesi'nin temelinde yatan, ulusal unsurların, uluslar üstü bir yapılanmaya olan katkısının en net biçimde görülebileceği örneklerden bir tanesidir. Ulusal hükümetler tarafından belirlenen adaylar

⁴⁰ Bozkurt ve diğerleri, *Avrupa Birliği Hukuku*, s. 135.

⁴¹ *Welcome to your Committee A Guide for New Members*, s. 48.

⁴² *A.g.e.*, s. 48.

⁴³ *A.g.e.*, s. 49.

⁴⁴ *A.g.e.*, s. 49.

temsil ettikleri toplum kesimlerinin çıkarlarını Birliğin ortak çıkarları doğrultusunda harekete geçirebilmekte ve bunların alınan kararlara yansımaları sağlayabilmekte-dirler.

KAYNAKÇA

- “Avrupa Birliği’nin Kurumları”, <http://www.deltur.cec.eu.int/kitap/ab-kurumlar.html> (29.03.2006).
- Avrupa Birliği ve Türkiye**, 4. Baskı, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Ankara, 1999.
- “The EESC’s Working Bodies”, http://www.ces.eu.int/documents-/presentation-/presentation_cese_en.ppt#265,9, The EESC’s working bodies (30.03.2006).
- BOZKURT, Enver ve diğerleri, **Avrupa Birliği Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, Asil Yayın Dağıtım, 2004.
- BOZKURT, Enver ve diğerleri, **Avrupa Birliği Temel Mevzuatı**, Ankara, Asil Yayın Dağıtım, 2005.
- BOZKURT, Veysel, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, İstanbul, Alfa Basım Yayın Dağıtım, 1997.
- CANBOLAT, İbrahim S., **Avrupa Birliği**, 3. Baskı, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2002.
- Dictionary of European Union**, “ECOSOC (Economic and Social Committee)”, Editor: David Phinnemore, Independence, KY, USA: Taylor & Francis, Incorporated, 2002. <http://www.deltur.cec.eu.int/nice-tr.rtf>, (28.03.2006).
- JEFFERY, Charlie, “Social and National Interests: ESC and Committee of Regions”, **The Institutions of the European Union**, Edited by: John Peterson and Michael Shackleton, New York, Oxford University Press, 2002.
- KARLUK, Rıdvan, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 8. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2005.
- NUGENT, Neill, **The Government And Politics Of The European Community**, Second Edition, Hong-Kong, Macmillan, 1991.
- TEKİNALP/TEKİNALP ve diğerleri, **Avrupa Birliği Hukuku**, 2. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2000.
- TEZCAN, Ercüment, “Avrupa Birliği’nin Kurumsal Yapısı ve Karar Alma Mekanizması: Üye Devletlerin Rolü Üzerine Değerlendirmeler”, **Dünden Bugüne Avrupa Birliği**, Der: Beril Dedeoğlu, İstanbul, Boyut Kitapları, 2003.
- ÜLGER, İrfan Kaya, **Avrupa Birliği’nin ABC’si**, 3. Baskı, Ankara, Sinemis Yayınları, 2005.
- ÜLGER, İrfan Kaya, **Avrupa Birliği El Kitabı**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003.
- VICENZA, Chris and John Fairhurst, **Law of the European Community**, Third Edition, Longman, 2001.
- WARLEIGH, Alex, Economic and Social Committee, **Understanding European Union Institutions**, Edited by Alex Warleigh, London, Routledge, 2002.
- Welcome to your Committee A Guide for New Members**, Italy, Official Publications of the European Communities, 2004.
- “Working of the EESC”, http://www.ces.eu.int/how/index_en.asp (28.03.2006).

THE MAJOR CHANGES OF EMERGENCY MANAGEMENT IN RECENTLY TIMES*

Dr. Ergüder CAN**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Afet Yönetiminde son zamanlarda meydana gelen başlıca değişiklikleri açıklamaktır. Başlıca değişiklikler ortaya konup, bunların afet yönetimini nasıl geliştirebileceği tartışılmıştır. Afet Yönetim sahası hızlı değişimlere uğramaktadır. Yeni yaklaşımların sebep olduğu sorunlarla ilgili eleştirilere de yer verilmiştir.

ABSTRACT

The purpose of this study is to explain the major changes of Emergency management in recently times. Set out the major changes and discusses how they are expected to improve emergency management. The field of emergency management is undergoing rapid change. Include comments on the problems caused by the new approaches.

INTRODUCTION

The aim of this essay is on emergency management and some of the key elements of change that appear to have significant implications. Before discussing the major challenges, I would like to make some comments about emergency management. I am using the term emergency management (EM) to encompass the expert systems that manage people and resources to deal with disasters.

As the world continues to industrialize and to urbanize, it is continually creating conditions for more and worse disasters. Both social process, which are simply a feature of social change, will increase the number of potential disaster agents and enlarge the vulnerabilities of communities and populations that will be at risk. This is why emergency management will continue to be an important field in the 21st century and should be flexible and changeable.

* Son Zamanlarda Afet Yönetiminde Meydana Gelen Başlıca Değişiklikler.

** İzmir Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri.

Major changes and new approaches in emergency management

According to Handmer (2000) emergency management changed as it is seen below table. It is clear that emergency management has become more multi-disciplinary field. It requires an active partnership between national and international, universities, international organizations, and voluntary and community organizations.

Table1. Main changes in emergency management

From	To
Hazards	Vulnerability
Reactive	Proactive
Experts planning for those at risk	Planning in partnership with those at risk
Single approaches: engineering or planning	Integrated approach across economics, hazards, social and environmental issues
Local focus	Broader context
Symptoms	Causes

Source: Handmer, J.W (2000) Disaster Management Lecture Notes, 10.10.2000

In general terms, emergency management policies should be focused into four well-known phases of any disaster. These are prevention/mitigation, preparedness, response and recovery (Quarantelli 1997, Handmer and Parker 1991). The Australia Natural Disaster Organization (NDO), the United States Federal Agency Management (FEMA) and the Emergency Planning Division within Home Office in Britain endorse this conceptual framework. In this study, emergency management is accepted as the process by which the uncertainties that exist in potentially hazardous can be minimized and public safety maximized.

There are some approaches through emergency management. These approaches are very broad and change for every state and experts. Some approaches discussed in below.

Generic and agent specific approaches: There has been in the last decade an accelerating focus in the emergency management area on using a generic or an all hazards approach, rather than setting up agent specific entities or functions (e.g., for floods or chemical threats) (Quarantelli 1992). The agent specific approach assumes that each type of disaster agent (e.g., a volcanic eruption, a nuclear radiation fallout) or classes of agents possess certain distinctive characteristics for what occurs (Quarantelli 1992). This approach requires a separate and distinctive planning around specific disaster agents.

Lechat (1990) points out that agent specific approach was taken traditionally to

disaster mitigation and looked as if each type of disaster had nothing in common with the others and each disaster was a new experience. As there was no similarity between a flood and an earthquake, no lesson could be drawn from one disaster, to the next. According to Lechat, this understanding led to a fatalistic attitude and to the usual stereotype of providing relief in the aftermath of disasters.

Currently, most social scientists interested in disaster issues support generic approach to the matter. Handmer (1992) states that it is worthwhile to establish a single set of management arrangements capable of coping with all hazards. In his opinion, a main reason for generic approach is to avoid the situation of numerous plans with their own potentially conflicting arrangements and planning process. Undoubtedly developing separate plans for every hazard would be far too awkward and time-consuming process. This approach also provides the flexibility, which is necessary to deal with the unexpected. So it is likely to be the most efficient one (Parker and Handmer, 1992). As such, it is more and more being accepted that emergency management should take a generic rather than agent specific approach to disasters. Of course, within the overall planning, there can and might be special provisions for the particular aspects of certain specific kinds of disasters (as chemical hazards), but primary emphasis must be on generic or general emergency management.

Although all these developments, Quarantelli (1995) points out; 'it is not surprising that the generic approach to disasters is not fully in place even in countries such as the United States where the all hazards approach is official policy. But the direction of the trend is clear. More societies such as Great Britain, Australia and Canada have recently formally adopted the generic view, although the terminology used to refer to the process is not standardized'.

The Command and Control Model: The model is described as the "military" model of emergency management to indicate its primary roots. Considering to the approach, ordinary (civilian) institutions are incapable of dealing with the emergency, because such structures are fragile and the emergency increases ineffectiveness. This leads to four planning conclusions. Dynes (1994) explains that "First, that local institutions will need to be supplemented or replaced by 'outside' organizations, most preferably by military organizations. Second, those local entities, which can function effectively, are paramilitary organizations, such as police and fire. Third, those organizations that hope to be effective in an emergency need to change their structure toward a paramilitary form. Fourth, that traditional forms of pre-emergency social organization (families, voluntary organizations) are irrelevant to emergency actions."

Dynes (1994) argue that the model is based on the incorrect assumptions of social chaos, a limited capacity of individuals and communities to cope or respond to emergencies. Drabek (1986) also states that “ Command and Control are simply the wrong concepts for the system of shared governance that comprises the emergency management system. Coordination and supervision are far more appropriate”(cited in Dynes 1994). This approach is not enthusiastic in the academic literature and is seen as inappropriate administrative structure (Handmer and Parker, 1991). In the same way Quarantelli (1997) argues that command and control models of disaster are notably at risk of equating the concepts of control and coordination, which are not the same. However, in some cases, states where emergency agencies have been organized for civil protection, they frequently take the form of earlier civil defense models originating from military functions.

The risk management approach: **According to a risk management approach, vulnerability, partnerships, community participation in decision-making are fundamental shifts in emergency management (Salter 1999, Handmer 2000). Salter further argues that it is important to recognize that the risk management approach provides a fundamental basis for the systematic application of management policies, procedures and practices to the tasks of identifying, analyzing, evaluating, treating and monitoring risk.**

The risk management approach identified and agreed by Australia’s National Emergency Management Committee in 1996. It is formalized, systematic and decision-making process and common process across all organizations, facilitating both promotion and integration (Salter 1999). Emergency risk management guidelines of Emergency Management Australia (EMA 2000) provide a contextually enhanced framework. The impacts of the risk management approach in emergency management are clear that vulnerability, communication and participation provide a flexible and holistic framework for emergency management.

Another important change, voluntary organizations have an important role in emergency management. They can play a vital role in emergency management, particularly in the areas of preparedness and response. However, to be effective they must be supported by the community and be fully integrated into its emergency management arrangements. It time of emergencies and disasters, individual and community self-help can often provide the most decisive and effective relief, as it can not be assumed that assistance from external sources will always be available or will arrive quickly.

Kreps (1991) argues that effective emergency management requires two

foundation principles, improvisation and preparedness. These two central foundations of emergency management are equally important and go hand in hand with each other. Without improvisation emergency management loses its flexibility in the face of changing conditions. However, with the lack of preparedness, it loses some degree of clarity and precision. According to Kreps, it is important to understand the adaptability of communities during emergencies, which is the basic strength of human communities. Those having responsibility for managing emergencies should be aware of this fact that local people can usually do improvise during an emergency disregarding whether the society is developed or not. In this regard improvisation can be defined as the capability of organize for emergency management during a disaster.

He further argues that planning and preparedness increase the ability to improvise. Preparedness is based on knowledge and emergency managers should know the difference between the myths and reality in preparing for a disaster. It is apparent that continued education and training would be required for the emergency management professional.

CONCLUSION

Although important developments and improvements in emergency management there are persisting problems regarding coordination, communication, resource allocation, task assignment, and organizational development. Proactive emergency management should be based on to account; stake holders (those people and organizations who may affect, be affected by, or perceive themselves); political, economic and socio-cultural issues need to be taken into account; communication, review mechanisms need to be developed (Handmer, Lecture notes, 17. 10. 2000). It is essential to take a comprehensive, macro-level view of EM to establish balanced all-hazards approach. Governments should give necessary financial support for improving emergency management and to reduce hazards and prevent disasters rather than react to them.

REFERENCES

- Quarantelli, E.L. (1992), **The Case for a generic rather than agent specific agent approach to disasters**, Disasters Management, Vol.4, Number 4, pp. 191-196.
- Lechat, M. F. (1990), **The International Decade for Natural Disaster Reduction: background and objectives**, Disasters 14, pp. 1-6.
- Handmer, J. (1992), **'Emergency Management in Australia'** in D.J Parker and J. W. Handmer (eds.) Hazard Management and Emergency Planning: perspectives on Britain, London: James&James.

- Parker, D. J. and Handmer, J. (eds.) (1992), **Hazard Management and Emergency Planning: perspectives on Britain**, London: James&James.
- Dynes, R. (1994), Community Emergency Planning: False Assumptions and Appropriate Analogies, **International Journal of Mass Emergencies and Disasters**, August 1994, VOL., No.2, pp. 141-158.
- Parker, D. J. and Handmer, J. (1991), '**British Disaster Planning and Management: An Initial Assessment**', *Disasters*, Vol.15, No.4.
- Quarantelli, E. L. (1997), '**Ten Criteria for Evaluating the Management of Community Disasters**', *Disasters*, Vol.21, No.1.
- Kreps, G. (1991), Organizing for emergency management. Pp.30-54 in Drabek, E.T. and Hotmer, J. G. (eds.) **Emergency Management: Principles and Practice for Local Government**, Washington D.C.
- Quarantelli, E. L. (1995), Disaster Planning, Emergency Management, and Civil Protection, <http://www.udel.edu/DRC/perpapers.htm>.
- Salter, J. (1999), '**A risk management approach to disaster management**', in United Nations, Natural Disaster Management, Leicester: Tudor Rose Holding Limited.
- Handmer, J. W. (2000), Disaster Management Lecture Notes, 10.10.2000.
- EMA (2000), Emergency Risk Management: Application Guide, Australia.

ATATÜRK'ÜN EKONOMİ ANLAYIŞI VE PLANLI KALKINMA

Haluk BİLGESAY*

“Şimdi arkadaşlar ekonomi hayatımızı gözden geçireceğim. Derhal bildirmeliyim ki ben ekonomik hayat denince ziraat, ticaret, sanayi faaliyetlerini ve bütün bayındırlık işlerini birbirinden ayrı düşünülmesi doğru olmayan bir bütün sayarım. Bu vesile ile şunu da hatırlatmalıyım ki bir millete bağımsız hüviyet ve kıymet veren siyasi varlık makinesinde devlet, fikir ve ekonomi hayat mekanizmaları birbirlerine bağlı ve birbirlerine tabidirler. O kadar ki bu cihazlar birbirine uyarak aynı ahenkte çalıştırılmazsa hükümet makinesinin önde gelen sürükleyici kuvveti israf edilmiş olur, ondan beklenen tam verim elde edilemez. Onun içindir ki bir milletin kültür seviyesi üç sahada; devlet, fikir ve ekonomi sahalarındaki faaliyet ve başarıları neticelerinin hasılasıyla ölçülür.”

M. Kemal ATATÜRK

Bir Ekonomik Model

Büyük önderin görüşleri ile ilgili yapılan araştırmalar, O'nun ekonomi alanında da dehasının ışıklarını yansıtan bir ekonomik kalkınma modeli geliştirdiğini, uyguladığını ve büyük ekonomik sonuçlar aldığı göstermektedir. Dünyanın ezilen uluslarına bağımsızlık konusunda verdiği büyük örneklerle birlikte ekonomik ve toplumsal kalkınma modeli örneği de vermiştir. Bugünkü bilgilerimizle dahi bizlere ve dünyanın gelişmekte olan ülkelerine yol gösterici özellikler taşıyan bu model, toplum refahının bölgeler ve kişiler arasında dengeli dağılımı açısından türlü güçlükleri olan gelişmiş ekonomileri yönetenlere de önemli yararlar sağlamaktadır. Bu özellikleri ile Atatürk'ün ekonomi politikası, uygulaması ve uygulamada aldığı sonuçlar, bütün ülkelerin yönetici ve uzmanlarınca önemle incelenmelidir. Görü-

* Bursa İl Özel İdaresi Daire Başkanı.

lecektir ki bu model, dünyanın kıt doğal kaynaklarının iyi kullanılmasını sağlamak açısından insanlık yararına büyük sonuçlar vermektedir.

Atatürk'ün yönetim ve ekonomiye ilişkin düşünceleri, ülkemizin çağdaş kalkınma politikasına yön veren, hatta gelişmekte olan ülkelere örnek olan bir model olarak değerlendirilmelidir. Ülkemizin gelişmesinde başka modeller aranmasına gerek yoktur.

Model ortadadır. Özellikle 1929 büyük ekonomik bunalımı döneminde; yeni ulusal kurtuluş savaşından çıkmış, yeni bir devletin kurulduğu ve bu devletin her sektörde ve alanda yeniden inşa edildiği bir süreçte getirilen politikalar ve sanayileşme planları bu modelin en önemli uygulamalarıdır. Öyle bir model ki dünyada örneği olmayan bir kalkınma ve gelişme hızı bu dönemde gerçekleşmiştir. Atatürk, bu ekonomik model ile tamamen sıfırlanmış bir ekonomiden insan gücü, sermaye, bilgi, altyapı ve hiçbir dış destek olmadan ağır sanayisini kurmuş ve planlı kalkınma dönemini başlatmıştır.

Planlı Kalkınma

Atatürk, Onuncu Yıl Nutku'nda; “*Yurdumuzu dünyanın en mamur ve medeni milletler seviyesine çıkaracağız*” sözleriyle Türk Devrimi'nin çağdaşlaşmaya yönelik hedefini göstermiş ve bu hedefe çağdaş yönetim ve planlı kalkınma süreci ile ulaşılacağını belirtmiştir.

Çağdaş yönetim bilimi, yönetimin planlama, örgütleme, eşgüdüm, yönlendirme ve denetim gibi temel öğelerden oluşan bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle yönetim olgusunun ortaya çıktığı her yerde yönetsel anlamda planlama yapmak, eşgüdüm sağlamak ve yapılan çalışmalarını sistemli olarak izlemek gerekmektedir. Çünkü, bir ülkede planlı kalkınma yöntemleri uygulansa da, uygulanmasa da bu tür görevlerin yerine getirilmesi, belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmada başarı sağlamanın temel koşulu olmaktadır.

Planlama, ister kamu, ister özel kesimde yer alsın, tüm kişi ve kuruluşlar için, saptadıkları amaç ve hedeflere, ellerindeki sınırlı kaynakları en iyi biçimde kullanarak erişme yol, yöntem ve araçlarını belirlemekte; eşgüdüm, bu araç ve kaynakları kullanacak kişi ve birimlerin etkinlikleri arasındaki uyumu sağlayarak amaç ve hedeflere ulaşılmasını kolaylaştırmakta; izleme ise, yapılan çalışmaların ne ölçüde amaç ve hedeflere ulaştığını göstermekte, denetim, yönlendirme ve yönetimi geliştirme işlevlerinin de yerine getirilmesine olanak vermektedir.

Atatürk'ün ekonomi anlayışının temel ilkelerinden biridir planlama. Planlama, 1930'larda olduğu kadar günümüz ekonomi politikalarının da vazgeçilmezidir. Bi-

lindiği gibi, Atatürk'ün ekonomik politikalarını belirleyen ilk dönem 1923-1930 yıllarını kapsar. Mevcut ekonomik durum Birinci İzmir İktisat Kongresinde belirlenmiştir.

Atatürk, ülkenin dış düşmanlardan kurtarılmasından sonra ekonomik durumu görüşmek ve alınabilecek önlemleri belirlemek amacıyla İzmir'de bir iktisat kongresi toplamıştır. Kongre'de, önce ülkedeki ekonomik yapılanmanın, uygulanacak ekonomi politikasının yönünü çizen bir “Misakı İktisadi” kabul edilmiştir. Kongre'nin üzerinde birleştiği politika; yurt sanayisini ve ticaretini geliştirmeyi amaçlayan, özel girişime öncelik veren, onu koruyan, mülkiyet haklarına saygılı bir ekonomik düzeni, yasal çerçevesi ve kurumlarıyla oluşturmak ve kökleştirmektir.

Kongrenin açılış konuşmasında Atatürk; “Tarih, milletimizin yükselme ve gerileme sebeplerini ararken birçok siyasi, askeri ve sosyal sebepler bulmakta ve saymaktadır. Bir milletin doğrudan doğruya hayatıyla alakadar olan, o milletin, iktisadiyatıdır. Hakikaten Türk tarihi tetkik olunursa yükselme ve gerileme sebeplerinin iktisadi mesecelerden başka bir şey olmadığı derhal anlaşılır... Yeni Türkiyemizi layık olduğu yüksek mertebeye ulaştırabilmek için, derhal iktisadiyatımıza birinci derecede ve en çok önem vermek mecburiyetindeyiz.” demiştir.

1923 yılında devralınan, uzun süren savaşlar nedeniyle harap olmuş, kaynakları kurutulmuş, nüfuzu azalmış, yokluklar içindeki Türkiye ile 1933 ve sonrasındaki hukuk ve eğitim sistemini, teknolojisini, sanayisini, tarımını ve ticaretini değiştiren, geliştiren Türkiye arasında büyük fark vardır. Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan ve birbiri arkasından getirilen yeniliklerin Türk devlet ve toplum düzeninde on yıl sonunda bu önemli değişikliği yaratması, uygulayıcıların kararlılığının yanı sıra Türk toplumu tarafından benimsenip sahip çıkılmasıyla mümkün olabilmiştir.

Özellikle 1929 büyük ekonomik bunalım dönemindeki politikalar ile planlı kalkınma süreci uygulamaları, dünyanın hiçbir ülkesinde ve ekonomisinde görülmemiş bir sosyal ve ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmiştir. Bu gelişmeler, Cumhuriyet ve devrimlerle getirilen yeni düzenin sürekli olacağı düşüncesine de güç kazandırmıştır.

Atatürk, ekonominin çarklarını döndürmek için devlet girişimciliğinin önemini Keynes'den önce görmüş ve gereklerini hayata geçirmiştir. Bu nedenle Atatürk, kan ve ateşle örülü bir yokluk ortamında, Türkiye'nin bağımsızlığını ve varlığını gerçekleştirme mücadelesini sürdürürken, gerekli gördüğü ilkeler arasına Devletçiliği de yerleştirmiştir. Aslında dünyadaki gelişmeler de o yıllarda devletçilik ilkesinin uygulanmasını zorunlu kılmaktaydı. “Laissez Faire”ci liberal ekonomi politikaları

Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere gelişmiş batı ülkelerinde başarısızlığa uğrayarak büyük bir ekonomik bunalıma dönüşmüştü. Dünya Ekonomisi, tarihinin en ağır ekonomik krizini yaşarken, Türkiye, Atatürk'ün akılcı ekonomi politikaları sayesinde bu buhranı en hafif biçimde atlattı.

Atatürk'ün ekonomik politikasının temelleri ve esasları, 1930-1940 arasındaki ikinci dönemde ortaya çıkmış ve en üst düzeye ulaşmıştır. Bu dönemde; devletin öncülüğü, devlet yatırımcılığı, devlet işletmeciliği, ekonominin devletin belirlediği hedeflere yönlendirilmesi gibi hususlar ağırlık kazanmıştır.

Atatürk, devletçilik konusunda "Bizim izlediğimiz devletçilik, bireysel emek ve faaliyeti esas tutmakla beraber, mümkün olduğu kadar az zaman içinde ulusu gönence ve ülkeyi bayındırlığa erdirmek için ulusun genel ve yüksek çıkarlarının gerektirdiği işlerde -özellikle ekonomik alanda- devleti fiilen ilgilendirmektedir." demektedir.

Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler adlı kitabında, Atatürk'ün Cumhurbaşkanı iken 1934 yılında hükümetin hazırladığı beş yıllık kalkınma planlarını incelerken elinde eski harflerle yayınlanmış bir broşürü gördüğünü ve bu broşürün "İktisat Esaslarımız" adını taşıdığını ve kapağında "Milletimiz mazisinden değil artık istikbalinden mesuldür" cümlesinin yazılı olduğunu belirtmektedir.

Atatürk, Birinci Kalkınma Planı'nı 1933-1938 yılları, İkinci Kalkınma Planı'nı ise 1938-1944 yılları için hazırlatmıştır. Bu planlar Atatürk'ün Türk Ulusu'na armağan ettiği önemli bir ekonomik devrim hareketidir. Bu kalkınma planları eldeki kıt kaynaklarla halkın ihtiyaçlarının en iyi biçimde karşılanmasına yönelik olarak hazırlanmıştır. Türk Devriminin ekonomik kalkınmayı plana bağlamasıyla; tam çalışmayı, hızlı ve dengeli sermaye birikimini, dış ödemeler dengesini, enflasyonsuz hızlı kalkınmayı, bölgeler arası dengeli kalkınmayı, özel girişimin gelişmesini, hızlı teknolojik gelişme için yabancı sermaye ile işbirliğini gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Her iki kalkınma planının da temel amacı, hammaddesi Türkiye'de olmasına karşın dışardan ithal edilmek zorunda kalınan ürünlerin ülkemizde üretilmesini sağlamaktır. Bu amaçla tekstil, iplik ve dokuma fabrikaları kurulmuş, devletin teşvikiyle özel girişim olarak bazı çiftçilerin de katılımıyla Alpulu ve Eskişehir gibi bazı şeker fabrikalarının kurulmasına girişilmiş ve bunlar gerçekleştirilmiştir. 1925 yılında devlet sermayesiyle Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. Bankanın amacı fabrika kurup yönetmek olarak belirlenmiştir. Bu bankanın desteğiyle Kayseri-Bünyan İplik Fabrikası TAŞ, Isparta İplik Fabrikası TAŞ, Kütahya Çini İşleri TAŞ ve bunlar gibi birçok özel kuruluş devletin de ortak olmasıyla faaliyete geçmiştir.

Atatürk'ün fiilen ekonomiyi yönlendirdiği dönemde gerçekleştirdiği somut ekonomik girişimler, on beş yıl gibi kısa bir zamanda nasıl olağanüstü bir kalkınma çabasına girişildiğini göstermeye yeterlidir.

Bunlardan bazıları; Türkiye İş Bankası'nın açılması, Uşak'ta şeker fabrikası, Kayseri'de uçak fabrikası, Kayseri Bünyan'da dokuma fabrikası, Ereğli Bez Fabrikası, Nazilli Bez Fabrikası, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Gemlik Suni İpek Fabrikası, Bursa Merinos Fabrikası, İzmit Kağıt Fabrikası, Kayseri İplik ve Bez Fabrikası, Eskişehir Şeker Fabrikası, Ticaret ve Sanayi Odalarının kurulması, Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları Kongresi, İstatistik Umum Müdürlüğü, Hükümete iktisadi konularda fikir vermek amacıyla çeşitli meslek kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan Ali İktisat Meclisi, Birinci ve İkinci Kalkınma Planları, 1927 yılında Teşviki Sanayi Kanunu, 1930 yılında Sanayi Kongresi, 1931 yılında Ziraat Kongresi, Aşar Vergisinin kaldırılması, demiryollarının satın alınarak ulusallaştırılması, Ulusal Ekonomi ve Araştırma Kurumu kurulması. Ve daha başkaları...

Atatürk'ün devletçilik anlayışındaki “planlı ekonomi siyaseti”, devlet merkezli değil tersine kaynak kullanımının hangi sektörlerde sanayileşmeyi sağlayıp sağlamadığını ortaya çıkaran demokratik plan anlayışıdır. Birinci (1932) ve İkinci (1936) Sanayi Planlarında programa alınan yatırımların tümü, o tarihe kadar hiçbir ülkede benzerine rastlanmayan bir anlayışla, verimlilik hesaplarına dayandırılmıştı. Mustafa Kemal Atatürk'ün ekonomi siyaseti, kaynakların nesnel üretime dönüşmesini öngörüyordu ve şimdiki gibi reel (üretken, nesnel) ekonomi, parasal ekonominin arkasından sürüklenir duruma gelmemiştir.

Atatürk'ün planlı ekonomi anlayışı, ulusal çıkar ve halkçılık temeline dayanmaktadır. Bu nedenle yeterince gelişmemiş bölgelerde, o bölgenin kaynaklarını kullanıcı, gerekirse yeni kaynaklar yaratıcı bir politika ve plan yatar. Bu anlayış sayesinde Türkiye'nin geri kalmış bölgelerinde, yüzyıllardır özel sektöre yapılmamış yatırımlar, 1930'lar Türkiye'sinin güç koşullarında yapılmıştır. Atatürk'ün bu modelinde kamusal girişim, kalkınma hamlesinin merkezine oturtulduğu için özel sektörün, kâr getirmeyeceği için yapmadığı yatırımları bile finanse etmeyi göze almıştır. Ancak, günümüzde de varlığını ve önemini koruyan ve halen çözümlenemeyen en önemli konulardan biridir bölge ve iller arası ekonomik gelişmişlik farkı. Bugün Türkiye üretiminin beşte biri İstanbul'da, yüzde 40'ı da Marmara Bölgesi'nde yapılmaktadır. Bu durum, 1970'li yıllarda hızlanan bir biçimde iç göç olgusunu da getirmiş, plansız kalkınmanın başlıca sorunlarından biri haline gelmiştir.

1930'larda bölgesel eşitliği sağlama amacıyla getirilen KİT modelinin etkisizleştirilmesi yönündeki çabalar da bunda etkili olmuş, zaten yeni yatırımlara

ve üretime yönelik olmayan son yılların ekonomi politikalarıyla içinden çıkılmaz bir hal almıştır.

Atatürk, özellikle yönetim, eğitim, ekonomi, kültür, sanat konularını içeren söylevlerinde sürekli olarak ileriye düşünme, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma vurgusu yapmaktadır. 1 Kasım 1937’de Büyük Millet Meclisini açış söylevinde; “Büyük davamız, en medeni ve en müreffeh millet olarak varlığımızı yükseltmektir. Bu, yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde temelli bir inkılap yapmış olan büyük Türk milletinin dinamik idealidir. Bu ideali en kısa bir zamanda başarmak için fikir ve hareketi beraber yürütmek mecburiyetindeyiz. Bu teşebbüste başarı ancak, türeli bir planla ve en rasyonel tarzda çalışmakla mümkün olabilir” demektedir.

Atatürk, sürdürülebilir bir kalkınma için ekonomik istikrara ne derecede önem verdiğini politika ve uygulamalarıyla göstermiştir. Atatürk döneminde dış ticaret açığı olmadan, enflasyona başvurulmadan, dengeli ve istikrarlı bir kalkınma sağlanmıştır. Atatürk, para sıkıntısına bir çözüm yolu olarak emisyonu başvurulması önerilerine her defasında karşı çıkmıştır.

Atatürk’ün temel ekonomik hedefi bütün toplumun mümkün olduğu kadar kısa sürede kalkınmasını sağlamak yönündedir. Osmanlı’dan alınan kötü miras bu yolda önemli engeller oluşturmuş ancak yine de az zamanda çok büyük işler yapılmıştır.

1933-1938 yılları arasındaki döneme, Türk sanayisinin ilk ve planlı kuruluş aşaması olarak bakılabilir. Yapılacak işler ciddi etütlere dayanan bir plana bağlanmış, iç ve dış finansman sağlanarak çok başarılı uygulama sonuçları elde edilmiştir. Ham madde kaynakları ile enerji sorunları ciddiyetle ele alınmış, konunun bilimsel ve teknik yönü ile ciddi şekilde uğraşmıştır.

Bu dönemde yapılan yatırımlar, hep devletçilik ilkesi adı altında yapılmıştır. Programın finansmanı, geniş ölçüde vergiler, iç istikrar ve devlet bankalarının kredileri ile karşılanmıştır. Ayrıca, 1934 yılında Sovyetler Birliğinden 8 milyon dolar, 1938’de İngiltere’den 13 milyon sterlin dış borç sağlanmıştır.

Yeni devletin kuruluşundan Atatürk’ün ölümüne kadar olan bu dönemin birçok bakımdan özellikleri vardır:

- a) Dış ticaret açığı olmadan enflasyona başvurulmadan dengeli ve istikrarlı bir kalkınma sağlanmıştır.
- b) Hükümet, dış ticaret aktifinin sağladığı döviz geliriyle altın stokunu artır-

maya çalışmıştır. 1931’de 6 ton olan altın rezervleri 1932’de 14 tona, 1933’de 17 tona, 1934’de 19 tona, 1937’de 26 tona çıkmıştır.

c) Mali dengenin korunmasına büyük itina gösterilmiştir. Ancak karşılaşılan zorluklar hükümetin tedbir almasını gerekli kılmıştır. Hükümet başkanı olarak İsmet İnönü para sıkıntısına karşı bir çözüm yolu olarak emisyon yapılmasını istemiştir. Devlet başkanı olarak Atatürk’te her defasında karşı çıkmıştır.

Atatürk’ün ekonomi politikasında makroekonomik istikrarın önemli bir yeri olmuştur. Öyle ki, enflasyonsuz para politikası Cumhuriyet tarihinde sadece Atatürk zamanında uygulanabilmiştir. İsmet İnönü, bu konuda Atatürk’e götürdüğü öneriler için, “Hükümet olarak yılda iki kez ödeme yapamayacak duruma düştüğümüz olurdu. Gider konuşurdum. Birkaç milyon liralık emisyonun bizi ferahlatacağını anlatmaya çalışırdım. Bir defa bile evet dedirtemedim” demektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nde enflasyon sorunu Atatürk’ün ölümünden sonra başlamış ve bir daha da durdurulamamıştır.

Atatürk’ün ekonomi politikası çağımızın gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerine yön verebilecek özellikler taşımaktadır. Bu özellikler;

- a) İmtiyazsız ve sınıfsız biçimde bütün halkın refahını yükseltmektir.
- b) Bütün toplumun mümkün olduğu kadar kısa sürede kalkınabilmesi için ekonomik ve sosyal kalkınmaya bir bütün olarak yaklaşmak gerekir.
- c) Atatürk’ün ekonomi politikasının temelinde piyasa ekonomisinin kuralları vardır. Devlet doğrudan endüstri, ticaret işleri yaptığı zaman kendisi de pazarın koşul ve kurallarına uymalıdır.
- d) Atatürk pazarlardaki rekabet kurullarının işleyişini bir kalkınma planının disiplini içinde düşünmüştür.
- e) Ekonomiye, ekonomi dışından yapılacak müdahalelere karşı önlemler almıştır.
- f) Ülkede enflasyonun önlenmesi yurt içinde ve yurt dışında devlet hazinesi itibarının en yüksek düzeyde tutulması için bütçe denklığıne ithalat ve ihracat denklığıne ve devlet yatırım harcamalarının devlet gelirleri toplamına denk olmasına dikkat edilmelidir.
- g) Atatürk’ün ekonomi politikasının önemli bir amacı da ülkede tam çalışmanın sağlanmasıdır.

Atatürk’ün ekonomi politikasının temel amacı imtiyazsız ve sınıfsız biçimde

bütün halkın refahının yükseltilmesidir. Bütün toplumun mümkün olduğu kadar kısa sürede kalkınabilmesi için ekonomik ve sosyal kalkınmaya bir bütün olarak yaklaşmak gereklidir.

Diğer bir deyişle bütün devrimler ve ekonomik kalkınma amacıyla yapılan uygulamalar birbirini desteklemelidir. Ekonomik ve sosyal kalkınmayı bu biçimde ele alış, son yıllarda gelişmekte olan ülkeler için çağdaş ekonomik planlar ve işletmecilerce öne sürülen sistem yaklaşımının bir uygulamasıdır.

Atatürk'ün ekonomi politikasının temelinde piyasa ekonomisinin kuralları vardır. Devlet pazarların kurallarına uymak zorundadır. Hatta devlet doğrudan endüstri ticaret işleri yaptığı zaman kendisi de pazarın koşullarına uymalıdır. Atatürk; "Kesin zaruret olmadıkça piyasalara karışılmaz, bununla beraber hiçbir piyasa da başıboş değildir. Sırası gelmişken Cumhuriyetin tüccar telakkisini de kısaca ifade edeyim; tüccar, milletin emeği ve üretimi kıymetlendirilmek için eline ve zekasına emniyet edilen ve bu bakımdan ihracatçılar hakkındaki kanun, murakabe hakkındaki kanun, teşkilatlandırma hakkındaki hükümler müspet neticelerini vermektedir." demiştir.

Atatürk, pazarlardaki rekabet kurallarının işleyişini, bir kalkınma planının disiplini içinde düşünmüştür. Planlı kalkınma düşüncesi ekonomik ve toplumsal kalkınma sorunları ile ilk karşılaştığı anlarda başlamıştır. Planlı kalkınmayı düşünürken aynı zamanda ekonomiye, ekonomi dışından müdahaleler yapılabileceğini düşünerek buna karşı önlemleri de zamanında alabilmiştir. Ali İktisat Meclisini, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetini, Türkiye İş Bankasını kurdurmasının, bu bankanın azınlıktaki bir devlet hissesiyle halkın ortaklığında mümkün olduğu kadar özerk çalışmasını sağlamasının, T.C. Merkez Bankası hisselerine halkın katılmasıyla özerkliğin korunmasına özen göstermesinin, ekonomik uygulamalardan önce yerli yabancı uzmanlarla uzun süre tartışma yapmasının temelinde ekonomik sorunlara ekonomi dışı müdahaleleri önleme amacı yatmaktadır.

Atatürk'ün ekonomi politikası üç temel dengeye dayanmaktadır.

- Devlet bütçesi denk olmalıdır.
- Devletin yatırım harcamaları bütçe fazlaları ile iç ve dış borçlanmadan elde edilen devlet gelirleri toplamına denk olmalıdır.
- İthalat, ihracat denk olmalıdır.

Bu üç denkliği korumanın amacı, ülkede enflasyonun önlenmesi ve yurt içinde ve yurt dışında devlet hazinesi itibarının en yüksek düzeyde tutulmasıdır. Atatürk, ödemeler dengesini korumanın tek yolunu dış ticaret dengesinin korunmasında

bulmaktadır. Onun için ihracat yapmadan ithalatı artırmanın yolu yoktur. Hatta bu alanda belirli bir ülkeden ithalatın artırılabilmesi için mutlaka o ülkeye ihracatı arttırmak gereklidir. Hızlı kalkınma ve devletleştirmeler devlet harcamalarını hızla arttıran uygulamalardır. Ancak O, yukarıdaki dengeleri bozmadan bunu yapabilmeyen yollarını sürekli olarak aramış, bulmuş ve uygulamıştır.

Atatürk'ün ülkeyi yönettiği 16 yıllık dönem boyunca, ülkede sözü edilebilecek bir hızlı enflasyon dönemi yoktur. Bazı krizlere rağmen Türk lirasının dış değeri 1921'de ve 1938'de aynı düzeydedir. Bu dönem, Türk ekonomisindeki kalkınma hızının Cumhuriyet ekonomi tarihinin en yüksek olduğu dönemlerden biridir. Atatürk'ün ekonomi politikasının önemli bir diğer amacı da ülkede tam çalışmanın sağlanmasıdır. Bütün ekonomik önlemlerden söz ederken çiftçiye, işçiye ve bütün faal nüfusa iş sağlanması görüşünden hareket etmesinin ve uygulama yaptırmasının başka anlamı olamaz.

Bu nedenlerle Atatürk devrimlerinin üst yapı devrimleri olduğu, bütün devrimleri gibi ekonomi devrimi de Türk toplumunu temelden değiştirmek ve çağdaştırmak amacına yönelmiştir. O'nun belki de bütün devrimleriyle eşdeğer bir ekonomi devrimi vardır. Her alanda olduğu gibi ekonomi alanında da daha uzun yıllar bizlere onun ışığı yol gösterecektir.

Günümüzde Ne Yapılmalı?

Dünya ekonomisinde ve kalkınma anlayışında meydana gelen değişimler, AB ile uyum sürecimizde yaşanan gelişmeler ve planlama anlayışımızın öncelikleri birlikte düşünüldüğünde, ülkemizdeki idari bölümlenimin ve ülkesel yönetim sisteminin temeli olan "İl" ölçeğinde başlayan bir kalkınma anlayışının ve buna uygun bir planlama sisteminin geliştirilmesi gereği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının kabul edilebilir düzeye indirilmesi ve görece geri kalmış yörelerin kalkındırılması için, doğal olarak il ve hatta ilçe kademelerinden başlayan bir kalkınma ve planlama sistemi oluşturulması gerekli olmaktadır.

Anayasamızda da belirtildiği üzere, genel yönetimin taşradaki temel yönetim kademesi ve merkezi yönetimin taşradaki en üst yönetim birimi, "İl"dir. İl yönetimlerinin genel yönetim içindeki özellikli ve öncelikli konuları dikkate alındığında, gerek yönetsel yeniden yapılanmada, gerekse kalkınma sürecinde, bu yönetim kademelerinin önemi daha iyi anlaşılmalıdır. Kalkınma açısından mekân boyutunun, yerel, bölgesel ve ülkesel düzeylerden oluştuğu göz önünde tutulduğunda, iller ve ilçeler, kalkınma ve strateji belirleme çalışmalarının yerel düzeydeki en önemli yönetim basamakları olmaktadır.

Günümüzün kalkınma anlayışı ve araçları aşağıdan-yukarı bir gelişme modeli çerçevesinde yerel birimlere önemli işlevler yüklerken, kalkınma stratejilerinin hazırlanması ve uygulanması aşamalarında “katılımcılık” ilkesinin yaşama geçirilmesi de önemlidir.

Ülkemizin hızlı ve dengeli kalkınabilmesi; planlama ve uygulama süreçlerine kamu sektörünün yanı sıra, özel sektör, gönüllü sivil kuruluşlar, meslek odaları, üniversiteler, vb. kesimlerin de katılımı ile olanaklıdır. Bu nedenle, il ve ilçe gelişme planlamasının hazırlık, uygulama ve izlenme aşamalarında geniş katılımlı kurum-sallaşma ve dayanışma gerekmektedir.

İl düzeyi bölgesel gelişme stratejilerinin hareket noktası olma özelliğine sahiptir. Kimi durumlarda, havza, ilçe ve belde gelişme stratejilerine de ihtiyaç olmakla birlikte, bölgesel gelişme stratejilerinin hazırlanmasına temel alınması açısından il gelişme planları ve stratejileri hem hızlı ve dengeli kalkınmanın hem de yerel ihtiyaçlara ve dinamiklere duyarlı, yerel girişimleri harekete geçiren bir düzey olması açısından gereklidir. Bu kapsamda, il ve ilçe ölçeklerindeki kalkınma çalışmaları ve gelişme planlarının sağlayacağı başlıca yararlar şunlar olacaktır:

a) İl ve ilçelerdeki ilgili tüm kurum ve kuruluşların geniş ve aktif katılımlarıyla hazırlanacak olan gelişme planları yoluyla il ve ilçeler; kısa, orta ve uzun vadede gelişmelerine yön verecek, genel eğilimleri tespit edebilecek ve geleceğe yönelik projeksiyonlarını eşgüdümleyeceklerdir.

b) İl ve ilçelerimizin üstünlüklere sahip oldukları alanlar belirlenebilecek, mevcut ve gelişmesi muhtemel sektörlerde uzmanlaşmaları sağlanabilecektir. Böylece, il ve ilçe gelişme stratejileri, yöresel kaynakları ve potansiyelleri harekete geçiren, geri kalmış yörelerimizin sosyo-ekonomik düzeyini yükselten, kırsal kalkınmayı sağlayan ve ulusal plan ve programların gerçekleşmesini besleyen bir işlevi yerine getirecektir.

c) Bölgesel gelişme amaç, hedef ve stratejileriyle uyumlu biçimde hazırlanacak alt ölçekli gelişme stratejileri, ülkemizin hızlı ve dengeli kalkınmasının önemli araçları olacaktır.

d) İl ve ilçelerin temel yönetim birimleri olduğundan hareketle hazırlanacak il ve ilçe gelişme planları; yerel yönetimlerin güçlendirilmesine de katkı sağlayacaktır. İl ve ilçe, ülke, bölge ve yerel yönetimlerin kurumsal stratejik planlama çalışmalarının bütünleştirilmesi açılarından gerekli basamaklardır. Kent, belde ve kırsal alan planlamalarının etkinleştirilmesi açısından da il ve ilçe gelişme planları önemlidir.

e) Yerel ekonomiyi ve yerellik bilincini güçlendirecek ekonomik, sosyal, kültürel girişimler yönlendirilebilecek ve desteklenebilecektir. Böylece, toplumun istekleri, gereksinimleri, kapasiteleri ve tercihlerinin yeterince dikkate alındığı planlar yapılabilecektir. Yereldeki planlama çalışmaları yerel kurumlara ve yerel yönetimlere yansıtıkça yerelde topyekun planlı bir yapılanmayı tetikleyecektir.

f) Yerel katılımı ve yerel demokrasiyi ön plana çıkararak, yetki ve kaynak açısından güçlendirilmiş bir taşra yönetim düzeni oluşmasına katkı sağlayacaktır. Böyle bir sistem içinde, il ve ilçe yönetimleri, kamusal hizmet ve yatırımları makro politika ve uygulamalarla uyumlaştırarak eşgüdümleyecektir. Yerel hizmetler üzerinde karar verme yetkisi yerel karar alıcılara devredileceğinden, idari sistem daha demokratik bir nitelik kazanacak; böylece, taşranın siyasal ve sosyal kültürü olumlu etkilenecektir.

g) Kalkınmanın iller ve ilçeler ölçeğinden başlatılması, ülke kalkınması açısından kırsal yörelere götürülen hizmetlerin yüküne halkın daha kolay ve istekle katılımına fırsat verecektir. Hizmet istemleriyle bunun yükü arasında ilişki de böylece kurulmuş olacaktır.

h) Yerel potansiyellerin harekete geçirilmesi kolaylaşacak, böylece atıl kapasite kullanımı azaltılacak; küçük ve orta boy girişimlerin ve girişimcilerin ekonomiye etkin biçimde katılımı sağlanacaktır.

İl gelişme stratejileri yoluyla; yöresel ve bölgesel ekonomik potansiyel ile kaynaklar harekete geçirilebilir, taşranın sosyo-ekonomik düzeyi adil ve dengeli bir tarzda yükseltilebilir, kırsal kalkınmaya katkı sağlanabilir, ulusal plan ve programların gerçekleşmesini destekleyen bir işlev yerine getirilebilir.

Bu işlevin yerine getirilmesi ise, illerde etkili bir gelişme planlaması yapılması ve rasyonel stratejilerin belirlenip uygulanmasıyla yakından ilişkilidir. Bu nedenlerle, topyekün ülke kalkınmasının başarılmasında il gelişme planlarının önemi büyüktür. Ancak planlı kalkınma döneminde; mülki idare amirlerine bu yönde görev ve sorumluluk verilmekle beraber, hızlı ve dengeli kalkınmayı sağlayacak yasal ve yönetsel önlemler gerektiğince alınmamış, kalkınmanın yasal ortam ve koşulları yeterince oluşturulamamıştır.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, Onuncu Yıl Nutkunda; *“Yurdumuzu dünyanın en mamur ve medeni milletler seviyesine çıkaracağız”* diyerek ülkemizin çağdaşlaşmaya yönelik hedefini göstermiştir.

2006 yılındayız. Atatürk'ün doğumunun 125. yılında. Bu düzeye ulaşmak zorundayız. Cumhuriyetin 100. Yılında yani 2023 yılında bütünüyle gelişmiş çağdaş bir Türkiye kurulmalıdır. Bunun için en gerçekçi yol, öncelikle, 2023 yılını hedefleyen 20 yıllık “sürdürülebilir kalkınma”yı ve “uygulanabilir plan”ı içeren “Ulusal Gelişme Planı”nın hazırlanmasıdır. Hazırlanacak böyle bir plana giden yolda bölge ve il gelişme planlarının hazırlanması ve uygulanması, dengeli, topyekün ve sürdürülebilir kalkınma için önemli uygulamalar olacaktır.

KAYNAKÇA

Prof. Dr. Afet İNAN, **Medeni Bilgi ve M. Kemal Atatürk'ün EI Yazıları.**

Prof. Dr. Afet İNAN, **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler.**

Prof. Dr. Bilsay KURUÇ, **Belgelerle Türkiye İktisat Politikası.**

Prof. Dr. Bilsay KURUÇ, **Mustafa Kemal Döneminde Ekonomi.**

Prof. Dr. Cihan DURA, **Atatürk Devrimi Yarım Kaldı.**

Prof. Dr. Cihan DURA, **Türkiye Ekonomisi.**

Hamza EROĞLU, **Atatürk ve Devletçilik.**

Şevket Süreyya AYDEMİR, **Tek Adam.**

Yalçın KÜÇÜK, **Planlama, Kalkınma ve Türkiye.**

Seriye SEZEN, **Devletçilikten Özelleştirmeye Türkiye’de Planlama.**

Suna KİLİ, **Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli.**

Mustafa A. AYSAN, **Atatürk'ün Ekonomik Politikası.**

Mutlu DEMİRKAN, **Kemalist Ekonomi Politikası.**

İl Gelişme Stratejileri ve Politikaları Alt Komisyonu Raporu, DPT- Ankara, 2006.

Haluk BİLGESAY, Atatürk'ün Yönetim ve Ekonomi Anlayışında Vizyon, Misyon Kavramlarının Karşılığı, **Türk İdare Dergisi**, Sayı 451, Mart 2006.

AVRUPA BİRLİĞİ ANAYASASI HANGİ İLKELERİ İÇERİYOR (8)

Ahmet ÖZER*

KISIM II MALİ HÜKÜMLER BÖLÜM I ÇOK YILLIK MALİ ÇERÇEVE Madde III- 402

1. Çok yıllık mali çerçeve, Madde I- 55 uyarınca en az beş yıllık bir süre için oluşturulur.

2. Mali çerçeve, gider sınıfına göre, girilen taahhütler için kredilerdeki yıllık tavan ile ödeneklerdeki yıllık tavanların miktarını sabitler. Sınırlı miktardaki harcama kalemleri, Birlik'in faaliyetlerinde yer alan büyük sektörlerce karşılanır.

3. Mali çerçeve, yıllık bütçe uygulaması için yararlı her türlü önlemi alır.

4. Konsey'in yeni bir mali çerçeve oluşturan bir Avrupa yasası, önceki mali yılın bitimine kadar benimsenemezse, o çerçevenin geçen yıla karşılık gelen tavanları ve diğer hükümler, söz konusu yasa kabul edilene kadar uzatılır.

5. Mali çerçevenin kabul edilmesini sağlayan süreç içinde, Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon, bu sürede yapılan çalışmaların başarılı bir şekilde tamamlanması için gerekli tüm önlemleri alır.

BÖLÜM II BİRLİK'İN YILLIK BÜTÇESİ Madde III- 403

Mali yıl 1 Ocak ile 31 Aralık arasındaki süredir.

* Emekli Vali.

Madde III- 404

Avrupa yasaları, Birlik'in yıllık bütçesini aşağıdaki hükümlere göre oluşturur:

1. 1 Temmuzdan önce, her kurum harcamalarının tahminlerini hazırlar. Komisyon bu tahminleri bir bütçe tasarısında toplar, ayrıca farklı tahminler içerebilecek bir görüş de ekler.

Bütçe tasarısı gelir ve giderlerin bir tahminini içerir.

Komisyon, prosedür sırasında aşağıda 5. paragrafta anılan Uzlaştırma Komitesi toplanana kadar geçen süre boyunca bütçe tasarısında değişiklik yapabilir.

2. Komisyon, bütçenin uygulanacağı yıldan önceki 1 Eylül'den geç olmayacak şekilde bütçe tasarısını Avrupa Parlamentosu'na ve Bakanlar Konseyi'ne verir.

3. Konsey, bütçe tasarısı hakkındaki tutumunu belirler ve bunu bütçenin uygulanacağı yıldan önceki 1 Ekimden geç olmayacak şekilde Avrupa Parlamentosu'na iletir. Konsey, tutumunu benimsemesine neden olan gerekçeler konusunda Avrupa Parlamentosu'nu tam olarak bilgilendirir.

4. Söz konusu bildirimden sonraki kırk iki gün içinde Avrupa Parlamentosu,

a) Konsey'in tutumunu onaylarsa, Avrupa bütçe tasarısı kabul edilmiştir.
b) Herhangi bir karar almazsa, Avrupa bütçe tasarısı kabul edilmiş sayılır.

c) Kendisini oluşturan üyelerin çoğunluğuyla Konsey'in tutumunda değişiklik yapılmasını önerirse, değiştirilen metin Konsey'e ve Komisyon'a iletilir. Avrupa Parlamentosu Başkanı, Konsey Başkanı ile anlaşarak, Uzlaştırma Komitesini toplantıya çağırır. On gün içinde Konsey'in Avrupa Parlamentosu'na tüm değişikliklerini onayladığını bildirmesi durumunda, Uzlaştırma Komitesi toplanmaz.

5. Konsey üyeleri veya onların temsilcileri ile aynı sayıda Avrupa Parlamentosu'nu temsil eden üyeden oluşan Uzlaştırma Komitesi, Konsey Üyelerinin veya onların temsilcilerinin nitelikli çoğunluğu ve Avrupa Parlamentosu'nu temsil eden üyelerin çoğunluğuyla, toplantıya çağırılmasından sonraki yirmi bir gün içinde, Avrupa Parlamentosu'nun ve Komisyon'un tutumlarına dayanarak, ortak bir metin üzerinde anlaşmaya varır.

Komisyon, Uzlaştırma Komitesi'nin çalışmalarında yer alır ve Avrupa Parlamentosu ile Konsey'in tutumlarının uzlaştırılması amacıyla, tüm gerekli girişimlerde bulunur.

6. 5. paragrafta belirtilen yirmi bir gün içinde Uzlaştırma Komitesi ortak bir

metni onaylarsa, Avrupa Parlamentosu ile Konsey'in her ikisi de, söz konusu tarihten itibaren ortak metni on dört gün içinde kabul edebilirler.

7. 6. paragrafta belirtilen on dört gün içerisinde, şayet:

a) Avrupa Parlamentosu ve Konsey, ortak metni onaylarsa ya da herhangi bir karar alamazlarsa veya bu kurumlardan birisi onaylamasına rağmen, diğeri herhangi bir karar alamazsa, Avrupa bütçe yasası ortak metne göre kabul edilmiş sayılır.

b) Üyelerinin çoğunluğuyla hareket eden Avrupa Parlamentosu ve Konsey, her ikisi de ortak metni reddederse ya da bu kurumlardan birisi ortak metni ret kararı almış olmasına karşın diğeri herhangi bir karar alamazsa, Komisyon tarafından yeni bir bütçe tasarısı verilir.

c) Üyelerinin çoğunluğuyla hareket eden Avrupa Parlamentosu, ortak bir metni reddetmesine karşın, Konsey'in onaylaması halinde, Komisyon tarafından yeni bir bütçe tasarısı verilir.

d) Konsey'in ortak metni reddetmesine karşın Avrupa Parlamentosu'nun onaylaması halinde, Avrupa Parlamentosu, Konsey'in ret tarihinden itibaren başlayan on dört gün içinde, üye sayısının çoğunluğuyla ve kullanılan oyların 3/5'i ile paragraf 4 (c)'de belirtilen bazı tadillere ya da tümünü teyide karar verebilir. Avrupa Parlamentosu'nun tadilinin kabul edilmediği hallerde, tadile konu olan hususun Uzlaştırma Komitesi'nde kabul edilen hali muhafaza edilir. Avrupa bütçe yasası, bu hali ile kesin olarak kabul edilmiş sayılır.

8. Paragraf 5'te belirtilen yirmi bir günlük zaman dilimi içerisinde, şayet Ulaştırma Komitesi ortak bir metin üzerinde anlaşamazsa, Komisyon tarafından yeni bir bütçe tasarısı verilir.

9. Bu maddede belirtilen prosedür tamamlandığında, Avrupa Parlamentosu Başkanı, Avrupa bütçe yasasının nihai olarak kabul edildiğini açıklar.

10. Her kurum, bu maddeye göre Anayasa'ya uygun olarak kendisine verilen yetkileri kullanır ve özellikle gelir ve giderler arasındaki denklik ile Birlik'in öz kaynakları dikkate alınarak tasarrufları kabul eder.

Madde III- 405

1. Bir mali yılın başlangıcında hiç bir Avrupa bütçe yasası benimsenmezse, Madde III- 412'de anılan Avrupa Yasası hükümleri uyarınca, bütçenin herhangi bir kısmı veya diğeri alt bölümleriyle ilgili olarak her ay, önceki mali yıl Avrupa bütçe yasasına konulan bütçe ödeneklerinin on ikide birinden daha çok olmayan bir top-

lam harcanabilir. Ancak, henüz kabul edilmeyen bütçe tasarısında belirtilen rakamın on ikide birinden daha fazla harcama yapılamaz.

2. Konsey, Madde III- 412'de belirtilen Avrupa yasasına göre, Komisyon'un bir teklifi üzerine ve 1. paragrafta belirtilen diğer koşullara uygun olarak, on ikide birden daha yüksek bir harcamaya yetki veren bir Avrupa kararı kabul edebilir. Konsey, kararı derhal Avrupa Parlamentosu'na iletir.

Bu Avrupa kararı, Madde I- 54 (3) ve (4)'de belirtilen Avrupa yasalarına göre, bu maddenin uygulanmasını sağlayan kaynaklarla ilgili tedbirleri belirler.

Çoğunlukla hareket eden Avrupa Parlamentosu, bu harcamanın kabul edilmesinden sonraki otuz gün içinde azaltma kararı almazsa, söz konusu yasa bu sürede yürürlüğe girer.

Madde III-406

Madde III-412'de anılan Avrupa yasası tarafından belirlenen koşullara uygun olarak, yalnızca personel giderleri ile ilgili olanlarla mali yılın sonunda bekletilmeyen ödenekler bir sonraki yıla aktarılabilir.

Ödenekler, niteliklerine ve amaçlarına göre gider kalemlerini gruplandıran farklı bölümler altında sınıflandırılır ve Madde III- 412'de belirtilen Avrupa yasası uyarınca alt bölümlere ayrılır.

- Avrupa Parlamentosu,
- Avrupa Konseyi ve Konsey,
- Komisyon
- Avrupa Birliği Adalet Divanı giderleri, bazı ortak gider kalemleri için özel düzenlemeleri ihlal etmeksizin, bütçenin farklı kısımlarında belirlenir.

BÖLÜM III

BÜTÇENİN VE ÖDEMELERİN UYGULANMASI

Madde III- 407

Komisyon, Üye Devletlerle işbirliği içinde, Madde III-412'de belirtilen Avrupa yasasına uygun olarak, sorumluluğu kendisine ait olacak şekilde ve tahsis edilen ödeneklerin sınırları dahilinde, sağlıklı mali yönetim ilkelerine göre bütçeyi uygular. Üye Devletler, ödeneklerin söz konusu ilkelere uygun olarak kullanılmasını sağlamak amacıyla Komisyon'la işbirliği yaparlar.

Madde III- 412’de belirtilen Avrupa Yasası, Üye Devletlerin bütçe uygulamasındaki görevlerinin denetlenmesini ve bundan kaynaklanan sorumluluklarını düzenler. Bu yasa ayrıca, her kurumun kendi harcamalarında paylaştığı sorumlulukları ve bunun yöntemini belirler.

Komisyon, Madde III- 412’de belirtilen Avrupa yasası tarafından belirtilen sınırlar ve koşullara tabi olarak, bütçe içinde bölümler arasında ve alt bölümler arasında ödenek aktarımı yapar.

Madde III- 408

Komisyon, bütçe uygulaması bakımından önceki yılın hesaplarını yıllık olarak Avrupa Parlamentosu’na ve Konsey’e sunar. Komisyon ayrıca, Birlik’in varlıklarının ve borçlarının bilançosunu da iletir.

Komisyon aynı zamanda, özellikle Madde III-409’a göre Avrupa Parlamentosu ve Bakanlar Konseyi tarafından verilen göstergelerle bağlantılı ve Birlik’in mali durumu ile ilgili olarak elde edilen sonuçlara dayalı bir değerlendirme raporunu Avrupa Parlamentosu’na ve Bakanlar Konseyi’ne sunar.

Madde III- 409

1. Bakanlar Kurulunun tavsiyesi üzerine Avrupa Parlamentosu, Bütçenin uygulanması bakımından Komisyon’u aklar. Bu amaçla Parlamento, Konsey’i takiben; hesapları, mali bilanço ve Madde III- 408’de öngörülen gelişim raporunu, Sayıştay tespitlerine göre denetim gören kurumların verdikleri cevaplarla birlikte gönderilen Sayıştay’ın yıllık raporunu, Madde III- 384, paragraf 1’de belirtilen güvence beyanını ve Sayıştay’ın özel raporlarını inceler.

2. Avrupa Parlamentosu, Komisyon’u aklamadan önce, bütçenin uygulanması konusunda ona verilen görevler çerçevesinde mali denetim sisteminin işleyişi ve harcamaların yapılması konusunda kendisini dinleyebilir. Komisyon, istenen bütün bilgileri Avrupa Parlamentosu’na sunar.

3. Komisyon, Parlamento’nun aklama kararına ekli görüşleriyle bütçenin uygulanmasıyla ilgili görüşleri, keza Konsey’in aklama tavsiyesine ekli yorumlar doğrultusunda tüm önlemleri alır.

4. Avrupa Parlamentosu’nun veya Konsey’in talebi üzerine Komisyon, özellikle bütçenin uygulanmasından sorumlu birimler hakkında verilen talimatlar başta olmak üzere, söz konusu görüşlerin ve açıklamaların ışığında alınan tedbirler hakkında rapor düzenler. Bu rapor ayrıca Sayıştay’a da iletilir.

BÖLÜM IV
ORTAK HÜKÜMLER
Madde III- 410

Birden fazla yılı içeren mali çerçeve ve yıllık bütçe “euro” olarak hazırlanır.

Madde III- 411

Komisyon, ilgili Üye Devletlerin yetkili makamlarına bilgi vermek kaydıyla, Anayasa bağlamında ortaya çıkan ödemeler için bir Üye Ülke hesabından diğer Üye Ülke hesabına aktarma yapabilir. Şayet kendi hesabında yeterli ödenek varsa, bu işleminden kaçınır.

Komisyon, ilgili Üye Devletlerin her biri ile o Üye Devletçe belirlenen makam aracılığıyla iletişim kurar. Komisyon mali işlemleri yürütürken, ilgili Üye Ülkenin merkez bankasına veya onun görevlendirdiği mali kuruma başvurur.

Madde III- 412

1. Avrupa Yasası,
 - a) Özellikle bütçenin oluşturulması ve uygulanması, hesapların sunulması ve denetlenmesi için mali usul kurallarını belirler.
 - b) Mali denetçilerin, yetkili memurların ve saymanların sorumluluklarına ilişkin usul kurallarını düzenler.

Söz konusu yasalar, Sayıştay’a danışıldıktan sonra kabul edilir.
2. Konsey, Komisyon’un teklifi üzerine, Birlik’in kendi kaynaklarına ilişkin düzenlemeler kapsamında sağlanan bütçe gelirlerinin Komisyon’un kullanımına sunulması ve ihtiyaçlarının karşılanması için gereken yöntemleri belirleyen bir Avrupa tüzüğünü kabul eder. Konsey, Avrupa Parlamentosu’na ve Sayıştay’a danıştıktan sonra hareket eder.
3. Konsey, 31 Aralık 2006 tarihine kadar bu maddede belirtilen durumlarda oybirliği ile hareket eder.

Madde III- 413

Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon, mali kaynakların Birlik’in üçüncü şahıslara karşı yükümlülüklerini yerine getirmesine hazır durumda olmasına dikkat ederler.

Madde III- 414

Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon Başkanları arasında yapılan düzenli toplantılar, bu kısımda belirtilen bütçe usulleri kapsamında Komisyon'un girişimiyle yapılır. Başkanlar, bu kısımdaki hükümlerin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla, Kurumların tutumlarının müzakere edilmesini ve uzlaştırılmasını teşvik etmek amacıyla gerekli tedbirleri alırlar.

BÖLÜM V

DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE

Madde III- 415

1. Birlik ve Üye Devletler, bu madde uyarınca kabul edilen önlemlerle, dolandırıcılığa ve Birlik'in mali çıkarlarına zarar veren yasa dışı faaliyetlere karşı mücadele ederler. Bu konuda alınan önlemler, caydırıcı nitelikte ve Üye Devletlerin ve Birlik'in tüm kurumlarının, organlarının ofislerinin ve dairelerinin etkili bir şekilde korunmalarını sağlayacak güçte olacaktır.
2. Üye Devletler, Birlik'in mali çıkarlarını etkileyen dolandırıcılığa karşı, kendi mali çıkarlarını etkileyen dolandırıcılığa karşı aldıkları önlemlerin aynısını alırlar.
3. Üye Devletler, Anayasa'nın hükümlerini ihlal etmeksizin, dolandırıcılığa karşı Birlik'in mali çıkarlarını koruma hedefine ilişkin faaliyetlerini koordine ederler. Bu amaçla, Komisyon ve yetkili makamlar arasında yakın ve düzenli işbirliği kurarlar.
4. Avrupa Yasası ve Çerçeve Yasası, Üye Devletlerde etkili ve eşit derecede koruma sağlamak amacıyla, Birlik'in mali çıkarlarını etkileyen dolandırıcılığın önlenmesi ve buna karşı savaşılmaya yönünde gereken tüm çarelere başvururlar.
5. Komisyon, Üye Devletlerle Avrupa Parlamentosu'na ve Bakanlar Konseyi'ne işbirliği içinde, bu maddenin uygulanması için kabul edilen kararlar ve önlemler hakkında her yıl bir rapor sunar.

KISIM III

GÜÇLENDİRİLMİŞ İŞBİRLİĞİ

Madde III- 416

Bu işbirliği, Birlik Anayasası ve hukuku ile uyumlu olmalıdır.

Bu tür işbirliği, iç pazara, ekonomik ve sosyal çıkarlar ile bölgesel dayanışma-

ya zarar vermemelidir. Bu işbirliği, Üye Devletler arasındaki ticarete bir engel oluşturmamalı veya bir ayırıma neden olmamalıdır. Ayrıca, ülkeler arasındaki rekabeti olumsuz olarak etkilememelidir.

Madde III- 417

Önerilen işbirliği, buna katılmayan Üye Devletlerin yetkilerine, haklarına ve yükümlülüklerine saygılı olmalıdır. Bu Üye Devletler, katılımcı Üye Devletlerin işbirliğini uygulamalarına engel olmamalıdır.

Madde III- 418

1. Güçlendirilmiş işbirliği, buna yetki veren Avrupa kararında belirtilen olası katılım koşullarına riyet kaydıyla, tüm Üye Devletlere açıktır. Bu işbirliği, bu koşullar dışında daha önce benimsenen kararlara uymak kaydıyla Üye Devletlere her zaman açıktır.

Komisyon ve katılımcı Üye Devletler, mümkün olan en çok sayıda Üye Devletin katılımını sağlamaya çalışırlar.

2. Komisyon ve Birlik Dışişleri Bakanı, tüm Bakanlar Konseyi ve Avrupa Parlamentosu Üyelerini, güçlendirilmiş işbirliği ile ilgili gelişmeler hakkında düzenli olarak bilgilendirirler.

Madde III-419

1. Ortak dış politika ve güvenlik politikası haricinde, Anayasa'da yer alan alanlardan birinde, kendi aralarına güçlendirilmiş işbirliği kurmak isteyen Üye Devletler, Komisyon'a bu işbirliğinin kapsamını ve hedeflerini belirleyen bir talepte bulunurlar. Komisyon, bu konuyla ilgili olarak Konsey'e bir teklif gönderebilir. Komisyon, teklif göndermemesi halinde, bunun nedenlerini ilgili Üye Devletlere bildirir.

Güçlendirilmiş işbirliğini başlatma yetkisi, Avrupa Parlamentosu'nun rızası alındıktan sonra Komisyon'un önerisi üzerine hareket eden Bakanlar Konseyi'ne aittir.

2. Ortak dış politika ve güvenlik politikası çerçevesinde, kendi aralarında güçlendirilmiş işbirliği kurmak isteyen Üye Devletlerin talebi, Konsey'e gönderilir. Bu talep, güçlendirilmiş işbirliğinin Birlik'in ortak hedefleriyle ve güvenlik politikasıyla uyumlu olup olmadığı hakkında görüş bildirecek olan Dışişleri Bakanı'na ve bu işbirliğinin özellikle diğer Birlik politikaları ile uyumlu olup olmadığı hakkında görüş bildirecek olan Komisyon'a iletilir. Talep, aynı zamanda bilgi için Avrupa Parlamentosu'na gönderilir.

Güçlendirilmiş işbirliğini başlatma yetkisi Bakanlar Konseyi'ne aittir.

Madde III- 420

1. Madde III-419 (1), (2)'de belirtilen alanlardan birinde, güçlendirilmiş işbirliğine katılmak isteyen herhangi bir Üye Ülke, bu niyetini Konsey'e ve Komisyon'a bildirir.

Komisyon, bu bildirim aldığı tarihten itibaren dört ay içinde, ilgili Üye Ülkenin katılımını teyit eder. Komisyon, gerekli hallerde, katılım koşullarının karşılandığını açıklar ve güçlendirilmiş işbirliği çerçevesinde önceden benimsenmiş olan tasarrufların uygulanmasıyla ilgili gördüğü geçiş tedbirlerini kabul eder.

Ancak, Komisyon katılım koşullarından herhangi birinin karşılanmadığını düşünürse, bu koşulların karşılanması için kabul edilmesi gereken düzenlemeleri belirtir ve katılım talebinin yeniden incelenmesi için son bir tarih belirler. Komisyon talebi, önceki alt paragrafta belirtilen prosedüre uygun şekilde yeniden inceler. Komisyon katılım koşullarından herhangi birinin hala karşılanmadığını düşünürse, ilgili Üye Ülke, bu meseleyi Madde I-44 (3)'e göre hareket edecek olan Konsey'e götürebilir. Konsey, aynı zamanda Komisyon'un teklifiyle hareket ederek, ikinci alt paragrafta anılan geçiş tedbirlerini de kabul edebilir.

2. Güçlendirilmiş işbirliğine, ortak dış politika ve güvenlik politikası çerçevesinde katılmak isteyen herhangi bir Üye Ülke, bu niyetini Konsey'e, Dışişleri Bakanı'na ve Komisyon'a bildirir.

Konsey, Dışişleri Bakanı'na danıştıktan sonra, ilgili Üye Ülkenin katılımını teyit eder. Gerekli olan durumlarda, katılım koşullarının karşılandığını açıklar. Konsey, aynı zamanda Dışişleri Bakanı'nın teklifiyle hareket ederek bu işbirliği çerçevesinde daha önce benimsenmiş kararların uygulanması bakımından gerekli görülen geçiş tedbirleri kabul edebilir. Ancak Konsey, katılım koşullarının herhangi birinin karşılanmadığını düşünürse, bu koşulların karşılanması için kabul edilmesi gereken düzenlemeleri belirtir ve katılım talebinin yeniden incelenmesi için son bir tarih belirler.

Bu paragrafın amaçları doğrultusunda, Konsey Madde I- 44 (3)'e uygun olarak hareket eder.

Madde III- 421

Kurumlar için gereken idari giderler dışında, güçlendirilmiş işbirliğinden kaynaklanan harcamalar, Avrupa Parlamentosu'na danıştıktan sonra oybirliği ile hareket eden Bakanlar Konseyi Üyeleri aksi yönde karar vermedikleri sürece, Üye Devletler tarafından karşılanır.

Madde III-422

1. Anayasa'nın güçlendirilmiş işbirliği bağlamında uygulanabilen bir hükmünün, Konsey'in oybirliği ile hareket etmesini gerektirmesi durumunda, Madde I-44 (3)'de belirtilen düzenlemeler uyarınca oybirliğiyle hareket eden Konsey, kendi girişimiyle nitelikli çoğunlukla hareket etmeye karar verebilir.

2. Anayasa'nın, güçlendirilmiş işbirliği bağlamında uygulanabilen bir hükmünün, Konsey'in özel bir yasama prosedürü kapsamında, Avrupa Yasası veya Çerçeve Yasası ya da çerçeve yasalarını kabul etmesini gerektirmesi durumunda, Madde I- 44 (3)'de belirtilen düzenlemeler uyarınca oybirliğiyle hareket eden Konsey, kendi girişimiyle nitelikli çoğunlukla hareket etmeye karar verebilir.

3. 1. ve 2. paragraflar, savunma alanında ve askeri sonuçları olan kararlarda uygulanmaz.

Madde III- 423

Konsey ve Komisyon, güçlendirilmiş işbirliği bağlamında üstlenilen faaliyetlerin uyumunu ve bu faaliyetlerin Birlik politikalarıyla uyumunu sağlarlar ve bu yönde işbirliği yaparlar.

BAŞLIK VII ORTAK HÜKÜMLER

Madde III- 424

Uzaklıkları, adaya özgü yapıları, küçük boyutları, zor topoğrafyaları ve iklimleri, kalkınmalarını ciddi olarak kısıtlayan şekilde kalıcı ve birleşik belli ürünlere olan ekonomik bağımlılıklarıyla öne çıkan deniz aşırı Fransız ülkeleri olan Azor, Madeira ve Kanarya Adaları'nın yapısal ekonomik ve sosyal durumu gözönünde bulundurulduğunda, Komisyon'un teklifi üzerine Konsey, özellikle Anayasa'nın bu bölgelerde uygulanma koşullarını belirlemeyi hedefleyen ve ortak politikaları da içeren Avrupa Tüzüğü kararlarını kabul eder. Konsey, Avrupa Parlamentosu'na danıştıktan sonra hareket eder.

İlk paragrafta anılan tedbirler, özellikle gümrük ve ticaret politikaları, mali politika, serbest bölgeler, tarım ve balıkçılık politikaları, hammadde ve temel tüketim mallarının sağlanma koşulları, Ülke yardımları ve yapısal fonlara ve yatay Birlik programlarına erişim gibi alanları içerir.

Konsey, iç pazar ve ortak politikalar da dâhil olmak üzere, Birlik'in yasal düzeninin bütünlüğünü ve tutarlılığını bozmadan, merkezden uzakta olan bölgelerin

özel yapılarını ve kısıtlamalarını dikkate alarak, ilk paragrafta alınan tedbirleri kabul eder.

Madde III-425

Anayasa, hiç bir şekilde, mülkiyet sahipliği sistemini düzenleyen Üye Ülke kurallarını ihlal etmez.

Madde III- 426

Birlik, Üye Devletlerin her birinde tüzel kişilere kendi yasaları altında tanınmış olan en kapsamlı kanuni ehliyeti tanır. Birlik, özellikle taşınır ve taşınmaz mallara sahip olabilir veya bunları elden çıkarabilir, yasal işlerde taraf olabilir. Bu amaca yönelik olarak Birlik, Komisyon tarafından temsil edilir. Ancak Birlik aynı zamanda, kurumların idari özerkliği nedeniyle, kendi çalışma alanlarıyla ilgili konularda kurumlar tarafından temsil edilir.

Madde III- 427

Görevlilerin Personel Tüzüğü ve Birlik memurlarının istihdam koşulları, bir Avrupa yasası tarafından belirlenir. Bu yasa, diğer ilgili kurumlara danışıldıktan sonra kabul edilir.

Madde III- 428

Komisyon, Konsey tarafından salt çoğunlukla kabul edilen bir Avrupa tüzüğü veya kararı ile belirlenen sınırlar dâhilinde ve koşullar altında, kendisine emanet edilen görevleri yerine getirmek için gereken tüm bilgileri toplayabilir ve denetimler gerçekleştirebilir.

Madde III- 429

1. Merkez Bankasının ve Avrupa Merkez Bankaları Sistemi ile Avrupa Merkez Bankası Tüzüğü hakkında Protokol'ün 5. maddesini ihlal etmeksizin, Birlik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli olduğunda, istatistiklerin oluşturulması için tedbirler bir Avrupa Yasası ve Çerçeve Yasası ile belirlenir.

2. İstatistikler, tarafsızlığa, güvenilirliğe, nesnelliğe, bilimsel bağımsızlığa, maliyet etkinliğine ve istatistiksel gizliliğe saygı içinde oluşturulur.

Madde III- 430

Birlik kurumlarının üyeleri, komitelerin üyeleri ve Birlik ajanları ve memurları, görevleri sona erdikten sonra dahi, mesleki sır teşkil eden bilgileri, özellikle işletmeler, iş ilişkileri ve maliyet fiyatları gibi bilgileri gizli tutmak zorundadırlar.

Madde III- 431

Birlik'in ahdi yükümlülüğü, yapılan sözleşmeye uygulanan hukukla düzenlenir.

Ahdi olmayan sorumluluk durumunda Birlik, Üye Devletlerin hukukunda ortak genel ilkelere uygun olarak, kendisinin veya görevlerini yaparken memurlarının sebep oldukları zararları tazmin eder.

Memurların Birlik'e karşı sorumlulukları, statülerindeki veya haklarında uygulanabilen yasalardaki hükümlerle düzenlenir.

Madde III- 432

Birlik Kurumlarının oturma merkezleri, Üye Devletlerin Hükümetlerince ortak kararla belirlenir.

Madde III-433

Konsej, Avrupa Birliği Adalet Divanı tüzüğünü ihlal etmeden, Birlik Kurumlarında kullanılacak dilleri oybirliği ile belirler.

Madde III-434

Birlik, Avrupa Birlik'inin dokunulmazlıkları ve ayrıcalıkları hakkında Protokolde öngörülen koşullar altında, Üye Devletlerin toprakları üzerinde, görevinin yerine getirilmesi için gerekli dokunulmazlıklardan ve ayrıcalıklardan yararlanır.

Madde III- 435

Üye Ülkelerin kendi aralarında ve üçüncü ülkelerle 1 Ocak 1958 tarihinden önce ya da Üye Devletlerin Birlik'e katılım tarihlerinden önce yaptıkları anlaşmalardan doğan haklar ve yükümlülükler Anayasa'dan etkilenmez.

Bu anlaşmalar Anayasa ile uyumlu değilse, ilgili Üye Ülke veya Ülkeler, uyumsuzlukları gidermek için gerekli girişimlerde bulunurlar. Gerektiğinde Üye Devletler, bu amaçla ortak bir tutum benimsemek üzere, birbirlerine yardımcı olurlar.

Bu paragrafta anılan anlaşmaları uygularken Üye Devletlerin, Anayasa çerçevesinde her Üye Ülkenin elde ettiği avantajların, Birlik'in ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunu, bu suretle oluşturulan ortak kurumlardan sağlanan avantajlardan diğer Üye Ülkelerin de yararlanacağını dikkate almaları gerekir.

Madde III- 436

1. Anayasa, aşağıdaki kuralların uygulanmasına engel teşkil etmez:
 - a) Hiç bir Üye Ülke, kendi temel güvenlik çıkarlarına ters olduğunu düşündüğü bilgileri ifşa etmek zorunda değildir.
 - b) Herhangi bir Üye Ülke, silah, mühimmat ve savaş malzemelerinin üretimi veya ticaretiyle ilişkili olarak, kendi temel güvenlik çıkarlarının korunması için gerekli olduğunu düşündüğü adımları atabilir. Bu adımlar, özel olarak askeri amaçlara yönelik olmayan ürünlerle ilgili iç pazardaki rekabet koşullarını ters yönde etkilemez.
2. Komisyon'un önerisiyle Konsey, I (b) paragrafı hükümlerine uygun olan ürünlerle ilgili 15 Nisan 1958 tarihinde düzenlemiş olduğu listede değişiklikler yapan bir Avrupa kararını oybirliği ile kabul edebilir.

BÖLÜM IV GENEL VE NİHAİ HÜKÜMLER

Madde IV-437

Önceki Antlaşmaların Yürürlükten Kaldırılması

1. Anayasa'yı oluşturan bu antlaşma, aşağıdaki antlaşmaları ve tasarrufları yürürlükten kaldırmıştır:
 - Avrupa Topluluğunu oluşturan antlaşma,
 - Avrupa Birliği Antlaşması'nı ve bunları tamamlayan ve destekleyen ve Anayasa'yı oluşturan Antlaşma'nın eki olan Protokolde öngörülen koşullara göre listesi yapılan tasarruflar ve antlaşmalar,
 - Bunları destekleyen ve tamamlayan bu maddenin 2. paragrafında sayılanlara tabi tasarruflar ve antlaşmalar.
2. Aşağıdaki Devletlerin katılımına ilişkin antlaşmalar yürürlükten kaldırılmıştır:
 - a) Danimarka Krallığı, İrlanda ve Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ile,
 - b) Yunan Cumhuriyeti ile,
 - c) İspanya Krallığı ve Portekiz Cumhuriyeti ile,

d) Avusturya Cumhuriyeti , Finlandiya Cumhuriyeti ve İsveç Krallığı ile
 e) Çek Cumhuriyeti, Estonya Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti, Letonya Cumhuriyeti, Litvanya Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, Malta Cumhuriyeti, Polonya Cumhuriyeti, Slovenya Cumhuriyeti ve Slovak Cumhuriyeti ile,

yapılan katılım antlaşmaları.

Ancak,

– (a) ve (d)'de belirtilen Antlaşmaların hükümleri ve Danimarka Krallığı, İrlanda ve Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Yunan Cumhuriyeti, İspanya Krallığı ve Portekiz Cumhuriyeti katılım antlaşmaları ve tasarruflarına ilişkin Protokol'de belirtilen veya öngörülen düzenlemeler bu Potokole uygun olarak yürürlükte kalır, hukuki değerlerini korurlar.

– (c)'de belirtilen Antlaşmanın hükümleri ve Çek Cumhuriyeti, Estonya Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti, Letonya Cumhuriyeti, Litvanya Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, Malta Cumhuriyeti, Polonya Cumhuriyeti, Slovenya Cumhuriyeti ve Slovak Cumhuriyeti ile yapılan katılım antlaşması ve tasarruflarına ilişkin Protokol'de belirtilen veya öngörülen düzenlemeler bu protokole uygun olarak yürürlükte kalır ve hukuki değerlerini korurlar.

Madde III- 438

Halefiyet ve Hukuki Süreklilik

1. Bu Antlaşma ile kurulan Avrupa Birliği, Avrupa Topluluğu ve Avrupa Birliği Antlaşması ile kurulan Avrupa Birliğinin mirasçısıdır.

2. Bu Antlaşma'nın yürürlüğü ile ilgili yeni hükümler kabul edilinceye veya görev süreleri sona erinceye kadar, bu Antlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihteki kurumlar, organlar, ofisler ve daireler, Madde IV- 439'a tabi olarak, o tarihteki oluşumları açısından bu Antlaşma'nın anlamı çerçevesinde yetkilerini kullanırlar.

3. Madde IV- 437 ile yürürlükten kaldırılan antlaşmalar ve tasarruflara istinaden kabul edilmiş kurumlar, organlar, ofisler ve dairelerin tasarrufları yürürlükte kalır. Söz konusu tasarrufların hukuki değerleri, ilga, iptal veya değiştirilinceye kadar devam eder. Aynı durum, Madde IV- 437 ilga edilen antlaşmalar ve tasarruflar temel alınarak Üye Devletler arasında yapılan antlaşmalar için de geçerlidir.

Bu Antlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihte mevcut olan Topluluk ve Birlik kazanımlarının unsurları, özellikle kurumlararası antlaşmalar, kararlar ve Konsey toplantılarında Üye Devletlerin hükümet temsilcileri tarafından yapılan antlaşmalar,

Topluluk veya Birlik'in eylemleri ile bağlantılı veya Topluluk veya Birlik'in işleyişine dair Üye Devletler tarafından akdedilen antlaşmalar, hükümetlerarası konferans bağlamında yapılanlar da dahil, bildiriler, Üye Devletlerin ortak görüşü ile Topluluk veya Birlik ile ilgili Avrupa Konseyi veya Kosey tarafından kabul edilen ilke kararları ve diğer tutumlar ortadan kaldırılıncaya veya tadil edilinceye kadar yürürlükte kalır.

4. Madde IV- 437 ile ilga edilen anlaşmaların ve tasarrufların uygulanması ve yorumlanmasına ilişkin ve yine bu anlaşmaların uygulanmasına yönelik olarak kabul edilen sözleşme ve tasarruflara ilişkin Avrupa Toplulukları Adalet Divanı ile ilk derece mahkemesinin içtihat hukuku, yapılması gereken değişikliklerin yapılması ile, Birlik hukukunu ve de özellikle Anayasa'nın kıyaslanabilir hükümlerini yorumlama kaynağı olarak muhafaza edilirler.

Madde IV- 439

Avrupa Parlamentosu'nun oluşumu, Avrupa Konseyi ve Konsey üyelerinin hangilerinin hangi durumlarda oylamaya katılamayacağını da içerecek şekilde Avrupa Konseyi ve Konsey açısından nitelikli çoğunluğun tanımı ve Birlik Dışişleri Bakanı'nı da içerecek şekilde Komisyon'un oluşumu ile ilgili geçiş hükümleri, Birlik kurumları ve organları ile ilgili geçiş hükümlerine dair Protokol'de düzenlenir.

Madde IV- 440

Kapsam

1. Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, Belçika Krallığı, Çek Cumhuriyeti, Danimarka Krallığı, Federal Almanya Cumhuriyeti, Estonya Cumhuriyeti, Yunanistan Cumhuriyeti, İspanya Cumhuriyeti, Litvanya Cumhuriyeti, Büyük Lüksemburg Dukası, Macaristan Cumhuriyeti, Malta Cumhuriyeti, Hollanda Krallığı Avusturya Cumhuriyeti, Polonya Cumhuriyeti, Portekiz Cumhuriyeti, Slovenya Cumhuriyeti, Slovak Cumhuriyeti, Finlandiya Cumhuriyeti, İsveç Krallığı, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı'nda uygulanır.

2. Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, Madde III- 424'e uygun olarak, Guadeloppe, Fransız Guiana, Martinique, Reunion, Azor, Madeira ve Kanarya Adalarında geçerlidir.

3. Anayasa'yı oluşturan Antlaşma'nın Kısım III 'te Başlık IV'te belirtilen ortaklığa yönelik özel düzenlemeleri, Ek II'de listesi yapılan denizaşırı ülkeler ve bölgeler için geçerlidir.

Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, bu listeye dahil edilmeyen Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ile özel ilişkilere sahip denizaşırı ülkeler ve bölgeler için geçerli değildir.

4. Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, bir Üye Ülkenin dış ilişkilerinden sorumlu olduğu Avrupa Bölgelerinde geçerlidir.

5. Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, Madde IV- 437 (2) (d) 'de işaret edilen Antlaşma'da yer alan istisnai hükümler, Danimarka Krallığı, İrlanda ve Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Yunan Cumhuriyeti, İspanya Krallığı ve Portekiz Cumhuriyeti ve Avusturya Cumhuriyeti, Finlandiya Cumhuriyeti ve İsveç Krallığı ile yapılan katılım anlaşmaları ve tasarruflarına dair Protokol'ün Başlık V'te Bölüm 5 de ele alınan hususların dışında, Oland Adaları'nda geçerlidir.

6. 1.den 5.e kadar olan paragraflara istisna olarak:

a) Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, Féroé Adaları'nda geçerli değildir.

b) Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı'nın egemen üs bölgeleri Akrotori ve Dhekelia'da, Çek Cumhuriyeti, Estonya Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti, Letonya Cumhuriyeti, Litvanya Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, Malta Cumhuriyeti, Polonya Cumhuriyeti, Slovenya Cumhuriyeti, Slovak Cumhuriyeti ile yapılan katılım anlaşmaları ve tasarruflarına dair Protokol'ün Bölüm II Başlık III'ü ile birleşen ve Madde IV-437 (2) (e)'de işaret edilen Antlaşma'nın ayrılmaz parçası olan katılım tasarrufuna ek Kıbrıs'ta, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı'nın egemen üs bölgelerine dair Protokol için orijinal olarak öngörölmüş düzenlemelerin uygulanmasını sağlamak için gerektiği derecede uygulanır.

c) Anlaşma'yı oluşturan Antlaşma, Manş Adaları ve Isle of Man için sadece, Madde IV- 437 (2) (a)' da belirtilen Antlaşma'da ve Danimarka Krallığı, İrlanda ve Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Yunan Cumhuriyeti, İspanya Krallığı ve Portekiz Cumhuriyeti ve Avusturya Cumhuriyeti, Finlandiya Cumhuriyeti ve İsveç Krallığı ile yapılan katılım anlaşmaları ve tasarruflarına dair Protokol'ün Başlık II 'de Bölüm 3 ile birleşen hususlarda orijinal olarak bu adalar için öngörölen düzenlemelerin uygulanmasını sağlamak için gerektiği derecede uygulanır.

7. İlgili Üye Devletlerin inisiyatifıyla Avrupa Konseyi, 2. ve 3. paragraflarda belirtilen Birlik'in Danimarka, Fransa veya Yunanistan ülkesi ve toprakları için statüsünü tadil eden bir Avrupa kararı kabul edebilir.

Madde IV- 441

Bölgesel Birlikler

Anayasa'yı oluşturan bu antlaşma, Belçika ve Lüksemburg ya da Belçika, Lüksemburg ve Hollanda arasında, iş bu Antlaşmanın uygulanmasına zarar vermedikçe, bölgesel birlikler kurulmasına ve tamamlanmasına engel teşkil etmez.

Madde IV- 442

Bu Antlaşma'ya eklenen protokoller, onun ayrılmaz bir parçasını oluşturur.

Madde IV- 443

Olağan Gözden Geçirme Usulü

1. Herhangi bir Üye Devletin hükümeti, Avrupa Parlamentosu veya Komisyon, Anayasa'yı oluşturan Antlaşma'nın değiştirilmesi için Konsey'e öneride bulunabilirler. Bu öneriler, Konsey tarafından Avrupa Konseyi'ne sunulur ve Ulusal Parlamentolar bilgilendirilir.

2. Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu'na ve Komisyon'a danıştıktan sonra, önerilen değişiklikleri incelemeyi salt çoğunlukla kabul ederse, Avrupa Konseyi Başkanı, Üye Devletlerin ulusal Parlamentolarının, Ülkelerin Devlet Başkanlarının veya hükümetlerinin, Avrupa Parlamentosu'nun ve Komisyon'un temsilcilerinden oluşan bir heyet oluşturur. Ayrıca, parasal alandaki kurumsal değişikliklerle ilgili olarak Avrupa Merkez Bankasına danışılır. Heyet, bu değişiklik önerisini inceler ve 3. paragrafta belirtildiği üzere, Üye Devletlerin hükümet temsilcilerinin bir konferansta bir araya gelmeleri için, uzlaşılı yoluyla tavsiyede bulunur.

Avrupa Konseyi, değişiklik önerisini yetersiz bulursa, Avrupa Parlamentosu'na danıştıktan sonra, salt çoğunlukla Heyetin toplanmamasına karar verir. Bu durumda Avrupa Konseyi, Üye Devletlerin hükümet temsilcileri konferansının gündemini belirler.

1. Üye Devletlerin hükümet temsilcilerinin toplanmaları, Anayasa'yı oluşturan Antlaşma'da yapılacak değişiklikleri ortak mutabakatla belirtmek amacıyla, Konsey Başkanı tarafından gerçekleştirilir.

Değişiklikler, tüm Üye Devletler tarafından kendi Anayasalarına göre onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

4. Anayasa'yı oluşturan Antlaşma'da değişiklik yapan antlaşmanın imzalanmasından iki yıl sonra, Üye Devletlerin beşte dördü bunu onaylamışsa veya Üye

Devletlerden biri veya birkaçı onaylamaya geçmede zorlukla karşılaşırsa, bu mesele Avrupa Konseyi'ne götürülür.

Madde IV- 444

Basitleştirilmiş Gözden Geçirme Usulü

1. Bölüm III 'de Konsey'in oybirliğiyle karar alması gereken hallerde, Avrupa Konseyi, bu hallerde Konsey'e nitelikli çoğunlukla karar alma yetkisi veren bir Avrupa kararını kabul edebilir.

Bu paragraf savunma alanı veya askeri meselelere ilişkin kararlar için uygulanmaz.

2. Bölüm III'de Konsey'in Avrupa yasaları ve çerçeve yasalarının ancak özel bir usül ile kabul edilmesini öngördüğü durumlarda, Avrupa Konseyi, söz konusu yasaların olağan usule göre kabulüne izin veren bir Avrupa yasasını kabul edebilir.

3. 1. ve 2. paragraflar temel alınarak Avrupa Konseyi tarafından yapılan her türlü girişimden ulusal Parlamentolar haberdar edilir. Bu bildirim tarihinden itibaren altı ay içinde herhangi bir ulusal Parlamento itiraz bildiriminde bulunursa, 1. ve 2. paragraflarda belirtilen Avrupa kararları kabul edilemez. İtiraz gelmezse Avrupa Konseyi kararı kabul edebilir.

1. ve 2. paragraflarda belirtilen Avrupa kararlarının kabulüne yönelik olarak, Avrupa Konseyi, çoğunlukla karar alan Avrupa Parlamentosu'nun rızasını aldıktan sonra, oybirliğiyle kararını verir.

Madde IV- 445

İç Pazar Birlik Politikaları ve Faaliyetine Dair Basitleştirilmiş Gözden Geçirme Usulü;

1. Herhangi bir Üye Devletin hükümeti, Avrupa Parlamentosu veya Komisyon, Birlik'in faaliyeti ve iç pazara ilişkin Bölüm III'ün Başlık III'ünde yer alan düzenlemelerin tümü ya da bir kısmının gözden geçirilmesi için Konsey'e teklif verebilirler.

2. Avrupa Konseyi, Bölüm III'ün Başlık III'ünde yer alan düzenlemelerin tümü ya da bir kısmını tadil eden bir Avrupa kararı kabul edebilir. Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu'na ve Komisyon'a, parasal alanda kurumsal değişikliklerin olması durumunda, Avrupa Merkez Bankasına danıştıktan sonra oybirliğiyle karar alır.

Bu tür bir Avrupa kararı, tüm Üye Devletler tarafından kendi Anayasalarına uygun olarak onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

3. 2. paragrafta belirtilen Avrupa kararı, bu Antlaşma'da Birlik'e verilen yetkileri artıramaz.

Madde IV- 446

Süre

Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, sınırsız bir süre için akdedilmiştir.

Madde IV- 447

Onay ve Yürürlük

1. Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, Yüce Akit taraflarca, kendi ulusal Anayasa'larının gereklerine uygun olarak onaylanır. Onay Belgeleri, İtalyan Cumhuriyeti Hükümetine emanet edilir.

2. Anayasa'yı oluşturan Antlaşma, tüm onay belgelerinin emanet edilmiş olması şartıyla 1 Kasım 2006 tarihinde veya bu şartın gerçekleşmemesi halinde, en son imza atan Ülkenin onay belgesinin verildiği tarihi izleyen ikinci ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

Madde IV- 448

Resmi Belgeler ve Tercümelere

1. Üye Devletlerin resmi dillerinde bir örnek olarak kaleme alınan bu Antlaşma, bu dillerin metinleri ile birlikte İtalyan Hükümetine emanet edilir ve Üye Devletlerin Hükümetlerine de tasdikli bir örneği iletilir.

2. Bu Antlaşma, Üye Devletler tarafından belirlenen ve bu Devletlerin anayasal düzeni uyarınca ülkelerinin tamamı veya bir bölümünde resmi dil statüsüne sahip herhangi bir dile çevrilebilir. İlgili Üye Devlet tarafından, Konsey arşivlerinden saklanmak üzere, bu çevirilerin onaylı bir örneği temin edilebilir.

İmza yetkisine sahip aşağıdaki temsilciler, bu Antlaşma'yı imzalamışlardır.
.....tarihinde.....imzalanmıştır.

SONUÇ

Türk İdare Dergisi'nde, iki yıllık bir süreç içinde, birbirini izleyen sekiz sayıda yayımlanan Avrupa Birliği Anayasa'sı, tarafımdan değerli okuyucuların bilgilerine tamamı ile sunulmuş bulunmaktadır. Bu yayında katkı ve desteklerini esirgemeyen herkese çok teşekkür ederim.

HABERLER

Bu bölümde, 1 Ekim 2006 - 31 Aralık 2006 tarihleri arasında Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilen haber niteliğindeki faaliyetlere yer verilmiştir.

İçişleri Bakanı Abdülkadir AKSU'nun Yurtdışı Ziyaretleri

- 14-19 Kasım 2006 tarihlerinde, Çin Halk Cumhuriyeti Kamu Güvenliği Bakanı Zhou Yongkang'ın resmi davetlisi olarak anılan ülkeye bir ziyarette bulunmuştur.
- 9-10 Aralık 2006 tarihlerinde, Suriye Yerel Yönetimler ve Çevre Bakanı Hilal Al Attrash'ın davetlisi olarak, Şam'da düzenlenen Birinci Suriye-Türkiye Belediyeler Konferansına katılmak üzere Suriye'ye gitmiştir.
- Sudan İçişleri Bakanı Zubeir Bashir Taha'nın davetine icabetle, ikili ve heyetler arası görüşmelerde bulunmak üzere, 20-24 Aralık 2006 tarihleri arasında, beraberindeki heyet ile Sudan'a resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Bakan Abdülkadir AKSU'yu Ziyaret Eden Yabancı Heyetler

- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Başkanı Kemal Derviş'i, 12 Elam 2006 Perşembe günü saat 10:00'da Makamında kabul etmiştir.
- Afganistan Uyuşturucuyla Mücadele Bakanı Habibullah Kadiri ve beraberindeki heyet, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun resmi davetlisi olarak 23-26 Kasım 2006 tarihleri arasında ülkemize ziyarette bulunmuşlardır.

İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının 2007 Mali Yılı Bütçeleri

- İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Bütçeleri üzerinde hazırlık çalışmalarına 15 Temmuz 2006 tarih ve 26226 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan Başbakanlığın 2007-2009 Dönemi Bütçe Çağrısı ile fiilen başlanmış, Analitik Bütçe Sınıflandırmasına Uygun olarak; hizmet gerekçeleri ve hedefleri belirlenmiş, Fonksiyonel Sınıflandırmaya göre ödenek teklifleri tespit edilerek Maliye Bakanlığına gönderilmiştir.

Uzmanlar düzeyinde ilgili Bakanlık ve kuruluşlarla yapılan müzakereler tamamlandıktan sonra 28 Kasım 2006 tarihinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda, 19 Aralık 2006 tarihinde ise Genel Kurulda görüşülmüştür. 2007 Malı Yılı Büt-

çe Kanunu 29.12.2006 tarih ve 26391 Sayılı Mükerrer Resmî Gazete’de yayımlanarak 1 Ocak 2007 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Görüşmeler nedeniyle İçişleri Bakanı Abdülkadir AKSU’nun yapmış olduğu konuşmanın tam metni aşağıda verilmiştir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekili Arkadaşlarım,

Planlı ve stratejik bakış açısının önem kazandığı günümüzde, yükümlüsü olduğumuz Bakanlık hizmetini gerçekleştiren çalışanlarımızı gerçekçi ve öngörülebilir perspektiflere sahip bir şekilde yapma zorunluluğumuz malumunuzdur.

Bu kanaat ile oluşturduğumuz, Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarının 2007 yılı bütçe tasarıları hakkında değerlendirmelerimizi sizlerle paylaşmak ve ayrıca, bu fırsattan istifade ederek, Bakanlığımızda yürütmekte olduğumuz çalışmalar hakkında sizleri bilgilendirmek amacıyla huzurlarınızda bulunuyoruz.

Hizmette en üst kaliteye ulaşma şuru içerisinde bütçe tasarılarımızın görüşüldüğü bu süreçte daima çok yararlandığımız eleştiri ve önerilerinizin de bizlere yol gösterici olacağını ifade ediyor, bu vesileyle siz değerli Milletvekili Arkadaşlarıma, şahsım ve Bakanlığımı adına en içten saygılarımı sunuyorum.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Gerek ulusal, gerekse uluslararası boyutta yepyeni oluşumların ve değişimlerin içerisinde bulunduğumuz günümüzde, bilginin ön plana çıktığı, katılımcı demokrasi anlayışının güçlendiği ve dünyanın büyük bir etkileşim yaşadığı şüphesizdir.

Türkiye’nin ufkunda yeni bir dönemin açıldığı Kasım 2002 tarihi; sosyoekonomik değişimlerin, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler ile kamu yönetiminin merkezi ve yerel düzeydeki işleyiş ve örgütlenmesi yönünde büyük atılanların da başlangıcı olmuştur.

Bu tarihten itibaren İçişleri Bakanlığı’nda da vatandaşlarımızın günlük hayatlarını etkileyen çağdaş, katılımcı demokrasi anlayışı çerçevesinde idarenin hukuka bağlılığı temel değer alınarak önemli reform ve çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

İfade ettiğim anlayış doğrultusunda, öncelikle Hükümetimiz döneminde, Bakanlığımızın yürüttüğü mevzuat çalışmalarının genel durumunu hakkında bilgi sunmak istiyorum.

Bakanlığım dönemimde hazırlanan toplam 81 kanun tasarısından;

- 39 'u kanunlaşmıştır.

- 18'i görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi 'ne gönderilmiştir.

- 5'i Türkiye Büyük Millet Meclisi 'ne sevk edilmek üzere Başbakanlığa gönderilmiştir.

- 19'u baklanda da Bakanlık birimleri ve diğer Bakanlıklardan görüş alınma işlemlerine devam edilmektedir.

- Ulusal programa uyumu sağlamak ve Karayolları Trafik Kanununu AB müktesebatına uyumlu hale getirmek, trafik para cezalarının caydırıcılığını sağlamak amacıyla hazırlanan "Karayolları Trafik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ",

- Pasaportların Avrupa Birliği kriterlerine göre düzenlenmesi, Türkiye'ye yasa dışı giriş ve çıkışlarla ilgili yaptırımların artırılması ve diplomatik, hususi ve umuma ait pasaport verilecek makam ve kişilerin belirlenmesi amacıyla hazırlanan, "Pasaport Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ",

- "İl Özel İdareleri ve Belediye Gelirleri Kanunu Tasarısı ",

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündemindedir.

Ayrıca, 1924 tarihli Köy Kanunu yeni ve çağdaş yönetim anlayışı ile yeniden hazırlanmaktadır. Bu tasarı ile köylerimizin yönetimi kırsal kalkınmaya imkân verecek şekilde etkin olarak düzenlenmektedir.

Belediye Bağlı Kuruluşlarına İlişkin Kanun Tasarısı çalışmaları da devam etmektedir. Halen yürürlükteki mevzuata göre, İSKİ, EGO, İETT, ASKİ, ESHOT gibi belediyeye bağlı kuruluşlar farklı farklı kanunlar ile düzenlenmiştir. Bu durumun, her bir belediye bağlı kuruluşunun hizmet sunumu, personel yönetimi ve ihale sistemleri gibi konularda farklılıklara yol açmaktadır. Bu hususta düzenleme getirmek üzere hazırlanmakta olan kanun tasarısı ile de belediyeye bağlı kuruluşlar tek kanunda düzenlenerek mevcut dağılımı giderilmiş olacaktır.

Yine, Bakanlığım döneminde hazırlanan toplam 186 yönetmelik taslağından;

160 Yönetmelik yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

7 Yönetmelik Resmi Gazete 'de yayımlanmak üzere Başbakanlığa gönderilmiştir.

19 Yönetmeliğin hazırlık çalışmaları da devam etmektedir.

Sayın Başkan,
Değerli Milletvekili Arkadaşlarım,

Hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi ve konulması hususunda, yasal alanda yapılan reformların uygulanmasında çıkan sonulların çözümü için de çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürmekteyiz. Bu sonulların çözümünde sivil toplum kuruluşları ile işbirliğine önem vermekteyiz.

Ülkemizde sivil toplumu geliştirmek, toplumsal örgütlenmeyi yaygınlaştırmak ve toplumsal bilinci artırmak amacıyla; teknolojinin gelişen ve değişen şartları doğrultusunda Bakanlığımızda, e-dernek kurumsal yazılımı uygulamaya konulmuş ve derneklere yönelik önemli bir veri tabanı oluşturulmuştur.

Sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesi, işkencenin önlenmesi, gözetli sürelerinin kısaltılması, nezarethane ve ifade alma odalarının Avrupa standartlarına kavuşturulması vb. çalışmalarla toplumun huzurunun korunması ve bireylerin demokratik hak ve özgürlüklerden çağdaş ülke insanları gibi yararlanmalarının sağlanması için her türlü tedbir alınmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde kundan Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme ve Değerlendirme Merkezi (JİHİDEM), Emniyet Genel Müdürlüğü'nde İnsan Hakları Şube Müdürlüğü ile Bakanlığımız Teftiş Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurduğumuz İnsan Hakları İhlalleri İddialarını İnceleme Bürosunda insan hakları ihlâl iddiaları ciddiyetle ele alınarak İncelenmektedir.

İnsan haklarının konulmasına yönelik ülkemiz aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 'ne yapılan başvurularda görülen azalma oldukça önemli bir gelişmedir. Gözetlinin ilk anlarından itibaren avukatla görüşme hakkı da dâhil olmak üzere, gözetiminde bulunan şahıslar için alınan daha ileri önlemler sayesinde, kötü muamele konusundaki raporlar azalmaya devam etmektedir.

İnsan haklarının korunması bağlamında mesleki, hukuki ve eğitim alanlarında yapılan iyileştirmelere öncelik verilmektedir.

Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,

Çağdaş yönetim anlayışının gereği olarak, ülkemizin kalkınma sürecinde stratejik planlama, sizlerin de takdir edeceği üzere her geçen gün önem kazanmaktadır.

Kamuda Stratejik Planlama, bir kamu kuruluşunun mevcut durumunu inceleme, muhtemel geleceğini öngörme, hedefler belirleme, belirlenen hedeflere ulaş-

ma için hangi yol ve yöntemlerin izleneceğini içeren strateji geliştirme ve nihayet yapılan işlerin sonuçlarını (performansı) ölçmeye yönelik önemli bir süreçtir.

Nitekim, 58 'nci Cumhuriyet Hükümetimizin kamuoyuna açıkladığı Acil Eylem Planının “Kamu Yönetimi Reformu” bölümünde, “Kuruluş düzeyinde stratejik planlama uygulamasına geçilecektir” ibaresine yer verilmiştir. Bu doğrultuda yapılan düzenlemeler çerçevesinde;

- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ” ile Büyükşehir Belediyelerimizde,

- 5393 Sayılı Belediye Kanunu ile nüfusu 50.000'in üzerinde olan Belediyelerimizde,

- 5302 Sayılı “İl Özel İdaresi Kanunu ” ile İl Özel İdarelerinde, stratejik plan ve performansa dayalı bütçe uygulamalarına geçilmiş,

- 5018 Sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu” ve 5436 Sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ” ile de diğer Bakanlıklarda olduğu gibi Bakanlığımızda da Strateji Geliştirme Başkanlığı kurularak, Stratejik Plan hazırlıkları fiilen 01/01/2006'dan itibaren başlatılmıştır.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Vatandaşın yönetim sürecinde fonksiyonel olmasını en kolay sağlayabilen yapıların mahalli yönetimler olduğu konusunda da kuşku olmadığını düşünüyorum. Yerel nitelikteki ne kadar çok hizmet mahalli idarelere devredilirse; vatandaşın katılımı da o denli yüksek oranda sağlanabilecektir. Zira, biz temsili sistemde tam demokrasinin, vatandaşın mümkün olan her aşamada yönetime katılmasını sağlamak olduğuna inanıyoruz.

1940'larda başlayan mahalli hizmetlerin merkezi idareye aktarılması yönündeki güçlü eğilim, 2003 yılının sonunda başlattığımız kamu yönetiminde yemden yapılanma çalışmaları ile ilk defa tersine dönmüştür.

Mahalli müşterek nitelikli bütün kamu hizmetlerinin halka en yakın ve en uygun birimler olan il özel idareleri ve belediyelere devredilmesi gündeme gelmiştir. Hükümetimiz tarafından hazırlanan ve TBMM'nin kabulüne mazhar olan Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile yerel hizmetlerin mahalli idarelere devrinin yasal zemini oluşturulmuş ve merkezi yönetimden yerel yönetimlere hizmet devirleri başlatılmıştır. Kentsel Dönüşüm alanında önemli çalışmalar yürütülmektedir.

Hükümetimiz tarafından hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilerek yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı ” başlıklı 73 'üncü maddesinde düzenlenen kentsel dönüşüm hükmü, 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Konulması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun ve 5104 sayılı Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunları ile büyükşehir belediyelerine ve nüfusu edibinin üzerinde olan belediyelerimizin sınırları içinde ve dışında oluşan sağlıklı kentleşmenin önüne geçilmesi, fakir ve muhtaç vatandaşlarımızın daha sağlıklı ve kaliteli konutlara sahip olması, kentlerimizin tarihi ve kültürel dokusuna uygun olarak onararak korunması ve yaşatılması, ayrıca buralarda yaşayan vatandaşlarımızın her türlü belediye hizmetlerinden daha fazla yararlanması amaçlanmıştır.

Bu kanunlarla hükümetimizin kentleşme ve kentlerimizdeki tarihi ve kültürel dokunun korunması konusundaki vizyonu ortaya konmuştur.

Kanuni düzenlemelerin yapılmasından sonra, çok kısa bir süre geçmesine rağmen, kentsel dönüşüm konusunda belediyelerimize sağlanan kanuni yetkilerle belediyelerimiz kentlerinin görünümünü hızla, çağdaş kent yaşamının gereklerine uygun hale getirirken, bir yandan da mevcut tarihi ve kültürel dokuyu muhafaza ederek vatandaşlarımıza sağlıklı konut imkânı sunmaktadırlar.

Diğer taraftan, tüm bu Kanunların uygulama esaslarını gösteren Yönetmelik ve ikincil düzenlemelerden çoğu tamamlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Ancak yapılanların yeterli olmadığını düşünüyoruz. Çünkü, bütün dünyada kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmaları hiçbir zaman, başlayan ve biten bir olgu olarak kabul edilmemiş, alisine daimi bir süreç olarak görülmüştür.

Hükümet olarak biz de yerel yönetimlerle ilgili iyileştirme çalışmalarının sürekliliğini sağlama konusunda kararlıyız.

Yeni yasaların yürürlüğe girmesinden sonra sosyal hizmet ve yardım, gençlik ve spor, çevrenin korunması ve geliştirilmesi, kentsel ve kırsal altyapı gibi birçok yerel hizmet konusunda hem merkezi idare hem de mahalli idareler yetkili hale gelmiştir. Yerel yönetimlerin idari ve mali kapasitesinin artmasına paralel olarak hizmet devirleri artacak ve görev ve yetki bakımından oluşan bu ikili yapı ortadan kalkacaktır.

Genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden mahalli idarelere ayrılan payın dağıtımında nüfus kriterine ilave olarak performans ve gelişmişlik endeksi gibi yeni biterler getirmek, yerel yönetimlerin gelirlerini artırarak mali kapasitelerini geliştirmek ve vergi, harç ve katılım paylarında kolaylık ve sadeliğe yer vermek

amacıyla hazırlanan İl Özel İdareleri ve Belediye Gelirleri Kanun Tasarısı, Hükümetimiz tarafından TBMM'ye sunulmuş ve yasalaşma süreci devam etmektedir.

Bu yasanın yürürlüğe girmesi ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden yerel yönetimlere ayrılan kaynak önemli ölçüde artacaktır.

Sayın Başkan

Değerli Milletvekili Arkadaşlarım,

Hükümetimiz, 2007 yılı sonuna kadar hiç bir köyümüzün susuz ve yolsuz kalmaması ve mevcut yol-su hizmetlerinin standardının yükseltilmesi için Köylerin Alt Yapısını Destekleme Projesi (KÖYDEŞ), adı altında bir proje başlatmıştır.

KÖYDEŞ Projesi, Sayın Başbakanımızın ve Hükümetimizin, köye ve köylüye dönük vizyonunu en iyi şekilde ortaya koyan bir değişim projesidir.

Bu proje ile, Cumhuriyet tarihinde bir ilk yaşanarak köylerimizin içme suyu ve yol ihtiyaçlarını karşılamak üzere genel bütçeden 2005 yılında 200 milyon YTL, 2006 yılında ise 2 milyar YTL ayrılmış ve doğrudan köylere hizmet götürme birliklerine aktarılmıştır.

Proje dâhilinde, 2006 yılı çalışmaları cümlesinden olmak üzere; 1 Kasım 2006 tarihi itibarıyla, ülke genelindeki toplam proje sayısı 23.195 olmuştur. Bunların 8.557'si içme suyu, 12.911'i yol, 1.198'i kanalizasyon, 529'u da tarımsal altyapı (sulama) sektörüdür.

1 Kasım 2006 tarihi itibarıyla; 5.540 içme suyu, 9.716 yol, 844 kanalizasyon ve 356 tarımsal altyapı projesi olmak üzere toplam 16.456 proje tamamlanmıştır.

Yol sektöründe, (1 Kasım 2006 tarihi itibarıyla); 8.373 km birinci kat asfalt, 8.520 km ikinci kat asfalt, 10.203 km stabilize kaplama, 201 km beton yol, 117 km ham yol, 195 km tesviye, 1.479 km onarım ve 3.068 adet sanat yapısının yapımı gerçekleştirilmiştir. Geri kalan projelerin yapımı hızla devam etmektedir.

Bilindiği gibi, köylere hizmet götürme birlikleri köylüye en yakın idari birimlerdir. KÖYDEŞ Projesine ilişkin yatırımların planlanması ve uygulanmasına ilişkin kararlar, muhtarlar ile il genel meclisi üyelerinin karar mekanizmalarında etkin olduğu birlik encümenleri tarafından verilmektedir.

Yine, 2007 yılı bütçe tasarısında, KÖYDEŞ Projesine 2 milyar YTL. ödenek konulmasının yanı sıra, nüfusu 10.000'in altındaki belediyelerin içme suyu ve yol gibi temel altyapı ihtiyaçlarını karşılamak üzere de 2007 yılı bütçesinde 300 milyon YTL. ödenek ayrılması planlanmıştır.

2007 yılında uygulamaya koyacağımız ve Kısaca, BELDES diye adlandırdığımız proje ile, mali kapasiteleri yetersiz olan küçük belediyelerde yaşayan halkımızın da temel ihtiyaçlarının karşılanması ve bu belediyelerin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca, mahalli idarelerimizin önemli sıkıntılarında biri olan personel rejimini düzenleyerek, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birliklerinin gruplarına göre kadro ve personellerini standarda kavuşturan ‘Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına İlişkin Esaslar’; 22/4/2006 tarih ve 26147 sayılı Resmi Gazete 'de, yine aynı şekilde il özel idarelerin kadro ve personellerini standarda kavuşturan ‘‘İl Özel İdareleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına İlişkin Esaslar’’ da 22/4/2006 tarih ve 26147 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Terör; her zaman Bakanlığımız ve güvenlik güçlerimizin hassasiyetle üzerinde durduğu birinci öncelikli konudur.

Son dönem içerisinde sağ ve sol tandanslı terör örgütlerinin eylemlerinde azalma görülmele birlikte, bölücü terör örgütünün; maalesef hain pusularla, güvenlik güçlerimize ve masum vatandaşlarımıza yönelik menfur saldırı ve eylemlerini sürdürme eğilimi içerisinde olduğu bilinmektedir.

Ancak, güvenlik kuvvetlerimizin zamanında ve samimi gayretleriyle bu hain ve sinsice eylemlerin büyük çoğunluğu gerçekleştirilemeden ve daha da olumsuz ve elim sonuçlar doğurmadan önlenmektedir.

Bölücü terör örgütü ve hain işbirlikçileri, halk kitlelerini kışkırtmaya yönelik her olguyu provokasyon için fırsat bilerek amaçları doğrultusunda kullanmaya çalışmalarına rağmen halkımız artık bunlara aldanmamaktadır.

Maalesef bölücü terör örgütünün gerçekleştirdiği hain saldırı ve eylemlerde bazı güvenlik güçlerimiz şehit oldu, bazıları da yaralandılar.

Buradan, bir kez daha, şehit olan askerimize, jandarmamıza, polisimize, korucumuza, tüm güvenlik güçlerimize Allah 'tan rahmet, ailelerine başsağlığı, yaralananlara da acil şifa diliyorum. Şehitlerimizi minnetle anıyor, gazilerimize şükran duyularımı sunuyorum.

Terörle mücadelede ki kararlı ve kesin tavrımızı tüm ilgili kesimler olarak sürdürüyoruz, bundan sonra da sürdüreceğiz. Bu konuda gerek ulusal ve gerekse uluslararası alanda ne yapmamız gerekiyorsa onu da yapıyoruz.

Hükümetimiz, bölücü terör örgütünün istismar ettiği yörelere önemli ekonomik ve sosyal açılımlar sağlamaya yönelik çalışmalarını da her geçen gün daha da yoğunlaştırmaktadır.

Bunun yanında güvenlik güçlerimiz, bütün karıştırıcı ve kışkırtıcı tertiplere rağmen, tanı bir işbirliği ruhu içinde hukuka uygun olarak ve kanunlar çerçevesinde vatandaşımızın emniyet ve asayişini canı pahasına sağlamaya devam etmektedir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Vatandaşlarımızın en çok etkilendiği zabıta olaylarının şahsa ve mala karşı işlenen suçlar olduğunu biliyoruz.

İster mala karşı, ister şahsa karşı olsun işlenen suçların önlenmesi için, her türlü sosyal, kültürel, ekonomik tedbirlerin alınması yanında, önleyici kolluk hizmetlerinin etkinleştirilmesi, en modern usul ve teknolojiler kullanılarak delil toplanması ve adli görevlerin yerine getirilmesinde daha etkin olunması büyük önem arz etmektedir. Biz de bunun farkında olarak tedbirlerimizi buna göre alıyoruz.

Devletlerin öncelikli görevlerinden birisi, vatandaşlarının huzur ve güven içerisinde yaşamalarını sağlamaktır. Böylesi öncelikli bir konuda güvenlik güçlerimiz var güçleriyle çalışmaktadırlar.

Ancak unutulmaması gereken, suç ve suçlulukla mücadele de sorunun çözümünde sadece polise yöntemlerin kullanılması şüphesiz yeterli olmayacaktır. Bilindiği üzere, suç sosyal bir olgudur ve birçok değişkenden etkilenmektedir.

Değerli Arkadaşlar,

Bilişim ve iletişim teknolojileri kullanılarak, alan hâkimiyetinin sağlanması bir zorunluluktur. Bunun bilincinde olan Emniyet Teşkilatımız, teknolojiyi en üst seviyede kullanmayı amaç edinmiştir. Bilişim teknolojileri kullanılarak suç ve suçluluğun azaltılması kapsamında önemli projeleri yürütüyoruz.

Bunlardan ilki, polisin ihtiyaçlarına göre tasarlanmış, görevin gerekli kıldığı her türden bilgiye en hızlı, en kolay şekilde ulaşmayı sağlayan Polis Bilgi Sistemi- POL-NET projesidir. Proje dahilinde çalışmakta olan 40 'ı aşkın ulusal program mevcuttur. Pol-net'te 35.915 kullanıcı, 14.222 adet kullanıcı bilgisayar, 155 sistem sunucu bilgisayarı bulunmaktadır.

Pol-net projesi kapsamında, 81 il ve 701 ilçe emniyet hizmet binası ile birlikte,

421 ek hizmet binası, 93 hudut kapısı, 185 polis karakolu, 9 Polis Meslek Yüksek Okulu, 3 Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürlüğü ve 12 dış bağlantı olmak üzere merkeze bağlantı sayısında toplam 1.506 birime ulaşılmış, yılsonuna kadar da toplam 2000 birime ulaşılması için çalışmalar devam etmektedir.

Yine, suç ve suçlulukla mücadelede etkinliğin artırılması amacıyla, mobil iletişim teknolojisinin kamu hayatındaki önemi çerçevesinde, emniyet hizmetlerinin de teknolojiye uygun bir hızda gelişmesini sağlamak, olaylara en kısa süre içinde müdahale etmek, kişi hak ve hürriyetlerini ön planda tutarak, vatandaşa en hızlı ve iyi hizmeti sunmak gibi çok önemli hedefler ile 2005 yılında İstanbul ilinde faaliyete geçirdiğimiz MOBESE projesini, diğer illerimize de yaygınlaştırmak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Geçici ikamet yerleri kimlik bildirme projesi de başarılı bir şekilde sürdürülmektedir.

Terör, organize suç ve uyuşturucuyla mücadelede, ailenin, eğitim ve öğretim kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer kamu kuruluşlarının aktif desteğini önemli buluyoruz. Bu nedenle suçun daha oluşmadan önlenmesini amaçlayan “Toplum Destekli Polislik Projesi” başlatılmış ve toplam 10 ilde pilot uygulama yapılmaktadır.

Bu modelle;

- Suçun oluşmadan önlenmesi,
- Suçla mücadele stratejilerinin yerinde belirlenmesi,
- Güvenlik hizmetlerinin analitik karar verme süreçleriyle yönetilmesi,
- Güvenlik hizmetinin üretiminde, sivil kurumlar ve vatandaşlarımızın katılımının temini,
- Sorumluluk bölgesinde, suçun hiç işlenmemesinin veya azaltılmasının, en önemli performans ölçütü haline getirilmesi,
- Halka yakın çalışan alt kademe personelin, halkla işbirliğini güçlendirecek şekilde yetkili kılınması,
- Toplum-polis ilişkilerinin geliştirilmesi,
- Personelin, halkla iletişim kurabilen, bölgesini ve insanları iyi tanıyan kişilerden oluşması amaçlanmaktadır.

Benimsediğimiz “Toplum Destekli Güvenlik Hizmeti” modeliyle; “görev” anlayışını, “hizmet” anlayışına dönüştürmeyi ve güvenliği sağlama görevini bir hizmet işlevi olarak görmeyi arzulamaktayız.

Suçla etkin mücadelenin sağlanması amacıyla, Emniyet teşkilatımızda yürütülen diğer bir proje de; “Suç Analiz Projesi”dir.

Proje ile, suç analizinin yapılabilmesi ve ülke genelinde meydana gelen tüm olayların ortak bir bilgi havuzunda birleştirilerek suç soruşturması ile ilgili birimler arasında bilgi akışının sağlanması ve suçların değişken olan yeri, zamanı, yöntemi ile suçluların yaşı, ekonomik durumunu, eğitim seviyesi, sabıka durumunu gibi özelliklerin ortaya çıkartılarak, karar alma mercisinde bulunanların suçla mücadelede çalışmalarına ışık tutulması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı tarafından; suç ve suçla karışanlara ilişkin verilerin işlenerek istatistiksel analize tabi tutma ve değerlendirme gibi analitik işlemlerin yapıldığı, suçun taktik ve stratejik olarak tahlil edilerek suç ile suçlu profillerinin ve suç haritalarının çıkarıldığı, suçların önlenmesi ve suçluların yakalanması için yöneticilere bilgi ve dokümanın hazırlanabileceği “Suç Analiz Merkezi” kurulmuş ve 01.07.2006 tarihinden itibaren suç analizi uygulamaları yürütülmeye başlanmıştır.

Proje ile illerimizde suçun azaltılması veya önlenmesine yönelik öncelikli hangi çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı ölçülebilmekte ve gerekli tedbirlerin alınması sağlanabilmektedir. Bu kapsamda, 2007 yılı içerisinde bazı il Emniyet Müdürlükleri ile ortak çalışma grupları oluşturularak suçla mücadele alanında önemli çalışmaların yapılması planlanmaktadır.

Suç ve suçlulukla mücadelede yalnız güvenlik tedbirlerinin yetmeyeceğine işaret etmiştim. Şöyle ki, günümüzde suçla mücadelede yalnız iç politikalar da sonuç vermemektedir.

Uluslararası toplum; devletler arasında yürütülen gerek ikili ve gerekse çok taraflı ilişkilerle, suç ve suçlulukla mücadele etmeyi tercih etmektedir. Bu savaşa, kimi uluslararası sivil toplum kuruluşları da tek yanlı olarak destek vermektedir.

Bu çerçevede;

Bugüne kadar 57 ülke ile 102 güvenlik işbirliği anlaşması ya da protokolü imzalanmıştır. Önümüzdeki dönemde de, mevcut ilişkiler geliştirilerek devam ettirilecektir.

Toplumsal olaylarda can ve mal kaybının önlenmesi, suçun oluşmasının engel

lenmesi, huzur ve emniyet ortamının temin ve devamlılığının sağlanması ve suçlularla etkin mücadele için mevcut donanımların güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla emniyet teşkilatımıza 25 adet zırhlı arazi binek taşıt alımı yapılmış, 2006 Aralık ayında 4 adedi teslim edilmek üzere toplam 20 adet zırhlı su püskürtücü panzer alımı planlanmıştır.

Aynı kapsamda, ilk 10 adedi Aralık 2006 tarihinde teslim edilecek olan mevcut 89 adet zırhlı su püskürtücü panzerin modernizasyon işlemlerine de başlanmıştır.

Öte yandan polisin sayısal yetersizliğine çare bulmak üzere göreve başladığım günden bu yana öngördüğümüz tedbirlerin sonucunu almakta olduğumuzu belirtmek isterim.

Halkımızın, güvenlik ve esenlik içerisinde hayatını devam ettirebilmesi için, emniyet teşkilatı, 166.532 'si polis memuru, 13.599 'u polis müdür ya da amiri olmak üzere toplam 180.131 emniyet hizmetleri sınıfı personel, ayrıca 17.075 'i de emniyet hizmetleri sınıfı dışında değişik kadro unvanlarında çalışan olmak üzere toplam 197.200personelle, Türkiye nüfusunun %70'ine güvenlik hizmeti sunmaktadır.

Kentleşmenin hızla artması ve AB standartlarının "250 kişiye 1 polis " hedefi doğrultusunda polis sayısının artırılması Bakanlığımızın öncelikli hedefleri arasındadır.

Bu kapsamda, 7 yeni polis meslek yüksekokulu açtık ve iktidarımız öncesinde 20 adet olan polis meslek yüksek okullarının sayısını 27'ye yükselttik. (Afyonkarahisar, Bayburt, Hatay, İstanbul Etiler, İzmir Bornova, Konya Ereğli ve Siirt)

Üniversitelerimizin 4 yıllık fakülte veya yüksek okullarından lisans düzeyindeki mezunların emniyet teşkilatına 6 aylık mesleki eğitimden sonra polis memuru olarak alınmasına imkân tanıyan kanunu çıkardık. Bu kapsamda ilk defa 9 polis mesleki eğitim merkezi açtık.

Bunlar, İstanbul Arnavutköy, İstanbul Etiler, Eskişehir, İzmir Bornova, Çankırı, Aydın, Bilecik, Amasya Merzifon ve İstanbul Adile Sadullah Mermerci Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürlükleridir.

Polis mesleki eğitim merkezlerinden 2005 yılında 1.848, 2006 yılında 1.885 öğrenci olmak üzere iki yılda toplam 3.733 öğrenci mezun olmuştur.

İktidara geldiğimizde Türkiye çapında yılda ortalama 4500 polis adayı mezun verirken, günümüzde bu sayıyı aldığımız tedbirlerle ve açtığımız okullarla yılda 11.000'in üzerine çıkardık. Ayrıca, önümüzdeki yıl 9500 fakülte veya yüksekokul mezunu gencimize polis memuru olma imkânı sağlayacak planlama yapılmıştır.

Emniyet mensuplarımızın özlük ve sosyal haklarının geliştirilmesi kapsamında 2006yılı içerisinde önemli düzenleme ve çalışmalar yaptık.

Emniyet hizmetleri sınıfındaki polislerim ve amirleri ile çarşı ve mahalle bekçilerimizin görev ifa ederken ve emekliye ayrıldıklarında alacakları maaşlarında artışlar sağlanmıştır. Yapılan bu iyileştirmelerden adi malul ve vazife malullerinin de yararlandırılması sağlanmıştır.

Polis Bakımı ve Yardım Sandığı ve TOKİ arasında yapılan anlaşma neticesinde, emniyet mensuplarımıza düşük faizli konut temin edilmiş, ayrıca çok sayıdaki ilimizde Toplu Konut İdaresine ait konutlar lojman olarak emniyet teşkilatı mensuplarına tahsis edilmiştir. Önemli sayıdaki konutun lojman olarak tahsisi için görüşmeler de ayrıca devam etmektedir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Devlet ve vatandaş arasındaki güven bağına zedeleyen organize suç örgütleriyle ve her türlü kaçakçılık suçları ile amansız mücadeleye kararlılık içerisinde devam edilmektedir.

Şunu iftiharla belirtmeliyim ki, son yıllarda uyuşturucu, insan ve silah kaçakçılığı ile organize suçlarla mücadelede Cumhuriyet tarihinin en önemli başarılarına imza atılmıştır. Bu trend, 2006yılında da devam etmektedir.

Türkiye geçmişten bu yana, yasadışı uyuşturucu ticaretinin transit güzergâhı üzerinde bulunmaktadır. Ancak, son dönemde, güvenlik birimlerimizin etkili ve kararlı mücadelesi “uyuşturucu tacirlerini” Türkiye dışında yeni yollar kullanmaya zorlamıştır.

Emniyet narkotik birimlerimiz tarafından 2006 yılında (21 Kasım 2006 tarihi itibarıyla) ulusal ve uluslararası alanda faaliyet gösteren uyuşturucu madde kaçakçılığı organizasyonlarına yönelik olarak gerçekleştirilen operasyonlarda; 8.927 kg. esrar, 6.470 kg eroin, 78 kg. kokain, 210 kg. afyon, 5.222 it. asetik anhidrit, 487 kg. baz morfin, 1.404.676 adet ecstasy ve 10.239.939 adet captagon maddesi ile birlikte 14.551 şahıs yakalanmış ve adli mercilere sevk edilmiştir.

Sınırlarımızdan itibaren Ülkenin tamamında her türlü narkotik ve psikotrop madde kaçakçılığına karşı etkin tedbirler alınmakta ve uyuşturucu maddelere karşı sürdürülen mücadele kararlılıkla devam ettirilmektedir. Uyuşturucu madde kaçakçılığına karşı yürütülen etkin mücadele neticesinde, geçen yıla oranla operasyon sayısında %23.3 lük, yakalanan sanık sayısında ise %35 lik bir artış olmuştur.

Jandarma sorumluluk bölgesinde ise, 2006 yılında yapılan çalışma ve operasyonlarda, 31 Ekim tarihi itibarıyla, 12.644 kg. esrar, 1.068 kg eroin, 44 kg. afyon, 1.054 lt. asetik anhidrit, 42 kg. morfin, 117.206 adet ecstasy ve 8.033 675 adet captagon maddesi ile birlikte toplam 7.386 şahıs yakalanmış ve adli mercilere sevk edilmiştir.

Bu başarılar sayesinde ki, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ile Mücadele Komitesinin 2005 Raporunda, Avrupa Birliği 2005 Yılı İlerleme Raporunda, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı Mart 2006 Tarihli Uluslararası Narkotik Kontrol Strateji Raporunda ve Avrupa Birliği Mayıs 2006 Yılı Planı Raporunda Türkiye'nin narkotik alanında yaptığı işbirliği çalışmaları ile operasyonlardan ve geline noktanın övgü ile söz edilmiştir.

Uyuşturucu alanındaki çalışmalarımız, sadece büyük ölçekli yakalamalarla kalmamaktadır. Bu alandaki mücadelemizi, gençlerimizin ve çocuklarımızın her türlü uyuşturucu ve madde bağımlılığı yapan maddelerden uzak tutulması için sokak satıcılarına karşı da aynı kararlılık içerisinde sürdürüyoruz.

Devlet ile vatandaş arasındaki güven bağına acımasızca törpüleyen bir başka suç türü de organize suç örgütleridir. Hükümetimiz döneminde organize suç örgütleri ile mücadeleye büyük önem veriyoruz.

Organize Suçlar ve Silah Mühimmat Kaçakçılığı ile ilgili olarak ülke genelinde emniyet birimlerimizin yaptığı operasyon çalışmaları sonucu; 2006 yılında, 17 Kasım itibarıyla 64 ilimizde toplam 354 operasyon gerçekleştirilmiş, bu suçlara karışan toplam 3.157 şüpheli şahıs yakalanarak adli makamlara sevk edilmiştir.

Yapılan bu operasyonlar sonucu yakalanan şüpheli sayısında bir önceki yıla göre meydana gelen %38'lik artış, bu suçlarla mücadeledeki kararlılığımızın birer göstergesidir.

2006 yılında, Jandarma sorumluluk alanında organize suç çetelerine yönelik yapılan çalışma ve operasyonlarda ise 31 Ekim tarihi itibarıyla toplam 1.084 şüpheli yakalanmıştır.

Mali suçlar alanında da, 2006 yılında mücadelemiz kararlılıkla devam etmiş, bunun neticesinde yıl içerisinde emniyet birimlerimiz tarafından toplam 109 planlı/projeli operasyon gerçekleştirilmiştir. Bu operasyonlarda, 1.648 kişi yakalanarak, haklarında adli işlem yapılmıştır.

Emniyet sorumluluk alanında yapılan planlı- projeli operasyonlarda dâhil olmak üzere, toplam 10.551 mali suçla el konularak 19.184 kişi hakkında işlem yapılmıştır.

Jandarma sorumluluk alanı içerisinde ise, mali suçlarla ilgili olarak, 2006 yılının ilk 9 ayında yapılan çalışmalarda 1.491 olayla ilgili toplam 2.199 şüpheli yakalanmıştır.

Bilişim Suçları alanında ise 2006 yılı içerisinde 174 olayda 345 şüpheli şahıs yakalanmıştır.

Yine, Ülkemizi her yönden olumsuz etkileyen kaçakçılık faaliyetleri içinde önemli bir yer teşkil eden akaryakıt kaçakçılığı ile mücadeleimiz başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere, ilgili diğer bakanlık ve kurumlarla koordinasyon içerisinde sürdürülmektedir.

Akaryakıt kaçakçılığı ile etkin mücadele edilebilmek ve yurtiçinde pazarlanan petrol ve madeni yağların denetimlerinin etkin bir şekilde yapılmasını gerçekleştirmek amaçlarıyla, 14.06.2005 tarihinde EPDK ile İçişleri Bakanlığımız arasında yapılan “Petrol Piyasasında Yapılacak İşbirliği Protokolü”, 14.06.2006 tarihinde, üretiminde akaryakıt harici petrol ürünleri (solvent, baz yağ) kullanan firmaların denetimi ve LPG sektöründe faaliyet gösteren bayilerin denetimini de kapsayacak şekilde genişletilerek yenilenmiştir.

Değerli Arkadaşlar, sizlerin de bildiği gibi Türkiye, yasa dışı göçte hedef, kaynak ve transit ülke konumundadır. Yasal veya yasal olmayan yollardan ülkemize giriş yapan yasa dışı göçmenler konusunda İçişleri Bakanlığı ve Kolluk Kuvvetleri olarak, gerek ulusal düzeyde ve gerekse uluslararası düzeyde alınabilecek tedbir ve temasları yoğun olarak sürdürüyoruz.

2006 yılının ilk 9 ayında, toplam 85.384 yasadışı göçmen; polis, jandarma ve sahil güvenlik ekiplerince yakalanmıştır.

Tüm bu operasyonlar ve yakalamaların geçmiş yıllardan farkı, sadece büyük şehirlerde değil, bütün yurt sathına yaygın olarak icra edilmesidir.

Bu başarıların kaydedilmesindeki en önemli etkenlerin başında; uluslararası alanda bilgi paylaşımı ve işbirliğinin geliştirilmesi, bu suç türlerinin soruşturmasında projeli çalışma sistematığının kullanılması gelmektedir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Teknolojinin çok hızlı geliştiği günümüzde, Jandarmanın da çalışmalarında teknolojiden azami derecede yararlanması zorunluluk olarak karşımıza çıkmıştır.

Bu zaruret karşısında; emniyet ve asayiş hizmetlerinin sağlanmasına yönelik

olarak, ses ve verinin Jandarma Genel Komutanlığı Karargahından en alttaki devriye seviyesine kadar ulaştırılıp alınabilmesine imkan sağlayan Jandarma Entegre Muhabere ve Bilgi Sistemi (JEMUS) projesinin telli sistemler bölümü, 2004 yılında; Aydın Jandarma Bölge Komutanlığı ve bağlı birliklerini kapsayan telsiz bölümü ise 2006 yılının ilk yarısında faaliyete geçirilmiştir.

Ayrıca, İstanbul-Ankara-Bursa Jandarma Bölge Komutanlıkları ile bağlı birliklerine ait telsiz sisteminin ihalesi yapılmış olup, kurulum işlemlerinin 2009 yılına kadar tamamlanması planlanmaktadır.

Böylelikle; bilgiye süratli ve zamanında ulaşılmasını sağlayarak koordinasyonu hızlandıran, emniyet ve asayiş hizmetlerinin aksaksız ve süratli bir şekilde yapılmasını sağlayarak insan haklarına saygılı bir devlet yapısını destekleyen JEMUS projesi ile Jandarma Genel Komutanlığı çağın teknolojik seviyesini yakalamayı hedeflemektedir.

Emniyet ve asayiş ile Kamu düzeninin korunmasını sağlamakla görevli Jandarma Genel Komutanlığı'nın bünyesinde de önemli proje çalışmaları yürütülmektedir.

Bunlardan bazıları;

Türkiye 'deki Çocuklar İçin İyi Bir Yönetim, Koruma ve Adaletin Güçlendirilmesi Projesi,

Jandarmanın Kolluk Hizmetlerinde Profesyonelliğin Artırılması Projesi,

Entegre Sınır Yönetimi Projesi,

Organize Suçlarla Mücadele Projesi,

İnsan Hakları Projesidir.

Avrupa Birliği'nin 2006 yılı Mali İşbirliği Programı kapsamında teklif edilen, Kolluk Personelinin Avrupa İnsan Hakları Standartları Alanında Bilgi ve Yeteneklerinin Artırılması Projesi ile Kırsal Alanda Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı İle Mücadele Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi de AB Komisyonunun onayını beklemektedir.

Değerli Milletvekilleri,

Ülkemizin önemli gündem başlıklarından birisi olan, ciddi maddi ve manevi kayıplara neden olan trafik sonum konusunda çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Sorunun çözümlenebilmesi için çeşitli yasal ve idari düzenlemeler yaptık. Ama sadece mevzuat değişikliği yapmanın yeterli olmadığı da aşikârdır.

Trafik sorununun çözümünde önemli ölçüde toplumsal duyarlılık gerektiğini, bunun için ilgili sivil toplum kuruluşları, ticari kuruluşlar ve kamu kuruluşlarının işbirliği ve katkısına daha fazla ihtiyacın olduğunu düşünmekteyiz.

Ayrıca, ölümlü trafik kazalarının azaltılması noktasında çok olumlu sonuçları ortaya çıkan, duble yolların yaygınlaştırılması gerektiği bilincinden hareketle çalışmalar hızla devam etmektedir.

Yine, trafik kazalarının önlenmesi amacıyla, bu konuda yetkili-görevli olan kesimlerle çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Yapılan bu çalışmalar kapsamında geçen hafta, ilk olarak karayolu taşımacılığı ve denetimi konusunda düzenlenen konferansta tüm valilerimizle bir araya gelerek bu konuda ilave neler yapılabileceği konularını konuştuk. Ardından trafikten sorumlu il emniyet müdür yardımcıları, trafik ve bölge trafik müdürleri ile bir araya geldik. Takiben yine il emniyet müdürlerimizle trafik sorunu konusunu masaya yatırdık.

Bu konudaki tek amacımız, binlerce vatandaşımızın ölümüne ve sakat kalmasına, milli servet kaybına yol açan kazaların önlenmesini sağlamaktır.

Değerli Milletvekili Arkadaşlarım,

2003 yılı içerisinde gerçekleştirilen 2692 Sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'nda yapılan değişiklik ile personel yönünden konumu yeni bir statüye kavuşturulan Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın günümüz dünyası şartlarında doğan ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak çalışma ve planlamalar devam ettirilmektedir.

Son yıllarda gerek uluslararası ortamlarda, gerekse bölgemizde gittikçe önem kazanan deniz güvenliği, ticari trafiğin kontrol ve takibi, yasadışı göç, insan kaçakçılığı, arama kurtarma faaliyetleri ve deniz çevresinin korunması gibi görev ve ihtiyaçlar Sahil Güvenlik Komutanlığımızın önemini daha da artırmıştır.

Bu kapsamda, Komutanlığın çalışmalarına destek vermek üzere, 4 adet arama-kurtarma gemisinin yapımına yönelik ihale işlemleri Savunma Sanayi Müsteşarlığı ile koordineli olarak sürdürülmektedir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı bünyesinde Avrupa Birliğine uyumu da sağlayacak çeşitli projeler yürütülmektedir.

Bu projeler,

Denizde tanımlanmış deniz resminin elde edilmesi ve tüm gemilerin izlenmesi projesi,

Stratejik yönetimi hedefleyen yenilikçi, yaratıcı yönetim projesi,
Denizde yasadışı göçle mücadelenin güçlendirilmesi projesi,
Denizde kanunların uygulanmasında etkinliğin artırılması projesidir.

Sayın Başkan,
Sayın Milletvekilleri,

21. yüzyıla girdiğimiz ve bilişim alanında büyük adımlar attığımız bu yıllarda nüfus işlerinin de “e-devlet” kavramı içinde çözümlenmesi ve toplumu oluşturan vatandaşlara da bu anlayışa uygun hizmet verilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda öncelikle, 20 Ocak 2003 tarihinde yapılan Devlet töreniyle MERNIS Projesi on-line uygulaması hayata geçirilmiştir. Şu anda 923 il ve ilçe nüfus müdürlüğünün, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ve birbirleriyle bilgisayar ağı bağlantısı mevcuttur.

Kundan bu sistem sayesinde, kişinin nüfusa kayıtlı olduğu yer neresi olursa olsun, oturduğu yer nüfus müdürlüğünde doğum, evlenme ve ölüm gibi bildirimler ile nüfus cüzdanı, nüfus kayıt örneği alınması gibi iş ve işlemler dakikalarla ifade edilebilen sürelerde sonuçlandırılarak bu konudaki zaman kaybı önlenmiş bulunmaktadır.

Artık kişinin nüfusa kayıtlı olduğu yer nüfus idaresi ile yazışma yapılması devri sona ermiştir. Nüfus idarelerinin birbirleriyle elektronik ortamda iletişim kurmaları nedeniyle faks ve posta işlemleri ile bundan doğan masraflar ortadan kaldırılmış, bu sayede büyük bir tasarruf sağlanmıştır.

Bakanlığımız; vatandaşlarımızın yaşamını kolaylaştırmak, kurum kayıtları arasında bilgi alış verişini sağlamak ve vergi, sosyal güvenlik, askerlik ve eğitim gibi hizmetlerin ifasında kişiyi tek bir numarada tanımlamak üzere, Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası uygulamasını devreye sokmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası kişiyi tanımlayan tek numara olmuştur. Böylece birçok numara kullanılması uygulamasına da son verilmiştir.

Emniyet, sosyal güvenlik, sağlık, vergi, tapu, askerlik, eğitim, seçim işleri, adli sicil gibi bir çok konuda kurum ve kuruluşların elektronik uygulamalarında, sadece T.C. Kimlik Numarası ve nüfus kayıtlarının baz alınması, vatandaşımızın e-devlet uygulamasına geçişini kolaylaştıracaktır.

Vatandaşlarımızın kamunun her alanındaki yaşamını kolaylaştırmak, işlemler-

de sürat ve etkinliği sağlamak, nüfus kayıt örneği alınındaki bürokrasiyi tamamen ortadan kaldırmak amacıyla KPS dediğimiz Kimlik Paylaşımı Sistemi kurulmuştur.

MERNIS veri tabanında depolanan bilgilerin diğer kuruluşlarca kullanılması için Kimlik Paylaşımı Sistemine ilişkin esaslar Kanunla belirlenmiştir. Bugün 43 kuruluş bu sistemden bilgi alışına başlamıştır. 31 kuruluşun ise sisteme bağlantıları sonuçlanma aşamasındadır.

Bu proje ile kamu kurum ve kuruluşlarının ihtiyaç duydukları kişi bilgilerine elektronik ortamda hızlı bir biçimde ulaşmaları mümkün hale gelmiştir.

Nitekim, Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı'nın "Kamu Kesiminde Kaynakları Etkin Kullanma ve Maliyetleri Düşürme Projesi " kapsamında; 21 Eylül 2006 tarihinde Sayın Başbakanımız tarafından Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne, "Kimlik Paylaşım Sistemi" bürokratik işlem ve süreçlerin azaltılarak vatandaşla ilgili işlemlerin basitleştirilmesi ödülü verilmiştir.

Bugün altyapısını tamamlayan kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlarımızdan KPS (Kimlik Paylaşımı Sistemi) sayesinde nüfus kayıt örneği, nüfus cüzdanı örneği gibi bilgi ve belge isteme uygulamasına son vermiş bulunmaktadırlar.

SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı, Maliye Bakanlığı, Vergi Daireleri, Adliye gibi kurumlar kimlik paylaşımı sisteminden bilgi alarak vatandaşlarımızın kişi kaydına doğrudan ulaşarak hem işlerini daha kısa sürede yapmakta hem de bu konuda vatandaşlarımızın yaşamı kolaylaşmaktadır.

29 Nisan 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5490 sayılı "Nüfus Hizmetleri Kanunu " ile nüfus iş ve işlemlerinin hiçbir formaliteye gerek kalmaksızın kolaylıkla yapılabilmesi öngörülmüştür.

Bu kapsamda nüfus idarelerine bizzat başvuran vatandaşlarımızın nüfus cüzdanı veya başka bir resmi kimlik göstermeleri halinde dilekçe yazmadan nüfus kayıt örneği temin etmeleri mümkün hale gelmiştir.

Doğum nedeniyle verilen nüfus cüzdanlarından değerli kâğıt bedeli alınmaması öngörülmüştür. Nüfus cüzdanı, doğan çocuklarımıza devletimizin hediyesi olarak verilmektedir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın nüfus cüzdanlarının konsolosluklarımızca posta ile ikamet adreslerine gönderilmesi imkânı tanınmıştır. Artık kişilerin nüfus cüzdanı almak için konsolosluklara gitmelerine gerek kalmamıştır.

Kanunla getirilen başka bir yenilikte, Adres Kayıt Sistemi uygulamasına geçilmesinin öngörülmesidir.

“Nüfus Hizmetleri Kanunu ” ile nüfus kayıtlarında adres kayıtlarının da tutulması öngörülmüştür. Artık yerleşim yeri (ikamet) adresi nüfus kütüklerin içinde yer alacaktır. Adres işlemlerinde genel uygulamaya hazırlık çalışmalarının bitirilmesinden sonra geçilecektir.

Genel uygulamaya geçilmesinden itibaren nüfus sayım veya tespitlerinin her zaman gerçek verilere göre yapılması mümkün hale geleceğinden, nüfus sayım ve tespitleri bir daha yapılmayacaktır. Böylece vatandaşın eve hapis edilerek sayılması tarihe gömülecektir. Sistemin devreye girmesiyle, adresler KPS’de yer alacağından, artık kurumlarca kişilerden yerleşim yeri ile ilgili belge istenmeyecektir.

İstatistikî bilgiler gerek ülke genelinde, gerekse bölgeler itibarıyla anında alınabileceğinden, eğitim, sağlık ve benzeri alanlarda geleceğe dönük planlamalar da gerçek sayısal bilgilerle yapılacak, planlama daha sağlıklı ve gerçekçi olacaktır.

Tebligat yapılmasına ilişkin yaşanan zorluklar sağlıklı adres verisi ile sona erecektir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Ülkemizde tüm acil yardım talep ve ihbarları telefon hatları aracılığıyla çeşitli kurumlara ait acil yardım merkezlerine (110, 112, 155, 156 vb.) yapılmaktadır.

Ancak, ilgili acil hizmet çağrılarının sonlandırıldığı merkezlerce alınan yardım talep ve ihbarlarına bazen, diğer lamım ve kuruluşlar ile zamanında koordinasyon sağlanamadığından acil yardım gerektiren durumlara müdahalede bazı sorunlar yaşanabilmektedir.

Bu sorunların meydana gelmemesi veya asgari düzeye indirilebilmesi amacıyla, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de tek bir numara ile erişilebilen acil yardım merkezlerinin kurulması çalışmalarını sürdürüyoruz. Telekomünikasyon Kurulu, AB müktesebatına uyum çerçevesinde, “112“ kısa numarasının ulusal kapsamda “Tek Acil Çağrı Numarası ” olarak tahsis edilmesine karar vermiştir. Proje, Bakanlığımız koordinesinde ilgili diğer Bakanlıklar, kurum ve kuruluşlarla birlikte yürütülmektedir.

2007 yılı sonunda pilot il olan Antalya ’da sistemin faaliyete geçirilmesi planlanmaktadır. 2008 yılından itibaren Tek Acil Çağrı Numarası Sistemi tüm ülkeye yaygınlaştırılmaya başlanacaktır.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Uzun süreden beri Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminde olan “Birinci Sınıf Mülki İdare Amirliği İhdasına İlişkin ” 5540 sayılı Kanun, Yüce Meclisimizin tasvibi ile kanunlaşarak, 5 Temmuz 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Kanunla, çağdaş kamu yönetiminin gerekleri olan meslek içi liyakat ve başarının değerlendirilerek, performans ve verimliliğin artırılmasına dayalı bir sistemin kurulması amaçlanmıştır.

Bu suretle, toplumun güvenliğinden kalkınmasına kadar çok geniş bir alanda görev icra eden mülki idare amirleri için, objektif kriterlere göre belirlenen bir terfi ve yükselme sistemi getirilmiş, valilik ve bakanlık merkezindeki üst düzey görevlere atanmada bu sistemin uygulanması öngörülmüştür.

Bakanlığımızda görev yapan diğer personelin özlük haklarının iyileştirilmesine dönük çalışmalarda ayrıca devam etmektedir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Gerek ekonomik ve sosyal nedenlerle, gerekse güvenlik ve başka nedenlerle yaşadıkları yerleri terk eden veya terk etmek zorunda kalan insanların içinde buldukları güç yaşam şartlarını iyileştirmek, bu durumun onların kaderleri olmadığını ve isteyerek bu duruma düşmediklerini göstermek üzere bazı projeler uygulamaktayız.

Bu çerçevede uygulanan Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde, başta güvenlik olmak üzere çeşitli nedenlerle köylerinden ayrılan ailelerden gönüllü olarak geri dönmek isteyenlerin kendi köyleri civarında veya arazisi müsait başka yerlerde iskân edilmeleri ve gerekli sosyal ve ekonomik alt yapının tesisi ile bu yerleşmelerde sürdürülebilir yaşam şartlarının sağlanması amacıyla yönelik ve 14 ili kapsayan “Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi ”ni yürütüyoruz.

Haziran 2000 - Ekim 2006 tarihleri arasında, proje kapsamındaki illerde toplam 24.036 hane, 145.358 nüfus köye geri dönüş yapmıştır. Bu amaca yönelik olarak toplam 46.636.549 YTL ayni, 10.158.214 YTL nakdi olmak üzere toplam 56.794.763 YTL yardım yapılmıştır.

5233 sayılı “Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun” hükümlerine göre Bakanlığımız 2006 yılı bütçesine 25.000.000

YTL ödenek konmuş olup; yılı içinde ilave olarak aktarılan 63.000.000 YTL ilave ödenekle birlikte toplam 88.000.000 YTL ödenek hak sahiplerine ödenmek üzere illerine gönderilmiştir. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bu güne kadar terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar görenlere ödenmek üzere toplam 112.106.961 YTL illerine gönderilmiştir. 2007 yılında bu kapsamda yapılacak ödemeler için 76.000.000 YTL ödenek öngörülmüştür.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Sivil savunma hizmetleri Bakanlığımızın üzerinde önemle durduğu ana hizmetlerinden biridir.

Ülkemiz, bulunduğu coğrafi konum, topoğrafik yapısı, iklim özellikleri ve diğer sebeplerden dolayı karşı karşıya bulunduğu afetlere müdahalede etkin bir yapıya sahip olmak zorundadır.

Bu gerçekten hareketle; Sivil Savunma Teşkilatımız gerek eğitimli uzman personeli, gerekse gelişmiş araç, gereç ve ekipmanıyla her türlü afete süratli bir şekilde müdahale edebilecek, 24 saat görev yapan, hareket kabiliyeti yüksek bir yapıya kavuşturulmuştur.

Bu çerçevede, 2005 yılında 42 araç alınarak teşkilatın hizmetine verilmiş olup, içinde bulunduğunuz yılda 16 araç daha alınarak hizmete sunulacaktır. 2007 yılı içinde 17 ilimiz daha araç bakımından takviye edilecektir.

Müdahale etmedeki sürat ve teknik donanımı yanında haberleşmenin de sivil savunma hizmetlerinde ne kadar önemli olduğunu Marmara Depreminde acı tecrübeyle yaşadık.

Bakanlık olarak bir daha böyle bir durumda karşılaşmamak için haberleşme ve iletişim sistemlerimizi geliştirmeye büyük önem vermekteyiz. Bir afet halinde kesintisiz haberleşmeyi sağlayacak görüntü ve data aktarımı yapacak ve tüm Türkiye'yi kapsayan Acil Haberleşme Sistemi ihale edilmiş olup, 2007 yılı Ocak ayı içinde hizmete sunulmuş olacaktır.

2006 yılı içerisinde Ulaştırma Bakanlığı Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile yaptığımız protokol ile de Sivil Savunma Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra Teşkilatının yurt içinde ve yurtdışında meydana gelen olağanüstü durumlarda ve yıllık tatbikatlarında ihtiyaç duyacakları haberleşmenin, Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün uzak mesafe sistemleri üzerinden etkin bir şekilde yapılmasını hedefledik.

Değerli Milletvekilleri,

Sivil savunma alanında başarıya ulaşmanın önemli şartlarından biri de her türlü olumsuzluğa karşı hazırlıklı olmak ve her türlü olaya anında reaksiyon göstermekten geçmektedir. İşte bunun yolu da eğitim faaliyetlerine süreklilik kazandırmaktır.

Bu çerçevede başta okullar olmak üzere hastane, fabrika gibi kalabalık nüfus barındıran mekânlarda öğrencilerin, çalışanların ve halkın bilinçlendirilmesi ve korunmasına yönelik yürütülen eğitim faaliyetlerine büyük önem verilmektedir.

Yine bu faaliyetler kapsamında 2006 yılında 7 ilimizde örnek Sivil Savunma Tatbikatı başarıyla icra edilmiştir. Bu tatbikatlar; halkın bilinçlendirilmesi ve eğitimini sağlarken, birlik ve ekiplerin muhtemel olaylarda birlikte müdahale yeteneklerini artırmakta, mevcut eksiklerin tespiti ve giderilmesine yönelik önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu tatbikatlardan en önemlisi 7-9 Kasım 2006 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Bu tatbikata, 5 ilin Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birliği ile 4 ilin acil kurtarma ve yardım ekibi, askeri birlikler, resmi ve özel kurumlar ile sivil toplum kuruluşları katılmıştır.

İstanbul'a bağlı 5 ilçede 12 ayrı alanda üç gün boyunca eş ve gerçek zamanlı olaylarla cereyan eden tatbikatta; 5.644 personel, 1.464 araç görev almış, 257 resmi ve özel kurum ile 21 gönüllü kuruluş aktif olarak görev almıştır.

Bu tatbikatta eş zamanlı olarak meydana gelmesi muhtemel olaylara müdahale ve birlikte çalışma yeteneği test edilmiştir. Önümüzdeki yıllarda hedefimiz risk altında olan diğer illerimizde de bu tatbikatların sayısını artırmaktır.

2006 yılı boyunca gerek sivil savunma birlikleri, gerekse il ekiplerimiz tarafından bölgelerinde meydana gelen olaylara anında müdahaleler yapılmıştır. Bu çerçevede yıl içinde trafik kazası, NBC olayları, kayıp, boğulma, göçük, yangın, sel ve su baskını, mahsur kalma, deprem ve çığ başta olmak üzere büyük küçük 251 olaya müdahale edilmiş, bu çalışmalarda 422 kişi sağ olarak kurtarılmıştır.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Kamu yönetim bilimi alanında yarım asrı aşkın ülkemize hizmet veren Bakanlığımız ilgili kuruluşu Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE), değişen ve gelişen yönetim anlayışına uygun olarak kamu görevlilerinin yönetim bilimi alanında uzmanlaşmasını sağlamak ve üst kademelere yükselbilecek nitelikte eleman yetiştirmektedir.

TODAİE, Bir yandan yürütmekte olduğu yüksek lisans düzeyindeki yönetici yetiştirme programı, öte yandan da kanını ve kuruluşların ihtiyaç duydukları yönetim alanlarına yönelik çok sayıdaki kısa süreli kurs, seminer ve benzeri eğitim etkinlikleriyle, yönetimde verimliliği ve hizmetin niteliğini artırma çabalarına destek olmayı sürdürmektedir.

Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünün araştırma faaliyetlerine de değinmek istiyorum.

2 Şubat 2006 tarihinde İçişleri Bakanlığı ile Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü arasında imzalanan protokolle, İçişleri Bakanlığı Vali ve Kaymakamların Bireysel Performans Ölçümü Araştırma Projesi (MİAPER) başlatılmıştır. Projenin amacı; hedef kitle olan Vali ve Kaymakamların çalışmalarının objektif ölçütlere göre değerlendirilmesi için performans ilke ve ölçütlerini geliştirme yönünde gerekli araştırmanın yapılmasıdır.

Ayrıca, TODAİE'nin çalışmaları devam eden Devlet Personel Rejiminin yeniden düzenlenmesi konusunda da önemli katkıları olmuştur.

Enstitü, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da, aynı şevk ve heyecanla, Türk kamu yönetiminin ihtiyaç duyduğu nitelikli yönetici yetiştirme görevini sürdürmeye devam edecektir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekili Arkadaşlarım,

Şüphesiz, Devletimizin halka dönük yüzü olarak toplumsal alanın önemli bir kısmının sevk ve idaresinden sorumlu Bakanlığımın, kendisine verilen görevleri başarıyla yerine getirebilmesi ancak ve ancak yürütülecek faaliyetlerin finansman giderlerinin genel bütçe çerçevesinde karşılanmasıyla mümkündür.

Ayrıca, Bakanlığım ve Bağlı Kuruluşlarının 2007 Yılı Bütçe Tasarıları Hükümetimizin ve Yüksek Planlama Kurulunda belirlenen parametreler çerçevesinde Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Planda yer alan politika hedef ve önceliklerine uygun olarak, izleyen iki yılın bütçe tahminlerine yer verilerek suretiyle, çok yıllık bütçeleme sistemine göre hazırlanmıştır.

Bu, bağlamda, İçişleri Bakanlığı 2007 Yılı Bütçe Tasarısı 1 milyar 181 milyon 744 bin YTL olarak belirlenmiştir. Bu rakam, 2006yılı bütçesine göre % 29'luk bir artışa tekabül etmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü 2007 Yılı Bütçe Tasarısı 6 milyar 151 milyon

bin YTL olarak belirlenmiş olup, 2006 yılı bütçesine göre % 28 oranında bir artışı yansıtmaktadır.

Jandarma Genel Komutanlığı 2007 Yılı Bütçe Tasarısı 3 milyar 137 milyon 341 bin YTL olarak belirlenmiş olup, artış oranı 2006yılı bütçesine göre % 22'dir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı 2007 Yılı Bütçe Tasarısı ise 229 milyon 933 bin YTL olarak belirlenmiş olup, artış oranı 2006yılı bütçesine göre % 18'dir.

Böylece, Bakanlık ve Bağlı Kuruluşları 2007 Yılı Bütçe Tasarıları toplamı 10 milyar 700 milyon 981 bin YTL olarak gerçekleşmiş olup, Merkezi Yönetim Bütçesi içindeki payımız da bir önceki yıl rakamı olan % 4.85'den, 2007 yılında % 5.20'ye yükselin iş bulun maktadır.

Bütçelerimiz yüce heyetinizin tasviplerine mazhar olduğu takdirde, bizlere tahsis edilmiş olan kaynakların en tasarruflu ve hizmete en yararlı biçimde kullanılması yönünde her türlü gayret gösterilecektir.

Burada sözlerime son vermeden önce beni sabırla dinlemenizden dolayı şahsım ve Bakanlığımı mensupları adına teşekkür ediyor, 2007 yılının tülkemiz için huzur ve refah yılı olmasını ve milletimize hayırlar getirmesini diliyor, saygılarımı sunuyorum.

İçişleri Bakanlığı ve Bağlı kuruluşlarının 2007 Mali Yılı Bütçe Tasarıları üzerinde TBMM Genel Kumlunda 19 Aralık 2006 tarihinde görüşmeler yapılmış; Bakanımız Görüşmelerde gruplan adına konuşan Milletvekillerinin Bakanlık Bütçesi ile ilgili eleştirilerini cevaplamıştır. TBMM Genel Kumlunda yapılan görüşmeler sonunda İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının 2006 Yılı Bütçesi kabul edilmiştir.

Yürürlüğe girmiş bulunan bu bütçelerin 2006 yılına göre gösterdikleri gelişmeler ise; İçişleri Bakanlığı Bütçesi 1.181.744.000 Yem Türk Lirası ile % 29, Emniyet Genel Müdürlüğü Bütçesi 6.151.963.000 Yeni Türk Lirası ile % 28, Jandarma Genel Komutanlığı Bütçesi 3.137.341.000 Yeni Türk Lirası ile % 22, Sahil Güvenlik Komutanlığı Bütçesi 229.933.000 Yeni Türk Lirası ile % 18, toplam bütçe rakamı olarak da 10.700.981.000 Yeni Türk Lirası şeklindedir. Bakanlığımız Bütçesinin Genel Bütçe içindeki payı 2006 yılında 5,20'ye yükselmiştir.

Yeni Bütçe Sistemine göre 2007 Mali Yılı Bütçe Kanunu ile İçişleri Bakanlığı Bütçesi ve Bağlı Kuruluşların Bütçeleri şu şekilde öngörülmüştür.

İçişleri Bakanlığının 2007 Mali Yılı Bütçesindeki Ödenek Dağılımı:

Bakanlığımız Bütçesi Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödenekleri; Genel Kamu Hizmetleri 1.025.245.450 YTL, Savunma Hizmetleri 78.196.000 YTL, Kamu

Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri, 2.302.550 YTL, İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri 76.000.000 YTL olmak üzere toplam 1.181.744.000 YTL olarak belirlenmiştir.

Ekonomik Sınıflandırmaya göre bu ödeneklerin dağılımı ise, Personel Giderleri 864.564.000 YTL, Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri 69.072.000 YTL, Mal ve Hizmet Alım Giderleri 93.944.000 YTL, Cari Transferler 84.624.000 YTL, Sermaye Giderleri 58.020.000 YTL, Sermaye Transferleri 11.580.000 YTL şeklindedir.

Emniyet Genel Müdürlüğünün 2007 Mali Yılı Bütçesindeki Ödenek Dağılımı:

Emniyet Genel Müdürlüğü 2007 Mali Yılı Bütçesinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödenekleri; Genel Kamu Hizmetleri 168.303.700 YTL, Savunma Hizmetleri 330.600 YTL, Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri, 5.773.066.300 YTL, Sağlık Hizmetleri 3.494.300 YTL, Eğitim Hizmetleri 206.768.100 YTL olmak üzere toplam 6.151.963.000 TL olarak belirlenmiştir.

Ekonomik Sınıflandırmaya göre bu ödeneklerin dağılımı ise, Personel Giderleri 4.197.373.000 YTL, Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri 1.121.688.000 YTL, Mal ve Hizmet Alım Giderleri 576.350.000 YTL, Cari Transferler 830.000 YTL, Sermaye Giderleri 255.722.000 YTL şeklindedir.

Jandarma Genel Komutanlığı 2007 Mali Yılı Bütçesindeki Ödenek Dağılımı:

Jandarma Genel Komutanlığı 2007 Mali Yılı Bütçesinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödenekleri; Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri 3.137.341.000 YTL olarak belirlenmiştir.

Ekonomik Sınıflandırmaya göre bu ödeneklerin dağılımı ise, Personel Giderleri 1.576.164.000 YTL, Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri 427.877.000 YTL, Mal ve Hizmet Alım Giderleri 1.037.600.000 YTL, Cari Transferler 700.000 YTL, Sermaye Giderleri 95.000.000 TL şeklindedir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı 2007 Mali Yılı Bütçesindeki Ödenek Dağılımı:

Sahil Güvenlik Komutanlığı 2007 Mali Yılı Bütçesinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödenekleri; Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri 229.933.000 YTL olarak belirlenmiştir.

Ekonomik Sınıflandırmaya göre bu ödeneklerin dağılımı ise, Personel Giderleri 66.005.000 YTL, Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri 17.991.000 YTL, Mal ve Hizmet Alım Giderleri 108.527.000 YTL, Sermaye Giderleri 37.410.000 YTL şeklindedir.

İçişleri Bakanlığı ve Bağlı kuruluşlarının 2007 Mali Yılı Bütçe Tasarıları üye-

rinde TBMM Genel Kurulunda 19 Aralık 2006 tarihinde görüşmeler yapılmış; Bakanımız Görüşmelerde gruplan adına konuşan Milletvekillerinin Bakanlık Bütçesi ile ilgili eleştirilerim cevaplamıştır. TBMM Genel Kumlunda yapılan görüşmeler sonunda İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının 2007 Yılı Bütçesi kabul edilmiştir.

Bakanlığımızca Düzenlenen Toplantılar

İlki Bulgaristan'ın Varna Şehrinde yapılan ve bölge ülkeleri arasında terör, organize suçlar, insan ve silah kaçakçılığı ile bunların finansman kaynakları ve aralarındaki ilişkilerin değerlendirilmesi ile bu konuların insani boyutlarının incelenerek, bölgesel işbirliği imkânlarının geliştirilmesi amacıyla düzenlenen Güneydoğu Avrupa İçişleri Bakanları Gayri resmi Toplantısının İkincisi, ülkemizin ev sahipliğinde, 2-5 Kasım 2006 tarihlen arasında Antalya'da gerçekleştirilmiştir.

Toplantıda Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İçişleri / Kamu Düzeni / Güvenlik Bakanları;

Ülkeleri arasında var olan dostluk ilişkilerini ve işbirliğini ilerletmek ve güçlendirmek yönündeki arzularını dile getirmişler,

Uluslararası ve bölgesel barış, güvenlik ve istikrar ile ülkelerin demokratik değerlerine, ekonomik kalkınmasına ve toprak bütünlüğüne ciddi bir tehdit oluşturan terörizmi insan haklarının açık bir ihlali olarak kınamışlar,

Terörizm ve örgütlü suçlar arasındaki yakın ilişkiyi kayda geçirmişler; uyuşturucu ve psikotrop maddeler, silah, göçmen, organ ve doku kaçakçılığı ile yasadışı göç ve karapara aklama gibi örgütlü suçların dünyamız ve bölgemizde ciddi boyutlara ulaştığını kabul etmişler,

Güneydoğu Avrupa Ülkelerinin terörizmin ve örgütlü suçların her türünün ortadan kaldırılması için ortaya koydukları iradenin, ülkelerimiz arasında güvenlik konularında işbirliği yapılmasına imkân tanıyan olumlu koşullar yarattığını memnuniyetle müşahede etmişler,

Kişiler, gruplar, yasadışı unsurlar ve örgütler tarafından terörizme ve örgütlü suçlara doğrudan ya da dolaylı destek verilmesini engellemek için ortak çaba ve sürdürülebilir tedbirler alınmasının gereğini vurgulamışlar,

Terörizm ve örgütlü suçların her türü, karapara aklama ve terörizmin finansmanıya etkin mücadele edebilmek için yakın işbirliği tesisi konusundaki kararlılıklarını teyit etmişler,

Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI) gibi var olan bölgesel işbirliği

mekanizmalarının desteklenmesi ve güvenlik konularında işbirliğini güçlendirmek üzere, ulusal mevzuatları, BM Sözleşmeleri ve diğer uluslararası enstrümanlarla uyumlu olarak, yetkili makamları arasında gerekli bütün mekanizmaların en kısa sürede kurulması gereğini not etmişler,

18 Mart 2006 tarihinde Bulgaristan'ın Varna kentinde düzenlenen Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İçişleri / Kamu Düzeni / Güvenlik Bakanları Gayrı resmi Birinci Toplantısının sonuçlarını hatırlamışlar,

Güvenlik işbirliğinin bölgesel barış ve istikrarın korunmasında en etkili yol olduğu konusunda mutabakata varmışlar,

Bölge ülkeleri arasındaki mevcut ikili ve çok taraflı güvenlik işbirliği anlaşmalarını ve ilgili uluslararası belgelerin, bölge ülkelerinin kanun uygulayıcı kurumları arasında gerekli operasyonel mekanizmaların kurulmasına imkân tanıdığını kayda geçirmişlerdir.

Diğer yandan, daha başarılı ve verimli işbirliği tesis edilmesi için, var olan mekanizmaların Gayrı resmi Bakanlar Toplantısı sürecinin daha da ilen götürülmesi suretiyle tamamlanması gerektiği konusunda anlayış birliğine varmışlar, Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İçişleri / Kamu Düzeni / Güvenlik Bakanlarının yılda iki kez rotasyon usulüyle toplanmasına karar vermişlerdir.

Katılımcılar; her toplantının sonunda bir sonraki toplantının ev sahibinin kararlaştırılmasını, toplantının taslak gündeminin, bir önceki toplantıda varılan kararlar ve ele alınan konular ile diğer katılımcı ülkelerin önerilen dikkate alınarak ev sahibi ülke tarafından hazırlanmasını benimsemişler, Romanya İçişleri Bakanı Sayın Vasile Blaga'nın daveti üzerine, bir sonraki toplantılarının Romanya'da düzenlenmesini kabul etmişlerdir.

İçişleri Bakanı Abdülkadir AKSU toplantının açılışında katılımcılara hitap etmiştir. Yaptığı konuşmanın özeti aşağıda verilmiştir.

Değerli Meslektaşlarım,

Heyet Başkan ve Üyeleri,

Büyükelçiler,

Hanımlar, Beyler;

Sözlerime sizlere tekrar hoş geldiniz diyerek başlamak istiyorum. Bildiğiniz üzere bugün İkincisini gerçekleştirmekte olduğumuz Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İçişleri Bakanları Gayrı resmi toplantısının birincisi, geçtiğimiz Mart ayında Bulga-

ristan'ın Varna kentinde düzenlenmişti. Bu ilk toplantıda, paylaştığımız ortak coğrafyada güvenliğimizi ve istikrarımızı tehdit eden sorunları ele almış, bu sorunlara karşı alınabilecek önlemler konusunda son derece yararlı görüş alışverişlerinde bulunmuştuk.

Bu vesileyle, fevkalade kıymetli bulduğumuz Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İçişleri Bakanları Gayri resmi Toplantı mekanizmasının yaratılmasında öncülük eden Bulgaristan'a ve kıymetli meslektaşım Sayın Rumen Petkov'a bir kez daha teşekkürlerimizi ifade etmek isterim.

Bu mekanizmayı ülkemizin terörizm, örgütlü suçlar ve yolsuzluk gibi sorunlarla mücadelede uluslararası ve bölgesel işbirliğine atfettiği önem çerçevesinde değerlendiriyoruz. Bu nedenledir ki İkinci Bakanlar Toplantısına ev sahipliği yapmak istedik. Sizleri ülkemizde görmekten ve ağırlamaktan büyük memnuniyet duyuyoruz.

Değerli Meslektaşlarım, Değerli Heyet Üyeleri;

Bilim ve teknolojiye son on yıllardır yaşamakta olduğumuz hızlı gelişmeler, özellikle bilişim ve iletişim sektörlerindeki baş döndürücü ilerleme bizleri, bir köşesindeki olayların diğer bir köşeyi de yakından ilgilendiren sonuçları bulunan bir dünya ile karşı karşıya bırakmaktadır. Küreselleşme olgusu bir yandan ülkelerimizin refahını artırırken bir taraftan da terör ve örgütlü suç unsurlarının faaliyet alanlarını genişletmeleri yönünde çeşitli fırsatların ortaya çıkmasına imkân tanımaktadır.

Bu suç unsurları, teknoloji ve iletişim araçlarından da faydalanarak çeşitlendirdikleri faaliyetleriyle uluslararası güvenlik ve istikrarı tehdit eder bir hale gelmişlerdir.

Nitekim Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Anan, 2005 tarihli "Daha Geniş Özgürlük, Gelişme, Güvenlik ve Herkes İçin İnsan Hakları " başlıklı raporunda terörizmi ve organize suçları önümüzdeki yıllarda insanlığın karşılaştacağı başlıca tehditler arasında saymıştır. Geçen yıl, Birleşmiş Milletler 'de üst düzeyde kabul ettiğimiz zirve bildirisinde de bu husus teyit edilmiştir.

Değerli Katılımcılar,

Terörizm hiçbir ayrını gözetmeksizin tüm ülkeleri etkileyen bir olgu olma özelliğini sürdürmektedir. Terörizmin hiçbir hakkı gerekçesi olamaz. Terörizm insanlığa karşı işlenmiş bir suç olarak kabul edilmelidir. Bu çerçevede, terörizmin hiçbir din, ırk, milliyet veya belirli bir bölge ile bağlantılandırılmayacağını altını çizmek istiyorum.

Terörizm ile herhangi bir din arasında, özellikle İslam ile bir bağ kurmaya yönelik her teşebbüs ancak teröristlerin amaçlarına hizmet eder.

Dünyanın neresinde, hangi nedenle ve kimler tarafından gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, her türlü terör eylemini şiddetle kınadığımızı, Türkiye'nin bu güne kadar olduğu gibi bundan sonra da terörle mücadeleye aynı inanç ve kararlılıkla destek olacağını vurgulamak istiyorum.

.....

Terörizme karşı mücadelede uluslararası işbirliğine imkân sağlayan en kapsamlı ve etkin örgüt Birleşmiş Milletler'dir. Bu nedenle terörizme karşı mücadele etkinliklerinin odağında BM olmalıdır. Diğer örgütler BM'deki çalışmalarını tamamlayıcı ve destekleyici nitelikte katkı sağlayabilirler.

Uluslararası sözleşmelerin ve BM güvenlik konseyi kararlarının getirdiği yükümlülüklerin tüm ülkelere eksiksiz yerine getirilmesi, terörizmle mücadelede başarı sağlanması için hayati önem taşımaktadır.

Türkiye, terör örgütlerine karşı uzun yıllar boyunca verdiği mücadelede edindiği deneyim ışığında, terörizm ile örgütlü suçlar arasındaki bağlantıya dikkat çekmektedir.

.....

Terörizmle uluslararası alanda etkin bir şekilde mücadele etmenin önemli şartlarından biri de, terör suçlarının iltica hakkını istismar etmelerinin önüne geçmektir.

Aynı şekilde, adli yardımlaşma ve suçların iadesi konusundaki uluslararası anlaşmaların hükümlerinin yeknesak biçimde uygulanması da bu mücadelenin unsurlarından biridir, "siyasi suç" bahanesiyle terör suçlarının iadesinden imtina edilmesi terörle mücadelede sonuç alınmasının önünde büyük bir engel teşkil etmekte ve teröristleri cesaretlendirmektedir. Biz bu konuda tüm ülkelerin "yargıla ya da iade et" prensibini tavizsiz bir şekilde uygulamalarını bekliyoruz.

Değerli Dostlar,

Teknolojik gelişmelerin nimetlerinden faydalanarak faaliyetlerini giderek yaygınlaştıran ve çeşitlendiren sınır aşan suç gruplarıyla ülkelerin tek başlarına mücadele etmesinin mümkün olmadığı hepimizce malum bir gerçektir.

Sosyal ve ekonomik kalkınmaya ciddi darbe vuran bu suç örgütleriyle mücadele, kuşkusuz çok yönlü bir strateji ile uluslararası, bölgesel ve ikili işbirliği gerek-

tirmektedir. Esasen ülkelerimizin organize suçlarla mücadelesinin temelinde bu işbirliği anlayışı yatmaktadır.

Organize suç örgütlerinin sınır aşan faaliyetlerle gerek farklı suç türlerine yönelmesi, gerekse kendi yapısına farklı milletlere mensup insanları da dâhil ederek farklı coğrafyalarda yeni çıkarlar peşinde koşması, bu tür suçlarla mücadelede uluslararası işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca örgütlü suç faillerinin cezasız kalması gibi istenmeyen durumların önlenmesi amacıyla etkin adli yardımlaşma ve işbirliği mekanizmalarına gereksinim duyulmaktadır.

Bu itibarla, sınır aşan örgütlü suçlarla mücadelede evrensel standartların oluşturulmasını amaçlayan uluslararası sözleşmelerin ülkelerce kabul görecce uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Türkiye, bu gerçekten hareketle, sınır aşan örgütlü suçlarla mücadelede işbirliğinin geliştirilmesi amacını taşıyan girişimlere gönülden ve aktif destek vermektedir.

Ülkemiz örgütlü suçlarla mücadelede edindiği deneyimi tüm ülkelerle paylaşmakta, ikili ve bölgesel işbirliği imkânlarını artırmakta ve başta birleşmiş milletler çatısı altında düzenlenenler olmak üzere, evrensel düzeyde atılan adımlarda aktif rol oynamaktadır.

Bu alanda çeşitli platformlarda oluşturulan uluslararası hukuki zemine büyük önem atfediyoruz. Ülkemiz birleşmiş milletler sınır aşan örgütlü suçlarla mücadele sözleşmesi ile bu sözleşmeye ek insan ticareti, göçmen ve silah kaçakçılığının engellenmesine dair üç protokolü onaylamıştır. Türkiye ayrıca sözleşme ile ek protokollerin uygulanmasına ilişkin olarak BM tarafından yürütülmekte olan takip mekanizmalarına aktif katkıda bulunmakta ve taraf devlet olmasından kaynaklanan yükümlülüklerini yeri ne getirmektedir.

Türkiye ayrıca, BM uyuşturucu ve örgütlü suç ofisi, BM suçun önlenmesi ve ceza adaleti komisyonu, Karadeniz ekonomik işbirliği örgütü ve güneydoğu Avrupa İşbirliği girişimi gibi uluslararası platformlarda örgütlü suçlarla mücadele konularında etkin rol oynamakta ve bu platformların çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.

Sayın Bakanlar,

Değerli Heyet Üyeleri,

Uyuşturucu kaçakçılığı, günümüz dünyasında ülke sınırlarını aşarak bölgesel ve uluslararası bir suç türü haline dönüşmüştür. Dünya genelinde bağımlı

sayısında artış olması, uyuşturucu kaçakçılığındaki yüksek kar marjı, terörist faaliyetler, dünyadaki siyasal değişimler ve teknolojik gelişmeler uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığını hızlandırmış ve sorunu küresel hale getirmiştir. Uyuşturucu probleminin çözümü, şüphesiz uluslararası işbirliği gerektiren ortak bir sorumluluktur.

Türkiye olarak, dünyadaki uyuşturucu problemine karşı girişimlerin başarıya ulaşması için, bu girişimlerin tüm üye ülkeleri kapsamaması, uluslararası ve bölgesel işbirliği ve kalkınma programlarıyla desteklenmesi gerektiğine inanıyoruz.

.....

Son yıllarda, uyuşturucu kaçakçılığı, yasadışı uyuşturucu üretimi ve uyuşturucu alışkanlığıyla mücadele alanlarındaki uluslararası işbirliğinde önemli bir ilerleme kaydedilmekte olduğunu memnuniyetle gözlemlemekteyiz. Bununla beraber, ilerlemenin arzu edilen düzeye gelebilmesi, mutlak ve kalıcı başarılarla ulaşılabilmesi için daha çok mesafe kat edilmesi gerekmektedir.

— Bugün bizleri bir araya getiren bu toplantının, söz konusu gayretlerimize katkısı olacağını düşünüyorum.

Bu konuda uluslararası alanda işbirliğinin önemine inanan Türkiye başta BM çatısı altında düzenlenenler olmak üzere ilgili bütün anlaşmalara taraftır. Yine bu konuyla ilgili olarak ülkemiz uyuşturucu alanında uluslararası işbirliğini sağlamakla yükümlü olan kuruluşların çalışmalarına her aşamada önemli katkılarda bulunmaktadır.

Değerli Delegasyon Üyeleri,

Kanun uygulayıcıların eğitimi konusundaki faaliyetlerin, terörizm, örgütlü suçlar ve uyuşturucu ile mücadele alanındaki işbirliği çabalarının önemli bir ayağım oluşturduğuna inanıyoruz.

Bu amaçla, BM uyuşturucu ve suç ofisinin desteğiyle, kısa adı TADOC olan “Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi”ni kurduk. TADOC bölge ülkeleri ile Türkiye’nin ikili güvenlik işbirliği anlaşması yaptığı diğer ülkelerin kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele birimlerinde görevli personele temel ve uzmanlık eğitimi vermekte, seminer ve workshop programları uygulamaktadır.

Esasen TADOC un eğitim faaliyetleri Güneydoğu Avrupa ülkeleri kanun uygulayıcıları tarafından iyi bilinmektedir. Zira TADOC tarafından 2000-2006 yılları

arasında düzenlenen eğitim programlarına 128 Arnavut, 53 Bosna-Hersekli, 25 Bulgar, 8 Hırvat, 19 Karadağlı, 14 Kosovalı, 56 Makedon, 47 Romen ve 11 Yunanlı yetkili katılmıştır.

Bölge ülkelerinin TADOC tarafından düzenlenmekte olan kurslara artan ilgisi ve katılımından büyük memnuniyet duyuyoruz.

.....

Değerli Meslektaşlarım,

Günümüzde yasadışı göç ve insan kaçakçılığı bilhassa bölgemizi etkileyen önemli sorunlar olma özelliğini sürdürmektedir.

Ekonomik, sosyal veya siyasi nedenlerle, iş bulma ya da iltica gibi amaçlarla yapılan göç hareketlerinin altında gerçekleştirilen göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti faaliyetleri, günümüzde hem kaynak hem de hedef olarak çok sayıda ülkeyi etkilemektedir. Bu faaliyetler genellikle uluslararası düzeyde örgütlenmiş organize suç şebekeleri tarafından yönlendirilmekte; hem ülkeler içerisinde hem de ülkeler arasında menfaat karşılığı suç ve şiddet ile iç içe geçmektedir.

Günümüzde suç örgütlerinin ulusal ve uluslararası etkili ve kararlı önlemler alınmasını gerektiren karmaşık yöntemleri ve sınır aşan vasıtaları her geçen gün daha da artan bir ölçüde kullanmaları, örgütlü şekilde işlenen göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarına ivme kazandırmıştır.

Doğusunda yer alan düşük gelirli ülkelerin vatandaşlarının, batı ülkelerine geçişte ülkemizi transit güzergâh olarak kullanmaları nedeniyle, Türkiye de önemli ölçüde yasadışı göçe maruz kalmaktadır.

Sorun büyük ve uluslararası mahiyette olup, tekrar tekrar vurguladığımız üzere, çözümü Türkiye'nin veya tek başına herhangi bir ülkenin olanaklarının ötesindedir. Çözüm uluslararası işbirliği ve en önemlisi, külfet paylaşımını da gerekli kılmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretiyle mücadelede uluslararası işbirliğinin önemine inanan Türkiye, 1997 yılından bu yana sınır polisi konferanslarına, AB Yasadışı Göç ve Sınır İhlalleri Konusunda Bilgi Değişimi Merkezi çalışmalarına ve Bern inisiyatifi faaliyetlerine aktif katılım sağlamaktadır.

Türkiye ayrıca, insan ticareti ve yasadışı göç ile mücadele konularında, Ankara'daki uluslararası göç örgütü ile de güçlü bir işbirliği sergilemektedir. Bu çerçevede, Türkiye, 30 Kasım 2004 tarihinde Uluslararası Göç Örgütü 'ne üye olmuştur.

2003 yılı Eylül ayından beri Budapeşte Süreci'nin eş başkanlığını deruhte eden Türkiye, 2006 Ocak ayında sürecin başkanlığını üstlenmiştir. Ülkemiz ayrıca bugüne kadar aralarında Yunanistan ve Romanya'nın da bulunduğu beş ülke ile geri kabul anlaşması imzalamıştır.

Ülkemizin organize suçlar ve terörizmle mücadelede işbirliğini öngören ikili güvenlik işbirliği anlaşmalarında yasadışı göç ve insan ticaretiyle mücadelede işbirliği tesis edilmesine ilişkin hükümler de bulunmaktadır.

Türkiye, Gürcistan, Belarus, Ukrayna ve Moldova ile insan ticareti ile mücadele alanında ikili işbirliği protokolleri imzalamıştır.

İnsan ticaretinde, hedef ülke olan Türkiye, bu suçla mücadele için ciddi önlemler almıştır. Bu çerçevede ücretsiz "157" acil yardım ve ihbar hattı faaliyete geçmiş, İstanbul ve Ankara 'da mağdurlar için sığınma evleri açılmış ve "insan ticareti ile mücadele eylem planı " kapsamındaki diğer projeler hayata geçirilmiştir.

.....

Uluslararası camianın, özellikle gelişmekte olan ülkelerin karşı karşıya kaldığı önemli bir mesele olan yolsuzlukla mücadele, ülkemizin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çerçevede, Türkiye, bir yandan ülke çapında yolsuzlukla mücadele çalışmalarına hız verirken, yolsuzlukla mücadele alanında yürütülen uluslararası çalışmalara etkin biçimde katılmakta ve BM, Avrupa Konseyi, OECD ve diğer bazı bölgesel kuruluşlar bünyesinde sürdürülen çalışmalar sonucu kabul edilen karar ve belgelerin hemen tümünü desteklemektedir.

Türkiye, yolsuzluğa karşı birleşmiş milletler sözleşmesi hazırlanması amacıyla kurulan ad HOC komite'nin Viyana'da sürdürülen çalışmalarına aktif bir biçimde katılmış, çeşitli konularda öneriler sunmuştur. Yaklaşık iki yıl süren müzakereler sonunda üzerinde mutabakata varılan BM yolsuzlukla mücadele sözleşmesi ülkemiz tarafından 10 Aralık 2003 tarihinde imzalanmıştır.

.....

Değerli Meslektaşlarımı ve Heyet Üyeleri,

Sözlerimi bitirmeden önce, önümüzdeki kısa süre içinde ortak sorunlarımız ve bunlarla mücadelede alınabilecek önlemler konusunda verimli görüşmeler gerçekleştireceğimizi ifade etmek isterim.

Birbirimizi daha iyi anlamamız, öncelik ve hassasiyetlerimizi ifade edebil-

memiz için toplantımızın bir vesile teşkil ederek bölgemizdeki istikrar ve güven ortamına katkıda bulunmasını dilediğimizi belirtmekte yarar görüyorum.

Bu çerçevede, Antalya toplantımızın ortak sorunlarımızla mücadelede işbirliğinin yeni bir safhasını oluşturmasını arzu ettiğimizi vurgulamak istiyorum. Geleceğe yönelik işbirliğimizi daha da ileri götürmek amacıyla oluşturduğumuz değişik önerileri toplantılarımızda dikkatinize getirerek üzerinde mutabakat hâsıl olacak bir sonuç elde etmek için çaba göstereceğimizi, bu konuda bizlere gerekli destek ve işbirliğini sağlayacağınıza olan güvenimi ifade etmek istiyorum.

Sizlere tekrar hoş geldiniz diyor ve teşekkürlerimi sunuyorum. Bu güzel şehrimizde hoş vakit geçireceğinizi ümit ediyorum.

Bakanlık Makamının Katıldığı Yurtdışı Toplantıları

- 27-28 Kasım 2006 tarihlerinde Strasbourg'da Pompidou Group tarafından gerçekleştirilen "Avrupa Uyuşturucu Politikası İçin Yeni Sinyaller" konulu Bakanlar Konferansına yoğun programı nedeniyle Bakanımız katılamamış, yerime Bakanlığımızı temsilen Müsteşar Yardımcısı Alim BARUT iştirak etmiştir.

- 8-11 Aralık 2006 tarihleri arasında Suriye'nin başkenti Şam'da düzenlenen Türkiye-Suriye Ortak Yerel Yönetimler Konferansına Müsteşar Yardımcısı V. Zekeriya ŞARBAK, Mahalli İdareler Genel Müdür Vekili Ercan TOPACA ve Şube Müdürü Murat ZORLUOĞLU katılmışlardır.

Bakanlığımız İlgililerinin Katıldığı Yurtdışı Toplantıları

- Araştırma ve Etütler Merkezi Başkanı Mülkiye Başmüfettişi Yılmaz KURT, 03-05 Ekim Tarihlerinde Brüksel'de yapılan "Dış Güvenlik ve Savunma Müktesebatı" başlığı altındaki toplantıya katılmıştır.

- İller İdaresi Genel Müdür Yardımcısı Ahmet SARAÇ, 8-11 Ekim tarihleri arasında Brüksel'de düzenlenen "AB Müzakere Tarama Toplantısı"na katılmak üzere Lüksembourg'a gitmiştir.

- Mahalli İdareler Genel Müdür Yardımcıları Hasan Hüseyin CAN, Yavuz Selim KÖŞGER, Daire Başkanı Mustafa Yardımcı ve Şube Müdürü Murat ZORLUOĞLU 8-11 Ekim 2006 tarihleri arasında Brüksel'de yapılan AB Müktesebatı Tanıtıcı Tarama Toplantısına katılmışlardır.

- Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanı Ercan ASLANTAŞ; 11-14 Ekim 2006 tarihleri arasında Brüksel'de(Belçika) yapılan "Yargı ve Temel Haklar" ve 20 Kasım - 1 Aralık 2006 tarihleri arasında Hollanda'da Yapılan "Adaletin

Yönetimi” konulu toplantılara katılmak üzere anılan ülkelere gitmiştir.

- Hukuk Müşaviri Mustafa ARI, Malezya Hükümetinin himayesinde 3 Kasım-3 Aralık 2006 tarihleri arasında Kualalumpur’da düzenlenen ICT 3 Eğitim Programına katılmak üzere anılan ülkeye gitmiştir.

- Hukuk Müşaviri Uğur KOLSUZ, Hindistan Hükümetinin himayesinde 25 Kasım-6 Aralık 2006 tarihleri arasında Yem Delhi’de düzenlenen Teknik ve Ekonomik İşbirliği konulu seminere katılmıştır.

Bakanlığımız İlgililerinin Yurtdışından Gelen Ziyaretçileri

- 28 Kasım 2006 tarihinde Danimarka Dışişleri Bakanlığı Devlet Sekreterliği Büyükelçisi Carsten STAUR ve beraberindeki heyete Teftiş Kurulu Başkanlığınca bilgilendirme sunumu yapılmıştır.

Bakanlığımızca Gerçekleştirilen Eğitim Faaliyetleri

Eğitim Dairesi Başkanlığı

Mülki İdare Amirlerine Yönelik Gerçekleştirilen Eğitim Faaliyetleri:

- 101. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri 09-13 Ekim 2006 tarihleri arasında “İmar Mevzuatı, Uygulaması ve Denetimi” konusunda Bakanlık Konferans Salonunda yapılmış, seminere 85 Mülkiye Müfettişi, 59 Mahalli İdareler Kontrolörü olmak üzere toplam 144 kişi katılmıştır.

- Bakanlığımız ve İngiltere Hükümeti İşbirliği ile yürütülen “İnsan Hakları

Bağlamında Mülki İdare Amirlerinin Kolluk Yönetimi Kapasitesinin Geliştirilmesi” projesi kapsamında, Ankara-Kızılcıhamam’da; 05-08 Kasım 2006 tarihleri arasında 102. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri, 12-15 Kasım 2006 tarihleri arasında 103. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri, 19-22 Kasım 2006 tarihleri arasında 104. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri, 26-29 Kasım 2006 tarihleri arasında 105. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri, 03-06 Aralık 2006 tarihleri arasında 106. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri, 09-13 Aralık 2006 tarihleri arasında 107. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri yapılmış olup, seminerlere toplam 608 Mülki İdare Amiri katılmıştır.

- 110 Kaymakam Adayının katılımıyla, 20 Kasım 2006 tarihinde Bakanlık Konferans Salonunda 91. Dönem Kaymakamlık Kursunun açılışı yapılmıştır. Eğitim Dairesi Vali Durmuş Yalçın Konferans Salonunda devam eden kurs, 06 Mart 2007 tarihinde sona erecektir.

Genel İdare Hizmetleri Sınıfına Yönelik Gerçekleştirilen Eğitim Faaliyetleri:

- Bakanlık personelinin çalışmalarında daha verimli ve başarılı olmalarını sağlamak amacıyla, 09-20 Ekim 2006 tarihleri arasında Eğitim Dairesi Başkanlığı Bilgisayar Sınıfında, 1 MİA, 9 GİH, 1 YH, 7 geçici işçinin katılımıyla “126. Dönem İlen Düzey Bilgisayar Kursu” yapılmıştır.

- 5. Dönem Nüfus Personeli Kursu, 06-10 Kasım 2006 tarihleri arasında Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü konferans salonunda “Adres Bilgi Sistemi, Temel Arşivcilik, Avrupa Birliği, İnsan Hakları ve Verimlilik” konularında yapılmış, 41 GİH, 14 Sözleşmeli personel olmak üzere toplam 55 personel katılmıştır.

- Dernekler Dairesi Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatında görev yapan personelinin e-Dernek kurumsal yazılım programının veri tabanında kayıtlı bilgilerin kullanımı ve kontrolü amacıyla, toplam 172 Dernekler personelinin katılımıyla, 04-05, 07-08, 11-12, 14-15, 18-19 Aralık 2006 tarihleri arasında Eğitim Dairesi Başkanlığı Bilgisayar Sınıfında 5 grup halinde “E-Dernek Yazılım Programı Kursu” yapılmıştır.

- İl Dernekler Müdürlerinin yönetim ve liderlik becerilerinin geliştirilmesi, yönetim faaliyetlerinde modem ve profesyonel bir anlayışın yerleştirilmesi ve sivil toplum örgütlerine daha kaliteli hizmet verilebilmesini sağlamak amacıyla İngiltere Hükümeti (İngiltere Büyükelçiliği) ile işbirliği içerisinde, 10-16 Aralık 2006 tarihleri arasında Ankara-Kızılcahamam’da “Üst Düzey Yöneticilik Anlayışında Yem Yaklaşımlar Semineri”: düzenlenmiş, 53 Dernekler personeli katılmıştır.

- Bakanlığımızca hazırlanan yıllık Eğitim Planı çerçevesinde 2006 Ekim, Kasım ve Aralık aylarında gerçekleştirilen 9 eğitim faaliyetiyle 775 kişi eğitilmiştir. Bunlardan 575’i Mülki İdare Amiri, 170’i Genel İdare Hizmetleri, 30’u diğer hizmet sınıfları (15 geçici işçi, 14 sözleşmeli personel, 1 Yardımcı Hizmetler Sınıfı) personeli dir

Teftiş Kurulu Başkanlığı

- Bakanlığımız ile Danimarka Hükümeti ve UNDP arasında yürütülen “İnsan Hakları Eğitim Projesi” kapsamında “Kolluk Kuvvetlerinin İnsan Hakları Uyumunun İncelenip İzlenmesi” konulu eğitim programına Teftiş Kurulu Başkanı ve 37 Mülkiye Müfettişi katılmıştır.

1. Sınıf Mülki İdare Amirliği ile İlgili İçişleri Bakanlığın Encümeninin

Kararı

İçişleri Bakanlığın Encümeninin 23.11.2006 tarih ve 1 sayılı kararı ile 809 Mülki İdare Amiri 05.07.2006 tarihinden, 2 Mülki İdare Amiri de 27.11.2006 tarihinden geçerli olmak üzere 1. Sınıf Mülki İdare Amirliğine yükseltilmişlerdir. Söz konusu karar 29 Kasım 2006 tarih ve 26361 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 1. Sınıf Mülki İdare Amirliğine yükseltilenlere ait isim listesi şu şekildedir.

Müsteşar Yardımcısı Vekili; Zekeriya Şarbak.

Genel Müdür V.; Mustafa Yaman.

Bakanlık Müşaviri; Süleyman Tomas.

Daire Başkanları; Dr. Ömer Faruk Günay, Adnan Türkdamar, Şerif Yılmaz, Vasip Şahin, Abdurrahman Savaş, Namık Demir, Aziz Yıldırım, Ahmet Hamdi Usta, Mükerrrem Ünlüer, Erol Ayyıldız, Dr. Ahmet Sarıcan, Süleyman Nevzat Korkmaz, Ercan Topaca, Bekir Sıtkı Dağ, Mustafa Yardımcı, Hasan Hüseyin Türkoğlu, Doç. Dr. Sait Aşgın, Abdurrahman Korucu, Yavuz Selim Köşger, Dr. Şentürk Uzun, Ethem Acar.

Genel Müdür Yardımcıları; Ahmet Saraç, Özdemir Çakacak, Osman Akbaş, İbrahim Ejder Kaya, Dr. Hasan Hüseyin Can, Dr. Yusuf Mayda, Mustafa Tutulmaz, Mustafa Döner, Mehmet Ercan Aslantaş.

Genel Sekreter; Cafer Odabaş.

Hukuk Müşavirleri; Hasan Tülay, Abdullah Acar, Mehmet Ali Aytaç, Mustafa Güran, Şükrü Kurnaz, Mehmet Yılmaz, İbrahim Şahin, Abidin Ünsal, Abdullah Aslan, Fatih Sinan Yağsan, Arslan Özbey, Mustafa Ünlüsoy, Mahmut Yıldırım, Şakır Cengiz Kalkandelen, Necmettin Kılıç, Nurettin Yılmaz, A. Şahin Özcan, Alı Uslanmaz, Mehmet Erdoğan, Mehmet Oduncu, Emin Alıcı, Ömer Doğanay, Alpaslan Kavaklıoğlu, Şerafettin Tuğ, Ahmet Hamdi Nayır, Hacı Hasan Özyiğit, İbrahim Uğur, Kemal Yurtnaç, Nursal Çakıroğlu, Mustafa Karabina, Mehmet Şahin, Ahmet Hikmet Şahin, Hikmet Dengeşik, Tuncay Engin, Kazım Karabulut, Dr. Recep Kızılcık, Münir Karaloğlu, Özer Kontoğlu, Metin Akdamar, Mehmet Yavuz, Mustafa Arı, Levent Kılıç.

İl Hukuk İşleri Müdürleri; Mustafa Aslan, M. Erhan Türker, Mustafa Taş, Mehmet Polat, Gürkan Karaman.

Mülkiye Başmüfettişleri; Yaşar Erdal Nal, Talat Rasim Özensoy, Aydoğan

Yurdakul, Turan Çataloğlu, Nevzat Özgöl, Hüseyin Keramettin Tuncel, İsmail Hakkı Ertoğlu, Nuri Yaman, Erol Özgürel, Tahir Tamer Akalın, Erol Göksu, Umut Kamil Akan, Muhittin Alız, Mahmut Esen, Mehmet Çelik, Ayhan Altın, Ali Üzmez, Sadık Altınkaynak, Mustafa Uysal, Akif İkbal, Halil Yılmaz, Yusuf Güney, Yusuf Suntay, Ahmet Kara, Mustafa Tam, Serdar İğdeler, Vahap Diyarbakırlı, Adnan Yılmaz, Yaşar Özdemir, Fikret Çakır, Recep Muhlis Gür, Yakup Güneri, Necati Küçükdumlu, Lütfi Bayram, Murat Koca, Şükrü Yıldız, Mehmet Günaydın, N. Kemal İlhan, Süleyman Kahraman, Mustafa Tekmen, Melih Özey, H. Cavit Erdoğan, Ahmet Turgay Alpman, Özcan Erdoğan, Sami Bulut, Mahmut Kuş, Mithat Dumanlı, Cumhuriyet Çilesiz, Rıza Yılmaz, Ali Üçler, Adnan Kurtipek, H. Mehmet Songur, Hamdi Metin, Adnan Kandemir, Ekrem Bay, Dr. Erkan Toprak, Vahdettin Özcan, Mehmet Atasay, Serdar Kavaslar, Naci Çetin Akder, Mustafa Ayyıldız, Muzaffer Öztürk, Şahin Demir, Adnan Özdemir, Hamit Yüksel, Yener Yüksel, Mete Gürbüz, Rıdvan Aydın, İlhan Aydın Erbul, Bülent Savur, Muammer Erol, Ali Ekici, Dr. Abdullah Recai Akalan, Ahmet Görücü, Ahmet Göçerler, İbrahim Kapaklıkaya, Mehmet Uğur Kılıç, Metin Yılmaz, İhsan Yiğit, Mustafa Hilmi Dülger, Cemal Yıldız, Fazıl Can, Murat Özgan, Erhan Karakaya, Abdulkadir Topçu, Mustafa Toprak, Alamet Faruk Güneş, Özcan Bademci, Bülent Kılınç, Mustafa Taşkesen, Mehmet Ergenoğlu, Ah Yüksel, Orhan Tavlı, Adnan Gürsoy, Anıl Cengiz Özgün, Ömer Seymenoğlu, Cüneyt Orhan Toprak, Yılmaz Arslan, Bahadır Karakaya, Arif Yıldırım, Mehmet Ali Özkılınç, Nun Gürsel Metin, Mehmet Alpaslan Işık, Talip Yel, Dr. Ergüder Can, Ferda İlen, Mustafa Çiçek, Yılmaz Kurt, Adil Kır, Abdullah Özbek, Hüseyin Koksall, Abdil Celil Öz, İsmail Çetinkaya, Mehmet Canoğlu, Dr. Birol Ekici, Mahmut Çuhadar, Ali Kaban, İbrahim Yalçın, Saim Parlak, Halil İbrahim Bakır, İ. Kürşat Ağca, Avni Çakır, Alı Alper Orkun, Ahmet Apan, Mahmut Demirtaş, Atilla Toros, Mehmet Firik, Mehmet Özmen.

Mülkiye Müfettişleri; İlhan Uran, Hüseyin Nail Atay, Ahmet Kaya, Abdulkadir Güven, Veysel Şahin, Yılmaz Aydın, Vahdettin Özkan.

Şube Müdürleri; Süleyman Tapsız, İlhan Ünsal, Şemseddin Erkaya, İlker Sert.

Vali Yardımcıları; Sinan Acar, Yaşar Yayı, Ramazan Urgancıoğlu, Ahmet Ülkü Aktuğ, Cevdet Kuran, Talha Celalettin Eran, Fahir Işıksız, Nurdoğan Kaya, Celalettin Özdal, Mustafa Korkmaz Dinçer, Erkan Işılğan, Mustafa Özey Peker, İsmail Üstüner, Mehmet Çapraz, Emin Ergin, Celal Kalezade, Aydın Alper, İsmail Şükrü Tezer, Haydar Özgün, Nevzat Ünsal, Ruhi Paker, A. Nevzat Dalkıran, Yılmaz Yolcu, Mustafa Seymen, Fikret Kasapoğlu, İsmail Atasoy, Sadık İkizcek, Yusuf Ziya İnce, Gazi Kaya, M. Fahri Can, Mehmet Hayri Kurt, Selahattin Ekremoğlu, İdris Kurtkaya, Halil Tancan Arpak, Mehmet Zeki Özkan, Günhan Sarıkaya,

Bekir Ergök, Mehmet Demir, Hasan Özhan, Gökhan Veli Kişioğlu, Halis Peker, Cevdet Ekmekçi, Tevfik Karabalık, Osman Demir, Turan Eren, Mehmet Mızrak, Dağıstan Kılıçaslan, Orhan Eyövge, Ahmet Ertan Yücel, Hayatı Soylu, Mehmet Büyüктаş, Yaşar Dursun Yılmaz, Mustafa Mesut Kırçalı, Mustafa Akdoğan, Mehmet Ali Çeviker, Ruhi Kulan, Hüseyin Doğan, Hamza Duygun, Muammer Kutlu, Şakir Özdikici, Halil Uyumaz, Nadi Kılınçarslan, Bekir Kaya, Ekrem Erdoğan, Bayram Öz, Mustafa İngenç, Erdoğan Ay genç, Yusuf Odabaş, Nurettin Güven, Hikmet Dinç, Mesut Sarıkaya, M. Ali Ulutaş, Abdullah Durukan, Mustafa Karabacak, Necatî Şentürk, Ahmet Arabacı, Mehmet Özcan, İsmet Tabaş, Selman Yenigün, Mustafa Güni, Fikret Deniz, Mustafa Ali Örnek, Derviş Ahmet Set, Fahrettin Remzi Sadi, Ramazan Aksoy, Mustafa Erdoğan, Mehmet Öksüz, Yusuf Özdemir, Mehmet Seyman, Dr. Celal Dinçer, Kadım Doğan, Hasan Hüseyin Can, İsmail Tezel, Macit Dalkılıç, Mehmet Tevfik Emre, Fethi Yorulmaz, Erdoğan Özdemir, Recep Uzal, Fevzi Güneş, Mevlüt Kurban, Kenan Örtten, Ali Çağlar, O. Nun Çobanoğlu, Vural Demirtaş, İsmail Akman, Ardahan Totuk, Sait Topoğlu, Levent Günçel, Metin Çınar, Sinan Akdoğan, Mehmet Vedat Müftüoğlu, İsmet Akyol, Muammer Aksoy, Nevzat Ergün, Ali Bakoğlu, Hanlar İden, Yusuf Ziya Karacaev, Ferhat Peşin, Halit Deveci, Nedim Özirmak, Mustafa Kemal Özgün, Ahmet Ozan, Mustafa Işık, Faruk Necmi Kurt, Raif Özener, Mustafa Aydın, Mustafa Kemal Keskin, İsmail Gürsoy, Mustafa Özer, Fazlı Akgün, Adem Karahasanoğlu, Celal Ulusoy, Ömer Eru, İsmail Kara, Mustafa Altıntaş, Hasan Duran, Mehmet Özmen, Ziya Güler, Mustafa Ergün, Hıdır Kahveci, Cemal Polat, Haluk Tunçsu, Abdurrahman Koçoğlu, Mehmet Çubuktar, Mustafa Tüysüzoğlu, Mehmet Suphi Küsbeci, Reşat Özdemir, Ah Şanlıer, Cengizhan Aksoy, Ahmet Nevruz, Mehmet Denizlioğlu, Hüseyin Kulözü, Sedat Oktar, Mehmet Yıldırım Kadıoğlu, İsmail Özdemir, Ünal Yıldırım, Fethi Özdemir, Akın Yılmaz, Erdem Kıyak, Bahir Altunkaya, Hikmet Çakmak, Mikdat Alan, Hasan Ersan, Cengiz Ata, Bayezit Bestami Aklan, İsmail Kaya, Ekrem Ballı, Mustafa Karşlıoğlu, Ali Osman İşsen, Bekir Sıtkı Hanlıoğlu, Zeki Karaca, Nihat Yıldırım, Ergün Güngör, Rıfat Ata, Ekrem Yaman, Atilla Durmuş, Cumhur Güven Taşbaşı, Hasan Şenses, Aİİ Kamil Başar, Hakkı Ünal, Aİİ Sözen, Sebahattin Kapucu, Ayhan Çiftarslan, Nevzat Sinan, Hüseyin İçten, Ahmet Macunluoğlu, Hüseyin Demirciler, Halil Yavuz Kaya, Ömer Bedrettin Sağsöz, Ekrem Aylanç, İsmail Korkmaz, Ali Cergibozan, İbrahim Avcı, Cemal Yıldız, Halis Arslan, Mümtaz, Fahri Aykırı, Halit Nejdet Özeroğlu, Cezmi Batuk, Mehmet Suphi Olcay, Ahmet Kurt, Bekir Sıtkı Kocakundakçı, Beyazıt Tanç, Celalettin Yüksel, Dr. İsmail Eroğlu, İsmet Bayhan, Yıldırım Uçar, Ahmet Ertürk, Mestan Deniz, Salih Gürhan, Ahmet Büyükelik, Murat Kocabaş, Ümit Şeref Kayacan, Ali Taşkın Balaban, Tayyar Şaşmaz, Uğur Aladağ, Faruk Eraslan,

Ali Muhiddin Varol, Ali Deniz Sürmen, Alaaddin Serdar Polat, Kamil Sariaslan, Şefik Aytekin, Hayrettin Balcıoğlu, Turgut Serimer, Hamdi Bolat, Hasan Volkan Koksall, Mesut Eser, Süleyman Deniz, Mehmet Yıldırım, Ömer Adar, Ahmet Mailoğlu, Şükrü Çakır, Erdoğan Aydın, Mehmet Zeki Koçberber, Ah Kazgan, Abdullah Selim Parlar, Osman Ateş, İsmail Hakkı Çınarsoy, Aydın Akkor, Yalçın Bulut, Hüseyin Ergi, Ömer Faruk Ateş, Alp Aslanargun, Muhsin Çatmadım, Necmettin Yalınalp, Mehmet Kurdoğlu, Kemal Kahraman, Hasan Ruhi Yaylacı, Emin Çolak, Mehmet Kurt, Ah Çetin, Abdülkadir Yazıcı, Ömer Karaman, İsmail Gündüz, İzzet Ercan, Alı Yener Erçin, Tahir Demir, Zikri Şahin, Nusret Dirim, Engin Durmaz, E)r. Osman Günaydın, Hürrem Aksoy, Halil İbrahim Acır, Kadri Canan, Hakkı Logoğlu, Hasan Kayhan, Mesut Yılmaz, Mustafa Yüksel Karadağ, Davut Haner, Mustafa Nazmi Sezgin, Nurullah Naci Kalkancı, Necip Çakmak, Mehmet Yıldız, Fatih Damatlar, Yusuf Zıya Çelikkaya, Fahri Oluk, Ali Rıza Çalışır, Mehmet Okur, Mustafa Güney, Abdullah Etil, Kaan Peker, Günay Özdemir, Hakan Yusuf Güner, Metin Borazan, Ahmet Sait Kurnaz, Sefa Çetin, Mesut Taner Genç, Cemal Hüsnü Kansız, Ayhan Özkan, Ramazan Şahin, Mehmet Usta, Veysel Özgür, Necmettin Kalkan, Ertuğ Şevket Aksoy, Abdullah Dölek, Mustafa Ayhan, Haldun Aksalman, Ahmet Cengiz, Salih Altınok, Fatih Kocabaş, Salim Demir, İrfan Kenanoğlu, Dr. Mehmet Ali Özkan, Ahmet Okur, Metin Arslanbaş, Faruk Işık, Mehmet Yüce, Nurullah Çakır, İbrahim Hayrullah Sun, Turgay Ergin, Mustafa Tapsız, Enver Erdem, Bekir Atmaca, Ahmet Beyoğlu, Adil Nas, Aziz Mercan, Ahmet Çınar, Erdal Çakır, Erdoğan Beypınar, Ejder Sarıççek, Ali Mantı, Mustafa Yiğit, Zafer Karamehmetoğlu, İzzettin Sevgili, Tayfur Elbasan, Mehmet Türk, Metin Şelçuk, Taceddin Özeren, Ahmed Ramazan Altınok, Zeki Kaya, İbrahim Yurdakul, Abdurrahman İnan, Musa Kulaklıkaya, Haluk Nuri Ballı, Yüksel Ünal, Plakan Kübalı, Adem Ünal, Mehmet Polat.

Kaymakamlar; Ali Muhsin Nakipoğlu, Ethem Rumi Yıldız, Sadettin Genç, Ertan Yüksel, Ünal Erdoğan, Musa Caner Akay, Zeynel Abidin, Müfit Yavuz, Fahri Keser, Mustafa Haluk Saygı, Mustafa Pekdemir, Nuri Ziya Türkdogan, Hüseyin Eker, Yüksel Ayhan, Cengiz Horozoğlu, Hüseyin Eren, Ramazan Mangaloğlu, Cezmi Türk Göçer, Mustafa Selman Yurdaer, Recep Erkılıç, İbrahim Çay, Dursun Ali Şahin, Mehmet Öklü, Mehmet Alabacak, Ayhan Bayhan, Erdoğan Ülker, Sabahattin Yücel, Cengiz Gökçe, Hasan Bağcı, Kemal Karadağ, İsmail Hakkı Develi, Saim Eskioğlu, Aziz İnci, Ahmet Nannoğlu, Ahmet Mesut Demirkol, Mehmet Demirezer, Lütfullah Gürsoy, Mehmet Arslan, Mehmet Taşdögen, Bekir Şahin Tütüncü, Cafer Yıldız, Şefik Aydın, Niyazi Can, Nahsen Badeli, A. Galip Saral, Hacı Osman Ebilöglü, Hayrettin Altınok, Salih Karabulut, Ali Dursun, Meh-

met Emin Avcı, İbrahim Şeker, Ayhan Boyacı, Salih Keser, Hasan Karakaş, Nazım Madenoğlu, A. Selami Aban, Mehmet Ah Karatekeli, Hasan Gürsoy, Durmuş Gencer, Şükrü Görücü, Nurettin Yücel, Ahmet Ali Barış, İsmail Demirhan, Adem Saçan, Caner Yıldız, Abdulhamit Erguvan, Gürbüz Karakuş, Ekrem Büyükata, Fuat Ergün, Mehmet Baygül, Mehmet Ünal, Turgut Çelenkoğlu, Mehmet Kalyoncu, Orhan Mardinli, Kaya Çıtak, Mustafa Esen, Dursun Balaban, Nihat Nalbant, Osman Ekşi, Mustafa Dündar, Cevdet Can, Adem Yılmaz, Mustafa Canarslan, Hayri Sandıkçı, Hüseyin Ece, Abdülkadir Karataş, Niyazi Ergut, Selim Cebiroğlu, Hasan Duruer, Erdoğan Bektaş, İrfan Balkanlıoğlu, Mustafa Hulusi Arat, Mehmet Aydın, Cemil Aksak, Hulusi Doğan, Mustafa Güler, Abdullah Kalkan, Hakkı Uzun, Emir Osman Bulgurlu, Ekrem Çalık, Hacı İbrahim Türkoğlu, Turhan Ayvaz, Cengiz Cantürk, Kasım Fikret Dayioğlu, Sabit Kaya, Erol Türkmen, Cemallettin Özdemir, Ertan Peynircioğlu, Mesut Yıldırım, Celil Ateşoğlu, Nusret Şahin, Mustafa Hakan Güvençer, Nazmi Günlü, Fatih Ahmet Kurt, Hasan Karahan, Nuh Mehmet Hamurcu, Şenol Bozacıoğlu, Adnan Kayık, Şükrü Kara, Meftun Dalli, Kamil Köten, Sadettin Yücel, Mehmet Ali Yıldırım, Bayram Yılmaz, Erhan Özdemir, Mehmet Ersoy, Ferhat Çağlar, Mustafa Çek, Fecri Fikret Çelik, Ferudun Cemal Özdemir, Ali Nazım Balcıoğlu, Mustafa Hotman, Şükrü Yıldırım, Sebahattin Öztürk, Sadettin Kalkan, Haluk Şimşek, Dr. Mehmet Gödekmerdan, Selim Çapar, Cemalettin Yılmaz, Hüseyin Avcı, Mehmet Ünlü, Yaşar Karadeniz, Aydın Ergün, Aydın Tetikoğlu, Ayhan Durmuş, Ah İhsan Su, Mehmet Yapıcı, Ali Çınar, Kamil Kıcıroğlu, Bekir Dinkırcı, Abdullah Aslaner, Seyfettin Azizoglu, Osman Kaymak, Dr. Necdet Türker, Nihat Kaynar, Ahmet Akın Varıcıer, Osman Taştan, İsmail Küreci, Kazım Tekin, Hayrettin Çiftçi, Mehmet Suat İlhan, Veysel Yurdakul, Gürsoy Osman Bilgin, Yücel Yavuz, Mahmut Şirinoğlu, Hacı Mehmet Kara, Mümin Heybet, Ahmet Önal, İbrahim Ballı, Zafer Orhan, Harun Kaya, Mustafa Özarslan, İbrahim Özefe, Kenan Çiftçi, Selami Altınok, Sabri Başköy, Nevzat Taşdan, Mustafa Yılmaz, Erol Özkan, Vedat Büyükersoy, Seddar Yavuz, Adem Öztürk, Ertuğrul Kılıç, Ömer Ulu, Eflatun Can Tortop, Şehmus Günaydın, Adem Yazıcı, Akgün Corav, Bekir Yılmaz, İbrahim Keklik, İzzettin Küçük, Mehmet Ali Özyiğit, Mehmet Bahattin Atçı, Savaş Tuncer, Şevket Cinbir, Hasan Gözen, Mustafa Harputlu, Mehmet Ceylan, Ahmet Deniz, Ali Katırcı, Ufuk Seçilmiş, Fahrettin Göncü, Adnan Çakıroğlu, Zeki Arslan, Ekrem İnci, Süleyman Erdoğan, Hasan Kürklü, Ahmet Turhan, Yaşar Dönmez, Hasan Öztürk, Ahmet Katırcı, Günhan Yazar, Hasan Göç, Mehmet Sarıcan, Hüseyin Parlak, Şahin Bayhan, Osman Aslan Canbaba, Bilal Çelik, Abdul Rauf Ulusoy, Namık Kemal Nazlı, Osman Tunç, Ah Fuat Türkel, Orhan Şefik Güldibi, Uğur Turan, Musa Işın, Mustafa Kılıç, Musa Uslan, Birol Kurubal, Mehmet Cengiz Yücedal, Salih Yüce, İbra-

him Taşyapan, Mustafa Gündoğan, Mehmet Eriş, Mehmet Emin Bilmez, Cumali Atilla, Bayramali Köse, Ahmet Ümit, Haluk Nadir, Rıza Dalan, Tahsin Kurtbeyoğlu, Salih Bıçak, İhsan Kara, Cahit Işık, Şakır Erden, Mahmut Nedim Tuncer, Mustafa Demir, Mehmet Kamil Sağlam, Mustafa Adıgüzel, Hamdı Bilge Aktaş, Ahmet Yurtseven, Salih Işık, Gülihsan Yiğit, Turgut Subaşı.

Resmi Gazete’de Yayımlanan Atama Kararları

- 5 Ekim 2006 tarih ve 26310 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2006/8539 sayılı kararla; 657 sayılı Kanunun 68/B, 71, 74, 76 ve 93 üncü maddeleri ile 2451 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince bazı Mülki İdare Amirlerinin yer değiştirerek atamaları yapılmıştır.

- 19 Ekim 2006 tarih ve 26324 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2006/8552 sayılı kararla; Bilecik Emniyet Müdürü Şuayip DOĞANÇ’ın başka bir göreve atanmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü emrine alınması, Bilecik Emniyet Müdürlüğüne, Merkez Emniyet Müdürü Tayfur Erdal CEREN’in atanması, 657 sayılı Kanunun 76 ncı maddesi ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 3870 sayılı Kanun ile değişik 13 üncü maddesi ile 2451 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde uygun görülmüştür.

- 14 Aralık 2996 tarih ve 26376 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2006/ 8663 sayılı kararla; 657 sayılı Kanunun 76 ncı maddesi ile 2451 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince, açık bulunan 1 inci derece kadrolu Mülkiye Baş Müfettişliklerine, Mülkiye Müfettişleri Vahdettin ÖZKAN, Hüseyin Nail ATAY ve Ahmet KAYA atanmışlardır.

MEVZUAT BÖLÜMÜ
1 EKİM 2006 - 31 ARALIK 2006 TARİHLERİ ARASINDA
RESMİ GAZETE DE YAYIMLANAN İÇİŞLERİ BAKANLIĞI VE
MÜLKİ İDARE AMİRLERİ İLE İLGİLİ MEVZUAT
(KRONOLOJİK FİHRİST)

Pınar YILMAZ
V.H.K.İ

I- KANUNLAR

Tarihi	Sayısı	Konusu	Yayımlandığı Resmi Gazetenin	
			Tarihi	Sayısı
27.09.2006	5546	Avrupa Sosyal Şartına Değişiklik Getiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	03.10.2006	26308
27.09.2006	5547	Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	03.10.2006	26308
28.09.2006	5548	Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu	13.10.2006	26318
16.10.2006	5551	Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun	17.10.2006	26322
11.10.2006	5549	Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun	18.10.2006	26323
26.12.2006	5565	2002 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu	29.12.2006	26391
26.12.2006	5566	2005 Malî Yılı Kesin Hesap Kanunu	29.12.2006	26391
26.12.2006	5567	2005 Malî Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesin Hesap Kanunu	29.12.2006	26391
26.12.2006	5568	Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Hesabının Tasviyesi ve Bu Hesaptan Yapılacak Ödemelere Dair Kanun, Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Belediye Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	30.12.2006	26392

II - MİLLETLERARASI ANDLAŞMALAR

Tarihi	Sayısı	Konusu	Yayımlandığı Resmi Gazetenin	
			Tarihi	Sayısı
01.09.2006	10975	Karadeniz Ekonomik İşbirliği Katılımcı Devlet Arasında Suçlu, Özellikle Örgütlü Suç Türleriyle Mücadelede İşbirliği Anlaşmasına Ek Terörizmle Mücadele Protokolü' nün Onaylanması Hakkında Karar	08.10.2006	26313
13.09.2006	10994	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Letonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İmzalanan, Diplomatik, Hususi ve Hizmet Pasaportu Hamillerine Vize Muafiyeti Tanınması ve Umuma Mahsus Pasaport Hamillerine Vize Kolaylıkları Sağlanmasına Dair Anlaşma'nın Onaylanması Hakkında Karar	11.10.2006	26316
26.09.2006	26334	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Arasında İmzalanan "İçişleri Bakanlığı Müfettişlerinin İnsan Hakları Konusunda Eğitimine Destek" Konulu Proje Dokümanı'nın Onaylanması Hakkında Karar	02.11.2006	26334
20.10.2006	11183	Avrupa Birliği Komisyonu ile Ülkemiz Arasında İmzalanan, "Topluluk Programlarına ve Ajanslarına Katılım Projesine İlişkin Finansman Anlaşması"nın Onaylanması Hakkında Karar	17.11.2006	26349
19.10.2006	11163	Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında İmzalanan "Afet Yönetimi Konusunda İşbirliği Anlaşması"nın Onaylanması Hakkında Karar	18. 11.2006	26350
13.11.2006	11279	Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ve Kırgız Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Arasında İmzalanan "Suçla Mücadele ve Toplumsal Güvenliğin Sağlanması Konularında İşbirliğine Dair Anlaşma Çerçevesinde İnsan Ticareti ile Mücadele Alanında İşbirliği Yapılmasına Dair Protokol" ün Onaylanması Hakkında Karar.	19.12.2006	26381

III - BAKANLAR KURULU KARARLARI

Tarihi	Sayısı	Konusu	Yayımlandığı Resmî Gazetinin	
			Tarihi	Sayısı
28.08.2006	10911	Mahalli İdareler İçin İhdas Edilen İç Denetçi Kadroları Hakkında Karar	05.10.2006	26310
13.09.2006	10966	Denizli Çivril Akdağ Yaban Hayatı Geliştirme Sahasının Sınırlarının Değiştirilmesine ve Bazı Alanların Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Olarak Belirlenmesine İlişkin Karar	05.10.2006	26310
21.09.2006	11021	Türkiye İstatistik Kurumundan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminin Kuruluş ve Hazırlık Çalışmalarında Geçici Personel Çalıştırılmasına İlişkin Usul ve Esasların Belirlenmesi ile Bu Personele ve Kurum Dışından Bu İşlerde Çalıştırılacak Olan Kamu Personeline Ödenecek Ücretlere Dair Karar	05.10.2006	26310
28.08.2006	10921	Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar	06.10.2006	26311
11.09.2006	10949	Denizli İli, Çardak İlçesi, Beylerli Kasabasında Arazi Topulaştırması Yapılması Hakkında Karar	06.10.2006	26311
20.09.2006	10996	Bazı Mahalli İdare Birliklerinin Kurulmasına İzin Verilmesi Hakkında Karar	07.10.2006	26312
13.09.2006	10961	İstanbul İli Fatih İlçesi Sınırları İçerisinde Yer Alan Bazı Alanların Yenileme Alanı Olarak Kabul Edilmesi Hakkında Karar	13.10.2006	26318
21.08.2006	11033	Bazı Alanların Turizm Merkezi Olarak İlan Edilmesi ve Daha Önce İlan Edilmiş Bazı Turizm Merkezi Sınırlarının Yeniden Belirlenmesine İlişkin Karar	19.10.2006	26324
28.08.2006	11036	Nüfus Hizmetleri Kanununun Geçici 2 nci Maddesi Kapsamında Yapılacak Mal ve Hizmet Alanlarında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Karar	19.10.2006	26324
26.09.2006	11052	Uyuşturucu Madde Yakalamalarında Ödenecek İkramiyelere Esas Teşkil Etmek Üzere, Her Türlü Uyuşturucu Maddenin Birim Miktarı İçin Uygulanacak Sabit Rakamların Tespit Edilmesine İlişkin 23/3/2005 Tarihli ve 2005/8647 Sayılı Kararnamenin Eki Karar' da Değişiklik Yapılmasına İlişkin Ekli Karar	19.10.2006	26324

26.09.2006	11053	17 Ağustos 1999 ve 12 Kasım 1999 Tarihlerinde Meydana Gelen Depremler Nedeniyle İşyerleri Yıkılan veya Ağır Hasar Gören Hak Sahiplerine Verilmek Üzere Düzce İlinde İnşa Edilen 50 Adet Boş İşyerinin Huzurevi Binası Olarak Kullanılması Amacıyla Düzce İl Özel İdaresine Bedelsiz Olarak Devredilmesi Hakkında Karar	19.10.2006	26324
03.10.2006	11063	Ankara İli Nallıhan İlçe Emniyet Amirliğinin, İlçe Emniyet Müdürlüğüne Dönüştürülmesi Hakkında Karar	19.10.2006	26324
16.10.2006	11105	2007 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar	19.10.2006	26324
01.11.2006	26333	16 Ekim 2006 Gün ve 200/11105 Sayılı 2007 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı Eki	19.10.2006	26324
16.10.2006	11135	Bazı Mahalli İdare Birliklerinin Kurulmasına İzin Verilmesi Hakkında Karar	05.11.2006	26337
19.10.2006	11160	Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	15.11.2006	26347
16.10.2006	11138	Alanya ve Çevresi Turizm Geliştirme ve Hizmet Birliği'ne Üye Olan Bazı İl Özel İdaresi, Belediye ve Köylerin Adı Geçen Birliğe Katılmalarının Zorunlu Hale Getirilmesi Hakkında Karar	16.11.2006	26348
30.10.2006	11189	Muğla-Bodrum Yarımadasının Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Olarak Belirlenmesi Hakkında Karar	24.11.2006	26356
03.11.2006	11239	Emniyet Genel Müdürlüğüne Bağlı Her Derece ve Türdeki Eğitim ve Öğretim Kurumları ile Hizmet İçi Eğitim Kurs ve Seminerlerde Ücretle Okutulacak Ders Saatlerinin Sayısı, Ders Görevi Alacakların Nitelikleri ve Diğer Hususların Tesbitine İlişkin Karar	08.12.2006	26370
16.10.2006	11265	Samsun İlinde Bulunan Bazı Alanların "Yenileme Alanı" Olarak Belirlenmesi Hakkında Karar	08.12.2006	26370
08.11.2006	11266	Bazı Bakanlar Kurulu Kararı İle Özel Çevre Koruma Bölgesi Olarak Tespit ve İlan Edilen Alanların isim ve Sınırlarının Yeniden Belirlenmesi ve 22.10.1990 Tarih ve 90/1117 Sayılı Kararnamenin Eki Kararın	09.12.2006	26371

Değiştirilmesine İlişkin Karar

29.09.2006	11298	Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Kadroların Düzenlenmesi Hakkında Karar	14.12.2006	26376
23.11.2006	11304	Bazı İlçelerdeki Emniyet Amirliklerinin, İlçe Emniyet Müdürlüklerine Dönüştürülmesi Hakkında Karar	14.12.2006	26376
30.11.2006	11345	17 Ağustos 1999 ve 12 Kasım 1999 Tarihlerinde Meydana Gelen Depremler Nedeniyle İşyerleri Yıkılan veya Ağır Hasar Gören Hak Sahiplerine Verilmek Üzere Kocaeli İlinde İnşa Edilen Bazı İşyerlerinin Kocaeli Büyükşehir Belediyesine Bedelsiz Olarak Devredilmesi Hak-kında Karar-	15.12.2006	26377
04.12.2006	11380	Afyon Polis Meslek Yüksek Okulunun Adının Afyonkarahisar Polis Meslek Yüksek Okulu Olarak Değiştirilmesi Hakkında Karar	22.12.2006	26384
30.11.2006	11368	Bazı İllerde Mahalli İdare Birliklerinin Kurulmasına İzin Verilmesi Hakkında Karar	23.12.2006	26385
29.12.2006	11463	2006 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	29.12.2006	26391

IV – YÖNETMELİKLER

A - BAKANLAR KURULU KARARI İLE YAYIMLANAN YÖNETMELİKLER

Tarihi	Sayısı	Konusu	Yayımlandığı Resmî Gazetenin	
			Tarihi	Sayısı
13.09.2006	10970	Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik	02.10.2006	26307
11.09.2006	10950	Kamu Kurum ve Kuruluşların Daimi Kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik	04.10.2006	26309
11.09.2006	10952	Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	04.10.2006	26309
27.09.2006	11058	2006/11058 Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	19.10.2006	26324

16.10.2006	11084	Birinci Sınıf Mülki İdare Amirliğine Yükseltirme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik	28.10.2006	26330
11.10.2006	11122	Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	15.11.2006	26347
29.09.2006	11081	Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik	23.11.2006	26355
20.11.2006	11254	Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşlanması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	08.12.2006	26370
16.11.2006	11269	Evlendirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	08.12.2006	26370
23.11.2006	11320	Adres Kayıt Sistemi Yönetmeliği	15.12.2006	26377

B- BAKANLIKLARCA YAYIMLANAN YÖNETMELİKLER

Konusu	Yayımlandığı Resmi Gazetenin	
	Tarihi	Sayısı
Kent Konseyi Yönetmeliği	08.10.2006	26313
Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelik	10.10.2006	26315
Belediyelerin Kentsel Altyapı İhtiyaçları İçin Tahsis Edilen Ödeneğin Kullanımına İlişkin Yönetmelik	14.10.2006	26319
Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	15.10.2006	26320
Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	15.10.2006	26320
Belediye İtfaiye Yönetmeliği	21.10.2006	26326
Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	07.11.2006	26339
Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına Aylık Bağlananlara Verilecek Tanıtım Kartları ve Ücretsiz Seyahat Kartları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	08.11.2006	26340
İnsan Hakları Eğitimi Ulusal Komitesi Yönetmeliği	11.11.2006	26343
Mülkiye Müfettişi Seçme Sınavı ve Yetiştirilmesi Hakkında Yönetmelik	18.11.2006	26350
Emniyet Teşkilatı Personeli Kimlik Kartları ile Polis Kimlik Kokartları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	24.11.2006	26356

Bakanlıklar ve Başbakanlık Bağlı Kuruluşları Avrupa Birliği Uzman Yardımcılığına Giriş ve Avrupa Birliği Uzmanlığı Yeterlik Sınavlarının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	02.12.2006	26364
Nüfus ve Vatandaşlık Hizmetlerine Ait Görev ve Çalışma Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik	22.12.2006	26384
Kimlik Paylaşım Sistemi Uygulama Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik	22.12.2006	26384
Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği	30.12.2006	26392

Yayımlandığı Resmi Gazetenin

Tarihi	Sayısı	Konusu	Tarihi	Sayısı
16.10.2006	8546	Artvin İli Borçka İlçesi Merkez Bucağına Bağlı Balcı Köyü ile Merkez İlçe Merkez Bucağına Bağlı Beştaşlı Köyü Arasında Kalan İki İlçe Arası Sınırın, Özel Krokisinde de Gösterildiği Üzere; 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun 2 inci Maddesinin (B) ve (D) Fıkralarına Göre Uygun Bulunmasına Dair Karar	17.10.2006	26322
27.10.2006	8590	Antalya İli Manavgat İlçesi Beşkonak Bucağına Bağlı Yeşilbağ Köyü ile Konya İli Beyşehir İlçesi Üzümlü Bucağına Bağlı Dumanlı Köyü Arasında Kalan İki İl Arası Sınırın, Özel Krokisinde de Gösterildiği Üzere; 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun 2 inci Maddesinin (B) ve (D) Fıkralarına Göre Uygun Bulunmasına Dair Karar	28.10.2006	26330
02.11.2006	8595	Gümüşhane İli Kürtün İlçesi Çayra Bucağına Bağlı Taşlıca Köyü ile Giresun İli Çanakçı İlçesi Merkez Bucağına Bağlı Karabörk Belediyesi ve Deregözü Köyü Arasında Bulunan İhtilafı Sahadaki İki İl Arası Sınırın, Özel Krokisinde de Gösterildiği Üzere; 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun 2 inci Maddesinin (B) ve (D) Fıkralarına Göre Uygun Bulunmasına Dair Karar	4.11.2006	26336

09.11.2006	8614	Kırklareli İli Merkez İlçesi Merkez Bucağına Bağlı Karıncak Köyü ile Pınarhisar İlçesi Merkez Bucağına Bağlı Kaynarca Belediyesi Arasında Kalan İki İlçe Arası Sınırın, Özel Krokisinde de Gösterildiği Üzere; 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun 2 inci Maddesinin (B) ve (D) Fıkralarına Göre Uygun Bulunmasına Dair Karar	10.11.2006	26342
09.11.2006	8613	Kayseri İli Sarıoğlan İlçesi Merkez Bucağına Bağlı Akın Köyünün, Aynı İlin Akkışla İlçesi Merkez Bucağına Bağlanması; 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun 2 inci Maddesinin (B) ve (D) Fıkralarına Göre Uygun Bulunmasına Dair Karar	10.11.2006	26342

VI - GENELGELER

Konusu	Yayımlandığı Gazetenin	
	Tarihi	Sayısı
Yolsuzlukla Mücadelenin Koordinasyonu ile İlgili 2006/32 Sayılı bakanlık Genelgesi	13.10.2006	26318
5490 Sayılı Kanunun Uygulanması İle İlgili 2006/33 Sayılı Genelgesi	21.10.2006	26326
“Tek Adımda Hizmet” Uygulamasının Başlatılması ile İlgili 2006/35 Sayılı Başbakanlık Genelgesi”	22.11.2006	26354

VII - TEBLİĞLER

Konusu	Yayımlandığı Gazetenin	
	Tarihi	Sayısı
Genel Yönetim Kapsamındaki Kamu İdarelerinin Detaylı Hesap Planlarına İlişkin Genel Tebliğ (Sarı: 2006/1)	07.10.2006	26312
Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No 33)	20.12.2006	26382
İç Denetçi Atamalarında Uyulacak Esas ve Usuller Hakkında Tebliğ (Sıra No. 2)	30.12.2006	26392

TÜRK İDARE DERGİSİ’NİN 450-453. SAYILARINDA YAYIMLANAN YAZILARA İLİŞKİN FİHRİST

Mustafa AYIK
APK Uzmanı

I. KONU ADINA GÖRE KRONOLOJİK DİZİN GENEL YÖNETİM

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
450	AIHS Karşısında Mülki İdare Amirlerinin Yetkileri	Neşet ERSOY	1-27
450	Küreselleşme Sürecinde Ulus - Devletin Alternatifi Kent Devleti Olabilir mi?	Nazlı YÜCEL - Yusuf PUSTU	117-140
450	Küreselleşme, Yerelleşme ve Kamu Yönetimi	Dr. M. Akif ÖZER	141-166
450	Siyasi Partilere Devletçe Yapılan Mali Yardımın Hukuki ve Siyasal Analizi	Reşit GÜRBÜZ	183-198
451	Ülkemizde "Stratejik Planlama" Kavramının Gelişmesi	Doç. Dr. Sait AŞĞIN	7-20
451	Kamu Tercihi Teorisinde Kamusal Etkinlik Problemi	Yahya Can DURA	107-117
451	4483 Sayılı Yasa Uygulamasında Verilen İşleme Konulmama Kararı ve Hukuki Denetimi	Serkan KIZIYEL	119-137
451	Olağandışı Yönetimler K.H.K.'lerinin Hukuki Rejimi ve Anayasa Karşısındaki Konumları	Doç. Dr. R. Cengiz DİRDİMAN -Ayşe ŞAHİN	163-176
452	Gelişmiş Ülkeler ve Yeni Kamu Yönetimi Düşüncesi	Dr. Mehmet Akif ÖZER	1-27
452	Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri Alanında Yaşanan Global Gelişmeler	Abdülkadir MAHMUTOĞLU	29-52
452	İl Ölçeğinde Stratejik Planlama Uygulamaları	Taylan ŞANLI	63-72
452	Yönetimsiz Yönetişim mi? Kamu Yönetimini Yeniden Düşünmek	Murat AKÇAKAYA	93-109
452	Mülki Amir-Savcı-Adli Kolluk İlişkileri	Mehmet FİRİK	111-121
453	Kamu Yönetiminde Reform Yapmaya Engel Olan Aktörlerin ve Faktörlerin Bir Tahlili	Prof. Dr. Coşkun Can AKTAN	1-9
453	Türkiye'de Merkez Valiliği ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar	Işıl ARPACI	11-33
453	Kamu Görevlilerine Yönelik Etik Davranış İlkeleri	Gazi BAYKALER	35-45
453	Kamu İdaresinde Yeniden Yapılanma Çalışmaları	Abdullah ASLANER	47-67
453	Son Zamanlarda Afet Yönetiminde Meydana Gelen Başlıca Değişiklikler (The Major Changes of Emergency Management in Recently Times)	Dr. Egüder CAN	121-126

YEREL YÖNETİM

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
------	---------------	--------	---------------

450	Mahalli İdare Birlikleri Kanunu - Toplum Kalınması ve Çanakkale Köy Birlikleri	Mustafa KARA - Yrd. Doç.Dr. Hamit. PALABIYIK	95-115
450	Yerel Yönetimlerde Kaliteli Hizmet Anlayışının Geliştirilmesi ve Kurumsallaştırılması	Dr. Abdullah SOYSAL - Sedat ALICI	167-182
451	Belediye Şirketlerinde Stratejik Plan Zorunluluğu	Yusuf Emrah KESKİNER	21-30
452	Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler ve Teknoloji Kullanımı	Dr. Necdet AKSOY	53-62

DİĞER KONULAR

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
450	Yeni Türk Ceza Kanunumuza Göre Ülkemizde Kan Gütme Olayları	İlhan AKBULUT	67-94
451	Atatürk'ün Yönetim ve Ekonomi Anlayışında Vizyon, Misyon Kavramlarının Karşılığı	Haluk BİLGESAY	1-6
451	Geçiş Ekonomilerinde Ekonomik Büyüme	Hasan Bilgehan YAVUZ	89-105
452	Kamu Sağlık Harcamalarının Durumu, Sorunları ve Denetimi	Hüseyin Cesurhan TAŞ	145-152
453	Atatürk'ün Ekonomi Anlayışı ve Planlı Kalkınma	Haluk BİLGESAY	127-138

YABANCI ÜLKELER, ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE UYGULAMALAR

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
450	AB Mevzuatında Yerellik (Subsidiarity) İlkesi	Ahmet APAN	29-41
450	Avrupa Birliği, Azınlık Hakları ve Türkiye	Meral ATILGAN	43-65
450	Avrupa Birliği Anayasası Hangi İlkeleri İçeriyor^)	Ahmet ÖZER	199-220
451	AB Anayasası Tartışmaları Çerçevesinde Ulus Devlet	Ahmet APAN	31-41
451	Avrupa Birliği ve Geleceği	A. Kadir KAYA	43-54
451	Avrupa Parlamentosu	Demokaan DEMİREL	55-66
451	Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi	Hasan Ferhat GÜNGÖR	67-88
451	Yeni Avrupa Birliği Anayasası Hangi İlkeleri İçeriyor (6)	Ahmet ÖZER	177-195
452	OECD ve AB Ülkelerinde Yürütülen Daha İyi Düzenleme Çalışmaları ve Bu Alanda Ülkemizde Atılması Gereken Adımlar	Dr. Recep KIZILCIK	73-92

452	Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi	Demokaan DEMİREL	152-168
452	Yeni Avrupa Birliği Anayasası Hangi İlkeleri İçeriyor (7)	Ahmet ÖZER	169-193
453	Avrupa Birliğine Tam Üyelik Yolunda Son Gelişmeler	Dr. M. Akif ÖZER	69-100
453	Avrupalı Yapı İçerisinde Bölgelerin Yönetimi	Yrd. Doç. Dr. Rafet ÇE- VİKBAŞ	101-107
453	Avrupa Birliği - Sivil Toplum İlişkilerinde Güçlü Bir Aktör: Ekonomik ve Sosyal Komite	Serdar GÜLENER	109-120
453	Yeni Avrupa Birliği Anayasası Hangi İlkeleri İçeriyor (8)	Ahmet ÖZER	139-157

GÜVENLİK

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
451	Örgüt Teorileri ve Polis Teşkilatı	Doç. Dr. H.Hüseyin ÇEVİK	139-162
452	How Can we Efficiently Tackle With illegal Migration in The EU?	Ahmet KAYA	123-144

HABERLER

Sayı	Konusu	Hazırlayan	Sayfa Aralığı
450	1 Ocak 2006 - 31 Mart 2006 Tarihleri Arasında İçişleri Bakanlığı'nca Gerçekleştirilen Haber Niteliğindeki Faaliyetler	Yayın ve Dokümantasyon Dairesi	221-231
451	1 Nisan 2006 - 30 Haziran 2006 Tarihleri Arasında İçişleri Bakanlığı'nca Gerçekleştirilen Haber Niteliğindeki Faaliyetler	Yayın ve Dokümantasyon Dairesi	197-209
452	1 Temmuz 2006 - 30 Eylül 2006 Tarihleri Arasında İçişleri Bakanlığı'nca Gerçekleştirilen Haber Niteliğindeki Faaliyetler	Yönetimi Geliştirme ve Yayın Dairesi	195-198
453	1 Ekim 2006 - 31 Aralık 2006 Tarihleri Arasında İçişleri Bakanlığı'nca Gerçekleştirilen Haber Niteliğindeki Faaliyetler	Yönetimi Geliştirme ve Yayın Dairesi	159-201

MEVZUAT

Sayı	Konusu	Hazırlayan	Sayfa Aralığı
450	1 Ocak 2006 - 31 Mart 2006 Tarihleri Arasında Resmi Gazete'de Yayımlanan İçişleri Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri İle İlgili Mevzuat	Ayla KADER	233-242

- 451** 1 Nisan 2006 - 30 Haziran 2006 Tarihleri Ayla KADER 211-219
Arasında Resmi Gazete’de Yayımlanan İçişleri
Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri İle İlgili
Mevzuat
- 452** 1 Temmuz 2006 - 30 Eylül 2006 Tarihleri Ayla KADER 199-208
Arasında Resmi Gazete’de Yayımlanan İçişleri
Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri İle İlgili
Mevzuat
- 453** 1 Ekim 2006 - 31 Aralık 2006 Tarihleri Arasında Pınar YILMAZ 203-210
Resmi Gazete’de Yayımlanan İçişleri Bakanlığı
ve Mülki İdare Amirleri İle İlgili Mevzuat

II. MAKALE ADINA GÖRE ALFABETİK DİZİN

AB Mevzuatında Yerellik (Subsidiarity) ilkesi

Ahmet APAN

Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 29-41.

AIHS Karşısında Mülki idare Amirlerinin Yetkileri

Neşet ERSOY

Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 1-27.

Atatürk'ün Ekonomi Anlayışı ve Planlı Kalkınma

Haluk BİLGESAY

Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 127-138.

Atatürk'ün Yönetim ve Ekonomi Anlayışında Vizyon, Misyon Kavramlarının Karşılığı

Haluk BİLGESAY Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 1-6.

Avrupa Birliği Anayasası Tartışmaları Çerçevesinde Ulus Devlet

Ahmet APAN

Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 31-41.

Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi

Demokaan DEMİREL

Yıl: 2006, Sayı: 452, s.153-168.

Avrupa Birliği -Sivil Toplum ilişkilerinde Güçlü Bir Aktör: Ekonomik ve Sosyal Komite

Serdar GÜLENER

Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 109-120.

Avrupa Birliği ve Geleceği

A. Kadir KAYA

Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 43-54.

Avrupa Birliği, Azınlık Hakları ve Türkiye

Meral ATILGAN

Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 43-65.

Avrupa Birliğine Üyelik Yolunda Son Gelişmeler

Dr. M. Akif ÖZER

Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 69-100.

Avrupa Konseyi Toplum için Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi

Hasan Ferhat GÜNGÖR

Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 67-88.

Avrupa Parlamentosu

Demokaan DEMİREL

Yıl: 2006, Sayı: 451, s.55-66.

Avrupalı Yapı içerisinde Bölgelerin Yönetimi

Yrd. Doç. Dr. Rafet ÇEVİKBAŞ Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 101-107.

Belediye Şirketlerinde Stratejik Plan Zorunluluğu

Yusuf Emrah KESKİNER Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 21-30.

Kamu Yönetiminde Reform Yapmaya Engel Olan Aktörlerin ve Faktörlerin Bir Tahlili

Prof. Dr. Coşkun Can AKTAN Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 1-9.

4483 Sayılı Yasa Uygulamasında Verilen İşleme Konulmama Kararı ve Hukuki Denetimi

Serkan KIZILYEL

Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 119-137.

Geçiş Ekonomilerinde Ekonomik Büyüme

Hasan Bilgehan YAVUZ Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 89-105.

Gelişmiş Ülkeler ve Yeni Kamu Yönetimi Düşüncesi

Dr. Mehmet Akif ÖZER

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 1-27.

How Can we Efficiently Tackle With illegal Migration in The EU?

Ahmet KAYA

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 123-144.

İl Ölçeğinde Stratejik Planlama Uygulamaları

Taylan ŞANLI

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 63-72.

Kamu Görevlilerine Yönelik Etik Davranış İlkeleri

Gazi BAYKALER

Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 35-45.

Kamu idaresinde Yeniden Yapılanma Çalışmaları

Abdullah ASLANER

Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 47-67.

Kamu Sağlık Harcamalarının Durumu, Sorunları ve Denetimi

Hüseyin Cesurhan TAŞ

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 145-152.

Kamu Tercihî Teorisinde Kamusal Etkinlik Problemi

Yahya Can DURA

Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 107-117.

Küreselleşme Sürecinde Ulus - Devletin Alternatifi Kent Devlet Olabilir mi?

Nazlı YÜCEL - Yusuf PUSTU

Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 117-140.

Küreselleşme, Yerelleşme ve Kamu Yönetimi

Dr. M. Akif ÖZER

Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 141-166

Mahalli İdare Birlikleri Kanunu - Toplum Kalkınması ve Çanakkale Köy Birlikleri

Mustafa KARA - Yrd. Doç. Dr. Hamit PALABIYIK

Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 95-115.

Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim ilişkileri Alanında Yaşanan Global Gelişmeler

Abdülkadir MAHMUTOĞLU

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 29-52.

Mülki Amir-Savcı-Adli Kolluk İlişkileri

Mehmet FİRİK

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 111-121.

OECD ve AB Ülkelerinde Yürütülen Daha iyi Düzenleme Çalışmaları ve Bu Alanda Ülkemizde Atılması Gereken Adımlar

Dr. Recep KIZILCIK

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 73-92

Olağandışı Yönetimler K.H.K.'lerinin Hukuki Rejimi ve Anayasa Karşısındaki Konumları

Doç. Dr. R. Cengiz DİRDİMAN - Ayşe ŞAHİN

Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 163-176.

Örgüt Teorileri ve Polis Teşkilatı

Doç. Dr. H.Hüseyin ÇEVİK

Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 139-162.

Siyasi Partilere Devletçe Yapılan Mali Yardımın Hukuki ve Siyasal Analizi

Reşit GÜRBÜZ

Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 183-198.

Son Zamanlarda Afet Yönetiminde Meydana Gelen Başlıca Değişiklikler (The Major Changes of Emergency Management in Recently Times)

Dr. Egüder CAN

Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 121-126.

Türkiye'de Merkez Valiliği ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar

Işıl ARPACI

Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 11-33.

Ülkemizde "Stratejik Planlama" Kavramının Gelişmesi

Doç. Dr. Sait AŞGIN

Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 7-20.

Yeni Avrupa Birliği Anayasası Hangi İlkeleri İçeriyor(5)

Ahmet ÖZER

Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 199-220.

Yeni Avrupa Birliği Anayasası Hangi İlkeleri İçeriyor (6)

Ahmet ÖZER

Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 177-195.

Yeni Avrupa Birliği Anayasası Hangi İlkeleri İçeriyor (7)

Ahmet ÖZER

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 169-193.

Yeni Avrupa Birliği Anayasası Hangi İlkeleri İçeriyor (8)

Ahmet ÖZER

Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 139-157.

Yeni Türk Ceza Kanunumuza Göre Ülkemizde Kan Gütme Olayları

İlhan AKBULUT

Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 67-94.

Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler ve Teknoloji Kullanımı

Dr. Necdet AKSOY

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 53-62.

Yerel Yönetimlerde Kaliteli Hizmet Anlayışının Geliştirilmesi ve Kurumsallaştırılması

Dr. Abdullah SOYSAL - Sedat ALICI Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 167-182.

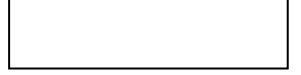
Yönetimsiz Yönetişim mi? Kamu Yönetimini Yeniden Düşünmek

Murat AKÇAKAYA

Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 93-109.

III. YAZAR ADINA GÖRE ALFABETİK DİZİN

- AK BULUT, İlhan** **Yeni Türk Ceza Kanunumuza Göre Ülkemizde Kan Gütme Olayları**
Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 67-94.
- AKÇAKAYA, Murat** **Yönetimsiz Yönetişim mi? Kamu Yönetimini Yeniden Düşünmek**
Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 93-109.
- AKSOY, Dr. Necdet** **Yerel Yönetimlerde Halkla ilişkiler ve Teknoloji Kullanımı**
Yıl: 2006, Sayı: 452, s. 53-62.
- AKTAN, Prof. Dr. Coşkun Can** **Kamu Yönetiminde Reform Yapmaya Engel Olan Aktörlerin ve Faktörlerin Bir Tahlili**
Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 1-9.
- APAN, Ahmet** **AB Mevzuatında Yerellik (Subsidiarity) İlkesi**
Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 29-41.
- **AB Anayasası Tartışmaları Çerçevesinde Ulus Devlet**
Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 31-41.
- ARPACI, Işıl** **Türkiye 'de Merkez Valliliği ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar**
Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 1 1-33.
- ASLANER, Abdullah** **Kamu İdaresinde Yeniden Yapılanma Çalışmaları**
Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 47-67.
- AŞGIN, Doç. Dr. Sait** **Ülkemizde "Stratejik Planlama" Kavramının Gelişmesi**
Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 7-20.
- ATILGAN, Meral** **Avrupa Birliği, Azınlık Hakları ve Türkiye**
Yıl: 2006, Sayı: 450, s. 43-65.
- BAYKALER, Gazi** **Kamu Görevlilerine Yönelik Etik Davranış İlkeleri**
Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 35-45.
- BİLGESA Y, Haluk** **Atatürk'ün Yönetim ve Ekonomi Anlayışında Vizyon, Misyon Kavramlarının Karşılığı**
Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 1-6.
- **Atatürk 'ün Ekonomi Anlayışı ve Planlı Kalkınma**
Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 127-138.
- CAN, Dr. Egüder** **Son Zamanlarda Afet Yönetiminde Meydana Gelen Başlıca Değişiklikler (The Majör Changes of Emergency Management in Recently Times)**
Yıl: 2006, Sayı: 453, s. 121-126.
- ÇEVİK, Doç. Dr. H. Hüseyin** **Örgüt Teorileri ve Polis Teşkilatı**
Yıl: 2006, Sayı: 451, s. 139-162.

TÜRK İDARE DERGİSİ YAYIN İLKELERİ VE YAZIM KURALLARI

YAYIN İLKELERİ

1- Türk İdare Dergisi Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere yılda 4 sayı yayımlanır. Derginin internet adresi, <http://www.icisleri.gov.tr/tid>'dir.

2- Türk İdare Dergisi'nde yayımlanmak üzere gönderilen telif ve işleme eserler Yönetimi Geliştirme ve Yayın Dairesi Başkanlığına, Bakanlığın hizmet konuları itibarıyla personele sağlayacağı yarar bakımından incelemeye tabi tutulur. İncelemede; kamu hukukunu, yönetim bilimini, sosyo ekonomik konuları içerip içermediği, Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatı, bağlı kuruluşlar ile mahalli idareler personeline yardımcı ve yol gösterici olup olmadığı, uygulamada personel ve teşkilatlanmaya ilişkin fiili veya hukuki sorunlara değinen, çözüm arayan ya da çözüm getiren nitelik taşıyıp taşımadığı, ülke kalkınması, idareciler, merkezi ve mahalli idareler ile ilgili yeni yaklaşımlar içerip içermediği göz önünde bulundurulur.

3- Yayın Kurulu Dergiye girecek yazıları öncelik sırasına koyar ve Derginin hangi sayısında sırayla yayımlayacağına karar verir. Olumlu bulunduğu halde yazı çokluğu nedeniyle 2 yıl stokta bekleyen yazılar, güncelliği yitirmeleri nedeniyle olumsuz sayılır.

4- Yapılan değerlendirme sonucunda Yayın Kurulu kararıyla düzeltilmek ya da kısaltılmak üzere iade edilmesine karar verilen yazılar, düzeltildikten sonra tekrar gönderildiğinde yeniden değerlendirmeye alınır. İade edilen yazılar, yazarı tarafından üç ay içinde düzeltilerek tekrar gönderilmezse veya geç gönderilirse bu durumda yazı olumsuz olarak değerlendirilir ve stoktan düşülür.

5- Yazılar, yazarları tarafından imzalanmış Makale Yayım Dilekçesinin ekinde gönderilir. Bu dilekçeyle birlikte Saymanlık Dilekçesi, Telif ve Tercüme Eser Temliknamesi ve Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliğimin ekinde yer alan 12 nolu örnek Harcama Pusulası yer almalıdır. Saymanlık Dilekçesinde, yazarın açık adresi, her zaman ulaşılabilecek bir telefon numarası, e-posta adresi, telif ücretinin ödeneceği bankanın adı ve şubesi, banka hesap numarası, vergi numarası ile bağlı olduğu vergi dairesi belirtilmelidir. (Formlar; Türk

İdare Dergisinin 442 nci sayısında IX, X ve XI sayfasında ve <http://www.icisleri.gov.tr/tid> adresinde Abone ve İlkeler penceresinde yer alan Yazardan İstenen Belgeler başlığında verilen ek 1,2, 3)

6- Değerlendirmeler sonucu yazının yayına kabul edilmesi halinde, tüm yayın hakları Türk İdare Dergisine geçer. Yazılar hiçbir nedenle geri verilmez.

7- Yazısı kabul edilen yazarlara, Derginin yayımlanmasından sonra 9 Ocak 1996 tarih ve 22518 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde telif ücreti ödenir ve 3 adet Dergi ücretsiz olarak gönderilir.

8- Bu yayın ilkelerine ve yazım kurallarına uygun biçimde hazırlanmayan makaleler değerlendirmeye alınmaz.

YAZIM KURALLARI

1- Makale, açık ve anlaşılır bir dil ile yazılacak, yabancı terimler yerine yerleşmiş Türkçe karşılıklar kullanılacak, anlatımda kişiselleştirilmiş ifadelerden kaçınılacak, bilimsel, akademik makale kriterlerine uyulacaktır (Anı, şiir vb. tarzda yazılar olmayacak).

2- Makalelerde **başlık 10 kelimeyi geçmeyecek** şekilde kısa ve öz olacak, ilk sayfasında yazarların adları, kurumları ile web sayfasından ulaşımı sağlamak için kullanılmak üzere önerilen anahtar sözcükler (en az 3 en çok 7) bulunacaktır.

3- Makaleler; 3,5'lik disket kopyası ile birlikte 2 nüsha olarak posta, e-posta (**tid@icisleri.gov.tr**) veya elden gönderilecektir. Makaleler kaynakça dahil; **2000 sözcükten az ya da 8000 sözcükten fazla olmayacak** ("Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik"ın 6. maddesinin 3. bendine göre hesaplanacak ve kaynakça iki sayfayı aşmayacak), A4 boyutunda, Times New Roman, 12 punto ve 1,5 satır aralığı olacak şekilde hazırlanacaktır.

4- Dergiye, başka bir yerde yayımlanmamış veya halen yayımlanmak üzere değerlendirme sürecinde olmayan yazılar, çeviri yazılar ve yabancı dilde makaleler gönderilebilecektir. Yabancı dilde yazılan makalelerde 250 kelimeyi geçmemek üzere Türkçe özet ve başlığa yer verilecektir.

5- Birden fazla yazı gönderilmesi halinde, yazılardan sadece biri Yayın Kurulu'nda değerlendirilecektir. Diğerleri Derginin sonraki sayıları için sırayla Kurula alınacaktır. Derginin birbirini takip eden iki sayısında üst üste yazısı yayımlanan yazarın bir diğer yazısı, en az Derginin bir sayısında yayımlanmayarak ara verilecektir.

6- Yazı, rakam harf sistemi (I, A, 1, a) veya ondalık sistem (1, 1.1, 1.1.1, 2, 2.1, 2.1.1,...) ile bölümlere ayrılacaktır. Tablo ve şekillerin hazırlanmasında Derginin boyutları ve genel dizaynı dikkate alınacaktır. Başlıklar tabloların üstünde, şekillerin ise altında yer alacak ve sıra numarası verilecektir.

7- Kaynakların metin içerisinde gösterilmesinde klasik ve güncel olmak üzere iki farklı yöntemden biri kullanılacaktır.

a) Klasik Yöntem(Dipnotlu Kaynak Gösterme Yöntemi)

Aynen yapılan alıntılar "tırnak içinde" metnin blok düzenini bozmayacak şekilde verilir ve tırnak dışına verilecek dipnot numarası ile metnin sonunda kaynağı belirtilir. Her bölüm için (1)'den başlayarak verilen dipnot numarasına göre sayfa altında verilecek kaynak, aynı zamanda konuya ilişkin genel ve özel

açıklamaları da içerebilir.

Alıntı, metinde ilk kez kullanıldığında, dipnotta kaynağa ilişkin tüm bilgilere yer verilir. Alıntı ardışık biçimde yapılıyorsa, **a.g.e.** (adı geçen eser) yazılır ve sayfa numarası verilir. Aynı sayfada araya başka bir kaynak girmişse dipnotta yazarın yalnızca soyadı yazılır ve a.g.e.(adı geçen eser) yazılarak sayfa numarası verilir. Bir yazarın adı art arda iki kitabından alınan alıntidan sonra, başka bir yazardan alıntı yapılmış ve ilk yazarın kitaplarından birinden tekrar alıntı yapılmış ise, yazarın soyadı, yayın tarihi ve sayfa numarası verilir.

aa) Dipnotu

- Kitabı Dipnotunda Gösterme

Yazar Adı ve Soyadı, **Kitap Adı**, Yayın Bilgileri (Baskı sayısı, Yayınlayan, Basılan yer, Yayın tarihi) ve Sayfa numarası.

Örnek: Ruşen Keleş, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, 4. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul, 2000, s 139.

- Süreli Yayınları Dipnotunda Gösterme:

Yazar Adı ve Soyadı, “Makalenin Adı”, **Derginin Adı**, Cilt numarası, Basılan yer, Yayın Tarihi, Sayı numarası (Ay, Yıl), Sayfa numarası.

Örnek: Ziya Çöker, “Bugünkü Uygulama İçerisinde Merkezden Yönetim-Yerinden Yönetim”, **Türk İdare Dergisi**, Aralık 1991, Sayı 393, ss 27-28.

ab) Kaynakça

- Kitabı Kaynakçada Gösterme

Yazarın Soyadı, Adı, **Kitabın Adı**, Derleyen, hazırlayan veya çevirmenin adı ve soyadı, Baskı sayısı, Yayın yeri, Yayınlayan, Yayın tarihi.

Örnek: Şayian, Gencay. **Kamu Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine Geçiş**, İstanbul, Tesev Yayınları, 2000.

- Süreli Yayınları Kaynakçada Gösterme

Yazarın Soyadı, Adı. “Makalenin Adı”, Çeviren, **Derginin Adı**, Basıldığı yer, Cilt Numarası, Sayı Numarası, başlangıç ve bitiş sayfa numaraları

Örnek: Öztürk, Namık Kemal. “Devlet Yönetiminde Etkinlik ve Türkiye”, **Türk İdare Dergisi**, Ankara, Sayı 442, ss 1-26.

b) Güncel Yöntem (Bağlaç Yöntemi)

ba) Dipnotu

Metin içerisinde kaynak gösterimi klasik yöntemde olduğu gibi üst simge yoluyla değil; alıntı bitiminde parantez içerisinde yazarın soyadı ve basım yılı belirtilerek yapılmaktadır.

Metin İçinde: (Yazar soyadı, yayım yılı sayfa no)

Örnek: “.....Birçok alt kültür ve karşı kültür alanlarıyla günümüz toplundan çoğulcu toplum yapısını oluşturmaktadır (Eroğlu, 1996; 26).....”

Tek Yazarlıya Örnek: (Akat, 1984: 86)

Çift Yazarlıya Örnek: (Taner ve Polat, 1992: 80-85)

İkiden Çok Yazarlıya Örnek: (Bennett vd., 1996: 39-46).

Bir Yazarın Birden Çok Çalışmasına Gönderme Yapılmasına Örnek: (Akgüç, 1980a: 15-20; 1980b: 18-40)

bb) Kaynakça

Kitabın Kaynakçada Gösterimi; Yazarın soyadı, adı. Yayım tarihi, **Kitabın adı**, Derleyen, Hazırlayan veya Çevirmenin Adı ve Soyadı, Baskı sayısı, Yayım yeri, Yayımlayan.

Makalenin Kaynakçada Gösterimi; Yazarın Soyadı, Adı. Yayım tarihi, “Makalenin Adı”, Çeviren, **Derginin adı**, Basıldığı yer, Cilt Numarası, Sayı Numarası, başlangıç ve bitiş sayfa numaraları.

Kaynakça ayrı bir sayfada alfabetik sırayla yazılmalıdır. Kaynakçada aşağıda örneklenen biçime uyulmalıdır:

- Çok Yazarlı Kitap İçin Örnek: Langholz, G., Francioni, J., Kandel, A., (1989) **Elements of Computer organization**, New Jersey, Prentice Hall.
- Tek Yazarlı Kitap İçin Örnek: aylan, Gencay, 2000, **Kamu Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine Geçiş**, Tesev Yayınları, İstanbul.
- Süreli Yayın İçin Örnek: Bennett, H., Gunter, H., Reid, S.,(1996) Through a glass darkly: images of appraisal. **Journal of Teacher Development**, 5(3) October, pp. 39-46.

- Derleme İçin rnek: Dooley, Michael P. (1989), “Market Valuation of External Debt”. J.A.Frenkel, M.P. Dooley ve P. Wickham (der.), **Analytical Issues In Debt** içinde, ABD: IMF Yayını.

- İnternet Kaynaklı Alıntı İçin rnek: Muter, Naci, Gökbunar, R. (2003), “21 Yüzyıla Doğru Türkiye’de Eğitim Hizmetlerinin ağdaştırılması”, http://www.canaktan.org/yonetim/toplam_kalite/kamuda-toplam-kalite/muter-egitim-hizmetleri-kalite.pdf > (07.10.2003).

Yayımlanmamış alışmalar da gerekirse Kaynakça’ya eklenebilir.